

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ TUTANAK DERGİSİ

24 ncü Birleşim

17 Aralık 1980 Çarşamba

İÇİNDEKİLER

	Sayfa		Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	412	1. — 31 . 12 . 1960 Gün ve 193 Sayılı	
II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ	412	Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/60) (S. Sayısı : 76)	412:482

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO)'nun Türkiye Büyük Millet Meclisince onaylanmış bulunan Anayasasının 19 ncu maddesinin 5/b ve 6/b bentleri gereğince; Uluslararası 65 nci, ve 66 ncı Çalışma Konferansında kabul edilen sözleşme ve tavsiye kararları hakkında Çalışma Bakanlığının bilgi sunma istemine ilişkin tezkeresi. (3/26) okundu; Çalışma Bakanı Turhan Esener tarafından sözleşme ve tavsiye kararlarının muhtevası hakkında Konseye bilgi sunuldu.

Milli Güvenlik Konseyi hakkında. (2/25) (S. Sayısı : 83),

926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa Bir Ek Geçici Madde Eklenmesi hakkında (2/24) (S. Sayısı : 82),

5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun 40 ncı Maddesinde Değişiklik Yapılmasına ve Bu Kanuna

Bir Ek Geçici Madde Eklenmesine ilişkin (2/23) (S. Sayısı : 81) ve

926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun 110 ncu Maddesinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Ek Geçici Bir Madde Eklenmesi hakkında (2/22) (S. Sayısı : 80) Kanun teklifleriyle;

Erdal Eren hakkındaki Ölüm Cezasının Yerine Getirilmesine dair Adalet Komisyonu Raporu. (3/25) (S. Sayısı : 79) kabul edildi.

17 Aralık 1980 Çarşamba günü saat 14.00'te toplanılmak üzere birleşime saat 15.10'da son verildi.

Haydar SALTIK

Orgeneral

Milli Güvenlik Konseyi

Genel Sekreteri

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 14.00

BAŞKAN : Orgeneral Kenan EVREN (Devlet Başkanı, Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı)

ÜYELER : Orgeneral Nurettin ERSİN (K. K. K. ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi)

Orgeneral Tahsin ŞAHİNKAYA (Hv. K. K. ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi)

Oramiral Nejat TÜMER (Dz. K. K. ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi)

BAŞKAN — Milli Güvenlik Konseyinin 24 ncü Birleşimini açıyorum.

II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1. — 31 . 12 . 1960 Gün ve 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/60) (S. Sayısı : 76) (1)

BAŞKAN — Gündemimize göre, 31 . 12 . 1960 Gün ve 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve bu konudaki Bütçe - Plan Komisyonu Raporu 76 sıra sayısıyla basılıp dağıtılmıştır.

Tasarıyı görüşen Komisyon ve Bakanlık temsilcileri yerlerini aldılar.

Şimdi kanun tasarısının tümü üzerinde görüşme açıyorum.

(1). 76 S. Sayılı basıyazı tutanağa eklidir.

Kanun tasarısının tümü üzerinde söz almak isteyen sayın üye var mı efendim?.. Yok.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi tasarının 1 nci maddesini okutuyorum :

31 . 12 . 1960 Gün ve 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 2 nci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra ilave edilmiştir.

Bu kazanç ve iratları elde edenler vergi mükellefidir. Bunlar bu Kanunun 35 nci maddesinde belirtilen esaslar dahilinde vergi karnesi almak zorundadırlar.

BAŞKAN — Efendim, 1 nci maddede Komisyon bir değişiklik yapmış, sonuna bir fıkra eklemiştir. Komisyonun, bunun gerekçesini izah etmesini rica ediyorum.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, aslında Vergi Usul Kanunumuz vergi mükellefini tarif etmiştir.

8 nci maddesi, «Mükellef, vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettüp eden gerçek veya tüzel kişidir» der.

Ancak, bu, mükellefi çok dar manada alan bir tariftir. Vergi borcu olmayan kimse mükellef değildir.

Bu değişikliği yapmaktaki hedefimiz, mükellef deyiminin kapsamını genişletmek, vatandaşların mümkünse aşağı yukarı tümünü bir yerde vergi mükellefi yapmaktır. İlle de mükellef olmak için bir vergi ödemek mecburiyeti yoktur, ödemeyenler de ya mükelleftir, ya da bir yerde mükellef namzetidir.

Bu küçük değişiklikle, burada, başka bir tarif olarak koyduğumuz bu değişikliğe paralel 35 nci maddede bir değişiklik yaptık ve orada yaptığımız değişiklikle de bu tarife uygun olan her mükellefe bir vergi karnesi verilmesi mecburiyetini koyduk; ancak Maliye Bakanlığımızın da imkânlarını dikkate alarak bir geçici maddeyle de bunun bir yıl içinde tamamlanması zorunluğunu getirdik.

Arz ederim.

BAŞKAN — Hükümet buna katılıyor mu efendim?..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Sayın Başkanım, bu konuda genelde mutabıkız. Yalnız, arkadaşlarımız bana - tadili imkânı olduğu takdirde bir yanlış anlamaya meydan verir diye, «Bu maddede sayılan kazanç ve iratları elde edenler 35 nci maddede belirtilen esaslar çerçevesinde vergi karnesi almak ve istenildiğinde ibraz etmekle mükelleftirler» şeklinde bir madde ibaresinin daha uygun olacağını belirttiler. Doğrudan doğruya, «bunlar mükelleftir» şekli, bir nevi burada sayılan kazanç ve iratları tarif eder manasındadır.

Bu yönüyle, müsaade ederseniz arkadaşlarımız bu konudaki gerekçeyi izah etsinler. Yalnız, esasta aynı oluyor.

BAŞKAN — Fıkranın yazılış şekline itirazınız var.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet o kadar, esasında mutabıkız efendim.

BAŞKAN — Herkesin böyle bir vergi mükellefi olması ve vergi karnesi taşımaya taraftarsınız?..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Ve istenildiğinde de ibraz etmek mükellefiyetini yerinde görüyoruz efendim.

Ayrıca bu konuda da önergemiz vardır Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Peki efendim.

Komisyon, Hükümetin bu görüşüne katılıyor mu efendim?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Katılıyor.

BAŞKAN — Katılıyorsunuz.

Efendim, 1 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen sayın üye var mı?.. Yok.

Tasarının 1 nci maddesine bir fıkra eklenmişti. Komisyon tarafından. Bu fıkranın değiştirilmesi hakkında Maliye Bakanlığımızın bir önergesi vardır, okutuyorum :

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Hükümetimizce hazırlanarak Yüce Konseyinize sunulmuş bulunan 31 . 12 . 1960 gün ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısının, Plan Komisyonunda görüşülmesi sırasında Gelir Vergisi Kanununun 2 nci maddesinin sonuna eklenen hükmün, aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

İ. Kaya Erdem

Maliye Bakanı

Bu maddede sayılan kazanç ve iratları elde edenler, 35 nci maddede belirtilen esaslar çerçevesinde vergi karnesi almak ve istenildiğinde ibraz etmekle mükelleftirler.

BAŞKAN — Efendim bu maddeyi verilen bu değişiklik önergesiyle birlikte oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 nci madde Komisyonun teklif ettiği şekliyle değil, şimdi verilen önerge istikametinde değişmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 2. — 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir,

Mükellefler ve Mevzu :

Madde 6. — Türkiye'de yerleşmiş olmayan gerçek kişiler sadece Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilirler.

BAŞKAN — Okunan bu 2 nci madde üzerinde söz almak isteyen sayın üye var mı?.. Yok.

Bu madde üzerinde Sayın Komisyonun veya Sayın Hükümetin izahını gerektirecek bir husus var mı efendim?.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkânım, kanun bundan evvel dar mükelleflerin mevduat faizlerini, menkul kıymet satışlarından doğan kazançlarını vergi dışı tutmuştu.

Bu onlara, hakikaten, sağlanmış haksız bir ayrıcalıktır; kaldırılması uygundur, katılıyorum.

BAŞKAN — Okunan 2 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen olmadığına göre maddeyi oylarınıza sunuyorum efendim : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 ncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 3. — Aynı Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının 1 numaralı bendi ile 3 numaralı bendinin (b) işaretli fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. Ticari Kazançlarda: Kazanç sahibinin Türkiye'de işyerinin olması veya daimi temsilci bulundurması ve kazancın bu yerlerde veya bu temsilciler vasıtasıyla sağlanması;

b) Türkiye'de kâin müesseselerin idare meclisi başkan ve üyelerine, denetçilerine, tasfiye memurlarına ait huzur hakkı, aidat, ikramiye ve benzerlerinin Türkiye'de değerlendirilmesi;

BAŞKAN — 3 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 ncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 4. — Aynı Kanununun 9 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Vergiden Muaf Esnaf :

Madde 9. — Ticaret ve sanat erbabından aşağıda yazılı şekil ve suretle çalışan ve yıllık alış, satış veya hâsılat tutarları 48 nci maddede yazılı hadlerin yarısını aşmayanlar Gelir Vergisinden muaftır.

1. Motorlu nakil vasıtaları kullanmamak şartı ile gezici olarak veya bir işyeri açmaksızın perakende ticaret ile iştigal edenler (Halı, kilim, battaniye, men-

sucat, trikotaj, saat, kıymetli maden ve madeni eşyalar gibi değeri yüksek olan maddeleri perakende olarak satanlarla, giyilecek eşya, gıda ve her türlü bak-kaliye maddelerinin pazar takibi suretiyle satışını mutat meslek haline getirenler hariç);

2. Bir işyeri açmaksızın gezici olarak ve doğrudan doğruya müstehlike iş yapan hallaç, kalaycı, lehimci, musluk tamircisi, çilingir, ayakkabı tamircisi, kundura boyacısı, berber, nalbant, fotoğrafçı, odun ve kömür kırıcısı, çamaşır yıkayıcısı ve hammallar gibi küçük sanat erbabı;

3. Köylerde gezici olarak her türlü sanat işleri ile uğraşanlar ile aynı yerlerde aynı işleri bir işyeri açmak suretiyle yapanlardan 47 nci maddede yazılı şartları haiz bulunanlar (51 nci madde şümullüne girenler bu muafiyetten faydalanamazlar);

4. Nehir, göl ve denizlerde ve su geçitlerinde toplamı 50 rüsum tonilatoyu (50 rüsum tonilato dahil) kadar makinesiz veya motorsuz nakil vasıtaları işletenler; hayvanla veya bir adet hayvan arabası ile nakliyecilik yapanlar bu bentte yazılı ölçüler, birlikte yaşayan eşlerle velayet altındaki çocuklar hakkında veya ortaklık halindeki işletmelerde, bu kimselerin veya ortaklığın işlettiği vasıtalar toplu olarak nazara alınmak suretiyle tespit edilir.)

5. Ziraat işlerinde kullandıkları hayvan, hayvan arabası, motor, traktör gibi vasıtalar veya sandallarla nakliyeciliği mutat hâle getirmeksizin ara sıra ücret karşılığında eşya ve insan taşıyan çiftçiler.

6. Hariçten işçi almamak, muharrik kuvvet kullanmamak kayıt ve şartı ile oturdukları evlerde imal ettikleri havlu, örtü, çarşaf, çorap, halı, kilim, dokuma mamulleri, örgü, dantel, her nevi nakış işlerini ve her nevi turistik eşya, hasır, sepet, süpürge, paspas, fırça, yapma çiçek, ip ve urganları dükkân açmaksızın satanlardan 47 nci maddenin 1 ve 3 numaralı bentlerinde yazılı şartları haiz bulunanlar;

7. Yukarıki 1 - 6 numaralı bentlerde sözü edilen işlere benzerlik gösterdikleri, Danıştayın muvafık mütalaası üzerine, Maliye Bakanlığınca kabul ve ilan olunan ticaret ve sanat işleri ile iştigal edenler.

Yukarıda 1 - 7 numaralı bentlerde sözü edilen işleri yapanlardan 48 ncü maddede yazılı hadlerin (alış, satış tutarları ve hâsılat hadleri) iki katını aşanlar gerçek usulde vergilendirilirler.

Ticari, zirai veya mesleki kazancı dolayısı ile gerçek usulde Gelir Vergisine tabi olanlar ile yukarıda sayılan işleri Gelir ve Kurumlar Vergisi mükellefleri-

ne devamlılık ve bağlılık arz edecek şekilde yapanlar esnaf muaflığından faydalanamazlar.

BAŞKAN — Hükümetin teklif ettiği 4 ncü maddeyle, Komisyonun benimsediği 4 ncü madde arasında fark var. Komisyon Sözcüsü arkadaşım bu farkı izah ederler mi acaba?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Hükümetin getirdiği teklifte «giyilecek eşya ve gıda maddelerinin pazar takibi...» denmiş. Bu, kanunun asıl metninde «bakkaliye maddeleri» olarak vardır. Yüksek malumları, bakkallar yalnız gıda maddeleri satmazlar, dış macunundan jilete kadar, bakkaliye malzemesi dediğimiz çeşitli maddeleri satarlar.

Bu madde Hükümetin getirdiği şekilde kabul edilirse muafiyetin hudutları çok genişlemiş oluyor. Gıda maddesi dışında satılanların hepsi muaf oluyor. Binaenaleyh biz kanunun da ilk maddesinden yararlanarak buna «her türlü bakkaliye maddelerinin...» ibaresini ilave ettik. Bir unutmaya olduğuna tahmin ediyoruz, ilave ettik.

BAŞKAN — Hükümet?..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — İştirak ediyoruz efendim, yerindedir.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Efendim, eğer lütfederseniz, 7 nci bentte «yukarıki» deniliyor, «yukarıdaki» olması lazımdır. Bir imla hatası var.

BAŞKAN — Evet «yukarıdaki» şeklinde düzeltilim onu.

Başka var mı?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Bir de 4'ün sonunda «50 rüsum tonilatoyu» yazılmış, sondaki «u» «a» olacak.

BAŞKAN — «Tonilatoya kadar», tonilatoyu kadar» olmaz zaten, matbaa hatası.

4 ncü madde hakkında söz almak isteyen üye var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 5. — Aynı Kanunun 10 ncü maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Küçük çiftçi muaflığının tayini yönünden miras ortaklığı ve yarıcılık ortaklık sayılır.

BAŞKAN — 5 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 ncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 6. — Aynı Kanunun 11 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna bir fıkra eklenmiştir.

Ticari veya mesleki kazançları dolayısıyla gerçek usulde Gelir Vergisine tabi olanlardan zirai faaliyette bulunanlar ile bir biçerdövere veya benzeri mahiyetteki bir motorlu araca veya 25 beygir gücünden fazla bir yahut toplam güçleri bu haddi aşan birden fazla traktöre sahip olan çiftçiler küçük çiftçi muaflığından faydalanamazlar.

Küçük çiftçi muaflığının, bu Kanunun 94 ncü maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödenecek vergiye şümulü yoktur.

BAŞKAN — Bunda da Komisyonun metniyle Hükümet teklifi arasında fark var. Bu farkı Komisyon Sözcüsü izah ederler mi efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım; Hükümet teklifinde, birden fazla traktörü olanlar küçük çiftçi muaflığının dışında bırakılmışlar. Yüksek malumları, halen traktör 2,5 - 3 milyon liradır. Mali gücü bu ölçüye varan kimseferin küçük çiftçi muaflığından istifadelerini sakıncalı gördük. Ancak küçük, bahçe işlerinde kullanılan, hatta yandan idare edilen 25 beygirlik traktörler var. Bunlar ucuz ve hakikaten küçük çiftçilerin de kullanabileceği bir traktör olduğu için 25 beygir gücüne kadar bir traktörü bundan muaf tuttuk. Toplam güçleri bu haddi aşan birden fazla traktör veya beygir gücü bundan fazla olan tek traktör de muaflığın dışında kalsın diye düşündük.

BAŞKAN — Güzel.

Hükümet?..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Aynen iştirak ediyoruz efendim, yerindedir.

BAŞKAN — 6 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 7. — Aynı Kanunun 12 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İşletme Büyüklüğü Ölçüsü :

Madde 12. — Küçük çiftçi muaflığını tayin bakımından bir takvim yılı içinde nazara alınacak işletme büyüklüğü ölçütleri şunlardır.

1 noi grup : Hububat ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 160 dönüm;

2 noi grup : Bakliyat, afyon, susam, keten, ken-

dir ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 75 dönüm;

3 ncü grup : Ayçiçeği ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 60 dönüm;

4 ncü grup : Pamuk ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 25 dönüm;

5 nci grup : Çeltik ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 25 dönüm;

6 ncı grup : Pancar ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 30 dönüm;

7 nci grup : Patates; soğan, sarımsak ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 20 dönüm;

8 ncü grup : Çay ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 15 dönüm (mahsul verebilecek hale gelmeyenler hariç);

9 ncü grup : Tütün ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm;

10 ncü grup - Sebze ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 30 dönüm;

11 ncü grup : Sera ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 2 dönüm;

12 ncü grup : Kavun ve karpuz ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 25 dönüm;

13 ncü grup : Meyve verebilecek hale gelmiş fındık ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 50 dönüm;

14 ncü grup : Meyve verebilecek hale gelmiş bağ ve incir ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 50 dönüm;

15 ncü grup : Meyve verebilecek hale gelmiş antep fıstığında 500 ağaç;

16 ncü grup : Meyve verebilecek hale gelmiş zeytinliklerde 500 ağaç;

17 ncü grup : Meyve verebilecek hale gelmiş narnciye 400 ağaç;

18 ncü grup : Meyve verebilecek hale gelmiş elmada 400 ağaç;

19 ncü grup : Diğer meyve ve ürün ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm (Meyve ve ürün verebilecek hale gelmeyenler ile palamut hariç);

20 ncü grup : Büyükbaş hayvan sayısı 40 adet (iş hayvanları ile iki yaşından küçük, büyükbaş hayvanlar hariç);

21 ncü grup : Küçükbaş hayvan sayısı 200 adet (bir yaşından küçük, küçükbaş hayvanlar ile kümes hayvanları hariç);

Bakanlar Kurulu, Ziraî Kazançlar Merkez Komisyonunun teklifi üzerine, bu ölçüleri gerekli gördüğü bölgeler için bir yıl uygulanmış olmak kaydıyla arazi

ve ürün türlerine göre % 25 oranını aşmamak üzere artırmak veya azaltılmak suretiyle yeniden tespit edilmiştir. Bu şekilde tespit olunan ölçüler Resmi Gazetede yayımlandığı tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren yürürlüğe girer.

Yukarıda yazılı ziraat gruplarının birkaç tanesinin içine giren zirai faaliyetlerin bir arada yapılması halinde, en fazla gruba ait işletme büyüklükleri, bu gruplar için tespit olunan hadlerin yarısını aşmadığı takdirde muaflik devam eder.

Yukarıda zikredilen meyveli ve meyvesiz ağaçlarda meyve ve ürün verebilecek hale gelme durumu başlangıcı Tarım ve Orman Bakanlığı ile Maliye Bakanlığınca müştereken tespit olunur.

BAŞKAN — Burada da Komisyonun Hükümet tasarısını değiştirmesi var; değişiklikleri izah eder misiniz?...

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Hükümet teklifinde 6 ncü grupta «Pancar, patates, soğan, sarımsak ziraatinde...» diye bir grupta gösterilmiştir. Doğrudan doğruya ilişkisi olmayan pancar; patates, soğan ve sarımsak ile aynı ölçüler içine alınmıştır. Yüksek malumları, pancar, niteliği ve memleket ekonomisine etkisi bakımından özel bir önem taşır. Bu nedenle pancarı 6 ncü grupta tek başına bırakıp, ölçüsünü değiştirmek ve diğerlerini ayrı bir grup olarak 7 ncü grupta sıralamak daha uygun gelmiştir bize. Bunun neticesi olarak da Hükümet tasarısındaki 20 grup, 21 grup olmuştur.

Ayrıca, Hükümet tasarısındaki rakamlar, yine Maliye Bakanlığımızdaki teknik arkadaşların iştiraki ile ve Ziraat Bakanlığımızdan da celbettığımız arkadaşlarla yeniden hesaplanmış, ancak bu hesaplamada da yine özellikle hayvancılık başta olmak üzere, tarım ürünlerinin de teşviki gerektiği noktasından da hareket edilerek, rakamlar bir parça da bol tutulmak şartıyla - ama bazı rakamlarda Hükümet tasarısının altına inmek zaruretiyle - madde yeniden düzenlenmiştir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Bu değişikliklere Hükümet iştirak ediyor mu?...

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — İştirak ediyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Peki.

Yalnız bu maddenin son fıkrasında «Yukarıda zikredilen meyveli ve meyvesiz ağaçlarda meyve ve ürün verebilecek hale gelme durumu başlangıcı Ta-

rım ve Orman Bakanlığı ile Maliye Bakanlığınca müştereken tespit olunur» deniyor. Bunun Maliye Bakanlığı ile bir ilgisi var mı, yoksa yalnız Tarım Bakanlığına mı vermek doğru olur?

MALİYE BAKANİ KAYA ERDEM — Efendim, bu eskiden olanın aynıdır, orada bir değişiklik yapılmıyor.

BAŞKAN — Arada bir anlaşmazlık çıkarsa Başbakan mı halledecek işi efendim?...

MALİYE BAKANİ KAYA ERDEM — Çıkıyor efendim. Bugüne kadar herhangi bir şey çıkmadı.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başbakanım, burada tespit edilen dönümlerin diğer gelecek maddelerdeki bazı rakamlarla da direkt ilişkileri vardır. Bunu ancak Maliye Bakanlığı yapabilir. Maliye Bakanlığının rakamlarla ilişkisi vardır, Tarım Bakanlığımızın da mevzu ile ilişkisi vardır; bu bakımdan ikisinin kalması uygundur.

BAŞKAN — Pekî efendim.

7 nci madde üzerinde söz almak isteyen üye var mı?... Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 8. — Aynı Kanununun 13 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Küçük çiftçi muafliğından faydalanabilmek için zirai mahsullerin bir takvim yılı içindeki satış bedelleri tutarının 250 000 lirayı geçmemesi şarttır.

BAŞKAN — 8 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9 ncu maddeyi okutuyorum :

MADDE 9. — Aynı Kanununun 14 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

12 veya 13 nci maddelerde yazılı hadleri aşan çiftçiler bu durumun meydana geldiği takvim yılı başından itibaren küçük çiftçi muafliğini kaybederler.

BAŞKAN — Burada da Hükümet tasarısı ile Komisyon teklifi arasında fark vardır; bunu izah eder misiniz?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başbakanım, Hükümet tasarısındaki 2 nci fıkra mevcut kanundakinin aynıdır; noktasına, virgüline kadar hiçbir de-

ğişiklik yoktur. Biz tasarıda sehven yer aldığı kanaatindeyiz. Tekerrür olmasın diye kaldırdık.

BAŞKAN — Hükümetin bir diyeceği var mı efendim?.

MALİYE BAKANİ KAYA ERDEM — Hayır efendim.

BAŞKAN — 9 ncu madde üzerinde söz almak isteyen üye var mı efendim?. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

10 ncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 10. — Aynı Kanununun 17 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Göçmen ve Mülteci Muaflığı :

Madde 17. — İskân Kanunu hükümlerine göre göçmen ve mülteci sayılanlarla yerleştirilenlerin, mezkûr Kanunda kazanç vergisi muaflığı için konulan kayıt, şart ve sürelerle bir takvim yılı içinde elde ettikleri kazanç ve iratların 60 000 lirası Gelir Vergisinden müstesnadır.

Bu istisnanın menkul sermaye iradı üzerinden alacak verginin tevkif yolu ile kesilen kısmına şümulü yoktur.

BAŞKAN — Hükümet tasarısında «6 000 liralık had 60 000 liraya yükseltmiştir.» denmiştir. Siz maddeyi, kısa bir madde olduğundan, aynen yazdınız.

Bu hususa Hükümetin bir diyeceği var mı efendim?.

MALİYE BAKANİ KAYA ERDEM — Yok efendim, yerindedir.

BAŞKAN — 10 ncu madde üzerinde söz almak isteyen üye var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

11 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 11. — Aynı Kanunun mükerrer 17 nci maddesi kaldırılmıştır.

BAŞKAN — 11 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

12 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 12. — Aynı Kanununun 18 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Serbest Meslek Kazançlarında :

Madde 18. — Müellif, mütercim, heykeltıraş, ressam, bestekâr ve mucitlerin ve bunların kanuni mirasçılarının kitap, resim, heykel ve nota halindeki eserleri ile fakülte, akademi ve yüksekokullarca ya-

yınlanan bilimsel mahiyetteki makalelerini ve ihtira beratlarını satmak veya bunlar üzerinde mevcut haklarını devir ve temlik etmek veya kiralamak suretiyle bir takvim yılı içinde elde ettikleri hâsılâtın 100 000 lirası (Yabancı memleketlerde elde edilen hâsılâtın ayrıca 400 000 lirası) Gelir Vergisinden müstesnadır.

(Eserlerin neşir, temsil, icra ve teşhir gibi suretlerle değerlendirilmesi istisnaya dahildir.)

Yukarıda yazılı kazançların arizi olarak elde edilmesi istisna hükmünün uygulanmasına engel teşkil etmez.

BAŞKAN — Bu madde üzerinde Komisyon bir değişiklik yapmış; Hükümet tasarısı ile arasında fark var, onu izah eder misiniz efendim?.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Hükümet tasarısında telif haklarında yurt içinde kazanılanlar için 200 bin lira, yabancı memleketlerde kazanılanlar için 400 bin liranın vergiden muaf olması hükmü yer almaktaydı. Asıl kanunumuzda bu rakamlar 10 bin ve 40 bin lira idi Burada yurt için 20 kat, yurt dışını 10 kat artırmak, bize vaktiyile sağlanan denge bakımından ters gelmiştir. Bu nedenle her ikisinin de 10 kat artması ve bunun sonucu olarak da yurt içinde elde edilen hâsılâtın 100 bin lirasının muaf tutulması rakamsal olarak daha uygun geldi.

Arz ederim.

BAŞKAN — Gerçi bu, kitap yazmayı teşvik bakımından belki uygun düşmeyebilir ama, eşitlik prensibi bakımından böyle düşünmüş Komisyon. Buna Hükümet ne der?

MALİYE BAKANI KIAYA ERDEM — Sayın Başkanım, Türkiye'de hakikaten yazı en az yazılan şeydir. Kitap da öyle. Herhangi bir konuda bilgisini yazıya dökmeyen çok bilim adamımız var, yazması gereken kimseler var; fakat bunlar yazmıyorlar. Bunun teşviki çok mühim. Bu bakımdan, istisnayı 200 bin lira olarak düşünmüştük. Hatta Bakanlar Kurulunda bu uzun uzun görüşüldü. Getirilen 200 bin liralık istisnanın, makale yazan, gazetelere yazı yazan kimselere teşmil edilmemesi şartıyla 200 bin lira olarak kalması, ki hatta çıkarılması istenildi; fakat 200 bin lira üzerinde kaldı. 200 bin olmasının Türkiye'nin geleceği yönünden faydalı mütalaa ediyoruz efendim; takdir Konseye aittir.

BAŞKAN — 12 nci madde üzerinde sayın üyelerden söz almak isteyen var mı efendim?

Buyurun Orgeneral Saltık.

ORGİNERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, yılda 200 bin liralık bir telif kazancı, özellikle bugünkü koşullar içerisinde ayda 10 bin lirayı biraz geçen bir miktar olur. Sayısı sınırlı olmakla beraber, yalnız kalemiyle geçimini sağlayan kişiler için zaten bu, asgari geçim seviyesi diye düşünülen ölçüye çok yakın bir miktar olmaktadır. O bakımdan mümkünse 100 binin yukarısında bir rakamın tespiti, eğer Yüksek Heyet tasvip ederse 200 binin kabulünü ben de tensiplerine arz ederim.

BAŞKAN — O halde, bu kısa bir teklif olduğu için sözlü olarak yapılan bu teklifi oylayacağım. Tasarının 12 nci maddesindeki, yurt içinde yazılan eserlerde, Hükümet tasarısında olduğu gibi 200 000 liranın muaf tutulması, yabancı memleketlerde elde edilen hâsılâtın da 400 bin lirasının gelir vergisinden istisna edilmesi hakkındaki teklifi, yani 100 bin liranın 200 bin lira olarak değiştirilmesi suretiyle maddeyi, oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

O halde, 12 nci madde, 100 bin rakamı 200 bin olarak değiştirilerek kabul edilmiştir.

13 ncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 13. — Aynı Kanununun 19 ncu maddesi kaldırılmıştır.

BAŞKAN — 13 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

14 ncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 14. — Aynı Kanunun 20 nci maddesi kaldırılmıştır.

BAŞKAN — 14 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

15 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 15. — Aynı Kanunun 21 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Binaların mesken olarak kiraya verilmesinden bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 120 000 lirayı aşmayan gayri safi hâsılâtın 40 000 lirası Gelir Vergisinden müstesnadır. Elde edilen gayri safi hâsılâtın 120 000 lirayı aşması halinde tamamı vergiye tabi tutulur.

BAŞKAN — 15 nci maddede de Komisyon Hükümet tasarısında değişiklik yapmıştır; Komisyonun bu konudaki izahatını rica ediyorum.

Buyurun.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Hükümet tasarısında binaların mesken olarak kiraya verilmesinden sonra parantez içinde «Kiracı tarafından mesken olarak kullanılması şartıyla» diye bir ibare vardır. Bu şartın yerine getirilmemesi halinde cezalandırılan kiracı değil ev sahibidir. Bu durumda ev sahibinin devamlı kiracıyı kontrol gibi, hukuk devleti yapısı ve devlet adaletiyle bağdaşmayan bir durum doğmaktadır. Bu nedenle parantez içindeki hükmü kaldırdık.

Şimdiye kadar vergiden muaf olan kısım 5 bin lira idi. bu 40 bin liraya çıktı ve gayrimenkul sermaye iradı sahiplerine bir ikinci hak daha tanıdı; eskiden 5 bini aştığı zaman tamamı vergiye tabi idi, şimdi 240 bin liraya kadar 40 bin lirası her haliükârda muaf tutulacak. Yeni getirilen bu iki rakamın da gerektiğinden fazla bir hak sağladığı kanaatiyle yarıya, yani 120 bin liraya indirdik. Yaptığımız değişiklik bundan ibarettir, arz ederim.

BAŞKAN — Bu konu hakkında Hükümetin düşüncesi nedir efendim.?

MALİYE BAKANI KIAYA ERDEM — Arz edeyim Sayın Başkanım.

Türkiye'de özellikle büyük kentlerde konut büyük bir problem. Bunu teşvik edilmesi lazım gelene konu olarak görüyoruz ve dolayısıyla bu rakamın, kiraya verildiği zaman ilgiliye vergi yönünden birtakım avantajlar sağlanmasında yarar olacağı kanaatini taşıyoruz. Özellikle Konseyce kabul edilen ve kanunlaşan Emlak Vergisiyleki, eskiden bu gelirlerde ödeyeceği vergiden ödediği Emlak Vergisini mahsup etme imkânı vardı, biz bunu kaldırdık, masraf yazılabilme imkânını getirdik. Dolayısıyla her ne kadar nispetler biraz düşmüş gibi görünüyor ise de, eskiden birleştirme yapmayan bir kimse bu vergiyi mahsup etmek suretiyle daha az vergi öderken, şimdi burada bunlar için vergiden mahsup durumu kalktı. Her ne kadar % 20 olarak götürü indirme hakkını % 25'e çıkardık ise de, bu, bunu, tabii karşılamıyor.

Ben, tabii, hadiseyi bu açıdan değil de, Türkiye'de konut yapımının teşvik edilmesi lazım geldiği yönünden ele alıyorum ve bunun için burada gayrimenkul yapımını, konut yapımını teşvik bakımından verginin bir kısmı da olsa az alınmasını sağlama yönünden rakamın 240 bin olmasında yarar olacağı kanaatindeyim.

BAŞKAN — Komisyon, kiraların ucuz tutulması için bunu 120 bin liraya indirdi zannediyorum. Çünkü, eğer 240 bin lirasını muaf tutarsak, o zaman evin aylığı 20 bin liraya gelir. Halbuki Komisyon, zannediyorum 10 bin lirayı esas tutmuş ve buna göre 40 bin lirasının muaf olabilmesi için evini ucuz vermesi gerekecektir. 120 bin liraya kadar verebilirse 40 bin lirasını düşecektir. Halbuki Hükümetin teklif ettiği gibi 240 bin lira olursa, 20 bin liraya kadar da verse yine vergi muafiyetinden istifade edecektir. Bu belki fazla kazanç dolayısıyla ev yapımını teşvik eder, ama kiracıları da çok tedirgin eder. O bakımdan ben de Komisyonun teklif ettiği bu 120 bin lirayı daha uygun görüyorum, ucuzla versin evini diye.

MALİYE BAKANI KIAYA ERDEM — Doğrudur, Yalnız Türkiye'de konut yapılmadığı müddetçe, ne kadar vergi yönünde ağırlaştırıcı hükümler de koysak konut fiyatları aşırı şekilde yükselebilir. Bunun en teşvik edici unsuru bol miktarda konut yapmaktır.

BAŞKAN — O ayrı, tabii.

MALİYE BAKANI KIAYA ERDEM — Bu ne de olsa arızı kalacaktır, tabii takdir Konseye aittir. Bunda herhangi bir ısrarımız gayet tabii olmaz.

BAŞKAN — Peki, teşekkür ederim.

Efendim, bu 15 nci madde üzerinde söz almak isteyen başka üye var mı?

Buyurun efendim, Orgeneral Şahinkaya.

ORGENERAL TAHİSİN ŞAHİNKIAYA — Komutanım, müsaade ederseniz bir noktaya temas etmek istiyorum.

Biraz evvel kitap ve eserle alakalı olarak muafiyet haddini yükselttik. O konu aynı zamanda bir kişinin, kendi uğraşısı şimdi bazı kişiler var ki, evini kiraya veriyor, kirasından geçinmeye çalışıyor. Şimdi bu miktar 120 bin lira olursa aylık 10 bin liraya ev şimdi pek az; normal, sobalı evlerin 10 bin lira falan aylığı. Bu bakımdan, 40 bin liralık muafiyeten istifade edilecek miktarın 120 binden daha yukarıda olması uygun olur. Buna 240 bin değil de efendim, mesela 160-180 bin desek, bunun içinde duran, bundan geçimini sağlayan kişilere de hiç olmazsa vergisinden biraz, bir nispette muaf olsa efendim.

BAŞKAN — Doğru söylüyorsunuz da, yalnız bir evi kiraya vererek maiyetini temin eden pek ender efendim, pek enderdir.

ORJENERAL TAHŞİN ŞAHİNKAYA — Bazı dul kadınlar var, bazı kişiler var efendim, kimsesiz falan.

BAŞKAN — O da 10 bin liraya kadar versin. Bugün için 10 bin lira çoktur bile. Yani, ben 10 bin lira kirayı dahi çok bulurum. Bugün eğer bir kira kanununun çıkması gerekse, en yüksek kiranın, 10 bin lira olması lazım. Maalesef, bugün kiralar astronomik bir şekilde yükselmiştir. Binaenaleyh, vergiden düşebilmesi için 40 bin lirayı, yine 120 binde, bırakalım miktarı; 240 bin lira çoktur. 20 bin liraya kadar muaf tutmak ev sahiplerini korumak demektir; kiracıları değil, ev sahiplerini koruyan bir madde olur. Halbuki bizim gayemiz evi olmayanları korumaktır. O bakımdan 120 bin lira bana da uygun geliyor?

ORJENERAL TAHŞİN ŞAHİNKAYA — Ben de aynı fikirdeyim, haddizatında da, tabii 100 bini 200 bine çıkarınca..

BAŞKAN — Ama, kitap yazmayı teşvik için yaptık onu.

ORJENERAL TAHŞİN ŞAHİNKAYA — Ben de, binaları yapmada teşvik unsuru olsun diye düşünüyorum. 240 değil de, aşağı da yapabiliriz, ama 120 bin lira, aylık 10 bin lira bana biraz az gibi göründü efendim.

Arz ederim.

BAŞKAN — Ben bir hususu, öğrenmek istiyorum: Eğer birkaç evi varsa ne olacak?

MALİYE BAKANİ KAYA ERDEM — Yekünü, toplamı.

BAŞKAN — Efendim, 15 ncı madde üzerinde başka söz almak isteyen olmadığına göre maddeyi Komisyonun bu izah ettiği şekliyle oylarınıza sunuyorum, yani 120 bin lira üzerinden oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir efendim.

16 ncı maddeyi okuyunuz.

MADDE 16. — Aynı Kanunun 22 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Menkul Sermaye İratlarında :

Madde 22. — Özel kanunlarla veya Devletin kanunların verdiği yetkiye dayanarak aktettiği mukavelelerle her türlü vergiden istisna edilmiş olan menkul kıymetlerin faiz, kâr payı ve ikramiyeleri ile döviz tevdiat hesapları için ödenen faizler Gelir Vergisinden müstesnadır.

BAŞKAN — Komisyon Hükümet Tasarısında yine bir değişiklik yapmış 16 ncı maddede, bu değişikliği izah eder mi efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, istedik ki, Gelir Vergisi Kanununda çok büyük bir değişiklik yapıyoruz; bazı haklı veya haksız, halk dilinde, basında sakız olmuş, kötüye yorumlanmış deyimlerden bunu koruyalım. Bu nedenle DÇM, yani dövize çevrilebilir mevduatı bu Yasanın kapsamında çıkardık.

BAŞKAN — Evet.

Hükümet bu değişikliğe ne der efendim?..

MALİYE BAKANİ KAYA ERDEM — İştirak ediyoruz efendim.

BAŞKAN — 16 ncı madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim?.. Buyurun.

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Bir deyim var efendim, izin verirseniz onu arz edeyim.

Maddede, «Özel kanunlarla veya Devletin kanunların verdiği yetkiye dayanarak...» denilmiş. Bunun eski deyimini «Devletle akdedilmiş mukavelelerle» dir. Acaba orada bir kavram farklılığı mı var efendim? «Devletin kanunların verdiği yetkiye dayanarak.» Takdir buyurursunuz ki, böyle olabilir zaten.

BAŞKAN — Evet. Tasarıda, «özel kanunlar veya devletle akdedilmiş mukaveleler», burada ise, «özel kanunlarla veya devletin kanunların verdiği yetkiye dayanarak akdedilmiş mukavelelerle» deniyor.

Bu farklılığı, Komisyon izah eder mi efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Devletin mutlaka buna benzer âkitleri bir kanuna dayanarak yapması gereğini noktalamak istedik. Yalnız, metinde «Devletin» kelimesinden sonra virgül atlanmıştır. «Devletin, kanunların verdiği yetkiye istinaden» şeklinde olması gerekir.

BAŞKAN — Evet, «Devletin kanunların» biçimsiz oluyor, orada bir virgül olması gerek.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — «Devletin» dedikten sonra bir virgül olacak.

BAŞKAN — Zaten, o kanunların verdiği yetkiye dayanarak akdedilmiş mukaveleler vardır.

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, bu zaruri bir tabirdir, hukuk devletidir, devlet akdeder.

BAŞKAN — Buyurun efendim, Orgeneral Saltık.

ORJENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, şimdi Hükümetin getirdiği metni bir daha okuyorum :

«Devletle akdedilmiş mukavelelerle» şeklinde bir maddeyi kanunlaştırdığımız zaman, Devletin mukavele akdetmesini bu kanunla da yetkili hale getirmiş olur; ama devlet, yine biraz evvel değindiğimiz gibi, kanunla verilen haklara bağlı kalarak zaten mukaveleler akdeder. Onun için bu deyim bu şekilde ifade etmeyi daha rahat buldu Komisyon : «Devletle akdedilmiş mukavelelerle her türlü vergiden istisna edilmiş olan...»

Devletle akdedilmiş mukavelelerle vergiden istisna edilmiş olması için bunun bir kanuna dayanarak olması lazım, ayrıca bir kararname ile olmaması lazım diye düşünüldü.

BAŞKAN — 16 ncı madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim?.. Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yalnız «Devletin» den sonra bir virgül konacak efendim oraya, onu unutmayalım.

17 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 17. — Aynı Kanununun 23 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ücretlerde :

Madde 23. — Aşağıda yazılı ücretler Gelir Vergisinden istisna edilmiştir.

1. Köylerde veya son nüfus sayımına göre belediye içi nüfusu 5 000'i aşmayan yerlerde faaliyet gösteren ve münhasıran el ile dokunan halı ve kilim imal eden işletmelerde çalışan işçilerin ücretleri,

2. Gelir Vergisinden muaf veya götürü gider usulünde vergiye tabi çiftçilerin ziraat işlerinde bilfiil çalışan işçilerin ücretleri (Bekçi ve çoban ücretleri dahil);

3. Toprak altı işletmesi halinde bulunan madenlerde cevher istihsalı ve bununla ilgili diğer bütün işlerde çalışanların münhasıran yer altında çalıştıkları zamanlara ait ücretleri;

4. Ticari ve sınai kazançları vergiden muaf bulunanların bu işlerde çalıştırılan hizmet erbabının ücretleri;

5. Köy muhtarları ile köylerin kâtip, korucu, imam, bekçi ve benzeri hizmetlilerine köy bütçesinden ödenen ücretler ile çiftçi mallarını koruma bekçilerinin ücretleri;

6. Hizmetçilerin ücretleri (Hizmetçiler özel fertler tarafından evlerde, bahçelerde, apartmanlarda ve ticaret mahalli olmayan sair yerlerde orta hizmetçiliği, süt ninelik, dadılık, bahçevanlık, kapıcılık gibi özel hizmetlerde çalıştırılanlardır. Mürebbiyelere ödenen ücretler istisna kapsamına dahil değildir);

7. Sanat okulları ile bu mahiyetteki enstitülerde, ceza ve ıslahevlerinde, darülacezelerin atelyelerinde çalışan öğrencilere, hükümlü ve tutuklulara ve düşkünlere verilen ücretler;

8. Hizmet erbabına işyerinde veya müştemilatında bedava yemek vermek suretiyle sağlanan menfaatler (Bu amaçla da olsa hizmet erbabına nakit ve ayın olarak yapılan ödemeler vergiye tabi tutulur);

9. Genel olarak maden işletmelerinde ve fabrikalarda çalışan işçilere ve özel kanunlarına göre barındırılması gereken memurlarla müstahdemlere konut tedariki ve bunların aydınlatılması, ısıtılması ve suyunun temini suretiyle sağlanan menfaatler;

10. Hizmet erbabının toplu olarak işyerlerine gidip gelmelerini sağlamak maksadıyla işverenler tarafından yapılan taşıma giderleri;

11. Kanunla kurulan veya tüzelkişiliği haiz bulunan emekli sandıkları tarafından ödenen emekli, maluliyet, dul ve yetim aylıkları (Tüzelkişiliği haiz muhtelif emekli sandıkları tarafından ödenen aylıklar toplamı; hizmet süresi ve aylık seviyesi aynı olan Devlet memurlarına ödenen miktardan fazla ise, aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur.) (Genel, katma ve özel bütçelerden ödenen bu nevi aylıklar dahil.);

12. 2089 sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu hükümlerine tabi çırakların asgari ücreti aşmayan ücretleri.

BAŞKAN — 17 nci maddede de Hükümet tasarısıyla Komisyon teklifi arasında fark vardır, Komisyon Sözcüsünün bu farkları izah etmesini rica edeceğim.

Buyurun.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Hükümetimizin getirdiği tasarının 2 nci maddesinde, şoför ve makinist ücretleri de, vergiden muaf olan veya götürü gider usulünde vergiye tabi çiftçilerin yanında çalışan şoför ve makinistlerin ücretleri vergiden muaf tutulmuştur.

Yüksek malumları, artık Türkiye'de bu iki sınıf da iyi kazanan sınıflardır. Bu bakımdan bunları muafiyetin dışına çıkartmayı uygun bulduk.

3 ncü maddede, yeraltında çalışan işçilerin ücretlerini özellikle vurgulamak için oraya bir «münhasıran» kelimesi ilave ettik, «münhasıran yeraltında çalışan» dedik.

6 ncı maddede Sayın Başkanım, Türkiye'de artık uşaklık bir sınıf değildir, bir aşağılayıcı tabirdir, vatandaşlar hakkında böyle bir deyim uygun bulmadık.

Diğer taraftan, mürebbiyelik de iyi kazanç getiren bir meslektir, onu da muafiyet hükümlerinin dışına çıkardık.

Değişikliğimiz bundan ibarettir.

BAŞKAN — Buna Hükümet ne der efendim?

MALİYE BAKANİ KAYA ERDEM — İştirak ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Efendim, bu 17 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?..

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Efendim, şurada bir husus var, acaba ben mi yanlış anlıyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — 6 ncı fıkrada, «Hizmetçilerin ücretleri» deniliyor, kerre için de sayılıyor, sonda «mürebbiyelere ödenen ücretler istisna kapsamına dahil değildir» deniliyor. Acaba, mürebbiyelere ait o kısma kadar mıdır, kerre, yoksa tamamı kerre içinde midir?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — «Mürebbiyeler» diye başlayan kısımda parantez yok efendim.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Acaba olsa daha mı iyi olur?

BAŞKAN — Zaten sayılmamış. Yani onu yazmasak da olur ama, belki mürebbiyeleri de buraya koyabilirler. Tereddüdü bertaraf etmek için, «mürebbiyeler buna dahil değildir» diye vurguladınız zannediyorum.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Evet.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — O, acaba, ayrı bir kerre içine mi alınsa diye düşünüyorum.

BAŞKAN — Yani diyor ki Ersin; «çalıştırılanlardır» deyip kapayalım kerreyi, bir kerre daha açalım, «mürebbiyelere ödenen ücretler istisna kapsamına dahil değildir» diyelim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Uygundur Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Evet, daha anlamlı olur.

O halde, 6 ncı fıkrada, «özel hizmetlerde çalıştırılanlardır» dan sonra kerre kapanacak, bir kerre daha açılacak «mürebbiyelere ödenen ücretler istisna kapsamına dahil değildir» denilecek gene kapanacak kerre. İki tane kerre oluyor. Bu şekilde bir düzeltme teklif ediliyor ki, doğrudur, yanlış anlamayı önler.

Başka söz almak isteyen var mı efendim?.. Yoktur.

O halde 17 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

18 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 18. — Aynı Kanunun 24 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Gider Karşılıklarında :

Madde 24. — Gider karşılığı olarak yapılan aşağıda yazılı ödemeler de Gelir Vergisinden istisna edilmiştir.

1. Harcırah Kanunu hükümleri uyarınca yapılan ödemeler;

2. Harcırah Kanunu kapsamı dışında kalan müesseseler tarafından idare meclisi başkanı ve üyeleri ile denetçilerine, tasfiye memurlarına ve hizmet erbabına (Harcırah Kanununa tabi olsun olmasın her türlü sözleşmeli personel dahil) verilen gerçek yol giderlerinin tamamı ile yemek ve yatmak giderlerine karşılık verilen gündelikler (Bu gündelikler aynı aylık seviyesindeki Devlet memurlarına verilen gündeliklerden fazla ise veya Devletçe verilen gündeliklerin en yüksek hadini aşarsa, aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur. Fıili yemek ve yatmak giderleri karşılığı yapılan ödemeler de mukayesede esas alınacak gündeliğin tespitinde nazara alınır.);

3. Kazai veya idari kararlara dayanılarak tanıklara verilen ücretler;

4. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre ödenen yakacak yardımı (memur, işçi ve Bağ - Kur emeklilerine avans olarak ödenenler dahil);

5. Sayım işleriyle, seçim işlerinde çalıştırılanlara özel kanunlarına göre verilen zaruri gider karşılıkları;

BAŞKAN — 18 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?..

Buyurun efendim, Hükümet Temsilcisi.

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, iki küçük husus var :

«Madde 24 : «Gider karşılığı olarak yapılan aşağıda yazılı ödemelerde..» denilmiş. İzin verirseniz «de» yi kaldıralım «... ödemeler Gelir Vergisinden istisna edilmiştir» şeklinde devam etsin.

BAŞKAN — Sanki ondan evvel bir şey varmış anlamını veriyor. Yani, «Madde 24. — Gider karşılığı olarak yapılan aşağıda yazılı ödemeler Gelir Vergisinden istisna edilmiştir.» şeklinde olacak.

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Bir de, 5 nci fıkranın en sonunun, nokta ile bitmesi gerekir, madde bitiyor orada.

BAŞKAN — Madde bitiyor, doğrudur, noktalı virgül konmuş, nokta olması lazım.

O halde, 18 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen olmadığına göre, maddeyi «ödemeler de» değil, «ödemeler» şeklinde, «de»yi silerek ve 5 ncı fıkranın sonuna da «nokta» koymak suretiyle düzeltilmiş olarak oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

19 ncu maddeyi okutuyorum :

MADDE 19. — Aynı Kanunun 25 nci maddesinin 3 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

3. Kanunla kurulan veya tüzelkişiliği haiz olan emekli sandıklarınca kendilerine zat aylığı bağlanana aylıkları dışında, kanunları veya statüleri gereğince verilen emekli, dul, yetim ve evlenme ikramiyeleri veya iade olunan mevduatı ve sürelerini doldurmamış bulunanlarla dul ve yetimlerine toptan ödenen tazminatlar (Kamu idare ve müesseseleri ile kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumları dışında kalan tüzelkişiliği haiz emekli sandıkları tarafından ödenen tazminat ve yardımlar, hizmet süresi ve aylık seviyesi aynı olan Devlet memurlarına verilen miktardan fazla ise, aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur. Bu mukayesede gerek muhtelif emekli sandıklarından, gerek aynı emekli sandığından muhtelif zamanlarda alınan ikramiye ve tazminatlar topluca dikkate alınır.)

BAŞKAN — Okunan 19 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yoktur.

Maddeyi oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

20 nci maddeyi okutuyorum efendim :

MADDE 20. — Aynı Kanunun 29 ncu maddesinin 2, 3 ve 4 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

2. Subay, astsubay, erbaş ve erlere ve Ordu hizmetinde bulunan sivil makinistlere, uçuş, dalış gibi hizmetleri dolayısıyla verilen tazminatlar, gündelikler, ikramiyeler, zamlar ile Türk Hava Kurumu veya kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunan müesseselerde uçuk maksadıyla görevlendirilenlere; uçuş hizmetleri, denizaltına dalış yapan dalgıçlara dalış hizmetleri dolayısıyla yapılan aynı mahiyetteki ödemeler;

3. Spor yarışmalarına katılan amatör sporculara ödenen ödül ve ikramiyeler;

4. Spor yarışmalarını yöneten hakemlere ödenen ücretler.

BAŞKAN — 20 nci maddede de, Komisyonun bir değişikliği var, bunu izah eder misiniz?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Hükümet tasarısı; «Subay, astsubay ve erlere

(kita onbaşısı ve çavuşlar dahil)» diye devam etmektedir. Yüksek malumları, kita onbaşısı ve çavuşun askerlikte karşılığı vardır, «Erbaş ve erlere» diye. Onu yazdık ve parantez içindeki ibareyi çıkardık.

BAŞKAN — Tamam.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Bir diğer husus da, Uçuş ve dalış tazminatı kanunları vardır. O kanunlara yapılan atıfta bütün ödemeler sayılmıştı, asıl kanun şümülüne giren «tazminatlar» deyimini konmamıştı metne, onu ilave ettik.

Arz ederim.

BAŞKAN — Var mı bir diyeceğiniz?..

MALİYE BAKANİ KAYA ERDEM — Yok efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim, Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Dikkatten kaçmıştır, müsaade ederseniz efendim, bir de, son satırında; «... denizaltına dalış yapan dalgıçlara...» diye yazılmış; halbuki, Komisyondaki çalışmamızda, «Dalış yapanlara» olarak düzelecekti. Şimdi dalgıçtan gayri, balıkadam da vardır. O nedenle, «dalgıçlar» kelimesi çıkacak, «Denizaltına dalış yapanlara dalış hizmetleri dolayısıyla...» diye düzelecek idi. «Dalgıç» kelimesi çizilecek, «dalış yapanlara» denilecek.

BAŞKAN — «Dalış yapanlara».

Doğrudur, kurbağaadam da vardır.

Başka söz almak isteyen var mı efendim?.. Yoktur.

O halde 20 nci maddenin ikinci fıkrasının son satırındaki «denizaltına dalış yapanlara dalış hizmetleri dolayısıyla yapılan aynı mahiyetteki ödemeler» şekliyle oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

21 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 21. — Aynı Kanunun ikinci kısım yedinci bölümünün başlığı «İndirimler» olarak, 31 nci maddesi ise aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

YEDİNCİ BÖLÜM

İndirimler

İndirim Hadleri :

Madde 31. — Tam mükellefiyete tabi gerçek kişiler aşağıda yazılı indirimlerden yararlanırlar.

1. Genel indirim : Mükelleflerin günde (20), ayda (600), yılda (7 200) lirayı aşmayan gelirleri vergiye tabi tutulmaz. Mükellef evli ise, bu miktara eş için günde (15), ayda (450), yılda (5 400) lira, çocukların her biri için günde (5), ayda (150), yılda (1 800) lira ilave edilir.

2. Özel indirim : Gerçek ücretlerin vergilendirilmesinde günde (150), ayda (4 500), yılda (54 000) lira ayrıca indirilir. (Karı - kocanın ücretli olarak çalışması halinde genel indirimden istifade etmeyen eşin gerçek ücretinden yapılacak özel indirim günde (75), ayda (2 250), yılda (27 000) liradır.

3. Sakatlık indirimi : Çalışma gücünün asgari % 70'ini kaybetmiş bulunan hizmet erbabı birinci derece sakat, asgari % 40'ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ise ikinci derece sakat sayılır ve aşağıda belirtilen sakatlık indiriminden faydalanırlar.

Sakatlık indirimi aile reisi için tespit edilen özel indirim tutarının;

- Birinci derece sakatlar için bir buçuk katı,
- İkinci derece sakatlar için yarısıdır.

Sakatlık derecelerine göre tespit edilecek indirimler, genel ve özel indirim toplamına eklenecek hizmet erbabının ücretinden indirilir.

Sakatlık derecelerinin tespit şekli ile uygulamaya ilişkin esas ve usuller Maliye, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik bakanlıklarınca bu konuda müştereken hazırlanacak bir yönetmelik ile tespit edilir.

BAŞKAN — Komisyonun metniyle Hükümetin teklifi arasında fark var. Komisyonun bu farkı izah etmesini rica ediyorum.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, sakatlık indirimiyle ilgili olan kısmı yeniden yazdık, kanımızca daha anlaşılır bir şekilde soktuk. Sakatlık indiriminde başlangıç hakkı, çalışma gücünün % 50'sini kaybetme şartını % 40'a indirdik. Oranları aynı bıraktık. Ancak, orada «% 150'si, % 50'si» gibi olan tabirleri «birbuçuk katı, yarısı» olarak düzelttik.

Maddenin sonunda, sakatlığın tespiti hususunda Maliye Bakanlığına verilen yetkiyi, ilgisi nedeniyle 3 bakanlığa müştereken verdik.

Yaptığımız değişiklikler bundan ibarettir.

BAŞKAN — Komisyonun bu indirimlerle ilgili bir görüşü vardı, geçici maddeyle mi koyduk onları?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım,

geçici 15 nci madde ile; «Gelir Vergisi Kanununu bu kanunla değiştiren 31 nci maddesinde hizmet erbabı için öngörülmüş bulunan özel indirim ve sakatlık indirimi 1.1.1983 tarihinden itibaren Gelir Vergisi mükelleflerinin tamamı için uygulanır» diye bir geçici maddeyle düzeltmeyi daha yararlı gördük. Bu madde değişecekti Sayın Başkanım; çünkü özel indirim tabiri çok yerde geçiyordu.

BAŞKAN — Hükümetin bu konuda diyeceği bir şey var mı efendim?

MALİYE BAKANİ KAYA ERDEM — Hayır efendim, iştirak ediyoruz.

BAŞKAN — 21 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim?..

Orgeneral Haydar Saltık, buyurun efendim.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Görüşmelerimizde Türkiye'de çocuk sayısını normal olarak 3'te, tutma fikri hâkim olmuştu, zuhulen o kısmı atlamışız. Çocukların 3'ü için her birine günde 5, ayda 150 diyecektik veya çocukların her biri için, 3 çocuğa kadar günde 5, ayda 150 diyecektik efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, eski kanunda da «medeni hal esası» diye bir 32 nci madde vardır. Orada çocuk sayısı 5'dir diye yazılıydı, onu da 3'e indirdik. Bu madde, zaten ona bağlı olarak uygulanacak ve bugüne kadar da böyle uygulanmıştır. Yani, artık 5 çocuk için değil, 3 çocuk için uygulanacak.

BAŞKAN — Başka söz alma isteyen var mı efendim?..

Oramiral Nejat Tümer, buyurun efendim.

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — Efendim, burada genel indirimle özel indirim arasında, çocuklar bakımından fark var. Çocukları burada genel indirim tabi tutuyoruz, özel indirimde yok.

Bunun manası, genel indirim bir kere yapılacak, ondan sonra ilave olarak ayrıca bu özel indirim ilave edilerek vergi dışı bırakılacak, öyle midir? Yoksa çocuklar için hiç düşünülmemiş midir?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bir kişinin medeni haline göre, evli ve 3 çocuğu için (çocuklarına göre) genel indirim bütün mükelleflere uygulanan bir indirimdir. Bugüne kadar da hep öyledir. Yani, tüccara da uygulanır, çiftçiye de uygulanır, ücretliye de uygulanır. Özel indirim özelliği, bugüne kadar yalnız ücretlilere uygu-

lanmasıdır; ama 1.1.1983'den sonra (Yüksek Konsey geçici maddeyi kabul buyurursa) bütün mükelleflere o da uygulanacaktır. Genelle özelin farkı budur.

BAŞKAN — Başka söz almak isteyen var mı efendim?... Yoktur.

21 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

22 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 22. — Aynı Kanunun 32 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Medeni Hal Esası :

Madde 32. — 31 nci maddede yazılı genel indirim hadlerinin tayininde mükellefin, gelirin elde edildiği takvim yılı başındaki medeni hali ve aile durumu esastır.

Şu kadar ki, takvim yılı içinde bu durumda mükellef lehine husule gelen değişiklikler ayrıca nazara alınır.

Genel indirimin uygulanmasında her ne suretle olursa olsun, evlilik bağı kalkmış olanların gelirlerine, ilk çocuk için eşe, diğer çocukların herbiri için 31 nci maddede yazılı çocuklara ait indirim miktarları uygulanır.

31 nci madde ile bu madde gereğince hesaplanacak genel indirim 3 çocuklu evli mükelleflere ait indirim miktarlarını geçemez.

BAŞKAN — 22 nci madde de Hükümet tasarısıyla farklı, Komisyon Sözcüsü bunun hakkında ne der efendim?...

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, fark sadece 5 çocuğu 3'e indirmekten ibarettir. Ancak, bunu bir müktesep hak olarak geçici maddede koymadık, 3 çocuk yeter dedik. Bu ücret artışından istifade olarak, en iyi ayarlanacağı zamandır.

BAŞKAN — Nüfus planlaması bakımından...

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) - Evet efendim.

BAŞKAN — Evet, başka çare yok; birçok tedbirler getirmeliyiz ki, nüfus artışını biraz frenleyelim.

22 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim?... Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

23 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 23. — Aynı Kanunun 33 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yukarıdaki maddelerde sözü edilen çocuk tabiri, mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan (nafaka verilmek suretiyle bakılanlar dahil) 18 yaşını veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış evlatları (evlat edinilenler ile ana ve babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturan ve gelir vergisine tabi bulunmayanlar dahil) ifade eder.

BAŞKAN — 23 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?... Yoktur,

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

24 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 24. — Aynı Kanunun 34 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Aile Gelirinde İndirim :

Madde 34. — Aile reisi beyanlarında indirim, beyan edilen gelire uygulanır.

Aile reisi tarafından kendisinin, eşinin veya çocuklarının geliri dolayısıyla beyanname verilmesine mahal olmadığı hallerde indirim vergiye tabi geliri varsa aile reisinin bu gelirine, aile reisinin geliri yoksa, eşine ait gelire, eşinin de geliri mevcut değilse çocuklarının herhangi birine ait gelire uygulanır.

Aile reisinin, eşinin ve çocukların beyanname verilmesi gerekmeyen gelirleri ücretten ibaret ise, bu gelirin her birine ayrıca 31 nci maddedeki esaslar dairesinde özel indirim ve sakatlık indirimi uygulanır.

İndirimin bu fıkra hükmüne göre eş veya çocuklara ait gelire uygulanması halinde de indirim miktarı aile reisinin durumuna göre tayin olunur.

BAŞKAN — 24 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?... Yoktur.

24 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

25 nci maddeyi okuyunuz.

MADDE 25. — Aynı Kanunun 35 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi Karnesi Esası :

Madde 35. — A) İndirimden faydalanmak isteyenler Vergi Usul Kanunu esaslarına göre vergi karnesi almak zorundadırlar. Vergi Usul Kanunu ile karne almaktan muaf tutulmuş olanlardan karne aranmaz.

B) Bu Kanunun 2 nci maddesinde sayılan kazanç ve iratları elde edenler (İstisna veya muafiyetlerden faydalananlar dahil) işyerlerinin bağlı olduğu, işyerleri bulunmayanlar ikametgâhlarının bağlı olduğu vergi dairesinden karne almak ve Gelir Vergisi yönünden durumlarını ve bu durumda meydana ge-

len değişiklikleri karnelerine yazdırmak zorundadır- lar.

Bu bentte yazılı vergi karnesinin ihtiva edeceği hususlar ve karne almaya ilişkin şekil ve esaslar Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir. Yönetmelik esaslarına uymayanlar hakkında Vergi Usul Kanununa ek «Usulsüzlük cezalarına ait cetvel» in mükellef grupları sütununun 6 ncı sırasında yazılı birinci derece usulsüzlük cezası uygulanır.

BAŞKAN — 25 nci madde üzerinde Komisyonun izahatını rica ediyorum efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bu tamamen Komisyonumuz tarafından yenden konmuş, Hükümet tasarısında yer almayan bir husustur. Gerekçesini, 2 nci maddeye koyduğumuz; herkese, vergi mükellefi olan herkese..

BAŞKAN — 1 nci maddeye koyduğunuz.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Afedersiniz, bu kanunun 1 nci maddesinde, asıl kanunun 2 nci maddesinde yaptığımız ilâvede, izaha çalıştığım gibi; herkesin, her vergi mükellefinin bir karne alması lazım; bunun şeklini düzenlemek için koyduğumuz yeni bir maddedir.

BAŞKAN — Bu madde hakkında Hükümetin diyeceği var mı efendim?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Hayır efendim, iştirak ediyorum.

BAŞKAN — 25 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — Benim var efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — Efendim birinci paragrafın son cümlesi; «Vergi Usul Kanunu ile karne almaktan muaf tutulmuş olanlardan karne aranmaz» diyor.

Bu, anafikrimize biraz aykırı düşecek bir ortam yaratabilir. Çünkü, her soruların mutlaka karne göstermesi mecburi idi. Halbuki, birçok insanlar, şimdi kanunun bu maddesinden istifade ederek; «Ben, Vergi Usul Kanununa göre karne taşımayanlardayım» der ve karnesini genellikle taşımaz. Bu bakımdan, bu fıkra kaldırılrsa.. Zaten Vergi Usul Kanununda taşımayacaklara ayrı bir sistem muhakkak tanı- nacak ve onlara «şu kanun gereğince vergiden mu- aftır» denilecek; ama yine karnesini cebinde bulundurması daha uygun olmaz mı?

BAŞKAN — Evet efendim, Komisyon ne diyecek?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Vergi Usul Kanununda bu muafiyet, sadece devletten maaş alan ücretlilere ait bir muafiyettir. Bunlar yüksek malumunuz, her tarafı kartlarla, karnelerle dolu olan kimselerdir; ayrıca bir de vergi karnesi taşımalarına gerek görmedik. Sadece onları kapsar efendim.

BAŞKAN — Hükümetimiz bu konuda ne der efendim?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, biz aynen iştirak ediyoruz; bundan muaf olanlar devlet memurlarıdır; maaş alanlardır, devletten ücret alanlardır. Bunlara hüviyet veriliyor; ayrıca vergi karnesi de verilmek bir mahzur teşkil etmeyebilir; ama ayrıca masraftır devlet yönünden de..

BAŞKAN — Pekii, nasıl bileceğiz biz onu? Birisini yakaladılar, büyük bir eğlence yerinde çok para sarf eden birisini buldular; yakaladıkları zaman diyecek ki : «Ben memurum» Memur diye yanında bir hüviyet taşıyor mu?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Taşıyorlar efendim, memurlarda hüviyet vardır.

BAŞKAN — Tabii, onu yakalayan, artık öyle demişse, onu ispat etmeye davet eder, yani ben memurum demekle bırakacak değildir tabii yakasını. O da doğru, bu sefer bütün memurlara, bütün işçilere, herkese vermek lazım gelecek; o da biraz külfetli olur. Onun altından kalkılmaz; lüzumsuz bir şey olur. Zaten, memuriyette veya herhangi bir işyerinde çalıştığına dair yanında bir hüviyeti vardır veya yakalandığı zaman onu ispat etmek zorundadır, o yönüyle o konmuştur. Zaten Vergi Usul Kanunuyla karne almakta muaf tutulmuş olanlarda onlardır diyor- sunuz; yani devletten ücret alanlar.

Buyurun efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, tabii bu cümleyi koyarken şu noktadan hareket ettik : Amacımız, herkesi vergi vermeye zorlamak, Burada istisna ettiklerimiz zaten vergi kaçırmak ellerinde olmayan kişilerdir; maaş bordlarından vergileri kesilmektedir; o nedenle koyduk.

BAŞKAN — İkna oldunuz mu efendim?

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — Tamam efendim.

Yalnız, bu kontrolü yapacak olanlar, buradaki anlayışı göstermeyip bir çok kimseleri, «karnen yok-

tur» diye de alıp götürülebilirler. Ben, böyle bir şeyi de önlemek bakımından, herkes taşısa diyorum. Çünkü, bütün memurların mutlaka cebinde hüviyet taşıdıklarına şahsen kani değilim ve inanmıyorum. Tabii askeri şahıslar taşır. Bu bakımdan, her müessese bu kartı Maliye Bakanlığı adına kendi müessesesi içerisinde bastırıp kendisi dağıtacağına göre, muayyen bir sistem içerisinde, bir fazlalık diye görmemiştim; bu bakımdan arz etmiştim.

BAŞKAN — Yalnız şu olabilir; belki memurlara da askerlerde olduğu gibi birer hüviyet varakası verme mecburiyeti konulabilir. Bütün memurlara kendi dairelerinden, resimli birer hüviyet kartı taşıma zorunluluğu konulursa mesele kalmaz zaten, öyle zannediyorum.

Eğer, maddedeki bu ikinci cümleyi kaldırırsak, o zaman bütün herkese vergi karnesi vermek zorunluluğu doğar ki, o hakikaten fuzuli bir şey olur. Ama diyeceksiniz ki, nasıl olsa hüviyet kartı vereceğiz, hüviyet kartı vereceğimize bunu verelim...

Buyurun.

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — Efendim, bir endişem daha var, tabii bazı vergiler, ücretlilerden doğrudan doğruya kesilerek alınıyor. Ama, bu memurların içlerinde varlıklı olanları ve eşleriyle de ilgili olarak birçok bakımlardan başka vergileri de ödemekle mükellef olanları da mutlaka vardır ve gittikçe de çoğalacaktır bunlar. Bu nedenle, ben hâlâ bir karne aranmasının önemi üstünde bir kere daha durmak istedim efendim.

BAŞKAN — Evet efendim.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, müsaade ederseniz arkadaşımız teknik bir açıklama yapacak.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, izninizle konuyu arz ediyorum :

Vergi Usul Kanunumuza göre, devletle çalışan ücret erbabı karne almaktan muaf tutulmuştur. Bunlar, aile durumu sual varakası, denen bir varaka ile aile durumunu beyan ederler ve ona göre indirim uygulanır. Yalnız Vergi Usul Kanununda sözü geçen karne, tümüyle vergi indiriminden, yani bu genel indirim ve özel indirimden faydalanmak için alınan bir karnedir.

Gelir Vergisi Kanununda yapılan bu düzenleme ile yeni bir karne geliyor. Aslında yıllık beyanname verenler de oradaki medeni durumlarını beyanname-

ye yazdıkları için onlar da indirim için bir karne almak zorunda değildirler bugünkü sisteme göre; fakat 35 nci maddenin (B) bendine getirilen, karne başka bir karne, indirim karnesi değil, daha başka bir karne olduğu için burada (B) bendi olarak yer alıyor. Biz, Vergi Usul Kanununda da Komisyonun bu yaptığı değişikliğe paralel bir ufak düzeltme yapacağız ve öyle huzurlarınıza geleceğiz ve dolayısıyla tüccar, serbest meslek erbabı veya menkul sermaye iradının tamamını indirimden faydalanmak için değil, muameleleri kontrol etmek için karne ibrazı esasını getirebileceğiz efendim. Onu arz etmek istiyorum.

BAŞKAN — Vergi Usul Kanununda getireceksiniz bu değişikliği...

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Komisyon.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, izniniz olursa, biz böyle düşündük, ama gördük ki tereddüt yaratıyor; «Vergi Usul Kanunu ile karne almaktan muaf tutulmuş olanlardan karne aranmaz» hükmünü buradan çıkartalım, Vergi Usul Kanunu huzurunuzda gelecektir, bizim de onun üzerinde düşünecek daha vaktimiz var, orada bir düzenleme yapalım ve tereddüt de zail olmuş olur.

BAŞKAN — Buyurun Orgeneral Haydar Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bu izahtan anladığıma göre, eğer Vergi Usul Kanununu da değiştireceksek, bu şekilde indirimden faydalanmak isteyenlerin değil, herkesin karne alması usulünü getirmiş oluyoruz. Bu takdirde (A) fıkrasının bütünüyle çıkarılması mümkün hale gelecektir; hem ilk satırı, hem ikinci satırı, hiçbir sakınca kalmayacaktır efendim. Eğer Hükümet böyle görüyorsa ve Vergi Usul Kanununu da bu yolda değiştireceksek, (A) fıkrasının olduğu gibi çıkarılmasını yüksek tensiplerinize sunarım.

BAŞKAN — Birinci cümlemin kalmasında ne mahzur var?

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Şu mahzur var (onu da biraz sonra arz edecektim) : Şu anda bizim bu maddede getirdiğimiz iki türlü vergi karnesi oluyor. (B) bendinde getirilen, bütün mükelleflerin almakla yükümlü kılındığı, yani 7 gelir dalını kapsayan bir geliri olan herkesin almakla yükümlü olduğu karneyi; (A) bendindeki; bazı kişilerin vergi indirim-

den faydalanmak için aldıkları karneyi ihtiva ediyor. Vergi Usul Kanununa göre eğer bu karneyi almak gerekmiyorsa, ikinci cümle de onu ihtiva ediyor ve «bunlardan aranmaz», deniyor. Eğer Vergi Usul Kanununu değiştireceksek, bu (A) fıkrası hükmünün her iki cümle ile ifade edilen şekline lüzum kalmıyor.

BAŞKAN — Buyurun efendim, Hükümet Temsilcisi.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, bu indirimden faydalanmak için alınan karne, yani 35 nci maddenin (A) bendinde yazılı olan karne aslında hizmet erbabında bulunmaz, işverenlerce muhafaza edilir, hizmet erbabı orada çalıştığı sürece. Aksi halde biz bütün kontrol imkânını elimizden geçiririz; bordroları kontrol ederken her hizmet erbabının karnesini işverenden ararız.

Bu nedenle, o karne ile bizim ikinci bentte, Beyefendinin getirmek istedikleri karne arasında bir farklılık var; lütfederseniz Vergi Usul Kanununda bu konuyu düzenleyelim. Ama bunun şimdilik böyle kalmasında fayda var. Nasıl tensip ederseniz efendim.

BAŞKAN — İkinci cümlenin çıkmasında ne mahzur var? «Vergi Usul Kanunu ile karne almaktan muaf tutulmuş olanlardan karne aranmaz» cümlesini çıkarsak ne mahzuru var?

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Devlet memurlarından karne aramamız gerekebilir Sayın Başkanım. Vergi Usul Kanununda düzenleyebilirsiniz efendim.

BAŞKAN — Tamam, orada düzenleyeceğiz.

İkinci cümlenin çıkartılmasında bir mahzur yok, Vergi Usul Kanununa koyacağımıza göre.

«Başka söz alan olmadığına göre maddeyi oylarınıza sunacağım.

25 nci çerçeve madde ile değiştirilen kanunun 35 nci maddesinin (A) bendi şöyle oluyor :

«Madde 35. — A) İndirimden faydalanmak isteyenler Vergi Usul Kanunu esaslarına göre vergi karinesi almak zorundadırlar.» Ondan sonraki şu cümleyi siliyoruz : «Vergi Usul Kanunu ile karne almaktan muaf tutulmuş olanlardan karne aranmaz.»

25 nci maddeyi bu şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Bu şekliyle kabul edilmiştir.

26 ncı maddeyi okuyunuz efendim.

MADDE 26. — Aynı Kanunun Birinci Kısım Sekizinci Bölümü (Yatırım indirimi) Ek 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yatırım İndiriminin Şartları :

Ek Madde 2. — Yatırım indiriminin uygulanmasında aşağıdaki yazılı şartlar topluca aranır :

1. İndirimin uygulanacağı ticari ve zirai kazanç bilanço esasına göre tespit edilmiş olmalıdır.

2. Yapılan yatırım, Devlet Planlama Teşkilatının hazırladığı kalkınma planlarına uygun bulunmalıdır.

3. Yatırımlar, istihsalı genişletmeye, produktiviteyi artırmaya, ihracatı geliştirmeye, mahsul ve maddelerin kalitesini ıslaha, enerji tasarrufunu sağlama, kültür seviyesini yükseltmeye, ilmi ve teknik araştırmaları geliştirmeye, çalışma güvenliğini veya yabancı turist celbini temine matuf olmalıdır.

4. Yapılan yatırım en az 20 000 000 lira (Devlet Planlama Teşkilatında hazırladığı bölge kalkınma planının şümülüne giren yatırımlarla memleket ekonomisi bakımından ayrı bir önem ve özellik arz ettiği Yüksek Planlama Kurulu tarafından kabul edilen faaliyet kollarında 10 000 000 ve genel olarak ziraatteki yatırımlarda 4 000 000 lira) olmalıdır.

5. Yatırıma başlamadan önce Devlet Planlama Teşkilatına başvurularak lüzumlu bilgi ve belgelerin tevdi edilmiş, mezkûr dairece yukarıda belirtilen şartların mevcudiyeti tasdik edilmiş bulunmalıdır.

Araştırma, plan ve proje masrafları ile arazi temini için yapılan giderler hariç olmak üzere, yatırımla ilgili her türlü harcamalar yatırıma başladığını gösterir.

6. Yatırım, tasdik edilmiş bulunan şartlar ve süreler dahilinde yapılmış olmalıdır.

Tasdik edilen şartlarda husule gelecek değişikliklerin ve sürelerde vuku bulacak gecikmelerin, vukundan itibaren 1 ay içinde Devlet Planlama Teşkilatına bildirilmesi ve onayının alınması şarttır. Devlet Planlama Teşkilatı, iktisadi veya teknik zaruretlerle veya mücbir sebeplerden ileri gelen değişiklik ve gecikmeleri kabul edebilir.

Müracaatın zamanında yapılmaması veya değişiklik ve gecikmelerin kabul edilmemesi halinde, evvelce yapılan tasdik hükümsüz addolunur. Tasdik edilen şartlarda ve sürelerde bir defadan fazla değişiklik veya gecikme vukua gelmesi halinde, yukarıdaki bentlerde belirtilen usul ve esaslara uyularak yeniden yatırım indirimi belgesi alınması mecburidir.

BAŞKAN — 26 ncı madde, Hükümet tasarısındaki tekliften farklıdır. Bu bakımdan, Komisyonun bu farklar hakkında izahat vermesini rica ediyorum.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, iki önemli değişiklik yaptık. Birincisi; 5 nci ve 6 ncı bentlerde, geçen «Teşvik ve Uygulama Dairesi»ni değiştirdik. Kanunun diğer yerlerinde de buna benzer değişiklikler yaptık. Teşvik ve Uygulama Dairesi seviye olarak Bakanlık seviyesine çıkartılmaktadır. Bunu, bu çapta bir kanun için, daha doğrusu bir kanun metni içinde mahzurlu gördük; daha uygun bir yol bulamadığımız için Devlet Planlama Teşkilatı olsun hiç değilse, dedik ve bunları Devlet Planlama Teşkilatı olarak bağladık.

Bir önemli değişiklik de, bugün bir yatırım belgesi alan, zamanında yatırımını gerçekleştirmezse, iki defa, üç defa, beş defa, on defa müracaat ediyor, aynı belgelerle. Bunlar için de bir defa daha müracaat hakkı tanıdık, ikinci bir müracaat hakkı için bütün burada yazılı hususların hepsini yeniden yapması gerektiğini, işin ciddiyeti ve önemi bakımından uygun gördük. Arz ederim.

BAŞKAN — Hükümet?..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — İştirak ediyoruz efendim.

BAŞKAN — «Teşvik ve Uygulama Dairesi» tabiri hakikaten doğru değildir, yarın, öbür gün değişebilir o dairenin adı.

26 ncı madde üzerinde söz almak isteyen?..

Orgeneral Sayın Saltık, buyurun efendim.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, 5 nci bendin ikinci satırında «tevdî edilmiş, mezkûr dairece» deyimini var. Bunu olduğu gibi çıkarabiliriz. «Tevdi edilmiş ve yukarıda belirtilen şartların mevcudiyeti tasdik edilmiş bulunmalıdır» demek lazım. Çünkü daha evvel Devlet Planlama Teşkilatına yapılmış müracaat var.

BAŞKAN — «Planlama» dedik, «daire» lafı geçmedi.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — «Mezkûr dairece» ibaresi var.

BAŞKAN — Doğrudur; o zaman cümle şöyle oluyor (5 nci bent) : «Yatırıma başlamadan önce Devlet Planlama Teşkilatına başvurularak lüzumlu bilgi ve belgelerin tevdi edilmiş ve yukarıda belirtilen şartların mevcudiyeti tasdik edilmiş bulunmalıdır.»

O, «mezkûr dairece» kelimelerini çıkarıp, onun yerine «ve» koyuyoruz.

Başka söz isteyen?..

Buyurun efendim, Orgeneral Ersin.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Efendim, metinlerde geçecek terimlerin standardizasyonu çalışması yapılacaktır. Şimdi ben burada görüşüyorum ki «İstisna» ve «muafiyet» aynı maksatla kullanılıyor, bir. Ondan sonra, 26 ncı maddenin, yani ek 2 nci maddenin 3 ncü bendinde «İstihsal» kelimesiyle «produktivite» kelimeleri var. Bunların hepsi birbirinin aynı şeyler. Bu noktada acaba bir çalışma yapıldı mı?

BAŞKAN — Buyurun efendim, Hükümet temsilcisi.

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, bir deyimde farklılık var. Biz «muafiyet» deyimini vergi kanunlarımızda şahıslara münhasır olan olaylarda kullanıyoruz; «istisna»'yı kazançlara ve irada. Birisinde mutlaka şahıstır hedef olan; öbüründe irat, kazanç.

O açıdan yazılmışlardır. İzin verirseniz o deyimleri aynen muhafaza edelim.

BAŞKAN — Bir de produktiviteyi söylediler.

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Onları düzeltmek mümkün efendim.

BAŞKAN — «İstihsalî genişletmeye, produktiviteyi arttırmaya...»

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Verimlilik...

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Kanundaki deyimleri aynen aldık.

BAŞKAN — Öyle geçiyor. Belki başka yerlerde de geçecek o. Değiştirmedığımız yerlerde de geçebilir.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Komutanımın buyurdukları doğrudur. Biz dilini baştan başa gözden geçirecektik. Elimizde de şu anda baştan başa gözden geçirilmiş bir metin var ama, tüm Gelir Vergisi Kanununun bütün terimlerini bir kere daha görüşecek zaman olmadığı için Hükümet tasarrusını ufak tefek değişikliklerle aynen kabul ettik.

BAŞKAN — Buyurun efendim, Oramiral Tümer.

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — Efendim, 5 nci fıkra mutlaka Devlet Planlama Teşkilatınca tasdik edilmiş olmasını şart koyuyor. Şimdi yatırımları herhangi bir nedenle geciktirmemek için acaba bu tasdik süresini tahdit etsek yararlı olur mu? Çünkü Devlet Planlama Teşkilatı 6 ay tasdik etmeyebilir. Böyle bir durumda yatırım daha başlangıçta 6 ay gecikmiş olur. Bu bakımdan, muayyen bir sürede tasdik edilmesinde yarar vardır diye düşündüm.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, izniniz olursa bu konuda bir hususu arz etmek isterim : Araştırma, plan ve proje masrafları yatırıma başlama sayılmıyor, dolayısıyla bu süre zarfında başvurusu gerekiyor ve oldukça uzun bir süredir. Bu süre zarfında da Planlama kesinlikle teşvik belgesini ve buna bağlı yatırım indirimi belgesini veriyor efendim.

BAŞKAN — Peki efendim.

Başka söz almak isteyen?.. Buyurun Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Biraz evvel Sayın Oramiral Tümer'in bahsettiği hüküm eski kanunda var. Müsaade ederseniz okuyacağım: «Tetkik ve tasdik süresi Devlet Planlama Teşkilatında iki ayı, Maliye Bakanlığında bir ayı geçemez» hükmü var. Hükümet bize gönderdiği tasarıda bunu çıkarmış. Komisyon da bu fıkrayı münakaşa ettiğimizi hatırlamıyorum. Çıkarmanın acaba bir nedeni var mı efendim?

BAŞKAN — Evet, buyurun efendim.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, yatırım indirimi uygulamasında, bugün için, indirim belgesi alınmadan önce yapılan yatırımların tamamı indirim kapsamına alınmaz. Biz yeni getirdiğimiz hükümle harcama esasını aldık; fakat harcamalara da bir farklılık getirdik, dedik ki: Araştırma, plan ve proje masraflarıyla, arazi temini için yapılan giderlerin mevcudiyeti yatırıma başlangıç sayılmaz. Bunları yaptıktan sonra yatırıma başlamak için müracaat ederse, biz bu yatırımları da indirimden faydalandıracağız, başlama saymıyoruz. O sebeple kaldırmıştık bir aylık şartı. Zaten şu anda Maliye Bakanlığının tasdik hakkı yoktur, bu kesinlikle kalkmıştır, Maliye Bakanlığı devre dışıdır; tümüyle Devlet Planlama Teşkilatındadır şu anda. Devlet Planlama Teşkilatı da bunları çok seri biçimde fizibilite üzerinden incelemektedir. Ama bir aylık bir süre de konabilir; o olsa olsa Devlet Planlama Teşkilatını sıkıştırır. Aksi halde bu süre zarfında tasdik edilmemiş projelere otomatik bir tasdik yapılmış gibi bir anlam çıkacaktır. Tasdik edilmeyecek bir projeyi de bizim yatırım indiriminden faydalandırmamız gerekebilir. O nedenledir efendim.

BAŞKAN — Bunu kanuna koymak mı doğru olur, yoksa Hükümetin yapacağı bir yönetmeliğe mi bırakmak doğru olur? Bir yönetmelik yapmakla da olabilir bu.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — «Gelir Vergisi Kanununu Uygulama Yönetmeliği» diye bir yönetmelik yapılabilir.

BAŞKAN — Veya Devlet Planlama Teşkilatına ait bir yönetmelik yapar, onları kısıtlar. Yalnız bu değil, Devlet Planlama Teşkilatının başka vazifeleri de var.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — O halde, bu süreyi Devlet Planlama Teşkilatıyla ilgili bir çalışma içinde mazarı itibara almak üzere, kayıtlara geçmiş oluyor; ayrıca biz bu konuyu inceleriz.

BAŞKAN — Serbest de bırakmayalım. Devlet Planlama Teşkilatının buna benzer başka vazifeleri de var. Bunları ne kadar süre içerisinde yapacağını belirleyen bir yönetmeliğe de ihtiyaç var.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Sayın Başkanım, zaten yatırım konusu hakikaten Hükümet yönünden de çok önemli bir konu, teşvik ediliyor. Bir an evvel yapılması; üretim yönünden işsizlik yönünden, Devletin vergi alması yönünden çok önemli ve çok yönlü. Zaten bu konuda gecikmeler olup bir takım şikâyetler yapılacaksa, Devlet Planlama Teşkilatında bunu süratlendirmek, hatta gerekli tedbirleri almak Hükümetin en önemli görevi haline geliyor. Bu bakımdan kanuna konulmamış olması, tahmin ediyorum bir sakınca yaratmaz. Bunu bir an evvel halletmek zaten Hükümetin başarısı için de zorunludur.

BAŞKAN — Komisyon Sözcüsü ne der efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bir inancımı huzurlarımızda arz etmeyi görev sayıyorum. Aslında Devlet Planlama Teşkilatına, şu kadar sürede tasdik eder değil, şu kadar süreden evvel tasdik edemez diye aksine bir yetki vermek gerekir. Bugün Devlet Planlama Teşkilatımız bir senede 500 tane teşvik belgesi veriyor. Bu teşvik belgesi verilirken şuradaki şartların ince elenip sık dokunduğuna öteden beri inanmamışımdır. Tersine, yeterince incellenmeden verildiği zaten yatırımların durumundan bellidir. Bir sürü yarım kalmış, 10 sene, 20 sene evvel temeli atılmış bekleyen yatırımlar vardır. Hakikaten bu süre meselesinin, bu açıdan da dikkat edilerek ayrı bir çalışmada ele alınmasında yarar vardır.

BAŞKAN — Onun için, ayrı bir çalışma yapmak lazım dedim. Bu kanuna yalnız bunu koymakla bu iş hallolmaz. Bunu bir temenni olarak belirtiyorum.

Başka söz isteyen var mı efendim?.. Yoktur.

26 ncı maddeyi, 5 nci fıkradaki «Yatırıma başlanmadan önce Devlet Planlama Teşkilatına başvurularak lüzumlu bilgi ve belgelerin tevdi edilmiş ve yukarıda belirtilen şartların mevcudiyeti tasdik edilmiş bulunmalıdır» değişik şekliyle oylarımıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

27 nci maddeyi okuyunuz efendim.

MADDE 27. — Aynı Kanunun Birinci Kısım Sekizinci Bölümü (Yatırım İndirimi) Ek 3 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yatırım İndiriminin Konusu ve Nispeti :

Ek Madde 3. — Yatırım indirimine, kaynağı ne olursa olsun, ek 2 nci maddede yazılı şartları haiz bulunan yatırımlarla ilgili harcamalardan; bina, makine, tesisat, araç ve benzeri amortismanına tabi aktif değerlerin yeni olanlarının maliyet bedelleri esas teşkil eder.

Aktif değerlerin yeni olmasından maksat, bunların yurt içinde veya dışında daha önce hiç bir şekilde kullanılmamış bulunmasıdır.

Personel lojmanları inşası ve tefrişi, arazi veya arsa tedariki, yedek parça temini, esas proje dışında münferit tesisat, makine, araç mübayaası için yapılan harcamalara indirim uygulanmaz. İnşa edilmiş olarak veya inşa halinde satın alınan binaların satın alma bedeli üzerinden yatırım indirimi yapılmaz.

Yatırım indiriminin nispeti yukarıdaki fıkraya göre indirimden istifade edecek yatırım miktarının % 30'udur. Bu nispet, zirai yatırımlar ile bölge kalkınması ile ilgili yatırımlarda % 40, kalkınmada öncelikli bölgelerde yapılan yatırımlarda ise % 50'dir.

/BAŞKAN — Komisyonun, bu maddede Hükümet teklifinden ayrı olarak yaptığı değişiklik nedir efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Hükümet teklifinde, «yurt dışında kullanılmış olsa dahi Teşvik ve Uygulama Dairesince proje bazında ithali uygun görülen aktif kıymetler yatırım indirimi uygulaması bakımından yeni addolunur» deniyor. Gerçekten de, bir kısım kullanılmış malzemenin bedeli, hele döviz olarak, yeni malzemeye nazaran çok ucuzdur. Ama bugüne kadar görülmüştür ki bu fıkra iyi kullanılmamış, «memleketeye yeni fabrika» diye bir sürü hurda yığılmıştır.

Bu nedenle, ister yurt içinden, ister yurt dışından temin edilen ve bir yapımda kullanılacak malzemelerin tamamının yeni olması şartını getirdik.

Bir diğer husus da, % 30, % 40, % 50 olan yatırım indiriminden yararlanma oranlarını Hükümet tasarısı % 10 olarak artırmıştı. Türkiye'de yatırımlar devletçe yeterince desteklenmektedir. Bugünkü oranlar kâfidir, bunların artırılmasına da gerek görmedik.

Arz ederim.

BAŞKAN — Efendim buna ne der Hükümet? Buyurun.

MALİYE BAKANİ KAYA ERDEM — Sayın Başkanım arz edeyim.

Bu konuda, özellikle yatırımın teşvikini Devlet kendisi yapmaktadır, tabii imkânları mahdut olduğu için, hele 81 - 82 ve gelecek yıllarda bu yatırım kâfi miktarda yapılamayacaktır. Yatırımın teşvikinde şunu yaptık % 30 veya % 40'ı, % 10 artırdık. Devlet kaybedeceği şeye mukabil, ki % 10 kaybediyor ise, kazancı buradan çok fazla olmaktadır. Çünkü, bir yatırımın yapılması safhasında çalışan işçiden kesilen vergi aldığı mallardan ödetilen vergi var. Bu bakımdan burada 10 milyon, devlet yatırım dolayısıyla vergiden fedakârlık yaptığı takdirde, bunun karşılığında 10 misli vergi, 100 milyon olarak gelir sağlıyor; istihdam ilkesinden.

Bu bakımdan yatırım devlet tarafından ne kadar teşvik edilirse, o kadar büyük bir katma değer getirdiği kanısındayız ve bunun için de Türkiye'de çok yönleriyle yatırım teşvik edilmiştir, hakikaten iştirak ederim; gümrük muafiyeti dolayısıyla, diğer yönleriyle; fakat burada, ona % 10 nispetinde bir artışı faydalı gördük ve bunun yapılmasında da yarar olacağı kanaatindeyiz. Çünkü Türkiye'nin işsizliği önleme bakımından yatırıma büyük ihtiyacı vardır; gelecekte, önümüzdeki yıllar için bu daha çok önem kazanmaktadır.

Bu bakımdan, nispetlerin artışını da biz bir kazanç kaybı olarak görmüyoruz, yeter ki yatırım yapılsın.

Diğer konu; yurt dışından getirilen kullanılmış malzeme. Bunun hakikaten tenkit edilebilecek tarafları vardır, mahzurları vardır; fakat iyi kullanıldığı ve değerlendirildiği takdirde de döviz yönünden çok büyük imkânlar sağladığı bir vakiadır. Özellikle, yurt dışında bir makineyi belirli bir süre sonra alındığından itibaren 6 ay sonra dahi değerinden % 40, % 50 ucuza satın alınma imkânları ortaya çıkıyor. Burada teknolojik yönden, özellikle yurt dışında ihracat seferberliğine girdiğimiz dönemde mahzurları olmasına rağmen, teknolojiye daha çok ilerleme, istihdam

yoluyla da oluyor, işçi kullanımı da az oluyor yeni teknolojik makinelerle. Türkiye'nin sıkıntısı işsizlikten ziyade, yani işçi bulmadan ziyade, daha çok işsizliğe bir ölçüde mani olmaktadır.

Bu bakımdan eğer iyi kullanıldığı takdirde, alınmada birtakım hatalar yapılmadığı takdirde, kullanılmış makinenin ithaline müsaade edilmesinin Türkiye'ye yararlı olacağı kanaatindeyim.

Takdir Konseyindir.

BAŞKAN — Efendim, bu kullanılmış malzeme afımı şundan oluyor : Avrupa'daki müesseseler, fabrikalar yeni teknolojiye geçince elindekiyi çıkarıyor. Bunları artık almaktan vazgeçelim; ne zamana kadar eskicilik yapacağız? Bunu biz Silahlı Kuvvetlerde de çok denedik ve şu da muhakkak ki, kullanılmış olarak alınan o malzemenin idamesi için sarf edilen para, yenisini kat kat geçiyor. Biz bugüne kadar Silahlı Kuvvetlerde çok almıştık; tankını kullanılmış aldık, uçağını kullanılmış aldık. Bugüne kadar onları hayatta tutabilmek için sarf ettiğimiz para, eğer yeni alsaydık, ki paramızla alsaydık yeni alacaktık muhakkak, tabii yardım olduğu için öyle aldık, bize çok büyük yük teşkil ediyor ve birtakım sunistimallere de yol açıyor bu. O bakımdan biz ona taraftar değiliz, yani yenileyeceğiz. Artık yeter, kalkınacağımız kadar kalkındık, ilk zamanlarda doğru idi.

Diğer hususa gelince : «Yatırım indiriminin nispeti yukarıdaki fıkraya göre indirimden istifade edecek yatırım miktarının % 30'udur. Bu nispet, zirai yatırımlar ile bölge kalkınması ile ilgili yatırımlarda % 40, kalkınmada öncelikli bölgelerde % 50.» Tasarıda «gerice yöre» denmiş; biz o tabiri kaldırdık, buralar kalkınmada öncelikli bölgelerdir. Bu bölgelerde yapılan yatırımlardaki nispet tasarıda % 60'tır, Komisyon % 50 demiş.

Kalkınmada öncelikli bölgelerde yapılacak yatırımlara bu belki olabilir, oraya biraz kaysın diye; hep İstanbul, Ankara, İzmir gibi yerlerde bunlar yığılmasın, biraz da o bölgelere kaysın diye bu belki olabilir.

Bilmiyorum bu konuda Konsey ne düşündür.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Zaten % 50'nin % 60 olarak yapılabilme imkânının olup olamayacağı...

BAŞKAN — O halde nispetler şöyle oluyor : «Yatırım indiriminin nispeti yukarıdaki fıkraya göre indirimden istifade edecek yatırım miktarının % 30'udur. Bu nispet, zirai yatırımlar ile bölge kalkınması ile ilgili yatırımlarda % 40, kalkınmada öncelikli bölgeler-

de yapılan yatırımlarda % 60'tır.» 50'yi 60 olarak düzeltiyoruz, «% 60'tır» diye, teklif ediliyor.

«Başka söz almak isteyen var mı bu 27 nci madde üzerinde?..

«Buyurun, Oramiral Tümer.

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — Efendim, 1 nci fıkrada «bina, makine, tesisat, araç ve benzeri» tabiri var. Bu araç ve benzerinin içerisine gemiler dahil midir? Bunu eğer bu şekilde kabul edersek, «hiçbir şekilde kullanılmış gemi alamayız» manası çıkar mı?

BAŞKAN — Evet efendim, buna ne der Hükümetimiz?

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Evet efendim, gemiler de dahildir bu araç ve benzerinin içine, onların da kullanılmış olmaması gerekir.

BAŞKAN — Benzeri olamaz; gemi bambaşka bir şey, «benzeri» dememek lazım, eğer gemiyi kastediyorsak, onu ayrıca zikretmek lazım, gemiyi öyle ufak bir araç gibi sayamayız.

«Buyurunuz efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, kesinlikle hayır; gemiyle bir ilişkisi yok, burada zikredilen bir yatırımdır.

BAŞKAN — Yatırımdan bahsediliyor.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Gemi tek başına zaten bir yatırım membaıdır. Aldığımız gemi eski de olur, yeni de olur, yaşlı da olur, bununla bir ilişkisi yoktur. Gemi, yatırımda kullanılan bir araç değil, bizatihi bir yatırımın mahsulüdür.

BAŞKAN — Nakil vasıtasıdır.

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — Efendim bir deniz ticaret şirketi kurulabilir, bu da bir yatırımdır. Binaenaleyh, bu yatırım nedeniyle 3 tane gemi almak icap eder. Ben, bu şekilde kalırsa biraz evvel Maliyeci uzman arkadaşımın söylediği gibi gemiyi de mutlaka «yeni değildir» diye Devlet Planlama çevirir kanısındayım. Binaenaleyh, burada kerre içerisinde, «deniz araçları» veya «gemiler hariçtir» ibaresinin bulunmasında yarar vardır kanısındayım.

BAŞKAN — Eğer Hükümetimiz bu tasarıyı hazırlarken gemileri de bunun içine dahil etmişse, ki öyle söylediler, o zaman kerre içinde bunun yazılmasında fayda vardır.

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — Hatta uçak bile düşünülebilir komutanım.

ORGENERAL TAHSİN ŞAHİNKAYA — O zaman yeni tayyare almak gerekir, bunu nasıl yapabiliriz?

BAŞKAN — Bence de yatırım değil bunlar.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Sayın Başkanım, Planlama yönünden - tabii buradaki kanunun yeri ve özelliği bakımından herhangi bir şey söylemiyorum - gemi satın alınması yatırım kabul edilir.

BAŞKAN — Edilir, mesele yok. Uçak için durum nedir?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Uçak da öyle.

Yani bu bakımdan, plan bakımından, yıllık programlar bakımından yatırım içindedir; fakat, buradaki tabir itibariyle gemi ve uçaklar için açıklık getirilmesinde yarar olabilir.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, yatırım indirimi 193 sayılı Kanun yapıldığı zaman olmayabilir demiş. Nitekim o devrede de gereksiz şekilde ek 1, ek 2 nci maddeler 202 sayılı Kanuna konulmuş. 202 sayılı Kanunun ek 1 nci maddesini arz edeyim.

«Ticari ve zirai kazançlar üzerinden vergiye tabi mükelleflerin (adi, kolektif ve adi komandit şirketler dahil) yaptıkları yatırımlar (Yaptıkları yatırımlar... Biz gemi satın alıyoruz, uçak satın alıyoruz, bunun ilgisini gene de kuramadım) bu bölümde yazılı kayıt ve şartlar dahilinde, ilgili kazançlardan indirilir.»

Bunu böyle anlamaz da ücret gibi anlarsak, bu maddeyi geri alıp uzun uzun; neleri eski alabiliriz diye düşünmek lazım; gemi, uçak, tank v.s. gibi çok

akla gelmemiş şeyler de olabilir, şu anda uzun uzun düşünmek lazım.

Yalnız imalinde kullanılan şeylerdir bunlar.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, gerçekten yatırım indirimine mevzu olan mükellefler, Gelir veya Kurumlar Vergisine tabi olan mükellefler, yaptıkları yatırımlar için yatırım indiriminden istifade ederler. Kesinlikle KİT'ler yatırım indiriminden istifade eden kuruluşlar değildir.

Bunun dışında devletin aldığı gemiler veyahut uçaklar da zaten konu olarak Gelir Vergisine veya Kurumlar Vergisine tabi değildir. Ancak bir konu var, gerçekten çok önemli; bir armatörün, veya bir deniz nakliyat grubunun aldığı gemi kesinlikle yatırım indirimi kapsamına girer ve eğer bu gemi yurt dışında kullanılmış ise, yurt dışından gelen değerlerin de yeri olması esası benimsenirse, bu gemi de yurt dışında kullanılmışsa, yatırım indiriminden istifade edemeyecektir. Onu arz etmek istedim efendim.

BAŞKAN — O halde bu maddenin Komisyona iade edilmesi uygun olacak; bu yönden tekrar ele alınsın.

27 nci maddenin Komisyona iade edilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

27 nci madde Komisyonca yeniden düzenlenecektir.

Efendim birleşime 20 dakika ara veriyorum. Saat 16.15'te toplanmak üzere oturumu kapatıyorum. Teşekkür ederim.

Kapanma Saati : 15.55

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 16.15

BAŞKAN : Orgeneral Kenan EVREN (Devlet Başkanı, Genelkurmay ve Millî Güvenlik Konseyi Başkanı)

ÜYELER : Orgeneral Nurettin ERSİN (K. K. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

Orgeneral Tahsin ŞAHİNKAYA (HV. K. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi).

Oramiral Nejat TÜMER (Dz. K. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi).

BAŞKAN — Millî Güvenlik Konseyinin 24 nci Birleşim İkinci Oturumunu açıyorum.

II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1. — 31 . 12 . 1960 Gün ve 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/60) (S. Sayısı : 76) (Devam)

BAŞKAN — 28 nci maddede kalmıştık, 28 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 28. — Aynı Kanunun Birinci Kısım Sekizinci Bölümü (Yatırım indirimi) nin ek 4 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yatırım İndiriminin Başlangıcı ve Uygulama Süresi :

Ek Madde 4. — Yatırım indiriminin uygulanmasına, yatırım konusunu teşkil eden aktif değerlere ilişkin harcamaların yapıldığı takvim yılından itibaren başlanır ve indirimden faydalanacak miktara ulaşınca kadar devam olunur.

Her yatırım için faydalanılacak indirim tutarı, o yatırım içerisinde yer alan indirimden yararlanabilecek aktif değerlerin kıymetleri toplamına, yatırım indirimi belgesinde yazılı olan indirim nispetinin uygulanması suretiyle hesaplanır.

Birden fazla yatırım indirimi belgesi almış olan mükelleflerin safi kazancının kifayetsizliği sebebiyle önceki yıllarda tamamen uygulanmamış olan eski yatırımlarla ilgili müdevver indirim tutarlarının mevcut bulunması halinde, evvela bu indirimler uygulanır, ondan sonra yeni yatırımlara müteallik indirimlerin uygulanmasına başlanır.

BAŞKAN — 28 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

29 ncu maddeyi okutuyorum :

MADDE 29. — Aynı Kanunun 40 nci maddesinin 5 ve 7 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

5. İşletmeye dahil olup sadece işte kullanılan taşıtların amortismanları ile giderlerinin tamamı;

7. Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar,

BAŞKAN — Komisyon, maddeyi Hükümet tasarısından ayrı hazırlamış. Onun için, Komisyonun bu madde hakkındaki düşüncesini rica ediyorum.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Hükümet tasarısında, 5 nci bentte, parantez içinde, «İşletmeye dahil olan taşıtların aynı zamanda zati ve ailevi ihtiyaçlar için de kullanılması halinde amortismanlarının ve giderlerinin % 20'si...» şeklinde bir ifade var.

Tevsiki çok zor Sayın Başkanım. Bir taşıt, hele bir otomobil düşünüyoruz; işte mi kullanılıyor, kendi özel işinde mi, resmi işinde mi kullanılıyor; bunu nasıl ayıracağız? Bunu ayırmak çok zor. Bu, vatandaşta da bir nevi dert olacak diye parantez içindeki kısmı kaldırdık. Yaptığımız değişiklik bundan ibarettir.

BAŞKAN — Hükümet ne der efendim?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, hakikaten güçlüğü var; çok zor.

BAŞKAN — Kullanıp kullanmadığını nereden anlayacaksınız?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet.

BAŞKAN — 29 ncu madde üzerinde söz almak isteyen üye var mı efendim?.. Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

30 ncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 30. — Aynı Kanunun 42 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Birden Fazla Takvim Yılına Sirayet Eden İnşaat ve Onarma İşleri :

Madde 42. — Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde kâr veya zarar, işin bittiği yıl katı olarak tespit edilir ve tamamı o yılın geliri sayılarak, mezkûr yıl beyannamesinde gösterilir.

Mükellefler bu madde kapsamına giren hallerde her inşaat ve onarma işinin hâsılat ve giderlerini Vergi Usul Kanununa göre tasdik ettirilen ayrı bir defterde veya tutmakta oldukları defterlerin ayrı sahifelerinde göstermeye ve düzenleyecekleri beyannameleri işlerin ikmal edildiği takvim yılını takip eden yılın Mart ayı sonuna kadar vermeye mecburdurlar.

BAŞKAN — Bu maddede değişiklik var; onun için Komisyon sözcüsünü dinleyelim efendim; buyurun.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKİAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Hükümetin teklifi maddenin 2 nci fıkrasında, «Mükellefler bu madde kapsamına giren hallerde her inşaat ve onarım için hâsılat ve giderlerini ayrı bir defterde tutacaklar» şeklinde.

Zaten, bu işkolunda çalışanlar ciddi hesap tutmama meyyal kişilerdir. Bir de böyle sadece «Defter» denirse, konkarım ki, bakkal defteri gibi defter tutulabilir. Bunun için, «Defter» kelimesinden evvel oraya, «Vergi Usul Kanununa göre tasdik ettirilen bir defter» deyip, deftere ciddiyet vermeyi istedik. Değişiklik ondan ibarettir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Buyurun.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Sayın Başkanım, zaten burada geçen, «Defter» tabiri, bizim Vergi Usul Kanununa göre tasdik edilmesi lazım gelen defterdir.

BAŞKAN — Ama, burada açıklanmış oluyor.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet.

Yalnız, ben bir tek şundan endişe ederim - tabii teknik arkadaşlar bu konuda ne der bilmem - burada, deftere «Vergi Usul Kanununa göre tasdik ettirilen defter» dersek, ondan sonra geçen diğer, «Defter» sözcüklerinde de sanki, orada tasdik ettirilecek defterler, Vergi Usul Kanununa göre tutulacak defterler değilmiş manası çıkar mı çıkmaz mı? Bir açıklık getiriyor, doğrudur; fakat burada, «Defter»den kastımız Vergi Usul Kanununa göre tutulması ve tasdiki mecburi olan defterlerdir.

BAŞKAN — Kanuni defterler..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet.

BAŞKAN — Peki, defterden kastın bu olduğunu Vergi Usul Kanununda mı koyuyoruz?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, mükelleflerin tutmak zorunda oldukları defterlerin hangilerinin tasdikinin me-

bulduğu, Vergi Usul Kanununda sayılmıştır. Gerçekten de, şimdiye kadarki uygulamalar için aynı hüküm mevcuttur ve burada kullanılan defterlerin mutlaka tasdikli olması şartı yürürlükte ve biz şimdiye kadar bunu her zaman aradık. Gerçekten, Sayın Bakanımın belirttiği bir mahzur var: Burada geçen, «Defter» deyimini defterlerin hepsine yeniden, «Vergi Usul Kanununa göre tasdikli defter» deme gibi bir zorunluluk çıkarabilir. Aslında burada malumu ilan ediyoruz. Kalmasında pek büyük mahzur yok; ama, olmaması halinde de hiçbir mahzur olmayacaktır.

BAŞKAN — O halde o kısmı çıkardığımız zaman sileceğiz. Hükümet tasarısının aynı olacaktır.

Buyurun.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKİAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Maliye Bakanlığı Temsilcisi arkadaşlarımız görüşlerini söylediler. Biz, hiç değilse bu değişikliklerde bazı hususların bir kere daha teyidinde yarar gördük. Makam olarak, «Defter» olarak kastımızın ne olduğunu burada açıklamakta yarar var. Defter.. Neredeki defter? Vergi Usul Kanunundaki defter. O halde, burada da görülsün; hem mükellefi ikaz bakımından, hem işin ciddiyeti bakımından daha yararlı gördük. Takdir zatâtilerininindir.

BAŞKAN — Bu tasarıda «Defter» ibare başka yerde geçiyor mu?

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — «Serbest meslek kazanç defteri» «Çiftçi işletme defteri» deyimleri geçer.

BAŞKAN — O zaman hepsini değiştirmek lazım.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Bir yere tekrar değineyim efendim, izin verirseniz, 59 ncu sayfada, «Yıllık hâsılâtın tutarı 500 bin lirayı geçenler, bilanço esasına göre defter tutmaya mecburdurlar» der efendim. O zaman, böyle, bilanço esasına göre tutulacak defterler de Vergi Usul Kanununda tadat edilmiştir. Hepsi tasdike tabii değildir; ama hangilerinin tasdikinin zorunlu olduğu belirtilmiştir bu kanunda efendim.

BAŞKAN — Efendim, 30 ncu madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı?..

O halde, 30 ncu maddeyi Hükümet tasarısında olduğu gibi oylarınıza sunacağım. Bu bakımdan Hükümet tasarısındaki o maddeyi okutuyorum efendim.

MADDE 30. — Aynı Kanunun 42 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Birden Fazla Takvim Yılına Sirayet Eden İnşaat ve Onarma İşleri :

Madde 42. — Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde kâr veya zarar için bit-tiği yıl kati olarak tespit edilir ve tamamı o yılın ge-liri sayılarak, mezkûr yıl beyannamesinde gösterilir.

Mükellefler bu madde kapsamına giren hallerde her inşaat ve onarım işinin hâsılat ve giderlerini ayrı bir defterde veya tutmakta oldukları defterlerin ayrı sayfalarında göstermeye ve düzenleyecekleri beyanna-meleri işlerin ikmal edildiği takvim yılını takip eden yılın Mart ayı sonuna kadar vermeye mecburdurlar.

BAŞKAN — 30 ncu maddeyi bu şekilde oyları-nıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

31 nci maddeyi okuyunuz efendim.

MADDE 31. — Aynı Kanunun 44 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İnşaat ve Onarma İşlerinde İşin Bitimi :

Madde 44. — İnşaat ve onarma işlerinde geçici ve kesin kabul usulüne tabi olan hallerde geçici ka-bulün yapıldığını gösteren tutanağın düzenlendiği ta-rih; diğer hallerde işin fiilen tamamlandığı veya fiilen bırakıldığı tarih bitim tarihi olarak kabul edilir.

Bitim tarihinden sonra bu işlerle ilgili olarak yapı-lan giderler ve her ne nam ile olursa olsun elde edilen hâsılat, bu giderlerin yapıldığı veya hâsılatın elde edildiği yılın kâr veya zararının tespitinde dikkate alınır.

BAŞKAN — 31 nci madde üzerinde söz almak is-teyen var mı efendim?... Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

32 nci maddeyi okuyunuz efendim:

MADDE 32. — Aynı Kanunun 45 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ulaştırma ve İhracat İşlerinde Matrah :

Madde 45. — Dar mükellefiyete tabi gerçek kişi-lerin aşağıdaki kazançları Kurumlar Vergisi Kanu-nunun 18, 19 ve mükerrer 119 ncu maddeleri hüküm-lerine göre tayin ve tespit edilir.

1. Türkiye ile yabancı ülkeler arasında yaptıkları ulaştırma işlerinden elde ettikleri kazançlar.

2. Türkiye'de satın aldıkları, imal, istihsal veya istihraç ettikleri malları Türkiye'de satmaksızın ya-bancı memleketlere gönderenlerin bu işlerinden do-ğan kazançlar.

BAŞKAN — 32 nci madde üzerinde söz almak is-teyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

33 ncu maddeyi okuyunuz efendim.

MADDE 33. — Aynı Kanunun 46 nci maddesi-nin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu suretle tespit olunacak safi kazançlar 225 bin lirayı geçemez. Şu kadar ki tespit olunacak safi ka-zanç,

— Beşinci dereceye giren mükellefler için	50 000,
— Dördüncü dereceye giren mükellefler için	75 000,
— Üçüncü dereceye giren mükellefler için	100 000,
— İkinci dereceye giren mükellefler için	150 000

liradan az olamaz.

Birinci dereceye giren mükellefler için bu mik-tar 225 000 liradır. Belediye teşkilâtı bulunmayan köylerdeki götürü mükellefler için bu miktarlar 1/3 oranında uygulanır.

BAŞKAN — Komisyonun teklifi, Hükümet tasa-rısından ayrı. Onun için, Komisyon Sözcüsünü din-leyelim efendim.

Buyurun.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başka-nım, Hükümet tasarısında beş dilim, 45 000 liradan başlayıp, 120 000 lirada bitmektedir.

Götürü giderle vergi tarhi, Hükümetin kolaylıkla tarh edebileceği bir miktardır. Esasen, artık fiyatlar arttığı için, bunların yıllık gelirleri de oldukça geli-şmiştir, çoktur. Bu hadlerin biraz artırılmasında ya-rar gördük.

Bu nedenle 45 000'i 50 000'e çıkardık ve dağılımı da 225 000'e varacak şekilde, 50 000, 75 000, 100 000, 150 000 ve 225 000 olarak düzenledik.

Diğer bir husus - parantez içinde - köylerde bu miktarın 1/3 oranında uygulanacağı yer almakta idi, Hükümet tasarısında. Gördük ki, Yakacak gibi çok gelişmiş bir yer de, yerleşim itibariyle köydür. Bina-enaleyh, «Belediye teşkilatı bulunmayan köyler» diye köylerin özelliğini belirledik, bunu ilave ettik.

Arz ederim.

BAŞKAN — Hükümet?..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efen-dim, iştirak ediyoruz, hakikaten yerinde.

BAŞKAN — Bu 33 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

34 ncü maddeyi okuyunuz efendim :

MADDE 34. — Aynı Kanunun 47 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Götürü Usule Tabi Olmanın Genel Şartları :

Madde 47. — Götürü usule tabi olmanın genel şartları şunlardır :

1. Kendi işinde bilfiil çalışmak veya bulunmak (işinde yardımcı işçi ve çırak kullanmak, seyahat, hastalık, ihtiyarlık, askerlik, tutukluluk ve hükümlülük gibi zaruri ayrılmalar dolayısıyla geçici olarak bilfiil işinin başında bulunmamak bu şartı bozamaz. Ölüm halinde iş sahibinin dul eşi veya küçük çocukları namına işe devam bulunduğu takdirde, bunların bilfiil işin başında bulunup bulunmamasına bakılmaz.)

2. İşyerlerinin Emlak Vergisi tarhına esas olan vergi değerleri toplamı 200 000 lirayı, vergi değeri bilinmeyen hallerde yıllık kira bedeli toplamı 12 000 lirayı aşmamak (yıllık kira bedelinin emsaline nazaran düşük bulunması halinde emsal kira bedeli esas alınır.)

3. Ticari, zirai veya mesleki faaliyetleri dolayısıyla gerçek usulde Gelir Vergisine tabi olmamak,

2 ve 3 numaralı bent hükümleri öteden beri işe devam edenlerde takvim yılı başındaki, yeniden işe başlayanlarda ise işe başlama tarihindeki duruma göre uygulanır.

BAŞKAN — Bunda da Komisyonun teklifi farklı. Komisyon Sözcüsünü dinleyelim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, biraz evvel arz ettiğim nedenle, 2 nci bentteki, tasarıda yer alan 120 000 lirayı 200 000 liraya çıkardık.

Yıllık kira bedeli başka maddelerde de bu miktarın % 6'sı olarak hesaplandığından, onun % 6'sı olarak da 9 600 lirayı 12 000 liraya çıkardık.

Değişiklik bundan ibarettir.

BAŞKAN — Hükümet?..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Yalnız burada, en son fıkrada, «2 ve 3 numaralı bent hükümleri öteden beri işe devam edenlerde takvim yılı başındaki, yeniden işe başlayanlarda ise işe başlama tarihindeki duruma göre uygulanır» deniyor.

Demek ki, yeniden o tarihte işe başlayanlara da bu uygulanacak; yeni dükkân açmış, vesaire açmış kişilere de. Halbuki, serbest meslekte kaldırmıştık bunu; o madde gelecek. Bunda böyle bir muafiyet tanımadık. Yeni bir dükkân açmış...

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bu muafiyet hükmü değil, götürü usule tabi olmanın şartlarını sayıyor. Bu, sadece tarif maddesidir.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Halen mevcut bir hükümdür Sayın Başkanım.

BAŞKAN — 34 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

35 nci maddeyi okuyunuz.

MADDE 35. — Aynı Kanunun 48 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Götürü Usule Tabi Olmanın Özel Şartları :

Madde 48. — Götürü usule tabi olmanın özel şartları şunlardır :

1. Alım satım işleri ile imal, inşa, tamir ve küçük sanat işlerinde bir takvim yılı içinde satın alınan veya ithal edilen emtianın, iptidai maddenin ve malzemenin mübayaa bedelleri tutarı 450 000 lirayı aşmamak;

2. Bir takvim yılı içinde satılan veya ihraç edilen emtianın iptidai maddenin ve malzemenin satış bedelleri tutarı 540 000 lirayı aşmamak;

3. İptidai madde, yardımcı malzeme ve işçilik müşteriye ait olarak ücretli durumuna girmeksizin yapılan imalat, tamirat, basım, inşaat ve küçük sanat işleri karşılığında bir takvim yılı içinde alınan gayrisafi ücret tutarı 90 000 lirayı aşmamak;

4. İptidai madde ve malzeme müşteriye, işçilik kendisine ait olarak yapılan imalat, tamirat, basım, inşaat ve küçük sanat işlerinde yıllık gayrisafi hâsılat tutarı 340 000 lirayı aşmamak;

5. Bir ve üç numaralı bentlerde yazılı işlerin birlikte yapılması halinde, bir takvim yılı içinde alınan ücret veya hâsılatın altı katı ile mübayaa bedellerinin yıllık tutarı toplamı 510 000 lirayı aşmamak;

6. Bir ve dört numaralı bentlerde yazılı işlerin birlikte yapılması halinde, bir takvim yılında sağlanan gayri safi hâsılatın üçte biri fazlasıyla emtia, iptidai madde ve malzemenin mübayaa bedellerinin tutarı toplamı 450 000 lirayı aşmamak;

7. Üç ve dört numaralı bentlerde yazılı işlerin birlikte yapılması halinde alınan gayri safi ücretlerin tutarlarının dört katı ile sağlanan yıllık gayri safi hâsılatın toplamı 340 000 lirayı aşmamak;

8. Otel, sinema, plaj, dansing ve emsal eğlence ve istirahat yerleri işletenlerde, bu hizmetler karşılığında bir takvim yılı içinde sağlanan yıllık gayrisafi hâsılat tutarı 90 000 lirayı aşmamak;

9. Sahibi veya işleticisi sıfatıyla birden fazla motorlu kara nakil vasıtası veya beşten fazla hayvan arabası veya su üzerinde hareket eden 18 rüsum tonilatodan fazla makineli, 90 rüsum tonilatodan fazla makinesiz nakil vasıtası işletmemek (Su üzerinde hareket eden makineli ve makinesiz araçların birlikte işletilmesi halinde, makineli olanların rüsum tonilatoları toplamının beş katı ile makinesizlerin rüsum tonilatoları toplamı 90 rüsum tonilatoyu aşmamak) ve bir takvim yılı içinde alınan taşıma ücretleri tutarı 300 000 lirayı aşmamak (Nakil vasıtalarının sahip ve işleticisi durumunda olmaksızın taşıma işi ölçüler aile reisi beyanına tabi olan kimselerle ortaklık halindeki işletmelerde bu kimselerin veya ortaklığın işlettikleri vasıtalar bakımından topluca dikkate alınır.)

Tekele tabi maddelerle, damga pulu, milli piyango bileti, akaryakıt, şeker ve bunlar gibi kâr hadleri emsallerine nazaran bariz şekilde düşük olarak tespit edilmiş bulunan emtialarda, ilgili bakanlıkların mütalaası alınmak suretiyle, bu maddenin 1, 2, 5 ve 6 numaralı bentlerinde yazılı alım satım hadleri Maliye Bakanlığınca tayin olunur.

BAŞKAN — 35 nci madde hakkında da Komisyonun görüşünü alalım; buyurunuz efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Hükümet tasarısında bu 9 bentten sadece 9 ncu bent değiştirilmiş; çerçeve madde başlığında, diğerleri için de orada görülen rakamların, eski rakamların 10 katı alınacağı söylenmiştir. Örneğin, 1 nci bentte alım, satım işleri, imal, inşa gibi oldukça paralı işlerde 30 bin liranın 10 katı 300 bin liradır. Biz, çeşitli kanunlarda ve bu kanunlarda maktu miktarları 10 katın çok üstünde artırdık. Esasen, buradaki hizmetler itibarıyla 10 kat bize yetersiz görüldüğünden, bunları 15 katına çıkardık. 15 katına çıkartırken, bazı küsuratlı rakamları yakın bulduğumuz üst veya alt rakamda yuvarlaklaştırdık.

Bu arada, yazarken, artık, bizim - benim hiç değilse - içinde bulunduğumuz neslin bile bilmediği «memzucen» gibi, buna benzer kelimeleri de, «bir

arada» falan diye yeni Türkçeye çevirmeye de gayret ettik.

Yaptığımız değişiklik bundan ibarettir.

BAŞKAN — Bu değişiklik hakkında Hükümetin bir diyeceği var mı efendim?

MALİYE BAKANİ KAYA ERDEM — Katılıyoruz efendim. Hakikaten yerinde ve çok iyi hazırlanmıştır.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Bu alım satım işine komisyoncular giriyor mu efendim?

BAŞKAN — Komisyoncular alım satım işlerine giriyor mu?

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, komisyoncular gerçek usulde vergiye tabidir; tavassut işi yaptıklarından, götürü usule tabi olamazlar.

BAŞKAN — Ama burada, «alım satım işleriyle, imal işleri» diyoruz.

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, aracılık dışında, komisyonculuk dışında alım satım işleriyle uğraşanlar. Çünkü komisyoncular için, özel bir hüküm getirilmiştir, götürünün hududu maddesi vardır Vergi Kanununda. Ona göre, komisyoncular kesin surette götürü olamaz efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Tavassut işi yapanlar götürülükten faydalanamayacaklar; komisyoncular bu deyimden içindedir efendim; yani gerçek usulde vergiye tabidirler.

BAŞKAN — 35 nci madde üzerinde söz almak isteyen üye var mı efendim?. Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

36 nci maddeyi okuyunuz efendim.

MADDE 36. — Aynı Kanunun 51 nci maddesine aşağıdaki 9 ve 10 numaralı bentler eklenmiştir.

9. Maden işletmeleri, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri, tuğla ve kiremit harmanları işletenler;

10. Şehirlerarası yük ve yolcu taşımacılığı yapanlar ile treyler, çekici ve benzerlerinin sahip veya işleticileri.

BAŞKAN — Komisyon, yine bunda bir değişiklik yapmış; Hükümet tasarısına göre 11 nci fıkrayı kaldırmış.

Buyurunuz efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, tasarının 11 nci bendi, «vergi güvenliği açısın-

dan, Maliye Bakanlığınca, iş grupları veya sektörler itibariyle gerçek usulde vergilendirilmesi gerekli görülenler...» şeklindedir. Bize uygulamada dert açabilecek bir madde gibi görüldüğünden, o bendi çıkardık.

BAŞKAN — Hükümetin bu konudaki görüşünüz nedir?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, burada herhangi bir surette yapılan inceleme neticesinde götürü olarak değil de, iş hacmi ve diğer yönüyle gerçek usulle vergilendirilmesi, beyanname vermesi öngörülenlerin bundan istifade edemeyeceğine dair hüküm getirilmiş.

Tabii bunun, bizim kontrolümüz yönünden, yapılacak olan denetlemeler yönünden önemli olduğunu ifade ediyorlar arkadaşlar. Arzu edildiği takdirde, daha geniş izahatı arkadaşım versin efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, bu maddenin önemi, bizim vergi uygulamasında şu noktada ortaya çıkıyor : Öyle mal grupları, öyle sektörler var ki, bunların yüksek oranda satış yaptıkları, alış yaptıkları biliniyor; fakat inlemede büyük güçlük çekiyoruz. Mesela, demir alım satımı ile uğraşanlarda, biz, demiri başlangıçta, çıktığı andan itibaren izlemeye başlıyoruz, vergi incelemelerinde; fakat öyle bir yere geliyoruz ki, orada bir götürü mükellefle karşılaşılıyor ve o götürü mükellef nedeniyle, ondan sonraki satışları tespit etme imkânımız ortadan kalkıyor. Kaldı ki, huzurlarınıza, «Katma Değer Vergisi» ni takdim edeceğiz ve bu vergi, kesinlikle götürü vergilemeye tahammülü olmayan bir vergi türüdür.

Bu nedenle, buraya böyle bir madde öngördük; dedik ki : Vergi güvenliği açısından, sektörler itibariyle gerçek usulde vergiye tabi tutulması zorunlu görülenler olursa, bunları da gerçek usulde vergileyebilelim. Aslında, vergi yönünden, mükelleflere hiçbir yük getirmiyor. Çünkü, bu tür mükellefler eğer zarar ederlerse, zarar üzerinden vergi ödemeyecekler. Sadece, defter tutma, vergi hesaplama mükellefiyeti geliyor.

Bu hususun da bizim vergi uygulamaları açısından büyük önemi var. Bu hususu arz ederim efendim.

BAŞKAN — Ama uygulamada bu, keyfi tutumlara da sebep olabilir. Oradaki vergi memurunun yahut Maliye temsilcisinin kanaatine uyularak birtakım yanlışlıklar olabilir.

Evet, buyurunuz efendim.

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — İzin verirsiniz ben bir hususu arz edeyim Sayın Başkanım.

Herhangi bir sektör tespit edilecek, Bakanlığa gelecek ve Bakanlık makamı onaylayacak. Fakat Maliye Bakanlığını yeterli görmüyorsanız, ben şu şekilde izin verirsiniz arz ediyorum : «Vergi güvenliği açısından Maliye Bakanlığınca teklif edilen ve Bakanlar Kurulunca onaylanan...»

BAŞKAN — Bir iş grubu, böyle bir kişi, iki kişi...

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Bu, mükellefiyet değil efendim. Bir grubu, iş grubunu bir sektörü teklif edecekler.

BAŞKAN — Öyle bir şey çıkarsa, ileride teklif edilir; tekrar bir kanun çıkar, onlar da dahil edilir buna. O zaman bu gittikçe yayılır Maliye Bakanlığına, Bakanlar Kuruluna.

Bakanlar Kurulu bunu zaten tetkik edemez ki; kararnamele biliyoruz bakanlık ne teklif etmişse, öyle geçiyor.

Buyurunuz efendim.

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, bir konuyu açıklamak isterim efendim. Bu maddede getirirken büyük bir zorunluluk duyduk. Bir misali açıklarsam, sanırım daha vurgulayıcı olacak.

Efendim, bir tarihte ithal yoluyla Türkiye'ye giren sentetik elyaf incelemesi yaptık hesap uzmanları olarak - ben de o zaman hesap uzmanı idim - bunlardan başladık, ithalattan geriye doğru indik Sayın Başkanım; ilk ithalatçıdan sonra aldık, devamla surette takip ettik. Çıktı çıktı, çıktı karşımıza, fmalatçıdan geçti; bir fason grubu çıktı efendim. Fason grubu da götürü şekilde vergilendiriyor. Yani, milyonlarca liralık faturayı fason grubundan aldılar; ama biz fasoncular için hiçbir şey yapamadık. Çünkü, götürü verdi bunlar. Yani, o an, Maliye Bakanlığınca bu yetki verilmiş olsa idi bu incelemenin sonucunda Devletin milyarlarca liralık vergi ziyaını önleyecektik; gerçek usulde teklif ederek, biz bu vergiyi alacaktık efendim. Bu, demin arkadaşımın izah ettiği demirciler için de aynı şekilde olmuştur. Yani, sektör incelemeleri için bizim silah olarak kullanacağımız, emniyetli bir silah olarak kullanacağımız bir maddedir.

Takdir Yüce Heyetinizindir efendim.

BAŞKAN — Bu 36 ncı madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?

Buyurunuz efendim, Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, biz - bu getirilmek istenen 11 nci bendin kanunla tayin edilmesi ıktiza ettiği için - herkesin mükellefiyetlerini ve bu madde içerisinde de bundan faydalanmaması gerekenleri tadat ettiğimize göre, bunun dışında ve benzeri diye bir örnek olmasın istedik. Yani, haddizatında burada 9'u şimdi 10'a çıkarmış durumdadalar; ama «ve benzeri» dendiği zaman bazı sakıncalar yaratabileceğini düşünmüştük, değişik iş kollarında ve iş gruplarında, sektörlerde. Ancak, bu açıklamalardan anlaşılıyor ki, kişiler değil hedef alınan, bir belirli iş grubu, bir belirli yöneliş istikameti.

Onun için, Sayın Müsteşarın önerdiği gibi, «Maliye Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulunca tasdik edilen bir kararnameyle gerçek usulde vergilendirilir» dendiği zaman, zannediyorum dışarıda kişisel, yahut yalnız Maliye Bakanlığının takdirine bırakılmış olarak belirli kısımların üzerine gidiliyor izlenimi de kalkmış olur efendim. Bunu çıkarmakta endişe ve amaç bu idi.

BAŞKAN — Başka söz almak isteyen var mı?

Efendim, 36 ncı maddeyi, Hükümetin sevk ettiği tasarı istikametinde ve 11 nci bentteki, «Vergi güvenliği açısından Maliye Bakanlığınca teklif edilen ve Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan iş grupları veya sektörler itibarıyla gerçek usulde vergilendirilmesi gerekli görülenler...» diye düzeltiyorum. Şimdi bu maddeyi...

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, oylamaya geçmeden evvel bir noktayı açıklamama müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Buyurun.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Kanunda acaba «yalnız vergi güvenliği açısından» deyimi var? Başka açılardan da belli bir sektörü koruma» gerekebilir. Maddede bu sınırlayıcılık neden? Yani, «vergi güvenliği açısından» deyimini çıkarsak, «Maliye Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan iş grupları veya sektörler itibarıyla gerçek usulde vergilendirilirler» şeklini alır.

BAŞKAN — İşte, o yine vergi güvenliğine giriyor.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bu karar alınca, o dala güvenmiyormuşuz gibi oluyor. Başka bir

nedenle de alınabilir; yani, bir kanunda, «bir mükellefe güvenmiyoruz» demeyelim. Kanunu biraz daha elastiki olarak yapmak herhalde mümkündür.

BAŞKAN — O zaman, 11 nci bentten «Vergi güvenliği açısından» ibaresi de çıkacak.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Evet.

BAŞKAN — Efendim, 36 ncı maddeyi Hükümetin teklifi istikametinde ve şimdiki değişiklikle okutup bilahara oylarınıza sunacağım.

36 ncı maddeyi değişik şekliyle okutuyorum:

MADDE 36. — Aynı Kanunun 51 nci maddesine aşağıdaki 9, 10 ve 11 numaralı bentler eklenmiştir.

9. Maden işletmeleri, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri, tuğla ve kiremit harmanları işletenler;

10. Şehirlerarası yük ve yolcu taşımacılığı yapanlar ile treyler, çekici ve benzerlerinin sahip veya işleticileri;

11. Maliye Bakanlığınca teklif edilen ve Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan iş grupları veya sektörler itibarıyla gerçek usulde vergilendirilmesi gerekli görülenler.

BAŞKAN — 36 ncı maddeyi bu şekliyle oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

37 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 37. — Aynı Kanunun 53 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Yıllık hâsılat tutarı 1 000 000 liradan aşağı olan çiftçilerin kazançları götürü gider esasına, 1 000 000 lira veya daha fazla olan çiftçilerin kazançları ise gerçek kazanç usulüne (zirai işletme hesabı veya diledikleri takdirde bilanço esasına) göre tespit olunur»

BAŞKAN — 37 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

38 ncı maddeyi okutuyorum :

Madde 38. — Aynı Kanunun 54 ncü maddesinin üçüncü fıkrasının 1 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin son fıkrası kaldırılarak maddeye yeni bir fıkra eklenmiştir

1. Vergi Usul Kanununa göre hâsılatın elde edildiği yılda geçerli olmak üzere tayin edilmiş bulunan götürü gider emsallerinin mükellefçe beyan edilen hâsılat tutarına uygulanması veya,

Gerçek kazanç usulünden götürü gider usulüne geçen çiftçilerin önceki yıllardan devreden ürünlerinin satış hâsılatına götürü gider uygulanmaz. Bir evvelki yıldan devreden ürünlerin maliyet bedelleri ve satıldığı yıl yapılan gerçek giderler, tevsik edilmek ve beyanname gösterilmek şartıyla bu ürünlere isabet eden satış hâsılatından indirilir ve bu suretle bulunan safi kazanç matraha eklenir.

BAŞKAN — 38 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

39 ncu maddeyi okutuyorum :

MADDE 39. — Aynı Kanunun 55 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kazancın Zirai İşletme Hesabı Esasına Göre Tespiti :

Madde 55. — Zirai işletme hesabı esasına göre zirai kazanç, hesap dönemi içinde para ile tahsil edilen veya alacak olarak tahakkuk eden hâsılat ile, ödenen veya borçlanılan giderler arasındaki müspet farktır.

BAŞKAN — 39 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

40 ncu maddeyi okutuyorum :

MADDE 40. — Aynı Kanunun 56 nci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve son fıkrası kaldırılmıştır.

Ziraat makine ve aletlerinin başka çiftçilerin zirai işlerinde çalıştırılması karşılığında herhangi bir istihlak maddesi veya istihsal vasıtası alınması halinde alınan madde veya vasıtaların emsal bedeli hasılat sayılır.

BAŞKAN — 40 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

41 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 41. — Aynı Kanunun 57 nci maddesinin 6 ve 11 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

6. Vergi Usul Kanununa göre ayrılan amortismanlar;

11. İşletmeye dahil olup sadece işte kullanılan taşıtların amortismanları ile giderlerinin tamamı.

Muafiyetten veya götürü gider usulünden gerçek usule geçen çiftçilerin önceki yıllardan devreden ürünleri Vergi Usul Kanununun 45 nci maddesinde belirtilen ortalama maliyet bedeli esasına göre değerlendirilerek gider yazılır.

BAŞKAN — Komisyon, maddeyi Hükümet teklifinden farklı olarak getirmiştir. Bu farkın, Komisyon Sözcüsü tarafından açıklanmasını rica ediyorum efendim.

Buyurun.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, 57 nci madde; Zirai İşletme Hesabı. Esasında, giderleri düzenleyen bir maddedir. Bunun 6 ncı bendide, «Vergi Usul Kanununa göre ayrılan amortismanlar...» deniliyor, şimdi okundu; bu, bizim de katıldığımız hüküm; bundan sonra, «İşletmeye dahil olup, zati ve ailevi ihtiyaçlar için kullanılan taşıtların amortismanlarının % 20'si» denilmiş. 11 nci maddede de aynıysa vardır. Bundan evvelki ticari kazançlarda arz ettiğim nedenle, bunların çıkmasını uygun buldunuz; buradan da aynı nedenle çıkarttık.

Yalnız bu fark vardır.

BAŞKAN — Hükümet buna katılıyor mu efendim?..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Tamam efendim, katılıyoruz.

BAŞKAN — 41 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen üye var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

42 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 42. — Aynı Kanunun 59 ncu maddesinin birinci fıkrası kaldırılmıştır.

BAŞKAN — 42 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

43 ncu maddeyi okutuyorum :

MADDE 43. — Aynı Kanunun 61 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ücretin Tarifi :

Madde 61. — Ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilen menfaatlerdir.

Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (Mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat,

huzur hakkı, prom, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmez.

Bu kanunun uygulanmasında, aşağıda yazılı ödemeler de ücret sayılır.

1. 23 ncü maddenin 11 numaralı bendine göre istisna dışında kalan emeklilik, maluliyet, dul ve yetim aylıkları;

2. Evvelce yapılmış veya gelecekte yapılacak hizmetler karşılığında verilen para ve ayınlarla sağlanan diğer menfaatler;

3. Türkiye Büyük Millet Meclisi, İl genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri ile özel kanunlarına veya idari kararlara göre kurulan daimi veya geçici bütün komisyonların üyelerine ve vukarıda sayılanlara benzeyen diğer kimselere bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler;

4. Yönetim ve denetim kurulları başkanı ve üyeleriyle tasfiye memurlarına bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler;

5. Birlikçilere, eksperlere, spor hakemlerine ve her türlü yarışma jürisi üyelerine ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler;

6. Sporculara transfer ücreti veya sair adlarla yapılan ödemeler ve sağlanan menfaatler.

BAŞKAN — 43 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

44 ncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 44. — Aynı Kanunun 62 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

61 nci maddenin 1 ilâ 6 numaralı bentlerinde yazılı ödemeleri yapanlar bu kanunda yazılı ödevleri yerine getirmek bakımından işveren hükmündedir.

BAŞKAN — 44 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

45 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 45. — Aynı Kanunun 63 ncü maddesinin birinci fıkrasının 980 sayılı Kanunla kaldırılan 1 numaralı bent hükmü yerine aşağıda yazılı hüküm getirilmiştir.

1. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 190 ncü maddesi uyarınca yapılan kesintilerle, Ordu

Yardımlaşma Kurumu ve benzeri kamu kurumları için yapılan kanuni kesintiler,

BAŞKAN — 45 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

46 ncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 46. — Aynı Kanunun 67 nci maddesine ikinci fıkrayı takiben aşağıdaki fıkra hükmü eklenmiştir.

Amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması halinde Vergi Usul Kanununun 328 nci maddesine göre hesaplanan müspet fark kazanca eklenir

BAŞKAN — 46 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

47 ncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 47. — Aynı kanunun 68 nci maddesinin 7, 8 ve 10 numaralı bentleri ile maddenin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

7. Mesleki faaliyette kullanılan tesisat ve demirbaş eşya için Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar (Amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması halinde mezkûr kanunun 328 nci maddesine göre hesaplanacak zararlar dahil);

8. Serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla emekli sandıklarına ödenen giriş ve emeklilik aidatları;

10. Yukarıdaki bentler dışında kalan, işle ilgili şehir dahili nakil vasıtaları ücretleri ile posta, telgraf ve odabaşı ücreti gibi müteferrik giderler (Bu bente yazılı giderlere karşılık olmak üzere mükellefler diledikleri takdirde 20 000 liradan fazla olmamak kaydıyla gayri safi hâsılatlarının % 10'unu götürü olarak gider yazabilirler).

Her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile serbest meslek erbabının suçlarından doğan tazminatlar gider olarak indirilemez.

BAŞKAN — Komisyon, Hükümetin teklifinden farklı bir teklif getirmiştir. Komisyondan, bu konuda açıklama rica ediyorum.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başbakanım, «Serbest meslek gelirlerinde ve giderler arasında, özel otomobillerini işlerinde kullananların yaptıkları giderlerin % 20'si» ifadesi vardı; diğer meslek gruplarına paralel olarak bunu kaldırdık.

Diğer taraftan, «Bunun dışında, şehir dahili nakil vasıtası ücretleri, posta, telgraf, odabaşı ücreti gibi sair giderler, hâsılâtın % 10'unu geçemez» maddesi kanunda vardı; fakat Hükümet teklifinde bu %5 olarak geldi. Nispi değerlerde kolaylıkla değişiklik yapılmasını doğru bulmuyorum. Çünkü, kişinin geliri artıyorsa, nispi olarak, ödeyeceği miktar da artmıştır. Bunun tekrar % 10 olmasını uygun gördük.

Kanunda «5 bin lirayı aşmamak üzere» diye bir tavan vardı; Hükümet teklifinde bu tavan kaldırılmıştı; onun da 20 bin lira olarak, yılda 20 bin lirayı aşmamak üzere bir tavanla - ki, ancak 4 katı bir artırma yaptık - bağlı olmasını uygun bulduk.

Arz ederim.

BAŞKAN — Efendim, Hükümet ne diyor bu konuda?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — İştirak ederiz efendim.

BAŞKAN — Tabii, ötekilerde yaptık, bunda şimdi bırakmak olmaz.

47 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

48 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 48. — Aynı Kanunun 69 ncu maddesinin parantez içi hükmü değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

(Bu madde hükmü borsa ajan ve acentalarına, gümrük komisyoncularına, davavekillerine, müşavirlere, dış protezcilerine, kurumlar ve tüccarlarla serbest meslek erbabının ticari ve mesleki işlerini takip eden muakkiplere ve konser veren müzik sanatçılara şamil değildir.)

Safi kazançların götürü usulde tespit ve vergilendirilmesinde 46 nci maddede belirtilen (47 ve 48 nci maddelere yapılan atıflar hariç) usul ve esaslar uygulanır.

BAŞKAN — 48 nci madde de Hükümet teklifiyle farklıdır. O yönüyle, Komisyon Başkanından bu fark hakkında bilgi vermesini rica ediyorum.

Buyurun efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, küçük bir değişiklik yaptık.

Maddede «Musiki konseri verenlere» ibaresi var. Bunu, «Konser veren müzik sanatçılara» diye değiştirdik, zannedirim daha açık oldu.

BAŞKAN — «Musiki konseri verenlere» idi Hükümet teklifinde. Halbuki «Konser veren müzik sanatçılara» şeklinde açıklık getirildi. Tabir daha doğru.

48 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?..

Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

49 ncu maddeyi okutuyorum :

MADDE 49. — Aynı Kanunun 70 nci maddesinin birinci fıkrasının 5 numaralı bendi ile son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

5. Arama, işletme ve imtiyaz hakları ve ruhsatları, ihtira berati, alameti farika, marka, ticaret unvanı, her türlü teknik resim, desen, model, plan ile sinema ve televizyon filmleri, ses ve görüntü bantları, sanayi ve ticaret ve bilim alanlarında elde edilmiş bir tecrübeye ait bilgilerle gizli bir formül veya bir imalat usulü üzerindeki kullanma hakkı veya kullanma imtiyazı gibi haklar. (Bu hakların kullanılması için gerekli malzeme ve teçhizat bedelleri de gayrimenkul sermaye iradı sayılır.)

Vakfın gelirinden hizmet karşılığı olmayarak alınan hisseler ile zirai faaliyete bilfiil iştirak etmeksizin sadece üründen pay alan arazi sahiplerinin gelirleri bu kanunun uygulanmasında gayrimenkul sermaye iradı addolunur.

BAŞKAN — 49 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı?..

Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

50 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 50. — Aynı Kanunun 73 ncu maddesinin başlığı ile 1 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Emsal Kira Bedel Esası :

Madde 73. — Kiraya verilen mal ve hakların kira bedelleri emsal kira bedelinden düşük olamaz. Bedelsiz olarak başkalarının intifama bırakılan mal ve hakların emsal kira bedeli, bu mal ve hakların kirası sayılır. Bina ve arazide emsal kira bedeli, yetkili özel mercilerce takdir edilmiş kirası, bu suretle takdir edilmiş kira mevcut değilse, Vergi Usul Kanununa göre belirlenen vergi değerinin % 7'sidir. Diğer mal ve haklarda emsal kira bedeli, bu mal ve hakları maliyet bedelinin, bu bedel bilinmiyorsa, Vergi Usul Ka-

nununun servetlerin değerlenmesi hakkındaki hükümlerine göre belli edilen değerlerinin % 10'udur.

BAŞKAN — 50 nci maddede de Komisyonumuz bir değişiklik yapmış. Bunu izah ederler mi efendim?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, «Vergi Usul Kanununa göre belirlenen vergi değerinin % 6'sıdır.» denen Hükümet teklifini, % 7'ye çıkardık.

Teknik arkadaşlar da, görüşme yaptığımız kişiler de, maalesef her iki taraf da, iki rakam üzerinde ısrar etti; bir kısmı % 6'nın uygun olacağını, bir kısmı da % 8'in uygun olacağını söylediler.

Komisyon olarak bize de, bunun ortalamasını almaktan en adil yol olarak görüldü; % 7'yi böylece saptadık ve % 7 olarak geldi.

BAŞKAN — Hükümet?..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Katılıyoruz efendim. Yalnız daktilo hatası olarak, matlap, «Emsal Kira Bedel Esası» olarak yazılmış, «Emsal Kira Bedeli Esası» olacak.

Bir de en sonda, «% 7» den sonra gelen, «Diğer mal ve haklarda emsal kira bedeli, bu mal ve hakları maliyet bedelinin» cümlesindeki «hakları» kelimesi «hakların» olacak; daktilo hatasıdır.

BAŞKAN — Matbua hatası. O halde, düzeltelim efendim onu. «Emsal Kira Bedel Esası» değil, «Emsal Kira Bedeli Esası» olacak; 5 nci satırda da, «bu mal ve hakları maliyet bedelinin» cümlesinde «hakların» olacak, sonuna bir (n) konacak.

50 nci maddede başka söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

51 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 51. — Aynı Kanununun 74 ncü maddesinin birinci fıkrası ile bu fıkranın 5 ve 10 numaralı bentleri ve üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Safi iradın bulunması için, 21 nci maddeye göre istisna edilen gayri safi hâsılata isabet edenler hariç olmak üzere gayri safi hâsıllardan aşağıda yazılı giderler indirilir.

5. Kiraya verilen mal ve haklar için ödenen vergi, resim, harç ve şerefiyelerle kiraya verenler tarafından ödenmiş olmak şartıyla belediyelere ödenen harcamalara iştirak payları;

10. Sahibi buldukları konutları kiraya verenlerin kira ile oturdukları konutun kira bedeli (kira in-

dirimi gayri safi hâsıllardan bu maddenin 1 ila 9 ve 11 numaralı bentlerinde yazılı giderler düşüldükten sonra, kalan miktar üzerinden yapılır; kiranın indirilemeyen kısmı 88 nci maddenin 3 ncü fıkrasının uygulanmasında gider fazlalığı sayılmaz.)

Mükellefler (hakları kiraya verenler hariç) diledikleri takdirde yukarıda yazılı giderlere karşılık olmak üzere hâsıllarından % 25'ini götürü olarak indirebilirler. Götürü gider usulünü kabul edenler iki yıl geçmedikçe bu usulden dönemezler.

BAŞKAN — 51 nci madde üzerinde Komisyonun izahatını dinleyelim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, burada da küçük bir değişiklik yaptık. 2 nci fıkrada, Hükümet tasarısındaki «gayri safi iradın bulunması için, 21 nci maddedeki istisnadan faydalanan gayri safi hâsıllata isabet edenler hariç» ifadesini «safi iradın bulunması için, 21 nci maddeye göre istisna edilen gayri safi hâsıllata isabet edenler hariç» şeklinde düzelttik. Zannedirim Türkçede deyim bakımından daha anlaşılır bir şekle soktuk.

BAŞKAN — Sayın Hükümetin bir diyeceği var mı?..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Hayır efendim.

BAŞKAN — Efendim 51 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?..

Buyurun Sayın Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Ben belki iyi anlayamadım, takip edemedim.

Şimdi, Komisyon düzeltmesinde en son % 25 konusunu aldık; ondan sonra bir satır daha var, esas kanunda, onu almadık; «Bu madde hükmünün uygulanmasında para cezaları ve vergi cezaları hâsıllardan gider olarak indirilemez» diye. Şimdi, yeni kanunlaşmada bu hüküm içinde olarak mı çıkacak, olmadan mı çıkacak? En son satır okunmamış oluyor.

BAŞKAN — Hangisi okunmadı efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — «Bu madde hükmünün uygulanmasında para cezaları ve vergi cezaları hâsıllardan gider olarak indirilemez» hükmü kanunda olacak yine Sayın Komutanım.

51 nci madde, anamaddenin tamamını değiştirmiyor; değiştirdiği fıkralar var; değiştirmedikleri fıkralar kalacak. Yani buyurduğunuz fıkra ilave edilecek, madde yazılı olduğu zaman yer alacak.

BAŞKAN — Ama bu Hükümet tasarısında % 25'e yükseltmiştir. «Safi iradın bulunması için 21 nci maddedeki istisnadan faydalanan gayri safi hâsılatla isabet edenler hariç olmak üzere gayri safi hâsılattan aşağıda yazılı giderler indirilir.»

Bu mu yazılmamıştır efendim?

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Şöyle Sayın Başkanım : Hükümetin teklifi, 10 ncu bendin düzeltilmesi hakkında. Komisyon buna 11 nci bentten de bazı kısımları ilave etmiş. Şimdi, 11 nci bent eski haliyle kalırsa, bir kısım tekrar var, yeni haliyle kalırsa bir bozukluk var.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — «5 ve 10 numaralı bentleri ve üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir» diyoruz. Bahsettiğiniz 4 ncu fıkradır; o kalıyor. 11 nci madde 4 fıkradan ibaret.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Ama, «10» burada, 10 ncu bent burada değişen. Biz 10 ncu bende, 11 nci bentten de hükümler koymuşuz. 11 nci bent aynen kaldığına göre, mükerrer oluyor. Zannederim Komisyonun bunu bir kere daha incelemesinde fayda vardır.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Komutanım, malumunuz, yapış tarzında, (11) den sonra «gayrimenkul» kelimesiyle başlayan fıkra, 2 nci fıkra oluyor.

BAŞKAN — Yalnız, Sayın Saltık'ın söylediği doğru : «Aynı Kanununun 74 ncu maddesinin 1 nci fıkrası ile - birinci fıkrasını okuduk - bu fıkranın 5 ve 10 numaralı bentleri» deniyor.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — 5 ve 10 değişti, biz 11 numaralı bendi değiştirmedik.

BAŞKAN — 3 ncu fıkra hangisidir?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — (11) nci bentten sonra başlayan ve «gayrimenkul sermaye mahiyetindeki mal ve hakların...» diye devam eden kısım, 2 nci fıkrası.

BAŞKAN — 11 demiyorsunuz ama.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Onu değiştirmiyoruz, o kalıyor.

BAŞKAN — Şimdi bakın, 51 nci maddede diyorsunuz ki : «Aynı kanununun 74 ncu maddesinin birinci

fıkrası ile, bu fıkranın 5 ve 10 numaralı bentleri ve 3 ncu fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir» Buradaki «3 ncu fıkrası» hangisi?

11'in 3 ncu fıkrası mı?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — 11'den sonra gelen ve 11 dahil, üçüncü olan. Çünkü parantez içinde «202 sayılı Kanun...» diye başlayan kısım 3 ncu fıkradır.

BAŞKAN — Sanki 11 nci bende aitmiş gibi geliyor.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Değil efendim.

BAŞKAN — O zaman olur.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Komutanım, Maliyenin fıkra ve bent anlayışı bizim yazı usullerimizdeki fıkra bent anlayışı gibi değil. Yani bu en sondaki, Komutanımın emrettikleri, 4 ncu fıkra oluyor, o değişmedi.

BAŞKAN — Evet, en sondaki 1,5 satır, 4 ncu fıkra oluyor, o değişmiyor. «Bu madde hükmünün uygulanmasında para cezaları ve vergi cezaları hâsılatan gider olarak indirilemez» hükmü burada duruyor.

11 nci bent «... ziyan ve tazminatlar» diye bitiyor; ondan sonra ikinci fıkra başlıyor, ondan sonra üçüncü fıkra ve sonra da dördüncü fıkra geliyor.

Başka söz almak isteyen var mı efendim?.. 51 nci madde üzerinde söz almak isteyen sayın üye?..

Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

52 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 52. — Aynı Kanununun 75 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tarifi :

Madde 75. — Sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettiği kâr payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradidir.

Kaynağı ne olursa olsun aşağıda yazılı iratlar menkul sermaye iradı sayılır :

1. Her nevi hisse senetlerinin kâr payları (kuru cu hisse senetleri ve diğer intifa hisse senetlerine verilen kâr payları ve pay sahiplerine hazırlık dönemi için faiz olarak veya başka adlarda yapılan her türlü ödemeler dahil);

2. İştirak hisselerinden doğan kazançlar (Limited şirket ortaklarının ve komanditerlerin kâr payları ile kooperatiflerin dağıttıkları kazançlar bu zümreye dahildir. Kooperatiflerin ortakları ile yaptıkları muamelelerden doğan kârların ortaklara, kooperatife yaptıkları muameleler nispetinde tevzii, kazanç dağıtımı sayılmaz.)

Adi komandit şirketlerde komanditerlerin kâr payları, şirket kârının ilişkin bulunduğu takvim yılında elde edilmiş sayılır.

3. Kurumların idare meclisi Başkan ve üyelerine verilen kâr payları;

4. Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yıllık veya özel beyanname veren dar mükellefiyete tabi kurumların ticari bilançolarına göre doğan kârdan Kurumlar Vergisi düşüldükten sonra kalan kısım;

5. Her nevi tahvil faizleri (yıllık ödeme faizle birlikte tahvilin itfa bedelini de ihtiva ettiği takdirde tahvilin itfa edilen kısmı irat sayılmaz.)

6. Her nevi alacak faizleri (adi, imtiyazlı, rehinli, senetli alacaklarla cari hesap alacaklarından doğan faizler. Hazine tahvili ve bonoları da dahil olmak üzere kamu tüzelkişilerince borçlanılan ve senede bağlanmış olan meblağlar için verilen faizler dahil);

7. Mevduat faizleri (Bankalara, bankalara, tasarruf sandıklarına, tevdiat kabul eden diğer müesseselere yatırılan vadeli, vadesiz paralara ödenen faizler ile bunlar dışında kalan kişi ve kuruluşlardan devamlı olarak para toplama işi ile uğraşanların her ne şekilde ve ad altında olursa olsun toplanan paralara sağladıkları gelirler ve menfaatler de mevduat faizi sayılır.);

8. Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen bedeller;

9. İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kâr paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar;

10. Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri;

11. 77 nci maddede yazılı vergi alacağı;

12. Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları.

Yukarıda yazılı iratlar, bunları sağlayan sermaye sahibinin ticari faaliyetine bağlı bulunduğu takdirde, ticari kazancın tespitinde nazara alınır.

BAŞKAN — Komisyonun teklif ettiği şekil ile, Hükümetin teklifi arasında fark var. Komisyon Sözcüsünü dinleyelim efendim.

Buyurunuz.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bir tek kelime değiştirdik. İkinci fıkrada, ortada : «Kooperatiflerin ortakları ile yaptıkları muamelelerden doğan kârların ortaklara, ortaklıkla yaptıkları muameleler nispetinde tevzii, kazanç dağıtımı sayılmaz.»

«Ortak», «Ortaklığa», «Ortaklarla» kelimeleri çok tekrar ediliyor, okurken güç oluyor; bu nedenle «Kooperatiflerin ortakları ile yaptıkları muamelelerden doğan kârların ortaklara, kooperatiflerle yaptıkları muameleler nispetinde tevzii, kazanç dağıtımı sayılmaz.» dedik. Ortadaki «ortaklıkla» kelimesi yerine «kooperatifle» kelimesini koyduk.

BAŞKAN — Hükümetin bir diyeceği var mı?..

MALİYE BAKANİ KAYA ERDEM — Hayır efendim.

BAŞKAN — 52 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

53 ncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 53. — Aynı Kanunun 76 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İrat Sayılmayan Haller :

Madde 76. — Menkul kıymetin kuponlu veya kuponuz olarak satılması, iştirak hisselerinin devir ve temlik, menkul kıymetler ile iştirak hisselerinin tamamen veya kısmen itfa olunması karşılığında alınan paralarla itfa dolayısıyla verilen ikramiyeler menkul sermaye iradı sayılmaz.

BAŞKAN — 53 ncü madde üzerinde söz isteyen var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

54 ncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 54. — Aynı Kanunun 77 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi Alacağı :

Madde 77. — Tam mükellefiyete tabi kurumlarca ödenen Kurumlar Vergisinin yarısı, bu kurumlardan kâr payı alan :

1. Tam mükellefiyete tabi gerçek kişilerin,
2. Özel kanunlarla kurulmuş müesseselerden kendi kanunlarına göre Gelir ve Kurumlar Vergisinden muaf tutulanların,
3. Kollektif ve adi komandit şirketlerin,
4. Eshamlı komandit şirketlerin komandite ortaklarının,

Vergi alacağını teşkil eder.

Vergi alacağı kurumlarca yukarıda 1, 2 ve 3 numaralı bentlerde yazılı gerçek ve tüzelkişilere dağıtılan kâr payları ile eshamlı komandit şirketlere dağıtılan kâr paylarından bu şirketlerin komandite ortaklarına isabet eden kısmının yarısı olarak hesap ve kabul edilir.

BAŞKAN — 54 nolu madde üzerinde Komisyonun izahatını alalım.

Buyurunuz.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) - Sayın Başkanım, Hükümet tasarısı, Kurumlar Vergisinin % 40 olarak kabulü esasına göre düzenlenmiş. Bu nedenle hemen ikinci satır başındaki, «dörtte üçü» deyimini var. Biz Kurumlar Vergisinin % 50 olmasını düşünüyoruz. Böyle olduğu takdirde, bunun kendine özgü bir hesap tarzı var; o takdirde bu «dörtte üçü» ibaresinin «yarısı» olarak değiştirilmesi lazım; yarısı olarak değiştirdik.

Burada önemli olan konu, Kurumlar Vergisinin oranı oluyor. Hükümetin düşündüğü gibi % 40 olsadı, dörtte üçü olacaktı; Komisyon olarak biz % 50 olarak o oranı uygun gördük. Bu nedenle de «vergisinin yarısı» ibaresini koyduk, dörtte üçü yerine.

BAŞKAN — Sayın Hükümet?...

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Sayın Başkanım, Kurumlar Vergisi konusu, nispeti; haki-katen Bakanlar Kurulunda da en çok konuşulan, müzakere edilen konulardan bir tanesi oldu.

Burada kurumlaşmayı teşvik ettiğimiz takdirde, biz kurumlardan gerçek vergiyi alıyoruz; burada herhangi bir surette kaçak herhangi bir muamele olmuyor. Üretim, fatura kesme, diğer bütün muameleler, diğer kimselere karşı da gerçek olduğu için, Türkiye'de kurumlar teşvik edildiği takdirde her yönü ile gerçek verginin alınması, ticari hayatta dürtülüğün yerleşmesi bakımından çok yerinde.

Bir de Sermaye Piyasası Kanun Tasarısını çıkarıyoruz, hisse senetlerinin alım - satımı yapılması bakımından da; bugün için para yalnız bankalara yatıyor; o yönden de hisse senetleri alım - satımı da başlayacak. Bu itibarla, kurumlaşmanın Türkiye'de her halükârda teşvik edilmesi lazım. Kurumlar Vergisi nispeti % 50 olduğu takdirde, bizim hesaplarımıza göre, bir kimse yalnız başına iş yaptığı takdirde ödediği vergi % 66, % 3'de Mali Denge Vergisi olmak üzere % 69 olduğu halde, % 50 oranına çıkardığımızda, bunun ödeyeceği vergi nispeti % 73

filan oluyor, muhtelif şekillerine göre. Bu takdirde, kurumlaşma yerine, bir kimsenin şirket kurup da, sermayesini oraya yatırması yerine, yalnız başına iş yapması, onun vergi yönünden daha lehine olabilecek bir durum yaratıyor. Halbuki, şirketleştiği zaman, sermaye birikimi de fazla olacak, büyük şirketler kurulacak ve dolayısıyla üretim yönünden, maliyet düşüğü yönünden, ihracat potansiyeli yönünden de daha ciddi bir çalışma olabilecek. Biz bu teşvikli sağlama bakımından da, Kurumlar Vergisi nispetini % 40 olarak düşündük. Bu suretle, bir kimse şirkete ortak olduğu zaman ödeyeceği vergi ile, yalnız başına çalıştığındaki vergi arasında, bir denge sağlanıyordu. Yani, yalnız başına çalıştığı takdirde ödeyeceği vergi ne ise, kuruma iştirak eder de, kurum % 40 vergi öderse, ödenecek vergi, nihai toplam vergi olarak aynı seviyede oluyor. Çünkü oradan aldığı kazancı da, getirip kendi beyannamesine dahil ederek, tekrar vergi vermek durumu var. Bütün bunlar nazarı itibara alındığı zaman bir denge sağlanıyordu. % 50 olduğu takdirde bu aleyhine olacak. Halbuki istediğimiz kurumlaşmadır.

BAŞKAN — % 73'e mi çıkıyor dediniz?...

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Biz öyle bir hesap yaptık Turgut Beyle beraber. Onun hesabını arkadaşlarım da ortaya koyabilir.

BAŞKAN — Peki, halen Kurumlar Vergisinin nispeti nedir?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — % 25'tir. Bir de stopaj olduğu için % 42,4'tür efendim.

Tabii oradan aldığı kazanç üzerinden de ayrıca Gelir Vergisi ödeyeceği için, o nispet tabii bugünkünde de daha fazla oluyor; % 42,4 olan nispetin % 50'ye çıkarılması. Tabii bu % 50'ye çıkarılırken, % 3 Mali Denge Vergisinin de belirli bir müddette ineceği düşünülmüştür. Normal % 47. Şimdi Mali Denge Vergisini de nazarı itibara aldığımız takdirde durum daha da şey olabiliyor.

BAŞKAN — % 53 oluyor yani.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet.

Bunları da kabul etmediğiniz takdirde, % 50 nispeti, bu hesabı biz daha çıkarabiliriz. Yalnız başına çalışmayı bir ölçüde vergi yönünden teşvik eder bir durum var. Halbuki, kurumlaşma, Türkiye yönünden teşvik edilmesi ve ciddi üzerinde durulması lazım gelen bir konu.

BAŞKAN — Yalnız kurumda da kaçırılınca çok kaçırılıyor. İşte gördük ne kadar kaçırıldığını, misalini de gördük.

Komisyon Başkanı, buyurunuz.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET
(Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, burada, % 50'ye göre yapılan bir hesabın altında, «Görüldüğü gibi, Gelir Vergisi beyannamesinde beyan edilen gelire uygulanarak nispet ne olursa olsun, kişinin vergi yükünde bugünküne nazaran bir değişiklik bahis konusu değildir.» deniyor.

Bu okuduğum ibare, Hükümetin Çarşamba günü akşamı bizlere taktim ettiği tasarı metnindedir ve % 50'yi savunan bir tasarıdır. Ertesi günü sabahleyin gelen, Hükümet tasarısı olarak gelen tasarı da % 40'tır.

Ben bir hesap yaptım, bu hesabın yanlış olduğunu zannetmiyorum; çünkü rakamlar Hükümet tasarısından alınmış rakamlardır, ona göre yaptık. Bir kurumun kazancı 20 milyonsa - bir kurum, tek kişi muhatabı gibi düşünüyorum, 20 milyonsa, - bu, toplam 14 milyon lira vergi veriyor; kurumun içinde kurumdan aldığını, verdiği Gelir Vergisiyle beraber tam % 70 oluyor. Bunda Mali Denge Vergisi katılmamıştır, Mali Denge Vergisini katmamamın nedeni, Hükümetimizin tasarısında yaptığı misal de, altında «Mali Denge Vergisi dahil edilmemiştir» dediği için; rakamlar karşılaştırılsın diye.

% 50 Kurumlar Vergisi uygulanırsa, 20 milyondan bu kişinin en son eline geçecek para 13 milyon 300 bin liradır. Vergi yükü % 70'den % 66,5'a düşmüştür. Bu rakam 22 milyon olursa, bugünküyle % 50, ikisi de % 70 vergi oluyor. Ancak, 22 milyondan sonra % 50'de bir artış oluyor; 100 milyonda bu yük % 74,3 oluyor. 20 milyon... Bir kişi düşünüyorum, bir işi tek başına yapmaya kalkarsa, zaten kurum kanalıyla yapmaktan yararı var, yani kurumdan her sene 20 milyon kazanç bir kişiye geliyorsa, kendi tek başına yaptığı zaman % 70 vergi verecek, kurumun içinde bu kazançta iştirak ederse ve % 50 Kurumlar Vergisi olursa, % 66,5 verecek, yani % 3,5 kârı var.

Binaenaleyh, bence % 50, kurumlaşmayı çok daha iyi teşvik eden bir şeydir; ama denilecek ki, şimdi, 100 milyon kazanan adam... Benim yaşadığım muhittelerde Sayın Başkanım, böyle 100 milyon kazanan kişiler yok, onun için onu pek düşünemiyorum. 20 milyon da yok; ama 20 milyon da benim havsafamın kişi kazancı bakımından kabul edebileceği son rakam; bunda kârı var.

Ecevit Hükümeti zamanında verilen tasarıda bu % 50; zatiîlilerine ve Yüksek Heyetinize yapılan taktim de % 50. Sonra, birdenbire bir sabah % 40 geldi önümüze; tabii rakam da tedirgin ediyor; böyle hep % 50, % 50 giderken, birdenbire 12 saat içinde bir değişiklik; % 40'a iniyor. 20 milyonluk kâr da 13,3 milyon lira vergi verecektir, yani % 66,5 verecektir; bugünküne nazaran % 3,5'da kârı var. Bana, % 50 kurumlaşmayı daha da çok teşvik eder gibi geliyor bu rakamlara göre yapılan hesabın sonunda. Tabii taktir Yüksek Heyetinizin.

% 50 bana makul geliyor, neresinden bakarsanız. Kurumlaşmayı tek başına teşvik... Biraz evvel yatırım indirimi okuduk. Bunun dışında, ihracaatı teşvik primi, gümrük muafiyeti... Yani, bütün Türkiye'nin her tarafı kurum oldu. Artık büyük milyarlık fabrikaların dışında Türkiye'de çiklet fabrikaları var, balon fabrikaları var. O kadar teşvik edildi ki, bu teşvikin de bir ölçüsünün ortaya çıkması lazım. Hakikaten, Devlet Planlama Teşkilatının, ciddi bir hesap kitap yaparak, teşvikin de ne olacağını ölçüsünü koymasında yarar var.

Bağışlayın, lüzurunuzda inançlarımı söylüyorum müsamahanıza sığarak; fakat bana % 50, yeterli bir orandır gibi geliyor, % 40 ile arasında pek o kadar büyük de bir fark yok. Tabii % 50'de kurum bünyesinde kalacak vergi oranı, Sayın Maliye Bakanımızın da buyurdıkları gibi, % 40'a nazaran % 10'da fazladır, Maliyecilerin de aslında bu teklife katılmış olmaları lazım; ama zannediyorum ki, bu tasarı Hükümetten bize gelirken değişik geldiğine göre, pek tabii Hükümet görüşünü de bir yerde Hükümetin bir unsurunun savunmasından daha tabii bir şey olmaz.

Bence % 50 uygundur; bu nedenle de, Hükümet tasarısındaki «Dörtte üçü» deyimini yerine «Yarısı» deyimini kullanılması yerindedir; Komisyon olarak bu fikirdeyiz.

Arz ederim.

BAŞKAN — Efendim, biz bunu daha evvel konuştuk zaten. Hakikaten % 40'tan % 50'ye çıkarmak psikolojik olarak doğru; ama hesaba vurunca fark etmiyor, kıyamet koparıyorlar; ama hesaba döktünce hiçbir fark olmuyor. Sonunda % 69-70 civarında, ikisi de aynı oluyor. O yönüyle, % 50 olarak Komisyon bunu teklif ediyor ki, bu bizce de uygun bulundu.

54 ncu madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim?.. Yoktur.

O halde, maddeyi Komisyonun teklif ettiği şekliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

55 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 55. — Aynı Kanunun 80 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Gelire Giren Sair Kazanç ve İratlar :

Madde 80. — Aşağıda yazılı olup geçen bölümlerin dışında kalan kazanç ve iratlar bu bölümdeki hükümlere göre vergiye tabi gelire dahildir :

1. Değer artışı kazançları;
2. Arzî kazançlar.

BAŞKAN — 55 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

56 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 56. — Aynı Kanuna 80 nci maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki mükerrer 80 nci maddede eklenmiştir.

Değer Artışı Kazançları :

Mükerrer Madde 80. — Aşağıda yazılı mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar değer artışı kazançlarıdır.

1. İktisap şekli ne olursa olsun (İvazsız olarak iktisap edilenler hariç) 70 nci maddenin birinci fıkrasının 1, 2, 4 ve 7 numaralı bentlerinde yazılı mal ve hakların, iktisap tarihlerinden başlayarak dört yıl içinde elden çıkarılmasından doğan kazançlar (Kooperatiflerin ortaklarına bu sıfatları dolayısıyla tahsis ettikleri gayrimenkuller, tahsis tarihinde ortak tarafından satın alınmış sayılır).

Bu bent kapsamına giren kazançların 125 000 lirası vergiden müstesnadır. Şu kadar ki iktisap tarihinden itibaren bir yıl içinde elden çıkarılmasından doğan kazançlara bu istisna uygulanmaz. (Binaların elden çıkarılmasında bu istisna her tam yıl için ayrı ayrı uygulanır).

2. Her ne şekilde olursa olsun edinilen menkul kıymetlerin (Kurucu hisse senetleriyle diğer her türlü intifa senetleri dahil) edinme tarihinden önce veya sonra elden çıkarılmasından sağlanan ve bir takvim yılındaki tutarı 50 000 lirayı aşan kazançlar.

3. 70 nci maddenin birinci fıkrasının 5 numaralı bendinde yazılı hakların (ihtira beratları hariç) elden çıkarılmasından doğan kazançların 50 000 lirayı aşan kısmı.

4. Telif haklarının ve ihtira beratlarının müellifleri, mucitleri ve bunların kanuni mirasçıları dışın-

da kalan kimseler tarafından elden çıkarılmasından doğan kazançların 50.000 lirayı aşan kısmı,

5. Ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar,

6. Faaliyeti durdurulan bir işletmenin kısmen veya tamamen elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

Bu maddede geçen «elden çıkarma» deyimini, yukarıda yazılı mal ve hakların satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temlik, trampa edilmesi, takası, kamulaştırılması, devletleştirilmesi, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasını ifade eder.

Faaliyetine devam eden ticari bir işletmenin kısmen veya tamamen satılmasından veya ticari işletmeye dahil amortismanına tabi iktisadî kıymetlerle birinci fıkrada yazılı hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar ticari kazanç sayılır ve bunlara ticari kazanç hakkındaki hükümler uygulanır.

BAŞKAN — Komisyonun teklifi farklı, onun için Komisyonun izahatını dinleyelim efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, 1 nci fıkrayı değiştirdik. Hükümetimizin gönderdiği tasarıda, 4 yıl içinde satışlarda seyyanen bütün değer artışı kazançlarında 100 bin lira muafiyet. Yüksek malumları, bugünkü enflasyon, özellikle meskenlerde her yıl çok büyük artışlar yapmaktadır. Namuslu vatandaşların çeşitli nedenlerle meskeni satın, başka bir yerde mesken alacaklarsa çok büyük zararları oluyor. Bu nedenle, genel olarak uygulanmak istenilen 100 bin liralık indirimi 125 bin liraya, yalnız meskenlere mahsus olmak üzere, alındığından bir tam yıl sonra başlamak üzere, her yıl için 125 bin, ikinci yıl olursa 250 bin, üçüncü yıl 500 bin, yarım milyona kadar bir indirim hakkı düşündük ve birinci fıkrayı öyle düzenledik.

Diğer fıkralarda bir değişiklik yoktur.

Arz ederim.

BAŞKAN — Şimdi bir kişi düşünelim, bir ev aldı burada, iki sene sonra ya işten çıkarıldı veyahut da emekli oldu veya İstanbul'a yerleşecek, İzmir'e yerleşecek, nereye yerleşecekse yerleşecek; bunu satacak, iki üç sene sonra, gidecek orada o parayla ev alacak.

Şimdi, bu çok haksızlık oluyor; ama bunu âdet haline getirmişlerse zaten onlara ayrı yükümlülükler var. O yönüyle her sene için 125 bin lira koyalım dedik, yani üç sene, dört sene sonunda hiç olmazsa bu bile kâfi gelmez; ama o yönüyle onu ilave ettik.

Evet, bu 56 ncı madde üzerinde söz almak isteyen var mı?

Buyurun Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, evvelce yaptığımız müzakerelerde de arz ettiğimiz gibi, bu maddenin başlığının «Değer artışı kazançları» değil, «Değer kaybı kazançları» olmak lazım.

Benim anladığıma göre, Maliye Bakanlığı paranın değer kaybetmesinden dolayı devamlı olarak bir vergi almak temayülünde. Tipik örnek vermişim, bir kere daha yüksek huzurlarınıza arz edeceğim.

1 milyon dolara üç sene evvel satın alınmış olan bir gemi, üç sene evvelki dolar değeri üzerinden normal olarak 30 milyon Türk lirası eder idi. Üç sene sonra, 1980'de hiç kâr etmeden, sadece enflasyon nedeniyle para değerinin kaybı bu gemiyi satmaya mecbur olan mal sahibi için 90 milyon liralık bir gelir gerektirir. Halbuki bu hesaba göre, - yalnız bir miktar emlake koyduk, diğerlerine hiçbir şey koymadık - bu zatın 30 milyon liradan gayri kazancından 125 bin liralık kısmı buraya sarı değil zannımca, yukarıya koyduğumuz için; 60 milyon liradan bir değer artmış gibi vergi alıyoruz. O halde, ilk satışında % 60 veya 65 desek, 36 milyon ziyan ediyor; bir defa daha satsa bir 36 milyon daha ziyan edecek, kazara böyle bir satış işini namuslu olarak üç defa yaparsa bir adam, üç sene evvelki parasından bir kuruşu kalmayacaktır, hepsini vergileyeceğiz demektir.

Ben, bu vergiyi anlayamadım. O nedenle açıklanırsa eğer, mutluluk duyacağım.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN — Konuşmuştuk. Bu adam gemi alıp satıyorsa, gemi tüccarı demektir. Eğer, bir şey kazanmak maksadıyla gemi almışsa, en aşağı on sene, onbeş sene kullanacak, ondan sonra satacaktır, yani bir sene, iki sene sonra da gemiyi satmaz bu adam.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Yalnız gemi için değil efendim, altın örneğini vereceğim.

Bu sene miras yoluyla almış olduğunuz altın değeri, aldığınız tarihteki kayıt itibarıyla belirli bir miktardır. Bunu iki sene sonra, altının değer kazanması nedeniyle; ama hakikatte paranın değer kaybetmesi nedeniyle farklı sattığınız an, yani bu sene 10 bin lira olan bir Reşat'ı gelecek sene 20 bin lira ediyorsa, sattığınızda doğan farkı Maliye Vekâletimiz vergilileyecektir. Bunun değer artışı neresinde? Ben onu anlayamıyorum efendim. Bu değer kaybirdir had-

idizatında; ama artış vergisi olarak buraya geldi, hükümlü, bunu anlayamadım efendim.

BAŞKAN — Değer artışı, para bakımından fark ediyor.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bütün ekonomistler bilir Sayın Başkanım, belirli bir zaman içerisinde, belirli bir enflasyon içerisinde aynı malı tekrar tekrar sattığınız zaman sıfıra iner sermayeniz, bu o demektir. Biz en basit örnekle kantinlerde bununla karıştık.

BAŞKAN — Şimdi altın alınsa da bu adam, parasını bankaya yatırsa idi, banka da sonunda faiz alsa idi, o faizden vergi vermeyecek miydi? Verecekti; o gizli hesaplara yatırsaydı belki vermeyecekti; ama normal yatırırsa, faizden mütevellit vergiyi verecekti. Burada çok daha fazla kazanmış, o faizden çok daha fazla kazanmış, onun da vergisini veriyor.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Burada kazanç yok Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Kazanç var. Elindeki o parayla almıyordu, ne olacaktı o para?..

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Müsaade buyurun Sayın Başkanım.

Herkesin bir belirli mali imkânı var; şirket olsun, kişi olsun, bu mali imkânı işletip kazanç sağlıyorsa eğer, kârını verecek. Bu bir ayrı dava; ama işletmeden sattığı zaman bu değeri, para, enflasyon nedeniyle kıymetinden kaybettiği için, ertesi sene satış bedelinin bir sene evvelkinden farkını ben vergilerim dersen, hiçbir zaman bunun vergi anlayışına yaklaşması mümkün değil efendim.

BAŞKAN — Şimdi, bu zamanki enflasyonu misal alıyoruz, her zaman böyle olmaz. Anormal senelerdir bunlar, bunu hep böyle düşünmeyelim. Yarın, öbürün belki oturacak, on sene böyle gitmeyecek enflasyon. Eğer normal giderse, o zaman mesele yok zaten. O zaman değer kazanmışsa yüzde beş, yüzde altı kazanacak.

Kaldı ki, gemiyi bir sene, iki sene çalıştırdı, ondan kazancı oldu, ondan da vergi alıyoruz. Her kazançtan alıyoruz, almayalım mı şimdi bundan?..

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, tekrar arz ediyorum, işin talihsizliği, bu maddenin bu enflasyonist dönemde getirilişidir, bundan evvelki Gelir Vergisinde böyle bir madde yoktur.

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Var efendim, aynen var Sayın Başkanım; yalnız, ismini değiştirdik biz; «sair kazanç ve iratlarının değer artışı vergisi» dendi.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Keşke «Sair kazanç» kalsa idi, bu «değer artışı»'nı kabul ettirmeye kamuoyunda imkân yok efendim. Hesap meydana, bunu herkes bilecek.

BAŞKAN — Evet, buyurun.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Sayın Başkanım, Sayın Paşam şu yönden haklıdır: Türkiye'de özellikle sanayimizin ithal yoluyla getirdiği makine tesisleri, enflasyon etkisiyle 100 milyona aldığı bir şey, 10 sene sonra 100 milyonun üzerinden amorti ediliyor, 100 milyon kendisine biriktiriyor; ama bu 100 milyonluk tesisi yerine koymak için 1 milyara ihtiyaç var ve dolayısıyla gerçekten bu kuruluşların normal çalışmaları takdirde biz servetlerini vergilendirmiş oluyoruz. Bunu önlemek için, Vergi Usul Kanununda yeniden değerlendirme kısmı şirketler için getirilmek isteniyor. Vergi Usul Kanununda bu hüküm var.

Yüksek enflasyonların ve para değerlerinin düştüğü ülkelerde bunu otomatik olarak değerlendirmek suretiyle yüksek amortisman üzerinden ayırmak, yani 1 milyara göre değerlendirip masraflara geçirmek ve bu suretle müesseseleri yok olmaktan kurtarmak da gerekiyor. Tabii bunun belirli kuruluşlarda bu şekilde enflasyon etkisiyle tahribatı ortadadır. Bir gün sanayinin çökmesine neden olmamak için bunu yapmak lazım. Zaten Vergi Usul Kanununda buna ait hükümler de getiriliyor, geçirildi. Maliye Bakanlığına, değerlendirme usulü hakkında Bakanlar Kurulunca yetki verildi.

Bu yönüyle bu hususta bir ölçüde gerçek yön vardır; fakat bizim burada getirdiğimiz hususlarda, kısmen geçmiş hükümlerde olan, geçmiş kanunda olan maddeler aynen konuldu. Bir ölçüde aynı etkide tesirini göstermeyecektir. Çünkü belirli bir müddet konuluyor; 4 sene konuluyor. 4 sene içinde satarsa, bunu etkiliyor, daha fazla geçtikten sonra satarsa, zaten söz konusu olmuyor, yani bunu hafifletici hükümler konulmuş; fakat gerçekte şirketler için, sanayi müesseseleri için bir tehlike söz konusudur.

Arz etmek isterim.

BAŞKAN — Buyurun.

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — İzin verirseniz bir de literatür açısından arz etmek isterim Sayın Başkanım.

Batı sisteminde bu sorun «capital gains» başlığı altında incelenmiştir. Bizim sistemimizde bu model alınırken esas itibarıyla Alman sisteminden intikal ettirildiğinden «Sair kazanç ve iratlar» kavramı içerisinde koymuşlardır.

Sayın Saltık Paşam haklıdır, capital gains denilen bu sorunu burada tarif etmek çok zor. Mesela, sistemimize bakarsak, ticari kazançlar commercial profit, zirai kazançlar yine aynı şekilde agricultural profits, ücretler ile demerston diyoruz, Wages ve salaries deyiminden getirilmiş.

Hepsinde sürekli ve daimi bir hâsıla var. Şimdi capital gainsde bu nitelikte bir hâsıla yok, bir kayıp var belki bir anlamda; fakat burada bir değer artışı var; kendiliğinden bir değer kazanma var, durduğu yerde kazanma, Halbuki öbürlerinin hepsi bir faaliyet sonucu.

Bunu sistemimize getirirlerken, Komisyon da müzakere edildiği gibi, «Sair kazanç ve iratlar» içerisinde yer alanı, literatüre de biraz daha yaklaştırmak için şunu «değer artışı» diye Tükçeleştirilim dediler herhalde ve yeni bir deyim koydular. İngilizce olarak arz edeyim; «capital gains»'dir bir anlamda.

Paşam haklıdır tabii; nereden kazanılıyor?. Biraz zor tabii. Bu kavram, literatürden nasıl bizim Türk sistemine konulacak? Aslında madde yeni değildir, eski madde de aynı şekilde. Kendiliğinden bir doğma belki, hâsıl etmek.

BAŞKAN — Şimdi gayrimenkulü 10 milyon liraya, bir sene sonra iki sene sonra satacak. 10 milyon liraya satacağı zaman 15 milyona çıktı diyelim iki sene sonra. Bu 15 milyon üzerinden mi verecek vergiyi, yoksa 10 milyonu düştükten sonra geri kalan 5 milyon üzerinden mi verecek?

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Mahsup edildikten sonra.

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Aradaki fark keşildikten sonra.

BAŞKAN — Ama, şimdi bu adam gayrimenkul almasa idi de, bu 10 milyon lira ile, bu sermaye ile başka bir iş yapsa idi, 5 milyon kazansa idi vergi vermeyecek mi idi?

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Verecekti.

BAŞKAN — Ben de onu diyorum; eğer 10 milyon da katarak vergilendirilirse, o zaman haksızlık olur. Çünkü kendi parası o zaten.

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, Gelir Vergisi sisteminde de, bun-

ları çeşitli kaynaklardan yakalayıp vergilendirmişler. Burada da, belirli bir kıymetin kendiliğinden değer kazanması kavramı var. Bunu da vergi kapsamına almış ve Gelir Vergisi kapsamına almış. Yani bir nevi servet vergisi de değil de, kapitalin kendiliğinden bir maddi değer hâsıl etmesi, olduğu yerde kıymetlenmesi kavramıdır. İzafe, çok nisfi bir rakam. Bir yandan da vergi değer kaybı vardır.

BAŞKAN — Paranın değer kaybı var, malın değer kaybı yok.

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) Evet, öyle arz edeyim. Paranın değer kaybı dolayısıyla...

BAŞKAN — Paranın değer kaybı var, yoksa gayrimenkulün değer kaybı yok. Paranın değer kaybından dolayı gayrimenkul değer kazanıyor.

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) Konjonktürdeki para dalgalanmaları nedeniyle malın kıymetlenmiş olması. Neye? Paraya karşı.

BAŞKAN — Evet.

Buyurun Saltık Paşa.

ORGANAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Eğer Maliye Bakanı Sayın Müsteşarının değindiği gibi, mesele sermaye kazancı ise, sermayenin belirli zaman içerisinde bir kazanç getirmesi beklenebilir. Belirli nispette, belirli sayıda hisse senedine iştirak edersiniz, iştirak ettiğiniz hisse senetlerinin, onları elinizden çıkarmak istediğiniz andaki kazançları arasından bir kazanç farkı verirsiniz ve bu genellikle Amerika'da çok uygulanan bir sistemdir. Ama, enflasyonist baskı altında bu kadar büyük sıkıntı çeken devletlerde bu uygulama yapıldığı zaman, bu değer artışlarının kazancı olmaz efendim, bu değer gidişi vergilemesi olur. Benim inancım bu: Çünkü, burada sermayeyi vergilemiyoruz, malı vergiliyoruz. Çünkü sermaye piyasası Amerika'daki gibi oturmuş, yerleşmiş değildir.

O nedenle, öyle tahmin ediyorum ki, kanun vazın evvela sair kazançlar ve iratlar içerisinde kaldığı zaman, Türkiye'de sermaye piyasasının daha rahatça oturamayacağını düşünmüştür.

Şimdi, bu teklifi getiren arkadaşlar, sabit değerlerin, enflasyon nedeniyle fiyatlarının artışı üzerinden vergi alıyorlar. Bunun, verginin amacı ile yakından veya uzaktan ilişkisi yok. O bakımdan arz etmek istedim efendim.

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) Sayın Başkanım, arz edeyim.

Biz yeni hiçbir şey getirmedik. Kanunumuzun ilk alındığında, (7 nci bölüm) Alman sisteminden alınırken aynı hüküm vardı. Onlar capital gains olarak bunu düşünmüşler ve sisteme o şekilde monte etmişler. Saltık Paşam haklıdır, zaten bu capital gainsleri de bir zaman mefhumu ile tahditli getirirler. Çünkü, izafe bir kazanç olduğu için, nisfi bir şekilde bir değer artışı olduğu için, dünya literatüründe de bunu zamanla tahdit eder. Bize de aynı şekilde sistem gelmiş.

Şimdi arkadaşlarımızın yaptığı hiç bir değişiklik yok; bu, Komisyondan geçerken aynı şekilde geçmiş. Onlar sadece, «bu sair kazanç ve iratlar» deyimini biraz daha açalım, biraz daha anlamlı olsun diye ilk defa geçiriyorlar; belki getirilen sadece, kazanç; yoksa maddeler aynen var, yeni bir vergileme de değil, sistemi aynen getiriyoruz.

BAŞKAN — Şimdi efendim, bu kanunun maddesinin tümüne mi itiraz var, başlığına mı itiraz var?

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Tahmin ediyorum, Saltık Paşam belki bu «Değer artışı» deyimini uygun görmediler.

BAŞKAN — Değer kaybı vergisi denilirse bu çok garip olur. Hem değer kaybetmiş, hem de vergi almıyor...

ORGANAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — O zaman maddeyi kaldıralım.

Müsaade eder misiniz efendim?

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ORGANAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Şimdi tekrar arz edeceğim. Eski örneğimde; 80 nci madde: «Aşağıda yazılı olup, geçen bölümlerin dışında kalan kazanç ve gelirler bu bölümdeki hükümlere göre vergiye tabi gelire dahildir.

1. Gayri menkullerin ve hakların, menkul kıymetlerin satışından iştirak hissesinin devir ve temlikinden doğan kazançlar,

2. Arızı kazançlar.»

Şimdi, biz bunu ikiye bölmüşüz: Birincisi, değer artışı kazançları; ikincisi arızı kazançlar. Değer artışını da, oturup tarif etmişiz. Öyle bir tarif etmişiz ki neyi elden çıkarmak istese, bunun değeri artıyor (artmamasına imkân yok ki), «ver vergiyi» diyoruz.

Sayın Bakanımın biraz evvel değindiği, sanayinin Türkiye'de bugün karşılaştığı çok hayati bir tehlike vardır: Hiçbirisi normal değerlerine göre sermaye artırımını yapamamaktadırlar. Bundan 3 sene evvel

100 milyon liraya malolan bir sanayi, bir başka deyimle, bugün enflasyon nedeniyle belki bunun en azından on katı daha pahalı olacak, 3 senelik farkı söylüyorum; ama bunu artıramıyorlar. Neden? Artırdıkları anda amortismanlarını bu büyük dilimler üzerinden düşecekler endişesi var, bir; bir de bu kısımda vergileyelim endişesi var, iki. Önümüze gelecek bizim, konuşacağız o konuyu da elbet. Ama bu anda, şu vergileme, gelirden alınan bir vergi değildir, benim inancım bu. Bu, sadece, enflasyonun yüklemiş olduğu sıkıntıları, birde mal satandan bir kere daha vergi olarak katmerlendirmektedir.

O bakımdan bu maddenin çok daha iyi incelenmesi gerektiği inancındayım.

Arz ederim efendim.

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, müsaade eder misiniz efendim?..

BAŞKAN — Buyurun.

TURAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) Eski sisteme dönersek eğer, Saltık Paşanın haklı olduğu taraf var; fakat şunu arz etmek istiyorum : Eski sistemde gayri menkullerin ve hakların, menkul kıymetlerin satışından iştirak hisselerinin devir ve temlikinden doğan kazançlar vergiye tabi; madde 80. İsmi sadece, «sair kazanç, irat.» Yine aynı şekilde, ikinci kısım, «arızı kazançlar» diye okursak, orda da aynı hükümleri buluyoruz. Yani hiçbir değişiklik yok, eskisinden. Eski kanunun, 7 nci bölümü efendim; madde 80...

BAŞKAN — Biliyorum. «Sair kazanç ve iratlar».

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Acaba şimdiye kadar Maliye buradan ne kadar gelir elde etti?

Çünkü kimse doğru beyan yapmaz, Sayın Başkanım, bunu söyleyeyim, zapta geçsin. Bundan Maliye gelir alamamıştır, bundan sonra da alamayacaktır. Çünkü bu, insanları zorla yalan beyanda bulunmaya mecbur eden bir maddedir efendim.

BAŞKAN — Bu, 153 ncü sahifede değil mi?

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — 153 de aslı var maddenin komutanım; 2 fıkra halinde. Şimdi onun üzerinde 154 ncü sayfada gördüğünüz gibi, ilki değer artışı kazançları, diğeri de arızı kazançlar.

Değer artışı kazançlarında, binalarda, mallarda, hisselerde ve işletmelerde neler olacak diye tadat etmişler ve böylece daha çok bağlayıcı olalım, her türlü artışı yakalayalım demişler. Filhakika öbürün-

de de gene bu var; ama burada tabii tadat edilmiş teker teker ve alt tavanlar konmuş, 50 bin liradan fazlası...

BAŞKAN — Benim sormak istediğim şu. Almalıyım mı? Maddeyi mi kaldıralım, başlığı mı değiştirelim?..

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Alalım Sayın Başkanım; hakiki değerini tespit edelim. Bir örnek koysunlar; mesela, Merkez Bankasınca kabul edilen Türk Lirasının değerini kaybetme oranından artan değerler densin, bir usul getirsinler. Ben maliyeci değilim; ama bugünkü kanunda şart.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bilebildiğim kadarı ile, ekonomide henüz değer artışı kavramı tam olarak anlaşılır duruma gelmemiştir. Bunun bir aşama sonrası, bir kuruluşun duran mallarını değerlendirecekler, duran mallarındaki değer artacak, bir taraftan fazla amortisman ayırmak, onu büyük göstermek, şişkin göstermek yanında, bu duran malın değer artışından dolayı da Maliye devamlı gelip vergi isteyecek. Burada, bir satıştan elde edilen kazançtan para almak vardır, yani elimizde bir para, o ötekenden çok daha kötüdür; inşallah Maliye Bakanı «böyle bir niyetimiz yok», der.

Ancak, bunun hem kamuoyunu, hem ticarethaneleri tedirgin eden bir yanı vardır. Maddenin detayı hakkında maalesef geniş bir bilgim yok, bir şey söyleyemiyorum ama, «değer artışı», tabiri şu anda toplumumuzun alerji duyduğu bir hükümdür. Acaba mümkün müdür ki - madde aynen kalacaksa - bu 80 nci maddenin birinci bendindeki kısmı buna başlık olarak aynen yazalım; yani, «Gayri menkullerin ve hakların, menkul kıymetlerin satışından iştirak hisselerinin devir ve temlikinden doğan kazançlar» diyelim. Biraz uzun bir başlık olur ama, eski hali tedirgin eder.

Madde metni hakkında bir mütalaam yok; arz ederim.

BAŞKAN — Başlığı değiştirelim diyorsunuz.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Evet efendim.

BAŞKAN — Zaten kanunda, «değer artışı» denmemiş, sonradan onu koymuşlar. O halde, teklifiniz şöyle oluyor : «Gayri menkullerin ve hakların, menkul kıymetlerin satışından iştirak hisselerinin devir ve temlikinden doğan kazançlar.»

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Evet, yani, nasıl arızı kazançları burada bir başlık yapmışsak, bunu da bir maddenin başlığı yapalım.

BAŞKAN — Bu olabilir; yani, psikolojik etkisi olur.

Bir de şu husus var: Niye 4 seneden sonrakinden almıyoruz? Bence ondan almak lazım.

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, bir konuyu açıklamama müsaade eder misiniz?

Efendim, konu, burada arızı kazançlardır. Bu kanun maddelerinin daha önceden tedvin edilmesinden gaye, spekülâtif kazançları yakalayabilmektir. Spekülâtif kazançlar tamamen tesadüflere kalmış değer artışlarını yakalayan kazançlar üzerinden ödenmesini öngörmüştür. Mesela, bir işletmeye bağlıysa herhangi bir değer, onun satılacağını biz kabul ederiz; alım satım konusu olacaktır mutlaka. Onun da vergisini, ticari kazancının çeşitli esaslarına göre alırız; ama bunun dışında, mesela bir gayri menkul almıştır bir vatandaşımız, gayesi satmak değildir. Fakat dört yıl içerisinde mecbur olmuştur bunu satmaya, herhangi bir sebepten mecbur olmuştur. Dört yıl içerisindeki kıymet artışını yakalayıp bunun vergisini almayı öngördük. Öteden beri de zaten bunu böyle yapıyorduk. Biz bunun vergisini zaten alıyoruz Sayın Başkanım, Huzuruza daha sonra getireceğimiz bir Gayri Menkul Kıymet Artışı Vergisi var; 4 seneyi, 5 seneyi geçtiği zaman, bu otomatikman Gayri Menkul Kıymet Artışı Vergisinin mevzuuna giriyor. Yani 4 yıl içerisinde bizim yakalayamadığımız gayri menkuldeki kıymet artışlarını, 4 sene geçtikten sonra Gayri Menkul Kıymet Artışı Vergisi dolayısıyla yakalıyoruz efendim. Bu organik bağ kurulmuştur, arada.. Yani bizim buradaki değer artışını vergilememiz aslında yeni bir husus değildir.

BAŞKAN — Yani, bununla şunu mu önlemek istiyorsunuz: Herhangi bir temelden ona dahil oluyor, seneler geçmeden hemen devrediyor, oradan kâr sağlıyor, tekrar bir yere giriyor..

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Evet efendim, spekülâtif gayeyi önlemek için getirilmiş bir vergileme ölçüsüdür bugün için. Yeni vergi olarak hiçbir değişiklik getirmiyor; öteden beri vardır. Alış maliyetiyle satış bedeli arasındaki fark bizim için matrahtır.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Tekrar ufak bir beyana müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Evet.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Vergi matrahu ile değer arasındaki dengeyi iyi tutmak lazımdır. Şimdi, her ne sebeple olursa olsun, İstanbul'dan bir evini satıp Ankara'da gelip ev alacak olan kimse, bu kanunun bu maddesi gereğince bunu alamayacak. Çünkü, İstanbul'da bundan üç veya dört sene evvel aldığı ev eğer yüzbin, ikiyüzbin lira idiyse, şimdi bir milyona satıyorsa, arada kalan yediyüz binin % 60'dan vergisini verecek, ondan sonra geriye kalan beşyüz bin lirayla gelip buradan alamayacak demektir. Bu sistem bunu getiriyor. Onun için üzerinde ısrarla duruyorum. Ev için de böyle, diğer hizmetler için de böyle, sanayi için de böyle, ortaklık için de böyle. Bu bir sabit değere bağlanabilir, maliyecilerimiz tayin ederler; sabit değerın üzerindeki kazançlar, amenna; aldığınız sene itibariyle bugüne sabit bir endeksleme yapıp da, «değeri budur, bundan sonrasını vereceksiniz» derlerse herkes verir onu; eğer değeri varsa kazanmışsa.

BAŞKAN — Demin onu sordum, 10 milyonun üzerinde mesela, 5 milyon, o mu diye, «evet» dendi.

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, bir misal vermeme müsaadelerinizi istirham ediyorum; gayrimenkullerle ilgili bir açıklamada bulunacağım.

Şimdi, kabulünüze mazhar olmuş bizim bir Emlak Vergisi Kanunumuz vardı. Ona göre 4 senede, 3 senede beyana davet ediyorduk mükellefleri, hatırlayacaksınız. Bu vergi beyannamesinde gösterdiği bedelle satış bedeli arasındaki farkı mukayese ediyoruz biz, maliyeti değil Sayın Başkanım. Onun için böyle spekülâtif gayeyle değil, ama mükellef zamanında verdiği doğru beyannamelerle revize etme şansına sahip. Mesela 100 bin liraya aldığı bir daireyi, ben kendi dairem için misal vereyim, 60 bin liraya aldığım bir daireyi, son verdiğim, Emlak Vergisi beyannamemde 1 milyon gösterdiysem, bunu da anında veya iki ay sonra 1 milyona sattıysam, zaten herhangi bir vergi söz konusu değil efendim. Gayri menkul değer artışlarında mükelleflerin lehine, vatandaşların lehine işleyen bir kısım hükümlerimiz var efendim.

Fakat menkuller tabii, gayrimenkullerde olduğu gibi pek şansa sahip değil. Onlarda ufak tefek değerlendirme hataları, yahut izafilikler her zaman mümkündür sanıyorum.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Ben böyle anlamıyorum. 1 nci maddeyi bir daha okuyorum efendim: «İktisap tarihlerinden başlayarak 4 yıl içinde elden çıkarılmasından doğan kazançlar...» Beyanname tarihlerinden değil efendim; iktisap tarihinde, iktisap ettiğiniz değer üzerinden doğan kazançlar.

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Evet, 4 yıl için bu böyle Sayın Başkanım; ama, 4 yılı bitirdikten sonra, 10 sene sonra satacak olsa benim dediğim kıstasa, ölçülere uyacak. Yıllık beyannamelerle bildirdiği farkla satış bedeli arasındaki farkın hesabı olacak, gayrimenkul bununla satış vergisine tabi olacak.

BAŞKAN — Peki, aldığım zaman, iktisap ettiği zaman zaten beyanname vermiyor mu?

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Veriyor efendim.

BAŞKAN — Tamam, o beyannamenin farkını verecek.

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — 4 yıl içerisinde evet, sadece o farkını verecek.

BAŞKAN — Onu yazsanız oraya, «İktisap tarihinde verdiği beyanname üzerinden» diye. O kayıt yok orada.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Fark etmez; iktisap tarihi olduğu zaman, satın aldığı tarihtir zaten.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — İzininiz olur mu Sayın Başkanım; hemen bir sonraki maddede iktisap maliyetinin ne olduğunu açıklıyoruz; bir sonraki maddede gelecek.

Yalnız Sayın Başkanım, izniniz olursa burada bir konuya ışık tutmak faydalı olacak. Bizim Gelir Vergisi Kanununun 37 nci maddesi ticarî kazancı tarif eder. Bunun 6 numaralı bendi vardır, aynen okuyorum: «Satın alınan veya trampa suretiyle iktisap olunan arazinin iktisap tarihinden itibaren 5 yıl içinde parsellenerek bu müddet içinde veya daha sonraki yıllarda kısmen veya tamamen satılmasından elde edilen kazanç, ticarî kazançtır.»

Kanun koyucu, bu ticarî kazançları, arsa üzerinde spekülasyon yapmayı burada kavramış. Bu, bizim, yeni adıyla «değer artışı kazançları» dediğimiz, eski adıyla da sair kazanç iratlarının birinci bendinde arsa dışında bina üzerinde spekülasyon yapmayı kavramaya yönelik bir madde.

Takdir buyurulur ki, efendim, ister bir gemi olsun, ister bir bina olsun, bu binadan veya gemiden ticarî kazanç dışında başkaca bir gelir unsuru elde eden gerçek kişiler, ayrıca bu binanın veya geminin amortismanını da gelirlerinden düşüyorlar ve o safi kazanç üzerinden vergi veriyorlar.

Bunun dışında, bunun satışından doğan kazanç, maliyet bedeliyle, iktisap bedeli dikkate alınarak tespit ediliyor ve burada biz, amortismanları ayrıca dikkate almıyoruz. Yani amortismanlar tümüyle mükelleflerin lehine gelen bir şey. Onun üzerinden doğan kazancın da tamamı üzerinden vergi almıyoruz, ayrıca 125 bin liralık bir istisna getiriyoruz ve aynen mevcut bir hükümdür. Gerçekten, adı konusunda tereddüt doğabilir efendim.

Onun dışında, halen mevcut, yürürlükte olan bir sistemdir; birinci bent hakkında arz ediyorum: Biz sadece 10 bin liralık istisnayı 125 bin liraya çıkardık efendim, 100 bin liraya çıkardık, ondan ibarettir değişikliğimiz.

BAŞKAN — Yoktu ki, eskisinde öyle bir hüküm.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hangi madde, nerede vardı bu madde?

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Gelir Vergisi Kanununun 81 nci maddesinin 1 numaralı bendi efendim.

Biraz daha kapsamı daralttık biz, 1 numaralı bendi aynen efendim, izniniz olursa arz edeyim?

BAŞKAN — Evet var.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Maliye bundan, yani bu şekilde değer artışından şimdiye kadar ne aldı acaba?

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Bundan kesin olarak ne kadar vergi tahsil ettiğimizi söyleyemeyiz. Yalnız, buradan vergi tahsil etmememiz, aslında kanun koyucunun amacına ulaştığını gösteriyor. Çünkü, kanun koyucunun amacı, gayri menkulleri ve gemileri dört yıl içinde satmamak, bunu sağlayabilmek; bu verimsiz yatırımları önlemek.

BAŞKAN — Efendim, işte bir sürü arsa alanlar var, ev alıp satanlar var, anlıyorum ben sizin ne dediğinizi. Arsayı kapatıyor, kapatıyor, kapatıyor, ondan sonra mütemadiyen satıyor. Ev alıyor, işte dediğim gibi, temelden yürüyor, efendim öteki tarafta giriyor, beri tarafta giriyor ondan sonra satıyor. Yani, bunlarla kazanç temin edenler var. Bunları yaka-

layabilir misiniz, yakalayamaz mısınız ayrı şey; ama bunlarla mücadele etmek var; fakat Haydar Paşanın dediği gibi, bir de hakikaten temiz bir insan almış, satacak; bunlar, bunda biraz zarar görüyor tabii. Onun için o meskenlerde her sene için 125 bin liralık muaflik getirilmiş; hatta o az bile geldi bize: «Bu bent kapsamına giren kazançların 125 bin lirası vergiden müstesnadır, şu kadar ki, iktisap tarihinden itibaren 1 yıl içinde elden çıkarılmasından doğan kazançlara bu istisna uygulanmaz.»

«Bu her sene için mi 125 bin, yoksa?..»

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — 5 sene için her yıl.

BAŞKAN — «Binaların elden çıkarılmasında bu istisna her tam yıl için ayrı ayrı uygulanır» Tamam, kerre içerisinde var.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Madde içindeydi, hem çarpıcı, anlaşılır olsun diye ayrı bir bent haline getirdik efendim.

BAŞKAN — Bu, Hükümet teklifinde yoktu.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Hem yoktu, hem şekli de böyle değildi.

BAŞKAN — Yalnız bu başlığa, o husus konabılır.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, ben teklifimi geri aldım; çünkü çok atıf yapılmış gerilere, çok yerde geçiyor, çok gerilere atmışlar.

BAŞKAN — Başka yerlerde de geçiyor, öyle mi?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Evet Sayın Başkanım, başka maddelerde ve metinlerin içinde de geçiyor, belki gözümüzden kaçır, ayıklayamazsak, bu- ra'da parçalamayalım.

BAŞKAN — 56 ncı madde üzerinde bir değişiklik önerisi var mı efendim?.. Yok.

«Başka söz almak isteyen?.. Yok.»

O halde 56 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

57 ncı maddeyi okutuyorum :

MADDE 57. — Aynı Kanunun 81 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergilendirmeyecek Değer Artışı Kazançlar :

Madde 81. — «Aşağıda yazılı hallerde değer artışı kazancı hesaplanmaz ve vergilendirilmez :

1. Ferdi bir işletmenin sahibinin ölümü halinde, kanuni mirasçılar tarafından işletmenin faaliyetine devam olunması ve mirasçılar tarafından işletmeye dahil iktisadi kıymetlerin kayıtlı değerleriyle (bilanço esasına göre defter tutuluyorsa bilançonun aktif ve pasifiyle bütün halinde) aynen devir alınması;

2. Kazancı bilanço esasına göre tespit edilen ferdi bir işletmenin bilançosunun bir sermaye şirketine aktif ve pasifiyle bütün halinde devrolunması, devralan şirketin bilançosuna aynen geçirilmesi ve devredilen ferdi işletmenin sahip veya sahiplerinin şirketten, devir bilançosuna göre hesaplanan öz sermayesi tutarında ortaklık payı alması (Bu ortaklık payını temsil eden hisse senetlerinin nama yazılı olması şarttır);

3. Kollektif ve adi komandit şirketlerin bu maddenin 2 numaralı bendinde yazılı şartlar dahilinde yeni değiştirerek sermaye şirketi haline dönüşmesi (kollektif ve adi komandit şirketlerin şekil değiştirerek anonim şirket haline dönüşmesi halinde şekil değiştiren kollektif ve adi komandit şirketlerin ortaklarının anonim şirketteki ortaklık paylarını gösteren hisse senetlerinin nama yazılı olması şarttır.)

BAŞKAN — 57 ncı madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?..

«Buyurun Hükümet Temsilcisi.»

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, başlangıçta matlapta «Vergilendirilmeyecek Değer Artışı Kazançları» dememizde çok büyük fayda vardır.

BAŞKAN — «Kazançlar» değil, «Kazançları» olacak, «ı» harfi konacak.

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Evet efendim.

BAŞKAN — Başka söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

57 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

58 ncı maddeyi okutuyorum :

MADDE 58. — Aynı Kanuna 81 ncı maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki mükerrer 81 ncı madde eklenmiştir.

Safi Değer Artışı:

Mükerrer Madde 81. — Değer artışında safi kazanç, elden çıkarılan mal ve hakların iktisap bedeli ile, elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarı arasındaki müspet farktır. Hâsılâtın ayın ve menfaat olarak sağlanan kısmının tutarı

Vergi Usul Kanununun değerlendirme ile ilgili hükümlerine göre tayin ve tespit olunur.

Bu maddenin uygulanmasında mal ve hakların iktisap bedeli, bunların iktisap edilmesi için yapılan her türlü ödemelerin, giderlerin ve ödenen vergi resim ve harçların toplamını ifade eder. Şu kadar ki;

1. Bina ve arazi de iktisap bedeli Emlak Alım Vergisine esas olan değere, yapılan giderlerle ödenen aynı vergi, resim ve harçların eklenmesi suretiyle hesaplanır.

2. Menkul kıymetlerin elden çıkarılmasında iktisap bedelinin tevsih edilememesi halinde Vergi Usul Kanununun 226 nci maddesinde yazılı itibari değer iktisap bedeli olarak alınır. İvazsız olarak iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılmasında iktisap bedeli, Veraset ve İntikal Vergisine esas olan matraha bu iktisap dolayısıyla ödenen vergilerin eklenmesiyle bulunan miktardır.

3. Menkul kıymetlerin iktisap tarihinden sonra elden çıkarılması halinde, iktisap tarihinden elden çıkarma tarihine kadar geçen ilk tam yıldan sonraki her tam yıl için, istisna düşüldükten sonra kalan safi kazancın % 40'ı ayrıca indirilir. Yapılacak indirim istisna düşüldükten sonra kalan safi kazancın % 80'ini geçemez. İktisap tarihinden elden çıkarma tarihine kadar geçen sürenin hesabında yıl kesirleri nazara alınmaz. Elden çıkarılan menkul kıymetlerin iktisap tarihleri mükelleflerce tevsih edilemediği takdirde bu menkul kıymetler iktisap edildikleri yıl içinde elden çıkarılmış sayılırlar.

BAŞKAN — 58 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?..

Komisyonun bir diyeceği var mı?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKİAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Yok efendim.

ORGNERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, ben bir hususu sormak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

ORGNERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, bu maddenin 2 nci bendinde «İvazsız olarak iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılmasında iktisap bedeli Veraset ve İntikal Vergisine esas olan matraha bu iktisap dolayısıyla ödenen vergilerin eklenmesiyle bulunan miktardır» deniyor. Yani, vermiş olduğu vergi bir değer artışı mı oluyor?

BAŞKAN — Bunu bir misalle izah eder misiniz efendim.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Arz edeyim efendim. Bir gerçek kişiye miras yoluyla nominal değeri 100 bin lira olan hisse senedi kalmış ise, Veraset ve İntikal Vergisi uygulaması açısından biz bu hisse senetlerini borsa raıyıcıyla değerlendiriyoruz. Diyelim ki, 150 bin lira oluyor. Kişi bunu Veraset ve İntikal Vergisi beyannamesinde 150 bin lira olarak beyan etmek zorunda. Bu 150 bin lira üzerinden Veraset ve İntikal Vergisindeki tarifeye göre, nispetlere göre vergi ödüyor. Şimdi biz, elden çıkarmadan doğan safi kazancı tespit ederken, kişinin hisse senetlerini sattığı takdirde elde ettiği 200 bin liradan 150 bin lirayı değil, bir de bu 150 bin lira üzerinden ödediği vergileri de ekleyerek düşüyoruz. Dolayısıyla aradaki fark daha da daralıyor. Çünkü kişiye bu hisse senetlerinin maliyeti (150 bin ödediği vergilerdir) bu maliyeti tespit etmek için bu maddeyi getirdik.

BAŞKAN — Başka bir soru var mı efendim?

58 nci madde üzerinde başka söz alan olmadığına göre 58 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

59 ncu maddeyi okuyun efendim.

MADDE 59. — Aynı Kanunun 82 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Arzı Kazançlar :

Madde 82. — Vergiye tabi arzı kazançlar şunlardır :

1. Arzı olarak ticari muamelelerin icrasından veya bu nitelikteki muamelelere aracılık yapılmasından elde edilen kazançlar;

2. Ticari veya zirai bir işletmenin faaliyetıyla serbest meslek faaliyetinin durdurulması veya terk edilmesi, henüz başlamamış olan böyle bir faaliyete hiç girilmemesi, ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen hâsılat ;

3. Gayrimenkullerin tahliyesi veya kiracılık hakkının devri karşılığında alınan tazminatlar ile peştemallikler (kiracıya ait tesisat ve malların tahliye ve devri sırasında kiralayana veya yeni kiracıya devrinden doğan kazançlar dahil);

4. Arzı olarak yapılan serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla tahsil edilen hâsılat;

5. Gerçek usulde vergiye tabi mükelleflerin terk ettikleri işleriyle ilgili olarak sonradan elde ettikleri kazançlar (zarar yazılan değersiz alacaklarla, karşılık ayrılan şüpheli alacakların tahsili dahil);

6. Dar mükellefiyete tabi olanların 45 nci maddede yazılı işleri arzı olarak yapmalarından elde ettikleri kazançlar.

Yukarıda yazılan kazançlardan 1-4 numaralı bentlerde yazılı olanların 10 000 lirayı aşan kısmı diğerlerinde tamamı vergiye tabidir.

Bu maddede geçen hâsılat deyimi, alınan para ve ayınlarla diğer suretlerle elde edilen ve para ile temsil edilebilen menfaatleri ifade eder.

Arzî kazançların safi miktarı aşağıdaki şekilde tespit olunur.

1. Bu maddenin birinci fıkrasının 1 numaralı bendinde yazılı işlerde satış bedelinden, maliyet bedeli ve satış dolayısıyla yapılan giderler indirilir;

2. Bu maddenin birinci fıkrasının 2, 3, 4 ve 5 numaralı bentlerinde yazılı işlerde, elde edilen hâsılatın tevsik edilmek kaydıyla yapılan giderler indirilir;

3. Bu maddenin birinci fıkrasının 6 numaralı bendinde yazılı işlerde, 45 nci madde hükümleri uygulanır.

BAŞKIAN — 59 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKİAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — 2 nci bendin sonunda «İhale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında alınan para» yı anlamış değilim.

BAŞKIAN — Evet, buyurun efendim.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım; uygulamada gördük ki, müteahhitler bir ihaleye katılmak üzere iştirak eden diğer müteahhitlere belli bir bedel vererek ihaleden çekilmelerini sağlıyorlar.

BAŞKIAN — Ama gizli oluyor bu..

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Bu gizli olmakla beraber, bazı müteahhitler bunları defterlerine gider olarak kaydediyorlar. «İşle ilgili olarak gider» yazıyorlar. Biz gideri kabul etmek durumundayız, gerçekten verildiği makbuzla tevsik edilirse bir gider mahiyetindedir; o ticari kazancın elde edilmesi için yapılmıştır. Fakat öbür tarafta vergilemek için bir formül bulamadık, çünkü kanun kapsamına girmiyordu. Onu gidermek üzere bir madde düzenledik. Uygulamada karşılaşılmaması son derece zordur. Tespiti son derece güçtür ama, kanunda bulunmasında hiçbir mazhur yoktur efendim.

BAŞKIAN — Ama anlaşılması çok zor bunun, izah edilince anlaşılıyor.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKİAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, aslında çok iyi bildiğim bir konuydu. Sordum, bu cevabı alacağımı da biliyordum. Bu usul suçtur.

Böyle kimseler tespit edildiğinde 2490 sayılı Kanun gereğince kara listeye geçerler. Bunun karşılığı olarak alttaki bir fıkrayı okuyorum: «Yukarıda yazılan kazançlardan 1-4 (bu da dahil) numaralı bentlerde yazılı olanların 10 bin lirayı aşan kısmı...» deniliyor. Yani 10 bin lirayı matrahtan düşüyoruz. Adam suç işliyor; cezai bir sorumluluğu gerektiriyor, biz onun kazancının 10 bin lirasını vergiden muaf tutuyoruz.

BAŞKIAN — Esasında onu da gider olarak kabul etmemek lazım.

Buyurun.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, aslında Vergi Usul Kanununda bir düzenleme var. Bu düzenleme ile bir olayın, bir faaliyetin kanunen suç sayılması vergilendirme açısından engel teşkil etmiyor. Kaldı ki, vergide olayın mahiyetine bakılmaz, oradan elde edilen safi kazancın esas alınması gerekir. Eğer kişi bu safi kazancı elde etmek için o ihaleye katılmak nedeniyle belli bir masraf yapmışsa, bunu da safi kazançtan düşmemiz lazım, sadece vergilendirme açısından. Gerçekten bir suçtur; fakat bizim vergi almamıza engel teşkil etmemesi lâzım. Düzenlememiz buna ilişkindir efendim. Arz ederim.

BAŞKIAN — Niye 10 bin lirasını muaf tutuyoruz?

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, mevcut olan 1 000 liralık bir had-di artırarak 10 bin liraya çıkardık. Gerçi bir mantıksız sonuç doğuruyor gerçekten. Ama 10 bin lirayı hariç de tutabiliriz. Fakat bir gideri vardır ihaleye katılma nedeniyle.

BAŞKIAN — Öteki maddelerde belki ama, 2 nci bentteki ihale, artırma ve eksiltmeye iştirak edilmemesi karşılığı elde edilen hâsılatın 10 bin lirasını düşecek. Orası çok garip oluyor. Yukarıdaki, arzî olarak ticari muamelenin icrasından ve bu nitelikteki muamelelerde aracılık yapılmasından elde edilen kazançlar falan. Onları anlıyorum ama, burada bu muafiyet doğru olmuyor.

TURIAN KIVANÇ (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — İzin verirseniz (1-3-4) diyelim efendim.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Öyle dersek, 2 numaralı bent tümüyle kapsam dışı kalır. Orada bir faaliyetin durdurulması söz konusu. Faaliyete başlamışsa mutlaka masrafı vardır o kişinin. Lütfederseniz maddeyi geri alarak tanzim edelim, emir buyurduğunuz üzere.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKİAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Geri almaya

Rüzümü yok. «10 bin lirayı aşan» kısmından sonra parantez içinde (hale, artırma ve eksiltmeye iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen hâsılat hariç) diyelim. Sırf bunun için maddeyi geri almaya gerek yok.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, o zaman böyle bir faaliyete hiç girilmemesini de parantez içerisine eklersek sanırım daha iyi olur. 2 numaralı bentte «Henüz başlamamış olan böyle bir faaliyete hiç girilmemesi» diye bir hüküm var. Onu da alalım o parantezin içine.

BAŞKAN — Efendim, bu madde Komisyonunda tekrar görüşülsün.

Bu maddenin Komisyona iade edilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiş ve Komisyona iade edilmiştir.

60 nci maddeyi okutuyorum.

MADDE 60. — Aynı Kanununun 85 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İstisna hadleri içinde kalan kazanç ve iratlar için beyanname verilmez. (31 nci maddedeki indirimler istisnadan madut değildir.)

BAŞKAN — 60 nci madde üzerinde Komisyonun bir diyeceği var mı?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKİAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Yoktur Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz almak isteyen sayın üye var mı?.. Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

61 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 61. — Aynı Kanununun 86 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Toplama Yapılmayan Haller :

Madde 86. — Aşağıda yazılı hallerde gelir toplanmaz ve yıllık beyanname verilmez.

a) Tam mükellefiyette vergiye tabi gelir :

1. Tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş bulunan ve gayri safi tutarları toplamı iki milyon lirayı aşmayan ücretten, menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarından;

2. Götürtü usulde tespit edilen ticari veya mesleki kazançlardan veya gayri safi tutarları toplamı iki milyon lirayı aşmamak şartıyla, bunlarla 1 numaralı bentte sayılanlardan;

b) Dar mükellefiyette vergiye tabi gelir sadece;

1. Ücretlerden;

2. Serbest meslek kazançlarından;

3. Menkul sermaye iratlarından;

4. Değer artışı kazançlarından;

5. Arzî kazançlardan;

veya bunların bir kaçından ibaret ise.

BAŞKAN — Komisyonun teklifi Hükümetin teklifinden ayrı. Onun için Komisyonun izahatını dinleyelim, buyurun.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKİAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım; vergi sistemimizde esas olan, bir kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği gelirleri bir beyannameye tolayarak tümü üzerinden vergi vermesidir. Ancak bazı hallerde bu her zaman mümkün olmuyor, bazı güçlükleri var ve vergi adaletini sağlamak bakımından da bunun bir istisnası var. Bu istisnası, toplama yapılmayacak haller. Bunlarla ilgili rakam Hükümetimizin teklifinde 3 milyona kadardır. Çeşitli yerlerden elde ettikleri gelirlerin toplamı 3 milyondan azsa, toplama yapılmayacak, ayrı ayrı vergilendirilecek, büyük bir rahatlık.

Bu rakam bize çok büyük göründü. Ücretlerin de tavanı bir milyona yaklaştı, onun iki misli bir rakamı, yani 2 milyonu uygun bulduk; tek yaptığımız 3 milyon kati 2 milyona indirmektir.

BAŞKAN — Biz onu 1 milyon diye yazmıştık oraya, madem onlar da 1 milyon dedi, biz de orayı öyle işaretlemişiz.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKİAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım haklısınız, fakat emir buyurduğunuz tarihte vergi dilimlerini parçalamayı da düşünüyoruz, 1 milyon, haddizatında bir kademe daha koymayı düşünmüştük, onun için 3 milyonu 1 milyon olarak düşünmüştük. Artırmayla bu 1 milyona çıkınca - bununla onun arasında bir paralellik var aslında - bu nedenle 2 milyona çıkardık.

BAŞKAN — Hükümet?

MALİYE BAKANI KIYA ERDEM — Sayın Başkanım; idari yönden, beyanname adaletlerinin çok asgariye indirecek vergi kaybı düşünülürüğü kadar, zaten götürtü olarak bunlardan alındığı için birleştirme yapılmaması büyük bir vergi kaybı doğurmamaktadır. Biz onun yine 3 milyon olarak alınmasında fayda olacağı kanaatindeyiz. Çünkü birleştirme 3 milyon içinde kaldığı takdirde, Maliye Bakanlığına verilecek beyanname adedi az olacak ve dolayısıyla, biz elimizde mevcut beyannameleri; diğer yönüyle gelen beyannameleri kontrol edebileceğiz. Çünkü, burada zaten otomatik % 40 belirli, bu gelirlerin kendisi vergiye tabi oluyor zaten, ödüyorlar vergilerini. Birleştirme suretiyle fazla bir vergi ödeme söz konusu ancak.

Halbuki, 1 milyona kadar 40 bin, ondan sonra gelen 3 milyon, 45'tir. Biz bunu 3 milyona kadar aldığımız takdirde, % 42'lik, yani birleştirmede belirli bir vergi kaybımız da asgari ölçüde oluyor. Buna mukabil gerek mükellefler için, gerek Hazine için kolaylığı var birleştirmenin. Çünkü, bütün vergi kaçakları da buradan geliyordu; ücretlerle birleştirmeden kaçışa gidiyordu. Burada bir genişletirme hem kolaylık sağlayacak bize, hem de düşünüldüğü kadar bir vergi kaybı da olmayacaktır.

BAŞKAN — Yani, biz bunun tersini düşündük, bunu 2 milyona indirince daha lehine olmaz mı Malienin?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, Malienin şu yönünden lehine olur: Birleştirilmesi halinde 1 milyonla, 1 milyon % 40'tır diğer partisi 1 milyon, % 45 alır; ikisinin ortalamasını aldığınız zaman % 2,5 bir fazlalığımız olur.

Fakat, bunların beyanname adedi artar. Şimdi biz % 2,5'lük kâr elde edelim derken, diğerlerini, yani % 60 alacağımız bir vergiyi kontrol imkânını azaltacak. Elimizde çok beyanname olacak ve % 2,5'lük bir fark için, bunu kontrol edeceğiz derken, diğerlerini, hiç gelir beyan etmemiş olanların, eksik beyan etmiş olanların vergilerini kontrol imkânımız azalacak. Yani, elime fazla beyanname gelmiş olacak, bu şekilde birleştirmeyi yaptığımız takdirde; onları da kontrole aldığımız için; genelde kontrol imkânı olacak, işimizi kolaylaştırması yönünden var, fakat vergi kaybı da bahsettiğiniz ölçüde fazla değil, % 2,5'tur.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

EMİKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım; bir meselede Maliye ile kolay anlaşamıyoruz. Biz meseleyle tam 180 derece tersinden bakıyoruz, şöyle bakıyoruz: Herkesin beyanname vermesi idealimizdir. Ama görüyoruz ki, çeşitli sakıncalar ile mümkün olmuyor. 3 milyonu 2 milyona indirdiriken, 2 milyon ile 3 milyon arasındaki mükellefler de beyanname verecek. Biz, herkes beyanname versin istiyoruz.

Maliye'de, tabii kendince haklı nedenlerle beyanname kaçınıyor; «O aradaki 1 milyon kadar daha beyanname gelecek; ben bugün verilenleri kontrol edemiyorum, onu da nasıl kontrol edeyim?» diye, endişe ediyor.

Fakat biz yine de zamanla herkesin beyanname vermesini sağlayacak bir sisteme gitmeyi ideal edinme-

liyiz. Kaldı ki, 2 milyon da bize çok makul geldi, 3 milyon çok büyük bir rakam.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Sayın Başkanım, müsaade ederseniz bu konuyu açıklamak istiyorum.

Buradaki bu nispetler 86'ya kadar zannediyorum değişmeyecek. Asgari ücretteki artış oranında burada bütün rakamlar belirli ölçülerde yüzde olarak artar. Yalnız, bu dilimlerle vergi tarife dilimlerindeki nispetler 86'ya kadar değişmeyecek. Ücretlerdeki artışlar; bugün 1 milyona varan işçi ücretleri yarın 1,5 milyona, 86'ya kadar düşündüğümüz zaman belki 2 milyona çıkacak. Burada bir araya birleştirilecek kısımlarda rakamlar, zaten sırf ücretten 1,5; belki 2 milyona varacak. Bir gayri menkul kiraya verdiği takdirde, ücretle birleştirme durumunda bugün başımıza gelen hadise olacaktır. 20 bin lira kira alıyor, ücretiyle birleştiği için 20 binden ödediği vergi aldığı kiranın çok üstünde oluyor. Bugün gayri menkullerden vergi alamamamızın nedeni, evini kiraya veren bir kimse kiradan 20 bin lira alıyor, ücretiyle birleştiği için aldığı 20 bin liradan 5 bin lira vergi verse verecek, fakat vergisi 20 bin tutuyor, 23 bin tutuyor; yani; aldığı kiradan daha fazla vergi ödemek durumuyla karşı karşıya kalıyor; bu da, vergiden kaçmaya sebep oluyor. İşte bu, bu gibi hadiseleri önleyebilecektir.

Fakat onu arkadaşlardan kesin olarak öğrenenim-eğer biz bu dilimleri, tarifelerdeki yaptığımız değişiklik 86'dadır, o tarihe kadar değiştirmeyeceksek, önümüzdeki 3-4 senede vaki olacak artışlar bugün 1 milyona varan işçi ücretlerini 2 milyona, herkesin ücretini çıkaracak ise, o takdirde biz bu birleştirmeyi kolaylaştırmış olmuyoruz. Yani bugün ve önümüzdeki sene veya 1-2 sene içinde tamam; gayri menkullerden alınan ücretler birleşmeyecek, ama 3 sene sonra bu tamamen ortadan kalkmış olacak, birleştirmeye de tekrar karşı karşıya kalınacak. Bunu da arz etmek isterim.

BAŞKAN — Buyurun.

EMİKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bazen gerçekten içine giremediğim rakamlar oluyor, bunu da elimden geldiği kadar samimiyetle ifade ediyorum.

Benim samimi inancım şudur: Bu rakamın normal olarak vergi dilimindeki ilk kareye, 1 milyona oturması lazım, ama 3 milyonu 1 yaparsak, bir tepki

geleceğini bildiğimiz için hiç değilse 2 milyonu onun için buraya koymuşuzdur. Bu gün gayri menkullerin ücretle birleştirilip vergilendirilmesi ayrı bir konudur ve çok haksız bir birleştirmedir; o, tamamen başka bir konudur. Burada şu anda ücreti ile beraber gayri menkul geliri 2 milyonun üstünde oluyorsa bir kişinin - benim inancım odur - bu beyannameyi versin efendim. Küçük bir rakam değil ki bu, iki milyon lira.

BAŞKAN — Buyurun Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, ben teklif edilen bendi anlayamadım. Müsaade ederseniz bir kere daha sormak istiyorum.

Tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş bulunan ve gayrisafi tutarları toplamı 2 milyon lirayı (veya 3 milyon lirayı, hangisi olursa efendim) aşmayan ücretten, menkul ve gayrimenkul sermayeden tek beyanname istemiyoruz. O halde bir kişinin ücretten bir milyonluk geliri varsa % 40 vergi verecektir. Gayrimenkulden bir milyonluk geliri varsa yine % 40 verecek, menkul kıymetlerden bir milyon geliri varsa yine % 40'ını verecek efendim? Bu acaba böyle mi anlaşılıyor? Bunu bir anlamak isterim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, bu beyanname yapılmayacak haller, sadece tevkif yoluyla alınmış olan gelir unsurları için söz konusu. Daha sonra gelecek olan 105 nci maddede gelir unsurlarındaki tevkifat nispetleri yer almıştır. Gayrimenkul sermaye iratlarında biz brüt tutar üzerinden % 25 bir tevkifat nispeti öngörüyoruz, tasarı ile sermaye iratlarında kurumlardan iştirak hisselerinden % 25, tahvil, mevduat faizleri ve kâr paylarından % 25 tevkifat söz konusu. Ücretlerde de yine tarifeye göre ve gerçekten de safi tutar üzerinden % 40 vergi söz konusu.

Burada gelir, sadece vergisi tevkif yoluyla tamamen ödenmiş olan ücret, menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarından ibaretse ve bu iratların toplam tutarları, gayri safi tutarları 3 milyon lirayı aşmıyorsa (Hükümet tasarısı öyle) beyanı mecbur etmiyoruz. Yani kişi bunları ister beyan eder, ister beyan etmez. Bununla, başlangıçta da arz ettiğim gibi, vergiyi peşin olarak aldığımız için biz bu beyannameden mükellefleri kurtarıyoruz. Hem 3 milyonu aşmayacak hepsinin toplam tutarı, hem de tamamı üzerinden tevkif yoluyla Gelir Vergisi ödemiş bulunacak. İki şart bir arada aranıyor efendim.

BAŞKAN — Evet efendim.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bana göre de iki milyon yeterli bir haddir Sayın Başkanım, 3 milyon bir hayli fazla bir birikim oluyor.

BAŞKAN — Bu 61 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi Komisyonun teklif ettiği şekliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

62 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 62. — Aynı Kanununun 87 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İhtiyari Toplama ve Beyan :

Madde 87. — Tam mükellefiyette, vergiye tabi yıllık gayri safi kazanç ve iratlarının toplamı iki milyon lirayı aşmayan mükelleflerin bu kazanç ve iratlarından tevkif yolu ile vergisi kesilmiş bulunanları beyannameye ithal etmeleri ihtiyaridir.

Ücretler (31) nci maddede yazılı indirimleri uygulayan dışındaki işverenler tarafından yapılan muhtelif ücret ödemeleri toplamı iki milyon lirayı aşan hizmet erbabının ücretleri hariç), götürü usulde tespit olunan ticari ve mesleki kazançlar ile kazanç ve iratların istisna haddleri içinde kalan kısımları iki milyon liralık haddin hesabında nazara alınmaz.

Ticari, zirai veya mesleki kazançları ile ücretlerini yıllık beyanname ile bildirmek mecburiyetinde olanlar (Götürü gider usulüne göre tespit edilen zirai kazançları için beyanname verenler hariç) yukarıda yazılı ihtiyari toplama hakkından faydalanamazlar.

86 nci madde mucibince ücretleri dolayısıyla yıllık beyanname vermeyecek olanlardan bu ücretlerinin tamamı üzerinden tevkif suretiyle vergi ödemiş bulunanlar, mezkûr ücretleri için yıllık beyanname verebilirler.

Geliri telif ve patent haklarının kiralanmasından ibaret olup da, bu gelirin tamamı üzerinden tevkif suretiyle Gelir Vergisi ödemiş olan dar mükellefiyete tabi kimselerin bu gelirleri için yıllık beyanname vermeleri ihtiyaridir.

BAŞKAN — 62 nci madde de Hükümetin teklifiyle farklı, Komisyon bunun hakkında izahat versin.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım; aynı paralelde, 2 milyona kadar olanlar beyanname vermekle mükellef değil. Ancak bazen beyanname vermek de bir hak sağlıyor. Bunlar beyanname vermekte ihtiyari; eskiden de vardı bu. Hükü-

metle aramızdaki fark onlar 3 milyondur, bunu da ona paralel olarak 2 milyon yaptık.

BAŞKAN — Buyurun Hükümet Temsilcisi.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, sanıyorum, bir milyonluk tarifinin birinci diliminin daha alt dilimlerde dilimlenmesi amacıyla düzenlenen bu 87 nci maddenin Plan Komisyonundaki düzenlenmesidir. Fakat bu madde bu şekilde kanunlaşacak olursa içinde birtakım çelişkileri de taşıyacak. Çünkü, demin kabul buyurduğunuz 86 nci madde uyarınca 3 milyonla, 2 milyon arasındaki ücret erbabı da beyanname vermek zorunda olacaktır. Onun için lütfedilirse, Hükümet tasarısındaki 3 rakamının 2 olarak değiştirilerek kabul edilmesinde büyük faydalar olacak efendim.

BAŞKAN — 3'ü, 2 yaptık zaten, 2 milyon yaptık.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Yalnız Plan Komisyonunun metni arz edildi, o nedenle o metinlerde de farklılık var efendim.

BAŞKAN — Başka fark var mı?

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, başka fark da var. Burada 200 bin liralık bir dilim düşünüldüğü için ücretler için bir ihtiyari beyan hakkı getirilmişti. Yalnız şimdi 3 milyon liraya kadar ücretler zaten normal tarifeye göre vergilendirilecek, ihtiyari beyan hakkına gerek yoktur. Kaldı ki, 3 ile 2 milyon arasındaki ücret erbabı da beyanname verecek. Halbuki 87 nci maddenin Plan Komisyonunun metninin ikinci paragrafında ücretler beyan dışı bırakılıyor tümüyle.

O nedenle Hükümet tasarısındaki teklifin, sadece 3'ü, 2 yaparak kabulünde faydalar var Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Yalnız 2 milyonla, 3 milyon değil, bu ücretler kısmı da ilave edilmişti, değil mi efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, anakanunda, asıl maddede bu vardı, 2 nci fıkra olarak; bunun konulmasında yarar gördük, ondan dolayı.

BAŞKAN — Evet; halen yürürlükte olan kanunun 2 nci fıkrasında var : «Ücretler götürü usulde tespit olunan ticari ve mesleki kazançlarla, kazanç ve irattan istisna hadleri içinde kalan kısımları 10

bin liralık haddin hesabında nazara alınmaz.» Burası 2 milyon lira. Benim notumda da var, ücretler niye atlanmış diye.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım; sanıyorum ki, Hükümetin teklifindeki 3 milyonu 2 milyon yaparak kabul etmek daha uygun olacak.

BAŞKAN — Bu madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı?.. Yok.

O halde 62 nci çerçeve maddeye bağlı olarak değiştirilecek 87 nci maddede Hükümet teklifinin esas alınması ve fakat buradaki 3 milyonun, 2 milyon olarak düzeltilmesi şekliyle oylarınıza sunacağım.

Şimdi bu şekliyle maddeyi yeniden okutuyorum :
Madde 62. — Aynı Kanunun 87 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İhtiyari Toplama ve Beyan :

Madde 87. — Tam mükellefiyette, vergiye tabi yıllık gayri safi kazanç ve iratlarının toplamı iki milyon lirayı aşmayan mükelleflerin bu kazanç ve iratlarından vergisi tevkif yoluyla kesilmiş bulunan ücret, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile götürü usulde vergilendirilmiş bulunan ticari ve mesleki kazançlarını beyannameye ithal etmeleri ihtiyaridir. Gelir unsurlarının istisna hadleri içinde kalan kısımları 2 milyon liralık haddin hesabında nazara alınmaz.

Ticari, zirai, götürü gider usulüne göre tespit edilen zirai kazançları için beyanname verenler hariç veya mesleki kazançlarını yıllık beyanname ile bildirmek mecburiyetinde olanlar yukarıda yazılı ihtiyari toplama hakkından faydalanamazlar.

Geliri telif ve patent haklarının kiralanmasından ibaret olup da, bu gelirin tamamı üzerinden tevkif suretiyle Gelir Vergisi ödemiş olan dar mükellefiyete tabi kimselerin bu gelirleri için yıllık beyanname vermeleri ihtiyaridir.

BAŞKAN — 62 nci maddeyi bu şekliyle oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

63 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 63. — Aynı Kanunun 88 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Zararların Kârlara Takas ve Mahsubu :

Madde 88. — Gelirin (Aile reisi beyanlarında eş ve çocukların geliri dahil) toplanmasında gelir kaynaklarının bir kısmından hâsıl olan zararlar (54 nci maddeye göre hesaplanan gider fazlalığından doğanlar dahil, mükerrer 80 nci maddede yazılı değer artışı

kazançlarından doğanlar hariç) diğer kaynakların kazanç ve iratlarına mahsup edilir.

Bu mahsup niteliğinde kapatılmayan zarar kısmı, müteakip yılların gelirinden indirilir. Arka arkaya üç yıl içinde mahsup edilemeyen zarar bakiyesi müteakip yıllara naklonulamaz.

Menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarında, gider fazlalığından doğanlar hariç, sermayede vukua gelen eksilmeler zarar addolunmaz.

BAŞKAN — Komisyonun bu 63 ncü maddede hakkında izahatını dinleyelim efendim, buyurun.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Hükümet teklifinde 88 nci maddenin yalnız 1 nci fıkrasının değişikliği söz konusuydu. Biz maddenin tamamını değiştirdik. Çünkü 1 nci fıkra dışında 2 nci fıkrada da zararların mahsubu için 5 yıllık bir süre vardı, bunu 3'e indirdik. 2 fıkrayı değiştirdiince gayet kısa olan 3 ncü fıkrayı da tekrar kanun metnine aldık.

BAŞKAN — Evet, 5 seneyi takip etmek bir mesele, 3 sene yeter.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Yalnız bir geçici maddeyle, halî hazırda bu durumda olanların müteakip haklarını da 5 sene olarak koyduk.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Sayın Başkanım, bir hakkın zamanasını 5 yıldır. Biz tabii, vergi kanunlarında bir hakkın ortadan kalkması konusu bu yönüyle 5 yıllıkla bağlı bırakmıştık. Yani daha evvelki kanundaki bu 5 yıllık müddet buradan idi. Borçlar Kanununda bir hakkın yok olması 5 yıl...

BAŞKAN — Ama başka bir maddede 1 yıl bırakmıştınız. 1 yıl içerisinde müracaat etmezse vermiyorsunuz parayı. Ona ne diyelim? Onu da 5'e çıkaralım öyleyse.

MALİYE BAKANI KAYA, ERDEM — Yani, bizim daha evvelki kanundaki hüküm buradan geliyor efendim.

BAŞKAN — Evet, buyurun efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım; bir kişinin, hükümetin hiçbir günahı olmadan kendi işletmesinde zarar etmesinden dolayı, onun hükümete karşı haklı olması fikrine katılmıyorum. İşletme zarar etmiş ve bu zararını kapatması için hakkı var hükümette; 5 yıl buna hak tanıyacağız. Pek katılmadım buna.

BAŞKAN — 3 sene yeter. Mütemadiyen zarar ediyorsa bu, yani 5 sene zarar... Bu, vergi almamaktan dolayı değil. Yani onu tecil etmiyoruz.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, kazancından mahsup etme imkânı tabii 5 seneye bağlı. 5 seneden sonra indiremiyor.

BAŞKAN — Ama Anayasa değil o.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Değil tabii, gayet tabii.

BAŞKAN — Evet, buyurun efendim.

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım; bu iktisadi bir zorunluluk olarak, daha önce getirildi, şimdi güncelliğini koruyor. Şöyle koruyor efendim : Yeni bir şirketin kurulması yıllara vabeste ve bunun da kâra geçmesi aynı şekilde yine yıllara vabestedir. Bir anonim şirketin kurulması için normal bir kâr dağıtılması için, kâr dağıtır hale gelebilmesi için bugünkü şartlara göre en az 5 ilâ 7 sene geçmesi gerekir. Şimdi, halka açık bir anonim şirketin 5 sene zarar etmesi halinde, eğer biz bu zararlarını ileride doğacak kârlardan mahsup etmezsek, çok büyük bir haksızlık olacaktır efendim.

BAŞKAN — Bu doğrudur da, bunu serbest meslek erbabına niye düşünmedik? Onları ilk seneden vergilendirdik. Peşin alıyoruz ya 1981'i. Niye onlara 2 sene, 3 sene tanımadık?

AHMET DOĞU (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Esprileri değişik Sayın Başkanım.

BAŞKAN — İlk kurulanlar için doğru; yani ilk kurulmuş, yeni bir işletme için doğru.

Buyurun efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım onlar zararlarının büyük kısmını kuruluş hesaplarına atarlar. Kendilerine göre onların bir düzenleri vardır, orada 2 senedir, burada 5 senedir. Bu 5 seneden istifade etmek için, orada 2 sene olduğu için 5 seneye kaydırırlar. Kendilerine göre onların bir düzenleri vardır; bu da onları bir an evvel kâra geçmeye zorlayacaktır, 5 sene zarar mahsup edilmesi. Kaldı ki, bu yeni Harçlar Kanunuyla, gazeteden anladığıma göre, artık zaten halka açık anonim şirket falan da kuracağımız yok.

BAŞKAN — Yok, o yanlış.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Hayır efendim, Maliyedeki arkadaşlar bana doğru olduğunu söyledi.

BAŞKAN — Değil, bugün konuştuk onu.

Yalnız 3 sene hakikaten kâfidir. Biz bir şey demiyoruz; 3 seneden sonra zararı kabul et diyoruz.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Takdirinizde efendim. Yani o kadar ağırlığı olan bir konu değil efendim.

BAŞKAN — 63 ncü madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim?.. Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

64 ncü maddeyi okuyunuz efendim :

MADDE 64. — Aynı Kanunun 89 ncü maddesinin 1 numaralı bendinde yazılı 200 liralık indirim miktarı 2 400 liraya yükseltilmiştir.

BAŞKAN — Bu da Hükümet teklifiyle farklı. Zannedirim Hükümet, «1 000 liraya yükseltilmiştir» demişti; Komisyon «2 400 liraya yükseltilmiş» demiş. Esbabı mucibesi nedir efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bu sigorta primidir. 1 000 lira da bize çok...

BAŞKAN — Hatta aylık 250 liradır.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Evet. Biz onu 200 lira diye düşündük, 2 400 lira yaptık. 1 000 lira da çok az...

BAŞKAN — Hatta o bile azdır.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Azdır, evet; katılıyoruz.

BAŞKAN — Bugün artık sigorta primi 250 liradır. Senede 250 lira ile çarparsak 3 bin eder, 3 bin demek lazım hatta. Onun 3 bin lira olarak düzeltilmesini oylamaya sunacağım.

64 ncü madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim?..

O halde bu maddeyi «2 400 liraya yükseltilmiştir» ibaresini «3 000 liraya yükseltilmiştir» şekliyle oylarınıza sunacağım efendim : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Efendim 20.30'da tekrar toplanmak üzere, İkinci Oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati : 18.58

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati : 20.45

BAŞKAN : Orgeneral Kenan EVREN (Devlet Başkanı, Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı)

ÜYELER : Orgeneral Nurettin ERSİN (K. K. K. ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi)

Orgeneral Tahsin ŞAHİNKAYA (Hv. K. K. ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi)

Oramiral Nejat TÜMER (Dz. K. K. ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi)

Orgeneral Sedat CELASUN (J. Gn. K. ve Milli Güvenlik Konseyi Üyesi)

BAŞKAN — Efendim, üçüncü oturumu açıyorum.

II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1. — 31 . 12 . 1960 Gün ve 193 Sayılı Gider Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/60) (S. Sayısı : 76) (Devam)

BAŞKAN — Görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

65 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 65. — Aynı Kanunun 94 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kazanç, Ücret, Menkul ve Gayrimenkul Sermaye İratlarında Vergi Tevkifatı :

Madde 94. — Kamu idare ve müesseseleri, iktisadi kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri, gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı, zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler aşağıdaki bentlerde sayılan öde-

meleri Avans olarak ödenenler dahil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin Gelir Vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecburdurlar:

1. Hizmet erbabına ödenen ücretlerden (İstisnadan faydalanan ücret hariç);

2. 61 nci maddede yazılı olup ücret sayılan ödemelerden (İstisnadan faydalananlar hariç);

3. Yaptıkları serbest meslek işleri dolayısıyla bu işleri icra edenlere yapılan ödemelerden (18 nci ve 69 ncu maddelerde yazılı olanlara ve noterlere serbest meslek faaliyetlerinden dolayı yapılan ödemeler hariç);

4. 42 nci madde şumulüne giren işler dolayısıyla bu işleri yapanlara (Kurumlar dahil) ödenen istihkak bedellerinden;

5. Dar mükellefiyete tabi olanlara, telif ve patent haklarının satışı dolayısıyla yapılan ödemelerden;

6. 70 nci maddede yazılı mal ve hakların kiralanması karşılığı yapılan ödemelerden;

7. Dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerle, Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi bulunmayan ve kurumlar dışında kalan tüzelkişilere ödenen kâr payları ile 75 nci maddenin 2 nci fıkrasının 4 numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından;

8. Dağıtılın veya dağıtılmasın kurumların, yabancı memleketlerde elde ettikleri kazançlar ile Türkiye'de elde ettikleri iştirak kazançları dışında kalan ve kurumlar vergisinden muaf veya müstesna kazanç ve iratlarından;

9. Tahvilat faizlerinden;

10. Mevduat faizlerinden;

11. Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr paylarından;

12. Zirai kazanç ölçülerini tespit eden kararnelerde yer alan zirai ürünlerin alış bedeli üzerindendir.

Tüccar, serbest meslek erbabı ve çiftçilerin yukarıdaki hükümlere göre yapacakları tevkifat ticari, mesleki ve zirai işleriyle ilgili ödemelerine münhasırdır.

BAŞKAN — 65 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

66 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 66. — Aynı Kanunun 96 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi Tevkifatında Uyulacak Esaslar :

Madde 96. — Vergi tevkifatı 94 ncu madde kapsamına giren nakden veya hesaben yapılan ödemelere uygulanır. Bu maddede geçen hesaben ödeme deyimi, vergi tevkifatına tabi kazanç ve iratları ödeyenleri istihkak sahiplerine karşı borçlu durumunda gösteren her türlü kayıt ve işlemleri veya bu istihkakları ödeyenlerin hesaplarına gider kaydedilmesini ifade eder.

Vergi tevkifatı, ücretler dışında kalan ödemelerde gayrisafi tutarlar üzerinden yapılır. Kesilmesi gereken verginin ödemeyi yapan tarafından üstlenilmesi halinde bu vergi, bilfiil ödenen miktar ile ödemeyi yapanın yüklendiği verginin toplamı üzerinden hesaplanır.

BAŞKAN — 66 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

67 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 67. — Aynı Kanunun 99 ncu maddesinin d/1 nci bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. İstihkak sahibinin adı ve soyadı ile iş adresi, varsa bağlı bulunduğu vergi dairesi ve mükellef hesap numarası;

BAŞKAN — Zannediyorum bu madde Komisyonca ilave edildi. Buna neden gerek duyuldu, izah eder misiniz?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, halen bu muhtasar beyannamelerde istihkak sahibinin adı ve soyadıyla iş adresi yazılıyordu. Buna bağlı bulunduğu vergi dairesiyle mükellef hesap numarasının da yazılması kolaylık sağlayacaktır, onun için teklif ettik.

BAŞKAN — Maliye bir şey diyecek mi?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — İştirak ediyoruz efendim.

BAŞKAN — 67 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

68 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 68. — Aynı Kanunun 101 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Münferit Beyannamenin Verilmesi :

Madde 101. — Dar mükellefiyete tabi mükelleflerden yıllık beyanname vermeye mecbur olmayanlar :

1. Mükerrer 80 nci maddenin 1 numaralı bendi ile 82 nci maddenin 3 numaralı bendinde sayılan kazançlarını; gayrimenkulün bulunduğu,

2. Mükerrer 80 nci maddenin 2, 3 ve 4 numaralı bentlerinde sayılan kazançlarını; mal ve hakların Türkiye'de elden çıkarıldığı,

3. Mükerrer 80 nci maddenin 5 ve 6 numaralı bentlerinde sayılan kazançlarla ticari veya zirai bir işletmenin faaliyetinin durdurulması veya terkedilmesi karşılığında elde ettikleri hâsılatları; işletmenin bulunduğu,

4. 82 nci maddenin 1, 4 ve 6 numaralı bentlerinde sayılan kazançlarla serbest meslek faaliyetinin durdurulması veya terkedilmesi karşılığında elde edilen hâsılatları ve vergisi tevkif suretiyle alınmamış serbest meslek kazançlarını; faaliyetin ifa edildiği veya yolcu veya yükün taşıta alındığı,

5. 82 nci maddenin 5 numaralı bendinde sayılan kazançlarla ticari, zirai veya mesleki bir faaliyete hiç girilmemesi veya ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde ettikleri hâsılatları ve vergisi tevkif suretiyle alınmamış menkul sermaye iratlarını ödemenin Türkiye'de yapıldığı,

Yerin vergi dairesine münferit beyanname ile bildirmeye mecburdurlar.

Bu kazanç ve iratlardan serbest meslek faaliyetlerine ilişkin olanların beyannamelerinin bu faaliyetlerin sona erdiği diğer kazanç ve iratlarla ilgili beyannamelerin ise bu kazanç ve iratların iktisap olunduğu tarihten itibaren 15 gün içinde ilgili vergi dairesine verilmesi mecburidir.

Geliri telif ve patent haklarının satışından ibaret olan ve tamamı üzerinden tevkif suretiyle gelir vergisi ödemiş bulunan dar mükellefiyete tabi kimsele- rin bu gelirleri için münferit beyanname vermeleri ihtiyaridir.

BAŞKAN — 68 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

69 ncu maddeyi okutuyorum :

MADDE 69. — Aynı Kanunun 102 nci maddesinin 1 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. Mükellefin adı ve soyadı, varsa unvanı ile adresi ve bağlı bulunduğu vergi dairesi ile mükellef hesap numarası.

BAŞKAN — Bu da zannediyorum deminki sebepten dolayı değiştirildi.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, dar mükelleflerin verdiği muhtelif beyanname- den bir nüsha getirdik, bu beyannameyi zaten doldu- ran mükellefin kendisidir ve üzerine nasıl adını, soy- adını yazacaksa, vergi dairesini ve hesap numarasını yazmaya da mecburdur. Binaenaleyh, ötekinden fark- lı, gereksiz bir teklif getirdik huzurunuzda, Sayın Kon- seyden özür dileriz. Bu nedenle bunu geri alıyoruz.

BAŞKAN — Geri almaya lüzum yok. Onu tevsik etmiş oluyor, bu beyanname öyle yapılmış. Yarın, öbür gün yapmayabilirler, değişebilir o. Onun için o kalsın.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Huzurunuzda yok diye getirmiştik, varmış efendim.

BAŞKAN — Var da, yarın öbür gün kalkabilir, yani kanunda olursa daima bilmek ister.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Hayhay, kalsın efendim. Buyurduğunuz şekilde beyanname örneğini bundan sonra mutlaka koymak zorunda olacaklar.

BAŞKAN — Zorunda olurlar. Yarın, öbür gün örnek değişebilir. Bu bakımdan, bir mahzuru yok. 69 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

70 nci maddeyi okuyunuz efendim.

MADDE 70. — Aynı Kanununun 103 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Esas Tarife :

Madde 103. — Gelir Vergisine tabi gelirler;

1 000 000 liraya kadar % 40

3 000 000 liranın 1 000 000 lirası için 40 000 li- ra; fazlası % 45

5 000 000 liranın 3 000 000 lirası için 1 300 000 lira; fazlası % 50

10 000 000 liranın 5 000 000 lirası için 2 300 000 lira; fazlası % 60

15 000 000 liranın 10 000 000 lirası için 5 300 000 lira; fazlası % 70

25 000 000 liranın 15 000 000 lirası için 8 800 000 lira; fazlası % 75

25 000 000 liradan fazlasının 25 000 000 lirası için 16 300 000 lira; fazlası % 66

Nispetinde vergilendirilir.

BAŞKAN — Zannediyorum ki, Hükümet teklifiy- le Komisyon arasındaki fark; 25 milyon liradan faz-

lasının, 25 milyon lirası için 16 milyon 300 bin lira, fazlası için Hükümet teklifinde % 65 idi, Komisyon % 66 yaptı; fark yalnız burada zannediyorum. Onun sebebini lütfen izah ediniz.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, ondan evvelkilerin ortalaması % 65,2; mutlaka ondan hiç değilse biraz fazla olması gereğine inanmış olduğumuzdan % 66 yaptık.

BAŞKAN — Hükümet buna iştirak ediyor mu efendim?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — İştirak ediyorum efendim.

BAŞKAN — 70 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

71 nci maddeyi okuyunuz efendim.

MADDE 71. — Aynı Kanunun 104 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi Cetvelleri :

Madde 104. — Yıllık Gelir Vergisi, vergiye tabi gelirlerin yıllık toplamından 31 nci maddedeki indirimler düşüldükten sonra 103 ncü maddedeki nispetler uygulanmak suretiyle hesaplanır.

Ücretlerin vergilendirilmesinde aylık vergi; yıllık vergi 12'ye bölünmek, gündelik vergi aylık vergi 30'a bölünmek suretiyle hesaplanır.

Verginin hesaplanmasında matrahın ve verginin lira kesirleri nazara alınmaz.

BAŞKAN — 71 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?

Buyurunuz efendim, Hükümet olarak.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Müsade ederseniz Sayın Başkanım, maddenin içindeki detay verginin hesaplanmasıdır, üstte «cetveli» yazıyor. Eğer «Vergi cetvelleri» yerine, matrahını «Verginin Hesaplanması» şeklinde yaparsak, maddenin esasına da uygun oluyor.

BAŞKAN — Yani başlık «Verginin Hesaplanması» olsun diyorsunuz.

71 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim? Yok.

Hükümetin teklifine de uygun olarak 71 nci maddenin başlığı olarak, «Vergi Cetvelleri» değil, «Verginin Hesaplanması» şeklinde düzeltilerek oylamaya sunuyorum : Bu şekilde kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

O halde bu kısım «Vergi Cetvelleri» değil, «Verginin Hesaplanması» olarak düzeltilmektedir.

72 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 72. — Aynı Kanunun 105 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi Tevkifatı Nispetleri :

Madde 105. — Gelir Vergisi tevkifatında aşağıdaki nispetler uygulanır.

1. 94 ncü maddenin; 3 numaralı bendinde yazılı ödemelerden, tam mükellefiyete tabi olanlara yapılanlarda % 15, dar mükellefiyete tabi olanlara yapılanlarda % 30;

2. 94 ncü maddenin 4 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 5;

3. 94 ncü maddenin 5 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 35;

4. 94 ncü maddenin 6 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 25;

5. 94 ncü maddenin 7 numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları ve ödemelerden % 20;

6. 94 ncü maddenin 8 numaralı bendinde yazılı kazanç ve iratlardan % 33, 1/3, bu kazanç ve iratların dar mükelleflere dağıtılması halinde % 60;

7. 94 ncü maddenin 9, 10 ve 11 numaralı bentlerinde yazılı ödemelerden % 25; (Bu bentte yazılı nispeti % 30'a kadar çıkarmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.)

8. 94 ncü maddenin 12 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 5;

9. 94 ncü maddenin 1 ve 2 numaralı bentlerinde yazılı ücretler ve ücret sayılan ödemelerde vergi tevkifatı 103 ve 104 ncü maddeler hükümlerine göre yapılır.

Yukarıdaki bentlerde yazılı vergi tevkifatının yapılmasında 96 ncü madde hükmü gözönünde tutulur.

Ücret dışında kalan ödeme, hâsılat ve iratlar üzerinden vergi tevkifatı yapılırken lira kesirleri nazara alınmaz.

BAŞKAN — Bu maddede Komisyonun teklifi ile Hükümetin teklifi arasında bazı farklar var. Bu farkların izah edilmesi için sözü Komisyon Sözcüsüne bırakıyorum.

Buyurun efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Hükümetin teklifinde, 94 ncü maddenin bentleri sıra ile yazılı değildi; 3 numaralı 4 ve 5 numaralı bentlerden sonra 7 geliyor ondan sonra 6'ya düşüyor, tekrar 8'e çıkıyor; onu 94 ncü maddenin bentlerine göre sıraya koyduk.

Sıra, nispi oranlarda artışları genellikle nispi oranla, kişinin geliri arttıkça o da arttığı için, büyük artışları bir kere daha gözden geçirmek zaruretini duyduk. Örneğin, 94'ün 3 ncü maddesinde serbest meslek gelirlerinde tevkifat % 15'den % 25'e çıkmıştı. Bunlardan zaten peşin ödenme var ise, bir hayli daha kesintiler de var. Tekrar % 15'e inmesini uygun bulduk.

Gelecek yıllara sari, birkaç yıldan fazla yıla sari inşaatlarda tevkifat % 3 idi. Köylünün sebzelerinden bile % 5 alırken, büyük inşaatın sahiplerinden % 3 almak bize adaletsiz geldi, onu % 5'e indirdik ve buna benzer düzenlemeler yaptık Sayın Başkanım.

BAŞKAN — 7 numaralı bendinde yazılı, «Menkul sermaye iratları ve ödemelerden % 20» Halbuki, Hükümetimiz % 33 $\frac{1}{3}$ olarak teklif etmiş, değil mi?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Kurumlar Vergisi nispetine bağlı olduğu için ona göre düzeltilmişti efendim.

BAŞKAN — Bu, % 33 $\frac{1}{3}$ olan, % 20 oldu.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Evet.

BAŞKAN — Bu cetvel hakkında Hükümet temsilcilerimizin bir diyeceği var mı efendim?..

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Yok efendim. Esasında zaten büyük değişiklik yok.

BAŞKAN — 72 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?..

Orgeneral Saltık, buyurunuz.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — 72 nci maddeden daha evvel 94 ncü maddede sayılan sermaye iratlarından vergi tevkifatlarının her birinin ayrı ayrı yüzdelerde yapılmasının nedenini anlayamadım efendim. Yüksek Heyetiniz eğer tensip ederse, her birinden yüzde kaç kesildiğini teker teker bir defa tekrarlamada fayda var.

Vuzuha kavuşması için tensiplerinize arz ederim.

BAŞKAN — Komisyon Sözcüsü, buyurun.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, yaptıkları serbest meslek işleri dolayısıyla bu işleri icra edenlere yapılan ödemelerden (94'ün 3 ncü bendi) % 15 tam mükelleflerden. Bunlar dar mükellef ise % 30 olacak.

BAŞKAN — Bunu aynı bıraktınız. Evvelce de % 15 idi zaten.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Kanunda % 15 idi, tasarıda % 25 idi, % 15'e indirdik.

BAŞKAN — 94 ncü maddenin 4 numaralı bendi nedir?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Bu, inşaat taahhüt işleri. Gelecek yıllara sari inşaat işleri % 3 idi, biraz evvel arz ettiğim nedenle % 5'e çıkartıldı.

BAŞKAN — 5 numaralı bent?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — 5; dar mükelleflerin telif ve patent hakları % 35 oldu, bunların satışında.

Mal ve hakların kiralanması karşılığı yapılan ödemelerden % 27, % 25 oldu efendim.

BAŞKAN — 7 numaralı bent?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Dar mükellefiyete tabi gerçek kişiler, Türkiye'de işyeri veya temsilcisi bulunmayan ve kurumlar dışında kalan tüzel kişilere ödenen kâr payları ile 75 nci maddenin 2 nci fıkrasının 4 numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından; % 20.

BAŞKAN — Hükümet teklifi % 33-1/3 idi değil mi?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Evet, arz ettim efendim.

BAŞKAN — 8 numaralı bent?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Dağıtılın ve ya dağıtılmasın kurumların, yabancı memleketlerde elde ettikleri kazançlar ile Türkiye'de elde ettikleri iştirak kazançları dışında kalan ve Kurumlar Vergisinden muaf veya müstesna kazanç ve iratlarından % 33-1/3.

Dar mükellefler için % 60'ına kadar.

Buradaki oranın yüksek tutulması, maddeden de anlaşılıyor, bunlar başka yerde vergiye tabi tutulmayan kazançlar efendim. Halbuki, diğerlerinin büyük bir kısmı esasen başka başka yollardan vergiye tabi tutulan kazançlar.

BAŞKAN — 9, 10 ve 11 numaralı bentlerde yazılı olanlar?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Bunlar yeni ilavedir zaten Sayın Başkanım. Tahvilat faizlerinden, mevduat faizlerinden; faizsiz olarak kredi verenlere

ödenen kâr paylarından % 25, Bakanlar Kurulu bu miktarı % 30'a kadar çıkartmaya yetkilidir.

BAŞKIAN — 12 numaralı bent?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKİAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — 12 nci bent; Zirai kazanç ölçülerini tespit eden kararnamede yer alan zirai ürünlerin alış bedelleri üzerinden daha evvel de defalarca arz edilen, % 5'dir.

BAŞKIAN — 1 ve 2 numaralı bentlerinde?..

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKİAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Ücret payları ödemeleri onlar. Ücretler ve ücret sayılan ödemelerde vergi tevkifatı 103 ve 104 ncü maddelere yapılır. Burada onlarda bir kesinti yok.

BAŞKIAN — 1 ve 2'nin de en başa gelmesi lazım dı herhalde.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKİAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Burada bunlar kesintiye tabi olmadığı için, kesinti olanlar başa alındı da ondan Sayın Başkanım.

BAŞKIAN — Teker teker açıkladılar, bunun hakkında başka söz almak isteyen var mı?..

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Eski kanunda da bu ayrı ayrı yüzdelerle belirtilmiş ama, ben, Gelir Vergisinin her ayrı gelirin vergilenmesindeki bu yüzde nispetlerinin nedenini anlayamadım. Niçin birinde düşük, birinde daha fazla? Niçin tahvillerde % 25, ev kiralarında % 25'de, mesela diğer bentlerde % 35'e, hatta bazan % 60'a çıkabiliyor?

BAŞKIAN — «% 33» demiyoruz da, neden «% 33-1/3» diyoruz?..

M. FERİDUN ÖKTEM (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, burada yazılı olanlar, her gelir unsuru itibariyle bu gelir unsuru için tanınmış indirimler, yani, matrahtan safi tutarın tespitinde tanınmış olan indirimler dikkate alınarak hesaplanmıştır. Bazılarında da ekonomik politikaya uygun olarak, vergi tevkifat nispeti nispeten düşük tutulmuştur.

Gayri menkul sermaye iratlarında tevkifat nispetinin % 25 tutulması, brüt tutarı üzerinden kesilecek % 25 nispetindeki bir verginin, safi tutarı değerinden kesilecek % 41 vergiden 5 puan düşük olması lazım. Diyelim ki, 100 puanlık bir gayri menkul sermaye iradı varsa, bunun üzerinden % 25 tevkifatla 25 vergi ödeyecektir. Halbuki, 100 gayri menkul sermaye iradı elde eden bir gerçek kişi, bunun % 25'i kadar bir gideri otomatik bir şekilde götürülür gider olarak bildir-

me hakkına sahiptir. Ama, 75 üzerinden yapılacak % 41 tevkifat, % 30 vergiye tekabül eder.

Biz, 100 üzerinden 30 vergi almaktansa 100 üzerinden 25'i peşin almak ve bu kişiyi de beyan dışı tutmak yolunu seçtik.

Her oranın farklılığı bundan ibarettir.

BAŞKIAN — Hayır, neden % 33 değil de, bir de 1/3'ü var?

M. FERİDUN ÖKTEM (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Onu arz edeyim Sayın Başkanım.

Kurumların kazançları tümüyle vergiye tabi kazanç değillerdir Sayın Başkanım. Bir kısmı yatırım indirimi gibi müesseseden, bir kısmı da ihracata tanınmış istisna nedeniyle Kurumlar Vergisi matrahına girmez.

Vergi alacağı sistemi içinde Kurumlar Vergisi matrahı üzerinden alınacak % 50 verginin yarısı vergi alacağını teşkil ediyor ve kurumdan pay alan gerçek kişi eline geçen % 50'nin % 50 düşüldükten sonra-yarisını bu net tutar üzerine ekleyip beyan ediyor ve hesaplanacak vergiden eklediği yarısını düşüyor.

Bu «33 1/3» öyle bir rakam ki, kişinin eline geçecek 66 1/2'nin yarısı sayılıyor Sayın Başkanım. Çünkü 33 1/3 çıkarsa geriye kalacak 66 2/3 de, bu 33 1/3'ün 2 katını teşkil ediyor.

Tümüyle matematik bir hesaptır Sayın Başkanım. Kurumlar Vergisi yükü olmadığı için onlardan % 10 gibi düşük bir vergi alıyoruz.

BAŞKIAN — Zorluk çıkarmaz mı bu % 33 1/3'ünü bulmak?

M. FERİDUN ÖKTEM (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Kişi bakımından hiç zorluk çıkarmayacak Sayın Başkanım.

Kişi eline geçen 66,5 lirayı 100 olarak beyan edecek, 100 üzerinden esas vergi hesaplanacak, bundan % 33 1/3'ü mahsup edecektir.

Kişi açısından hiçbir beis yok, oran biraz farklı geliyor. Bunu kurumlar uygulayacak Sayın Başkanım.

BAŞKIAN — Evet, 72 nci madde üzerinde başka söz isteyen sayın üye var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum efendim: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

73 ncü maddeyi okutuyorum efendim:

MADDE 73. — Aynı Kanunun yedinci bölümünün başlığı «Ortalama kâr haddi, asgari gayri safi hâsılat ve gider esaslarına göre gelir tayini» olarak, 111 nci maddesi ise aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ortalama Kâr Haddi ve Asgari Gayri Safi Hâsılat Esası :

Madde 111. — A) Kısmen veya tamamen perakende satış yapan ticaret erbabı ile imalatçıların gösterdikleri gayri safi kazançlar, Vergi Usul Kanununa göre tespit olunan ortalama kâr hadlerinin perakende satılan emtianın maliyet bedeline uygulanması sonucunda bulunacak miktarlara göre düşük bulunduğu ve düşüklük sebepleri izah olunamadığı takdirde beyan edilen gayri safi kazançlar yerine bu suretle bulunan miktarlar ikmalen vergi tarhına esas tutulur.

B) Otel, motel, tatilköyü, pansiyon, bar, payvon, dansing, gazino, lokanta, kahvehane, kır bahçesi, plaj, hamam, kuaför salonu, erkek berberi, güzellik salonları, tamirhaneler ve emsali hizmet işletmeleri sahiplerinin ve her nevi taşıma işleriyle uğraşanların gösterdikleri gayri safi hâsılat aşağıda açıklanan esaslarına göre tespit edilen yıllık asgari gayri safi hâsılatı göre düşük bulunduğu takdirde beyan olunan gayri safi hâsılat yerine bu suretle tespit edilecek gayri safi hâsılat vergi tarhına esas tutulur. Yapılacak tarhiyat sırasında aşağıda açıklanan esaslar göre tespit edilen gayri safi hâsılatın mükelleflerce tevsik edilen giderler (Her nevi işletme giderleri ile genel giderler) indirilir. Şu kadar ki, bu suretle bulunacak safi kazanç mükelleflerce tevsik edilen giderler toplamının % 20'sinden düşük olduğu ve bu durum mükelleflerce haklı sebeplerle izah edilemediği takdirde vergi tarhına esas alınacak miktar giderler toplamının % 20'sidir.

Yukarıda sözü edilen yıllık asgari gayri safi hâsılat; iş nevelerine ve işletmelerin özelliklerine göre asgari 2, azami 5 derece üzerinden, her derecede 3 kademe halinde Vergi Usul Kanununun 72 nci maddesinde yazılı Takdir Komisyonları tarafından her takvim yılı için müteakip yılın sonuna kadar tespit olunur. Mükelleflerin bu şekilde tespit edilen derece ve kademelerden hangisine gireceği Maliye Bakanlığınca belirlenecek esaslara göre tayin olunur.

Bu maddeye göre tarhiyat yapılabilmesi için tespit olunacak farkın 10 000 lirayı aşması gerekir.

BAŞKAN — Burada Hükümetin teklifiyle Komisyonun metni arasındaki fark, zannediyorum «Hâsılatlar» ibaresi «Hâsılat» olarak düzeltilmiş; zaten hâsılat sözcüğü cemidir.

Bir de aşağıdaki 2 500, 10 000 lira olarak değiştirilmiş.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Evet, buyduğunuz değişiklikler var.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Tamam efendim, aynen iştirak ediyoruz, yerindedir.

BAŞKAN — Gerçi bu «Hâsılatlar» bundan evvel de geçti; hatalı tabii bu. «Hâsılatlar» deyimi yanlış bir deyim. Zaten hâsılat çoğuldur. Bu maddede düzeltilmiş oldu bu.

Efendim, bu 73 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı?..

Buyurun Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, (B) fıkrasının en altında «Şu kadar ki,» diye başlayan bir cümle var, müsaadelerinizle okuyorum :

«Şu kadar ki, bu suretle bulunacak safi kazanç mükelleflerce tevsik edilen giderler toplamının % 20'sinden düşük olduğu ve bu durum mükelleflerce haklı sebeplerle izah edilemediği takdirde vergi tarhına esas alınacak miktar giderler toplamının % 20'sidir.»

BAŞKAN — Biraz karışık, evet.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Yani, bu cümleyi biraz zor anladım.

Mükelleflerce evvela giderler toplamı tevsik edilecek. O halde bu giderler toplamı safi kazancın % 80'i olacaktır; yani safi kazanç % 20'sinden düşük olacak, o zaman sorulacak.

Tevsik edildiği zaman nasıl oluyor da tekrar izah vermediği takdirde geriye alıyoruz; onu anlayamadım.

Tevsik edilmişse vesikaya bağlanmış demektir. Zaten tekniği de biraz zor; yani cümlelerin anlaşılması da biraz zor.

BAŞKAN — Evet, buyurun Sayın Hükümet Temsilcisi.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım; buradaki maddenin amacı, bu tür hâsılatlarını izlemekte müşkülât çektiğimiz mükellef gruplarının, hâsılatlarını gerçek tutarları üzerinden beyan etmeye teşvik etmektir.

Bu mükelleflerimiz için biz takdir komisyonlarımız vasıtasıyla asgari gayri safi hâsılat tanzim edeceğiz ve dolayısıyla bu asgari gayri safi hâsılatın üzerinde bir hâsılat beyan ederlerse mükellefler, bizim açımızdan matlup hâsılat olmuş olacaktır.

Fakat bizim tespit ettiğimiz asgari gayri safi hâsılatlara rağmen, mükellefler sahte gider belgeleri toplayabilirler. Bir yandan da mükelleflerin gerçek giderlerini kavramak istiyoruz ve bu topladıkları giderler eğer bizim tespit ettiğimiz hâsılatı rağmen giderlerin % 20'sinden daha az bir safi hâsılat çıkartıyorsa ortaya, bu defa fuzuli gider belgesi giderlerini

kabartmasın diye mükellef, mükellefe diyoruz ki, «Eğer giderlerin hâsılatınla mukayese sonucu ortaya çıkan meblağ, giderler toplamının % 20'sinden az ise, bu defa giderlerin % 20'si tarhiyata esas alınacak.

Yani, prensipte biz bu tür işlemler için % 20'lik bir vergi kârını normal kabul ediyoruz; fakat bu arada mükelleflerin sahte belgelerle giderlerini fuzullü şişirmelerinin de önüne geçmek istiyoruz.

Maddenin biraz karışık yazılmasının nedeni budur efendim.

BAŞKAN — Yalnız anlaşılması çok zor.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Şimdi tevsik, kanunen vesikaya bağlamak demek olacaktır. Eğer vesikaya bağlamışsa bunların üzerine bir daha izahat vermesine lüzum yoktur.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sahte belge olduğu için.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sahte ise zaten sahtekârlık etmiştir, cezaya girer. Tevsikle alâkası yok bu konunun, pazarlık konusu olamaz bu.

Özellikle bu tür yaklaşımla mükellefle vergi memuru arasında bu kanun maddesiyle lüzumsuz çekişmelerin doğacağına inanıyorum.

BAŞKAN — Orada «tevsik» tabiri yanlış.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Peki onun üzerinde duralım.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, giderlerin tevsikini istemiyoruz. Hâsılatının giderlerin % 20'sinden düşük olmasının nedenini tevsik etmesini istiyoruz mükelleften; yani giderlerin tevsikini aramıyoruz.

Biz, mükellefin ibraz edeceği belgelerdeki giderleri kabul edeceğiz; fakat bu giderlerin hâsılatın indirilmesi sonucu kalan kârın neden % 20'den düşük olduğunu mükellefe soracağız.

Eğer haklı bir nedenle izah ederse mükellef, onu kabul edeceğiz; ama eğer haklı bir nedenle izah edemezse, o zaman giderlerin % 20'sini esas alacağız vergi tarhına; hâsılatın giderlerin indirilmesi ile bulunan tutarı değil.

Gerçekten biraz karmaşık bir yazılışa sahip; fakat o kadar uzun şeyi mümkün olduğu kadar kısa yazmanın gayretini içinde olduk efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Komisyon Başkanı. **EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET** (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım; bilhassa müzikhol gibi artistlere vesaireye gerektiğinden fazla para verip az gösterenlerin doğru beyanda bulunmalarını tevsik babında önemli bir madde, biraz karışık olmasına rağmen. Hâsılatı 100, kârını az göstermek için müessese ne yapacaktır? Giderini çok gösterecektir. Giderini çok gösterip de, 100 hâsılatı karşı 90 gider gösterip aradaki fark 10 olursa bu madde gereğince senin kârın giderinin % 20'sidir diyeceğiz. Yani % 10 değil, % 18'dir. Bu takdirde giderini az gösterecektir. Giderini az gösterdiği takdirde de hâsılatla gider arasındaki senin kârındır, bundan vergi ver diyeceğiz. İki taraflı bir kontrolla hakiki giderini göstermeye onu zorlamak için yapılmış bir maddedir.

BAŞKAN — Anlaşıldı efendim.

73 ncü madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

74 ncü maddeyi okutuyorum :

MADDE 74. — Aynı Kanunun 112 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Asgari Zirai Kazanç Esası :

Madde 112. — Zirai kazançlarını bilanço veya zirai işleme hesabı esasına göre tespit edenlerin beyan ettikleri hâsılat ve giderler ile götürü gider usulüne göre tespit edenlerin beyan ettikleri hâsılat, Vergi Usul Kanunu uyarınca yapılan ekim ve sayım beyanları (Bu konuda idarece bir inceleme yapılmışsa ayrıca bu inceleme sonuçları dikkate alınarak, aynı Kanunda sözü edilen zirai kazanç ölçüleri esas tutulmak suretiyle hesaplanacak hâsılat veya giderlere göre 10 000 liradan fazla bir farklılık gösterdiği ve bu farklılık mükellef tarafından haklı sebeplerle izah edilemediği takdirde, bu hâsılat ve giderler yerine vergi incelemesi sırasında zirai kazanç ölçülerine göre tespit edilen hâsılat ve giderler ikmalen vergi tarhına esas alınır.

Birinci fıkra uyarınca yapılacak tarhiyatta, hâsılatın elde edildiği yıl için tespit edilmiş zirai kazanç ölçüleri esas alınır.

BAŞKAN — Komisyonun teklif ettiğiyle Hükümetin arasındaki fark yalnız 2 500 ile 10 000 arasındaki fark mıdır efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Evet efendim, sadece o.

BAŞKAN — Bu üçüncü satırda «kanunu uyarınca yapılan ekim ve sayım beyanları» diyor, «ekim» ne demek?

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, biz çiftçilerden ekim, sayım beyanları alırız.

BAŞKAN — Ekim - sayım, tabiri o.

74 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

75 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 75. — Aynı Kanuna 484 sayılı Kanunla eklenen geçici 10 ncu madde kaldırılmış ve Kanuna 112 nci maddeyi takiben aşağıdaki mükerrer 112 nci madde eklenmiştir.

Asgari Zirai Vergi :

Mükerrer Madde 112. — Gelir Vergisine tabi çiftçilerin verecekleri yıllık Gelir Vergisi Beyannamelerinde gösterdikleri zirai kazançlar üzerinden hesaplanan yıllık Gelir Vergileri (Yıllık beyannamelerde çeşitli kaynaklardan kazanç ve irat gösterilmesi halinde yıllık verginin zirai kazançta isabet eden kısmı) aşağıda yazılı birimlere göre bulunan miktarlardan az olamaz. Az olduğu takdirde bu miktarlara yükseltilir. Ancak çiftçilerin 94 ncü maddenin 12 numaralı bendi uyarınca tevkif yoluyla ödedikleri verginin bu maddeye göre hesaplanacak asgari zirai vergiden yüksek olması halinde tevkif yoluyla ödenen miktar asgari zirai vergi addolunur.

- 1 nci grup : Hububat ziraatine ekili arazinin :
Her bir dönümü için dönümünden 100 lira,
2 nci grup : Bakliyat, afyon, susam, keten, kendir ziraatinde ekili arazinin :
Her bir dönümü için dönümünden 200 lira,
3 ncü grup : Ayçiçeği ziraatinde ekili arazinin :
Her bir dönümü için dönümünden 250 lira,
4 ncü grup Pamuk ziraatindeki ekili arazinin :
Her bir dönümü için dönümünden 550 lira,
5 nci grup : Çeltik ziraatinde ekili arazinin :
Her bir dönümü için dönümünden 550 lira,
6 ncı grup : Pancar ziraatinde ekili arazinin :
Her bir dönümü için dönümünden 400 lira,
7 nci grup : Patates, soğan, sarmısak ziraatinde ekili arazinin :
Her bir dönümü için 500 lira,
8 nci grup : Çay ziraatinde ekili arazinin (Çayda ürün verebilecek hale gelmeyenler hariç) :

Her bir dönümü için dönümünden 1 000 lira,

9 ncu grup : Tütün ziraatinde ekili arazinin :

Her bir dönümü için dönümünden 400 lira,

10 ncu grup : Sebze ziraatinde ekili arazinin :

Her bir dönümü için dönümünden 750 lira,

11 nci grup : Sera ziraatinde ekili arazinin :

Her bir dönümü için dönümünden 10 000 lira,

12 nci grup : Kavun ve Karpuz ziraatinde ekili arazinin :

Her bir dönümü için dönümünden 700 lira,

13 ncü grup : Meyve verebilecek hale gelmiş fındık ziraatinde :

Her bir dönümü için dönümünden 900 lira,

14 ncü grup : Meyve verebilecek hale gelmiş bağ, incir ziraatinde :

Her bir dönümü için dönümünden 900 lira,

15 nci grup : Meyve verebilecek hale gelmiş Antepfıstığı ziraatinde :

Her bir ağaç için ağacından 100 lira,

16 ncı grup : Meyve verebilecek hale gelmiş zeytinliklerde :

Her bir ağaç için ağacından 40 lira,

17 nci grup : Meyve verebilecek hale gelmiş narınciyede :

Her bir ağaç için ağacından 60 lira,

18 nci grup : Meyve verebilecek hale gelmiş el-mada :

Her bir ağaç için ağacından 60 lira,

19 ncu grup : Diğer meyve ve ürün ziraatinde ekili arazinin (Meyve ve ürün verebilecek hale gelmeyenler ve palamut hariç) :

Her bir dönümü için dönümünden 600 lira,

20 ncu grup : Büyükbaş hayvanlarda (İş hayvanları ile iki yaşından küçük büyükbaş hayvanlar hariç) :

Her bir büyükbaş hayvan için hayvan başına 200 lira,

21 nci grup : Küçükbaş hayvanlarda (Bir yaşından küçük küçükbaş hayvanlarla kümes hayvanları hariç) :

Her bir küçükbaş hayvan için hayvan başına 30 lira,

Yangın yer sarsıntısı yer kayması, su baskını, kuraklık, don, muzır hayvan ve haşarat istilası, dolu ve kısırga, hayvanlarda salgın hastalıklar, mantar ve virüs hastalıkları ve bunlara benzer afetler yüzünden mahsul ve hayvanların en az üçte birinin kaybedilmesi halinde mükellefin o sene için tahakkuk etmiş asgari vergisinin tamamı terkin olunur.

Hasarın varlığı ve zarar derecesi, mahalli idare heyetleri tarafından yapılacak tahkikatla tespit olunur.

Ortaklıklarda asgari vergi, işletme sahibi ortaklardan hisseleri nispetinde alınır.

BAŞKAN — Bu 75 nci maddeyle Hükümet teklifi arasında birçok farklar var. Bunun izahını Komisyon Sözcüsünden bekliyoruz efendim.

Buyurun.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) - Sayın Başkanım, evvela bu madde tamamiyle küçük çiftçi muafliğinde gördüğümüz 12 nci maddenin paralelinde olarak yeniden düzenlenmiştir. Buradaki gruplar ona göre daha değişikti. Orada, biraz evvel arz ettiğim değişikliklere paralel olarak burada da pancar ayrı bir grup olmuş, soğan, patates, sarımsak ayrı bir grup olarak yapılmış, böylelikle 20 grup, 21 gruba çıkartılmıştır.

Hükümet tasarısında yer almayan «yangın, yer sarsıntısı» diye başlayan kısım, asıl kanunun metninde vardır, gereklidir, buraya tekrar konulmuştur.

Bunun dışında da, bir dönüm için hasılat, gelir yeniden hesaplanmış, bunlar Hükümet tasarısında büyük bir kısmı aynı olmamakla beraber bazı değişiklikler de vardır.

BAŞKAN — Hükümet buna ne diyor efendim?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, buradaki değişikliklere katılıyoruz. Çünkü daha evvelki maddede uygun değişiklikler yapılmıştı. Onun altında da yapılan son fıkra da uygundur efendim, iştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Pamukta Hükümet teklifinde 350, burada 550. Acaba bu kadar büyük fark neden oldu?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Öbür tarafta dönümünü almıştık.

BAŞKAN — Orada dönümü azalttık. Bu, matematik bir şeye dayanıyor mu efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Evet Sayın Başkanım. Tabii orada dönümü azalttık demek, belli 250 bin liralık geliri daha az dönümden aldığımızı göre, o halde dönüm başına gelir daha fazla demektir. Ondan doğan fiyattır; fakat yalnız onunla da yetinmedik hesaplar yaparken. Burada bir tek kesinlikle emin olmadığımız - hepsi bu şekilde hesaplanmıştır da tatmin edilmeyen, hangi bir soru sorarsanız izah edemeyeceğim - 19 nou gruptur: «Diğer

meyve ve ürün ziraatinde ekili arazinin (meyve ve ürün verebilecek hale gelmeyenler ve palamut hariç): Her bir dönümü için dönümünden 600 lira.»

BAŞKAN — Nedir bunlar?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Efendim, yukarıda yazılı olanların dışındakiler.

BAŞKAN — Neler olabilir bu diğerleri de? Var mı, bir misal verebilecek misiniz?

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, burada gruplar halinde sayılan meyveler dışında kalan tüm meyveleri bir grup altında toplama gereğini duyduk. Bundan önce, şu anda yürürlükte olan kanunda bu gruplar çok daha az sayıda idi ve meyvelerden elma ayrılmamıştı. Biz bunları mümkün olduğu kadar ayırmaya çalıştık; fakat hepsini ayrı ayrı gruplar halinde yazmaya imkânımız yok. Onun için diğerlerini bir tek grupta, yukarıda sayılanların dışında kalan meyve olarak toplama gereği var. Tabii meyveler çeşitleri itibariyle bir grupta toplanınca, gerçekten sağlıklı bir ortalama, sıhhatli bir asgari vergi tespiti imkânı da oluyor Sayın Başkanım. Ortalama bir rakam olarak aldık bunu. Kayıyı esas aldık, seftaliyi esas aldık, sanırım Türkiye'de en büyük kullanım sahası, ekim sahası olan bunlar ve bunlardan bir rakam bulduk ve bunu da belli bir rakam olarak alta indirdik. Asgari vergi unsurunu gözönünde tutarak ve bu rakamı bulduk efendim. Komisyonla birlikte sanıyorum daha önce Tarım Bakanlığının da, 1978 tasarısı sırasında da Devlet Planlama Teşkilatının da görüşünü almıştık, sanıyorum bu rakamlar o yönü ile belli bir sapmaya rağmen sağlıklıdır Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Kiraz var, çilek var, muz var, vişne var, kestane var, yenedünya var. Bunlar 600 lira eder mi acaba, bilmiyorum?

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Dönümünden 600 lira, yani bir dönümde ortalama iyimser bir rakam olarak 10 ağaç varsa 10 ağaca bölünecek. Ağaç başına 60 liraya gelir.

BAŞKAN — Zeytinden ucuza gelir. Zeytinde ağaç başına dedik.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hepsinde ağaç. Mesela en son elma vardır. Elmanın ağacından 60 lira alıyorlar, bunun da 1 dönümünden 600 lira. Bir

dönüm 1000 metrekare olup, içerisinde herhalde 20 ağaç olur.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Tarım Bakanlığına göre de 20 ağaçtır.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Demek ki 30 lira fillan alıyorlar. Daha düşük oluyor.

BAŞKAN — 600 lira dönümünde olan ağaç başına daha düşük oluyor.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Diğer meyvelerin geliri daha düşük oluyor.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Buyurduğunuz üzere daha düşüktür. Düşüklük bilerek alınmıştır. Çünkü hiç tahmin edemeyeceğimiz meyveler var. Bir haksızlık yapmak endişesinden korktuk. Haksızlık yapacağımıza, biraz bunu muhafazakâr tutmaktaki yarar gördük. Hakikaten diğerlerine nazaran düşüktür.

BAŞKAN — Hayır efendim, ötekileri saydık, saydık, saydık da bunları niye saymadık? Onları da saymasaydık da bunların içine soksaydık,

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Çok para getirmez ama, Sayın Başkanım, bunların içerisinde şeftali ve muz belki sayılabiliirdi. Yani büyük para getirenler bunlardır. Vişne, dut, erik, kayısı, bunlar büyük gelir getirenler değil.

BAŞKAN — Eskiden de böyle miydi?

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Eskiden daha az grup vardı Sayın Başkanım.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bir iki tane meyve, seviyeyi gösterir, ticaret sayılan meyve bu gruptan çıkıyor, tek başına bir grup oluyor. Bundan önce bu kadar değildi.

BAŞKAN — Memlekette şeftali çok var. Şeftaliyi ayırmak lazım. Şeftali ve kayısı. Muz da öyle, en pahalı şey bugün muz. Olur mu?... Şeftalinin kilosunu 25 - 30 lira ise, muzun kilosunu 170 lira, 150 lira.

ORAMİRAL NEJAT TÜMER — Yeşil erik hepsinden pahalı efendim, muzdan pahalı.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, eski kanunda 11 grup idi, burada 21'e çıktı. Aşağı yukarı 10 kadar arttı.

BAŞKAN — İyi ama, bazı şeyler var ki memlekette bu tip ziraat son senelerde çok genişledi; bilhassa şeftali, giraz, muz, ziraati genişledi. Karpuz ve kavuna varıncaya kadar ayırdık da, bunu ayırmadık.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — İlâve etsinler efendim.

BAŞKAN — Ben, Komisyona bu maddeyi de ilâde ederek, yarına kadar bunun da düşütülmesini uygun görüyorum.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, bu madde ilâde edilirse, 12 nci maddenin de ilâde edilmesi uygun olur, çünkü ona da bir grup koyma gereğimiz var. Çünkü 12 nci maddeyle paralel bir maddedir.

Bir önemli konu daha var, lütfederseniz onu da arz edeyim efendim: Bu, aslında asgari bir vergi olarak ikinci bir kontrol mekanizmamızdır. Malumlarınız, daha önce tevkifat getirdik. Kesinlikle bu rakamlar Türkiye'de günbegün değişmektedir. Çünkü taban fiyatı uygulaması, bizim matematik hesaplamamız, tespit edilen taban fiyatlara ve şu anda cari olan fiyata göre bulunmuştur. Yarınki fiyatlarla bu ölçülerin tamamının değişmesi lazım. O nedenle bizim gerçek beklemediğimiz hâsılat % 5 tevkifattan ve 1 milyonun üzerindekiilerin de beyan etmesinden, deftere tabi olmasındandır.

BAŞKAN — Evet, buyurunuz.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bir ilâve daha yapayım: 11 grubu 21 gruba çıkartırken Ziraat Bakanlığı teknisyenlerinden rakamlar alarak bunu yaptık. Bu buyurduğlarımızı da kendilerine sorduk. Elllerinde tatmin edici rakamlar yok. Yani bir dönümde şeftali ne getirir hep biliyoruz ama, kaç ağaç olur bilemiyoruz. Haksızlık yapmaktan korktuk.

ORGENERAL NURETTİN ERSİN — Malatya'ya bunu sorsunlar ve söylesinler efendim. O kadar zor bir iş değil ki bu.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Bize gelen uzmanların yeterli bilgisi yoktu. Yoksa, pek tabii yapılmayacak bir şey değil.

BAŞKAN — Bu maddenin, kabul edilen 12 nci maddeyle birlikte Komisyona ilâde edilerek, demin saydığımız bazı anameyvelerin de buraya katılmasının uygun olacağını düşütüyoruz.

Bu 75 nci maddde ile anakanunun 12 nci maddesini değiştiren 7 nci maddenin Komisyona tade edilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

76 ncı maddeyi okutuyorum :

MADDE 76. — Aynı Kanununun 113 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Mükelleflerlece yıllık beyannamede gösterilen veya vergi incelemeleri sırasında tespit olunan gelir, mükelleflerlece bildirilen veya vergi incelemeleri sırasında tespit olunan 91 nci maddeye göre beyanı mecburi giderlerin toplamından düşük bulunduğu ve düşüklük miktarı 10 000 lirayı aştığı takdirde, 10 000 lirayı aşan kısım; beyannamenin ilgili bulunduğu dönem içinde elde edilmiş ve vergisi ödenmemiş gelir sayılır ve bu miktar üzerinden ikmalen vergi tarh olunur.

BAŞKAN — Komisyon, Hükümet teklifinden ayrı olarak zannedirim bu 2 500'ü 10 bin liraya çıkartmış.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Evet efendim.

BAŞKAN — Buna Hükümetin bir diyeceği var mı?...

MALİYE BAKANİ KAYA ERDEM — Hayır efendim yok.

BAŞKAN — 76 ncı madde üzerinde söz almak isteyen var mı?... Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

77 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 77. — Aynı Kanununun 114 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Beyanda Bulunacaklar :

Madde 114. — Yıllık beyanname vermek mecburiyetinde bulunan gerçek kişiler, her yıl verecekleri gelir beyannamelerinde 116 ncı maddede yazılı servet unsurlarını bildirmeye mecburdurlar.

Ancak, dar mükellefiyete tabi olanlarla beyan edilecek gelirleri ücretten, götürü usulde tespit edilen ticari veya mesleki kazançlardan, götürü gider usulüne göre tespit olunan zirai kazançlardan, sair kazanç ve iratlardan, gayri safi tutarı, 120 000 lirayı aşmayan gayrimenkul sermaye iradından, bunların bir kaçımdan veya hepsinden ibaret olanlar servet beyanına tabi değildir.

Şu kadar ki, servet beyanlarını incelemeye yetkili olanlar, vergi incelemeleri sırasında lüzum gördük-

leri takdirde, bu maddeye göre servet beyanında bulunmak zorunda olmayanlardan da geçmiş iki yıla ilişkin olarak servet beyanında bulunmalarını isteyebilirler. Yazılı olarak yapılan talebe rağmen servet beyanında bulunmayanlar hakkında Vergi Usul Kanununun 358 ve 360 ncı maddeleri hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — 77 nci madde Komisyonun teklifi ettiğiyle Hükümetin teklifi arasındaki fark, zannediyorum 240 binin 120 bin olarak değiştirilmesi değil mi efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Evet.

BAŞKAN — Çünkü, bundan evvelki bir maddede gayri menkullele ilgili olarak 240 bini 120 bin yapmıştık, ona paralel olarak değiştirilmiş.

Başka bir değişiklik var mı efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, menkul sermaye iratları vardı, onu çıkar-dık.

Önemli bir değişiklik olarak da son bendi ilave ettik. Bazı sıvri kişilerin servetleriyle ilgili olarak sürekli dedikodular olmakta; bunlar beyannameye tabi olmadıkları için bizim onları kontrol hakkımız yok. Bunun nedenlerini de bilemiyoruz, üzerlerine gidemiyoruz. Halbuki bunlar da gazetelerde, piyasalarda çok sıvri kimseler, hakikaten büyük servetleri olduğu aşıkâr. Böyle bir madde koyup da bunların durumlarını inceleyebilir miyiz, bunu temin edebilir miyiz, diye düşündük ve bu kanaate vardığımız için bu maddeyi huzuruza getirdik.

BAŞKAN — Hükümet buna iştirak ediyor mu?

MALİYE BAKANİ KAYA ERDEM — Bir mahzur yok efendim.

BAŞKAN — Peki efendim.

77 nci madde hakkında başka söz almak isteyen var mı efendim... Yok.

77 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

78 nci maddeyi okutuyorum :

MADDE 78. — Aynı Kanununun 115 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Beyan Esası :

Madde 115. — Bu bölüm hükümlerine göre bildirilen veya maddi delillere dayanılarak tespit edilen servetin toplam değeri, bir evvelki yıl beyannamesinde gösterilen veya maddi delillere dayanılarak tespit edilen servetin değerinden fazla olduğu ve bu fazla-

lık, iki beyanname arasındaki süre içinde beyan olunan (ikmalen veya resen matrah tespitleri yapılmışsa bu tespitler ayrıca nazara alınır.) gelir toplamını aştığı takdirde aşan miktar, gelir beyannamesinin taalluk ettiği devre içinde elde edilmiş ve Gelir Vergisi ödenmemiş gelir sayılır.

Bu suretle tespit olunan gelir üzerinden taalluk ettiği yıl için ikmalen vergi tarh edilir,

Bu hükme göre ikmalen tarhiyat yapılabilmesi için :

1. Servetteki artışın, Gelir Vergisine tabi gelir unsurlarının dışındaki kaynaklardan tevellüt ettiği için mükelleflerce izah ve ispat edilememiş olması,

2. Servet beyanlarının Maliye Müfettişleri, Hesap Uzmanları ile Maliye Müfettiş ve Hesap Uzman Muavinleri tarafından incelenmiş bulunması,

Şarttır.

Bu madde gereğince yapılacak tarhiyat dolayısıyla mükellefler adına kaçakçılık cezası kesilmez.

Mükelleflerce yapılmış servet beyanları, ilk defa servet beyannamesi vermeye mecbur oldukları yıldan evvelki devrelerle ilgili hiçbir muameleye mesnet teşkil etmez.

BAŞKAN — 78 nci maddede Komisyonun teklifiyle Hükümet tasarısı arasında fark var, bu farkı bize izah eder misiniz?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Hükümet teklifinin 2 nci fıkrasının «Servet beyanlarının maliye müfettişleri, hesap uzmanları, maliye müfettiş ve hesap uzman muavinleri ile gelirler kontrolörleri tarafından incelenmiş bulunması şarttır» ifadesindeki «gelirler kontrolörlerini» çıkarttık. Bundan evvelki kanunda da yok, bu çapta bir teftiş için hesap uzmanlarını, maliye müfettişlerini ve bunların muavinlerini yeter derecede yetkili gördük, daha da alt kademeye indirmeyi düşünmedik.

Kanunun metninde bulunan ve Hükümet tasarısında yer almayan «şarttır» kelimesinden sonraki «Bu madde gereğince yapılacak tarhiyat dolayısıyla mükellefler adına kaçakçılık cezası kesilmez» fıkrasını ilave ettik. Değişiklik bunlardan ibarettir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Efendim, Hükümetimiz buna iştirak ediyor mu?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, genelde iştirak ediyoruz. Yalnız gelirler kontrolörlüğü konusundaki bunlar tahmin ediyorum vergi incelemeleri yapıyorlar, adetleri itibariyle de 400,

yetiştirme tarzı itibariyle hesap uzmanları ve maliye müfettişleri kadar olmamakla birlikte bu konuda görev alan bir kurul.

BAŞKAN — Ama eskiden yokmuş.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Eskiden zaten teşkilat yoktu efendim.

BAŞKAN — Ama yeter, bakın, maliye müfettişleri, hesap uzmanlarıyla, maliye müfettiş ve hesap uzman muavinleri konulmuştur.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet efendim.

BAŞKAN — Zannediyorum yeter bu.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Onlar da vergi incelemeleri yapıyor, yaptığı için bu konuda kendilerine yetki verilmemiş olması nedeniyle bir rahatsızlık olabilir, o bakımdan ifade ettim, ama tabii takdir Konseyin.

BAŞKAN — Evet.

Bu 78 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?

Buyurun Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bu incelemeyi yapacak kişiler servet beyanını tetkik ederken, bu beyanda bulunan şahısların her türlü özel hayatlarına da nüfuz edeceklerdir. Özel hayatlarındaki masraflarıyla, alakalarıyla, her türlü faaliyetleriyle ince ince didikleyerek bir neticeye varmak isteyeceklerdir. O nedenle daha evvelce bu, henüz müfettişlikleri veya uzmanlıkları kabul edilmemiş olan müfettiş muavinleri ve uzman yardımcılarını yaptırılmıyordu. Şimdi bunlara verdik, bir de yeniden gelirler kontrolörlerine verilirse; gelirler kontrolörü vergiyi kontrol edebilir, ama herhangi bir kişinin bütün hesaplarının, servet beyanı içerisindeki inceliklerini, yaşantısını incelediği zaman bazı hoş olmayan ve özellikle servet düşmanlığını istismar edebilecek şekilde kullanılabilen yorumlar olabilir. O endişeyle o kısmın çıkarılması Komisyon olarak kararlaştırılmıştır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Başka söz almak isteyen var mı efendim madde üzerinde? Yoktur.

78 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

79 ncu maddeyi okutuyorum.

MADDE 79. — Aynı Kanununun 116 nci maddesinin 11/9 numaralı bendinden sonra gelen fıkra aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

II numaralı fıkranın 5 ve 6 numaralı bentlerinde yazılı servet unsurlarından her bende dahil olanların toplamı ayrı ayrı 50 000 lirayı aşmadığı takdirde beyanı ihtiyaridir.

BAŞKAN — 79 ncu madde hakkında Komisyonun bir diyeceği var mı efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, madde bizim tarafımızdan getirilmiştir. Gelir Vergisi de olsa ismi, bir yasada sadece mükelleflerin yükümlülüğünü artırmak, vergi adaleti bakımından da, genel anlamda adalet bakımından da bize sakıncalı geldi. Mükelleflerin lehlerine olan kısımlar da var, bunları da artırmak gereklidir diye düşündük. Bu nedenle bu maddede 5 ve 6 ncı bentlerde yazılı kanundaki 5 bin liralık haddi 50 bin liraya çıkardık.

BAŞKAN — İştirak ediyor mu Sayın Hükümet?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet efendim.

BAŞKAN — 79 ncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

80 nci maddeyi okutuyorum.

MADDE 80. — Bu Kanuna 117 nci maddeden sonra gelmek üzere aşağıda yazılı mükerrer 117 nci madde eklenmiştir.

Beyan Esasına Tabi Mükelleflerde Peşin Ödeme :

Mükerrer Madde 117. — Gerçek usulde Gelir Vergisine tabi ticari kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabından :

5 nci dereceye girenler	50 000
4 ncü dereceye girenler	100 000
3 ncü dereceye girenler	200 000
2 nci dereceye girenler	400 000
1 nci dereceye girenler	600 000

lirayı cari takvim yılı kazancının, Gelir Vergisinden mahsup edilmek üzere ve bir önceki yılın Gelir Vergisi ile birlikte normal taksit süreleri içinde üç eşit taksitte ödemek zorundadırlar.

Takvim yılı içinde işe başlayanların, peşin ödeme mükellefiyetleri, işe başlama tarihinden bir tam yıl geçtikten sonra başlar.

Mükelleflerin yukarıda yazılı derecelerden hangisine girecekleri Vergi Usul Kanununun mükerrer 86 ncı maddesinde belirtilen özel komisyonlarca tayin olunur. Merkez özel komisyonu; il ve ilçe özel komisyonları tarafından, mükelleflerin girecekleri dereceler tespit edilirken işyerinin bulunduğu mahallin özellikleri,

ekonomik ve sosyal yapısı, benzeri iş kollarında kamu sektöründe çalışanların ödedikleri vergiler ve diğer hangi ölçülerin esas alınacağını Bakanlar Kurulu tarafından onaylanıp yürürlüğe girecek bir yönetmelikle belirler. Bu amaçla gerekli gördüğü takdirde meslek kuruluşlarından bilgi alabilir veya bu kuruluşların temsilcilerini dinleyebilir. İl ve ilçe özel komisyonlarının bu yönetmeliğe göre tespit edecekleri derecelere yapılacak itirazlar Merkez Özel Komisyonu tarafından incelenerek karara bağlanır.

Mükelleflerin bu madde uyarınca peşin olarak ödeyecekleri vergiler, ilgili takvim yılına ait beyanname üzerinden hesaplanan Gelir Vergisine mahsup edilir. Mahsubu yapılan miktar Gelir Vergisinden fazla olduğu takdirde aradaki fark vergi dairesince mükellefe bildirilir ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine ret ve iade olunur.

Bu madde kapsamına giren mükelleflerin yukarıda yazılı derecelerden hangisine girecekleri 1.3.1981 tarihine kadar tespit edilir.

BAŞKAN — Bu mühim bir değişiklik, Komisyon sözcüsünün bunun hakkındaki izahatını dinliyoruz efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, Hükümet tasarısında 7 dereceden ibaret olan bu peşin ödeme şekli, Komisyonumuzca 5 gruba indirilmiştir. Maliye Bakanlığının yetkili olduğu bazı hususlar Bakanlar Kurulu yetkisine alınmış ve Merkez Özel Komisyonunun bu işlemi yaparken bağlı olacağı şartlar, hangi esas ve usule uyulacağı kanun maddesine konulmuştur. Ancak itiraf edeyim ki, buna rağmen yine de Merkez Özel Komisyonları tarafından yapılacak bu işlerin, tatbikatta iyi organize edilmese, endişe verici durumlar hâsıl olabilir. Bu nedenle Merkez Özel Komisyonlarının yapısı ve yine de bu maddede görevler arasında bu maddeye ilişkin görevleri de Vergi Usul Kanununun bu maddesi ele alındığı zaman titizlikle orada da üzerinde durulacaktır.

Ayrıca Hükümet tasarısında yer almayan, takvim yılı içinde muayenehane, işyeri açanların bu vergileri üzerinden bir tam yıl geçmedikçe verilmeyeceği hususları da Komisyonumuzca hükme bağlanmıştır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Evet efendim.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Sayın Başkanım, buna aynen iştirak ediyoruz. Yalnız bü-

yük bir mahzur olmamakla beraber, en son hükmünün geçici maddede olması daha uygun olabilir: «Bu madde kapsamına giren mükelleflerin yukarıda yazılı derecelerden hangisine girecekleri 1.3.1981 tarihine kadar tespit edilir.»

Bu, o tarihten sonra bir daha işlemeyecek bir maddedir. Anamaddelerde değil, geçici maddede bulunması daha uygun olur kanun tekniği itibariyle; fakat burada kalmasında da büyük bir sakınca yok.

Arz ederim.

BAŞKAN — Evet.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, «Bu madde kapsamına giren mükelleflerin yukarıda yazılı derecelerin hangisine girecekleri 1.3.1981 tarihine kadar tespit edilir», bu okuduğum metin bizim değil, Bakanlığın.

Biz, bunun geçici madde olmasını uygun bulduk; fakat arkadaşlar burada bulunmasında yarar gördükleri için burada yer almıştır; ama Sayın Bakan ifade ettikten sonra katılıyoruz.

BAŞKAN — Doğrudur. Çünkü Hükümet teklifinde de var o. Burada kalmasında büyük bir mahzur var mı?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Kanun yapısına aykırı aslında efendim. Belli bir süre ile yapılacak işler kanunlarda geçici maddeye konur, aksi takdirde geçici maddelerin hiç birine gerek olmaz.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Yıllarca gidecek bir madde efendim bu, asıl maddedir, devamlı gidecektir. Orada bütün seneler bitmiştir, o işin hükmünü ikmal etmiştir, halbuki orada madde olarak kalacak.

BAŞKAN — Peki, yeni işe başlayanların tespiti ne zaman yapılacak?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, bunlar belirli olarak, otomatik bu kıstaslara göre ilk önce onları tespit edecek zaten.

BAŞKAN — O halde, «Her senenin Mart ayına kadar tespit edilir» desek? Çünkü her sene yeni işe başlayanların derecelendirilmesi, müteakip senenin Martına kadar yapılacaktır, o zaman devamlı olur.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet, o zaman devamlı olabilir.

BAŞKAN — «Bu madde kapsamına giren mükelleflerin yukarıda yazılı derecelerden hangisine girecekleri her yılın Mart ayı başına kadar tespit olunur.»

Bu, «İl ve ilçe komisyonlarının bu yönetmeliğe göre tespit edecekleri derecelere yapılan itirazlar Merkez Özel Komisyonu tarafından incelenerek karara bağlanır.» hükmü üzerinde Vergi Usul Kanunu geldiği zaman duracağız, değil mi efendim?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet efendim.

BAŞKAN — 80 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim?

Buyurun Orgeneral Saltık.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Başkanım, cümlelerin akışında bir sıkıntı var, ikinci cümleden itibaren bir daha okuyorum:

«Merkez özel komisyonu; il ve ilçe özel komisyonları tarafından, mükelleflerin girecekleri dereceler tespit edilirken işyerinin bulunduğu mahallin özellikleri, ekonomik ve sosyal yapısı, benzeri işkollarında kamu sektöründe çalışanların ödedikleri vergiler ve diğer hangi ölçülerin esas alınacağını Bakanlar Kurulu tarafından onaylanıp yürürlüğe girecek bir yönetmelikle belirler.»

Kim belirler?

BAŞKAN — Merkez Özel Komisyonu belirler.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Yönetmelikte bunları belirlemez efendim, yani bir düşüklük var. Müsaade ederseniz, yazılıştaki da bozukluk var: «Merkez Özel Komisyonu» ndan sonra noktalı virgül konunca, ondan sonrakiler sanki ayrılmış gibi oluyor. Halbuki, ikisi beraber aynı işi yapacaklar her halde, ben yanlış anlamıyorsam. Yani hem Merkez Özel Komisyonu, hem il ve ilçe özel komisyonları bu takdiri yaparken bu koşulları gözönüne alacaklar. Onun için baştaki bu noktalı virgüle zannediyorum lüzum yok efendim. «Merkez Özel Komisyonu il ve ilçe özel komisyonları tarafından», yahut «Merkez Özel Komisyonu ile il ve ilçe özel komisyonları tarafından mükelleflerin girecekleri dereceler tespit edilirken...» Burada noktalı virgül lazım her halde efendim... «İşyerinin bulunduğu mahallin özellikleri, ekonomik ve sosyal yapısı, benzeri işkollarında kamu sektöründe çalışanların ödedikleri vergiler ve diğer hangi ölçülerin esas alınacağı» deniyor; «alınacağını» değil, «alınacağı» olmalı, «alınacağı Bakanlar Kurulu tarafından onaylanıp yürürlüğe girecek bir yönetmelikte belirtilir.» «Yönetmelikle» değil de efendim, «yönetmelikte belirtilir.» Bu şekildeki düzenleme, zannediyorum daha rahat anlaşılır hale getirecek efendim.

BAŞKAN — O halde, zaten iki maddeyi iade etmiştik Komisyona, bu madde de daha özel cümlelerle tespit edilsin ve bir de son fıkrasında «Her yıl Mart ayı başına kadar» var, bir de o değişiklik yapılacak.

Binaenaleyh, daha anlaşılır bir şekilde, tereddüte mahal kalmayacak şekilde düzenlenmesi için 80 nci maddenin de Komisyona iadesini oylarınıza sunuyorum efendim. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

81 nci maddeyi okuyunuz:

MADDE 81. — Aynı Kanunun 121 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Mahsubu yapılan miktar (Götürü usulde tespit edilen ticari ve mesleki kazançlar için ödenen vergi ile asgari zirai vergiden doğanlar hariç) Gelir Vergisinden fazla olduğu takdirde aradaki fark vergi dairesince mükellefe bildirilir ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine ret ve iade olunur.

BAŞKAN — 81 nci maddede Komisyonunki ile Hükümet teklifi arasında ne fark var efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, bütün maddelerde söylediğim gibi, bir adalet duygusu anlayışı içinde nasıl mükellefin Hükümete, Devlete karşı yükümlülüğü varsa, Devletin de, özellikle Maliye Bakanlığımızın da ona karşı yükümlü olması lazım gelir. Maliye Bakanlığı mükellefin alacağını 5 ila 10 yılda ancak öderken, bunun sonunda bir bent vardı; «Bir yıl içinde müracaat etmeyen mükellefin bu farktan doğan alacakları düşer...»

BAŞKAN — Onu çıkardınız siz efendim.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Çok kısa bir süre çıkardık.

BAŞKAN — Demin onları konuşmuştuk, maddeleri görüşürken.

Bunun hakkında bir diyeceğiniz var mı efendim? Buyurun.

M. FERİDUN ÖKTEN (Maliye Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Başkanım, izniniz olursa, bu maddenin çıkması, bu cümlelerin çıkması ile normal hukuk kuralları içinde 10 yıllık bir süre zarfında mükellefin bu iadeyi isteme ve alma hakkı doğuyor. Halbuki vergi hukukunda tarh zamanasını 5 yıldır. Mükellefin defterleri saklama mecburiyeti ortadan kalkıyor, iadeyi inceleme imkânımız bile ortadan kalkıyor. Lüt federseniz, hiç değilse, «5 yıllık tarh zamanasını sü-

resi içinde» diye bir sınır koyarsak, uygulama açısından zorunlu bir hüküm olacak efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ORGENRAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Başta bu koşulu koymuşuz zaten efendim: «Mükellefe bildirir ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine.» Yani, mükellefe, öyle 5 yıl, 10 yıl sonrasını beklemeye hak vermemişiz; 1 yıl içerisinde müracaat ettiği takdirde parayı geri vereceğiz efendim. Yukarıda her ikisinde de bu şekilde bağlanmıştı zaten ve müracaatı da olacak. Mükellefin tebliğ tarihinden itibaren müracaatı üzerine ret ve iade edilecek. Onun için bu 5 yıllık müruru zamana girmez efendim, müracaat şart.

BAŞKAN — 1 yıl içerisinde müracaat eder de, 5 sene bekler mi, 10 sene bekler mi? Beklemez zaten, alacağına şahindir.

81 nci madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 82. — Aynı Kanunun mükerrer 122 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi Alacağının Mahsubu ve İadesi :

Mükerrer Madde 122. — 75 nci madde gereğince menkul sermaye iradı sayılan 77 nci maddedeki vergi alacağı, aşağıdaki esaslara göre Gelir Vergisine mahsup veya sahiplerine iade olunur.

1. 77 nci maddenin birinci fıkrasının 1 numaralı bendinde yazılı gerçek kişilerin vergi alacağı, yıllık beyanname ile bildirilmek kaydıyla beyanname üzerinden hesaplanan Gelir Vergisine mahsup edilir.

2. 77 nci maddenin birinci fıkrasının 2 numaralı bendinde yazılı kuruluşların vergi alacağı, bunların kâr paylarını aldıkları tarihten itibaren 1 yıl içinde müracaatları üzerine kendilerine ret ve iade olunur.

3. 77 nci maddenin birinci fıkrasının 3 numaralı bendinde yazılı kolektif ve adi komandit şirketlerin vergi alacakları bunların kâr paylarını aldıkları tarihten itibaren 1 yıl içinde müracaatları üzerine kendilerine ret ve iade olunur. Mezkûr şirketler bu vergi alacaklarını geri aldıkları yıl hâsılat kaydetmeye mecburdurlar.

4. 77 nci maddenin birinci fıkrasının 4 numaralı bendinde yazılı eshamlı komandit şirketlerin komandite ortaklarının vergi alacağı anılan şirketlerin

kâr paylarını aldıkları tarihten itibaren 1 yıl içinde müracaatları üzerine, bunların vasıtası ile kendilerine ret ve iade olunur. Komandite ortaklar bu vergi alacaklarını şirkete iadenin yapıldığı yıla ait beyan-namelerine ithal ederler.

Yukarıdaki 1 numaralı bende göre mahsubu yapılan vergi alacağı miktarı, Gelir Vergisinden fazla olduğu takdirde aradaki fark, 121 nci maddenin ikinci fıkrası hükmü dairesinde mükellefe ret ve iade olunur. 2, 3 ve 4 numaralı bentlere göre ret ve iade olunacak vergi alacakları için mezkûr bentlerde yazılı sürelerde gerekli müracaatı yapmayanlarla, müracaatları üzerine vergi dairesince kendilerine tebli-gatta bulunduğu tarihten itibaren 1 yıl içinde vergi alacaklarını geri almak için yazılı şekilde başvur-mayanların hakları düşer.

BAŞKAN — 82 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

83 ncü maddeyi okutuyorum.

MADDE 83. — Gelir Vergisi Kanununun geçici 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9 ncü maddeleri ile, Gelir Vergisi Kanununda ek ve değişiklikler yapan 202 sayılı Kanunun geçici 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10 ncü maddeleri, 484 sayılı Kanunun geçici 1, 2, 3 ve 4 ncü maddeleri, 1137 sayılı Kanunun geçici 1 ve 2 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmış ve aşağıdaki 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 ve 15 nci geçici maddeler eklenmiştir.

Geçmiş Yıllara Ait Vergiler :

GEÇİCİ MADDE 1. — a) 1981 takvim yılından önceki dönemlerde elde edilen kazanç ve iratlar (götürüler dahil) ile ücretlere;

b) 1981 mali yılından önceki dönemlerde elde edilen götürü ücretlere;

Ait vergiler bu Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça eski hükümlere göre alınır.

BAŞKAN — 83 ncü madde ve geçici 1 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yok.

Geçici 1 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 2 nci maddeyi okutuyorum.

Esnaf Muaflığının Kaybedilmesi :

GEÇİCİ MADDE 2. — Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 9 ncü maddesinde yer alan esnaf muaflığı şartlarını 1.1.1981 tarihi itibariyle taşımayanlar, 1981 takvim yılında esnaf muaflığından faydalanamazlar.

BAŞKAN — Geçici 2'nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 3 ncü maddeyi okutuyorum.

Götürülüğün Kaybedilmesi :

GEÇİCİ MADDE 3. — Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 46, 47 ve 48 nci maddelerinde sayılan götürü usule tabi olmanın genel ve özel şartlarını 1.1.1981 tarihi itibariyle taşımayanlar, 1981 takvim yılında götürü usulden faydalanamazlar. Bu mükellefler hakkında Gelir Vergisi Kanununun ticari kazancın gerçek usulde tespiti hakkındaki hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Geçici 3 ncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı efendim? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 4 ncü maddeyi okutuyorum...

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Sayın Başkanım, Hükümet teklifinde yer alan, ancak Komisyonca kabul edilmemiş olan bir geçici 4 ncü madde var, bu konuda bir açıklama yapmama müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — «Geçici Madde 4. — Götürü usule tabi ticari kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabının 1980 takvim yılı kazançları bu Kanunun 1.1.1981 tarihinde yürürlüğe giren hükümlerine göre tespit olunur ve vergilendirilir.»

Evet efendim, buyurun.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, götürü usule göre vergi veren 1980'deki, eğer bu Kanunun yeni hükümleri değil de, eski hükümlere göre 1980'de vergi alındığı takdirde bir müktesep hak olarak veya yeni getirilen bir hükmü bir evvelki sene hükümlerine uygulama şekli söz konusu olduğu için, zannediyorum Komisyon tarafından kabul edilmemiş.

Bilindiği üzere götürülerin bizde, halihazırda büyük ölçüde bir potansiyeli var vergi olarak, fakat biz bunu alamıyoruz ve ödedikleri vergi de, müteaddit defalar ortaya koyduğumuz gibi, yıllık 260 ila 500 lira arasındadır.

Biz, 1980 yılının gelirlerinden bunu, 1981'de bunlardan bir şey almadığımız takdirde, büyük ölçüde bütün kitlelerden (beyannameliilerden ve diğer herkes-ten) vergi alınırken 1981 yılında, götürülerden herhangi bir şey alınmamış olacak. Verdikleri vergiyi, hatta 1980'e ait olan vergiyi dahi, 1981'in 3 ayı, 1981'in sene sonuna kadar 3 taksitte ödeyeceklerdir.

Nasıl beyannamelilerden peşin bir vergi alındı ise, esasında götürülerin de, bu sene kazançlarının 3 veya 4 taksitte öngörülen götürü miktarını ödemeleri esas olması lazımdır. Esasında, bugün diğer ülkelerde de uygulanan vergi tekniği bakımından da doğru bir aritmetiği, hele bizim 1981'de paraya ihtiyacımız olduğu bir dönemde 1981 yılında tespit edilen götürü kazançlarını 3 veya 4 taksitte, bunlardan 1981 faaliyet yılı için ve peşin almakta zorunluluk da vardır, çünkü zaten 1980 için ödedikleri bir miktar yoktur. 1981'de bu miktarı ödemeleri için yalnız şu yapılabilir : Yeni işe başlayanlar için bu vergi 1981 yılı için alınmayabilir, fakat ondan evvel gelenlerin, nasıl beyannamelilerden peşin diye aldysak, götürüler için de, o yıla ait olan paralarını peşin almakta hiçbir mahzur görmüyoruz. Bunun yekûnunun da, arkadaşlar 30 milyar diye hesap etmişler ama, ben bunun, son tespit edilen miktarlara göre çok daha fazla olacağı kanaatindeyim. Buna, 1981 Bütçesi içinde, bizim ihtiyacımız da vardır, ekonominin de ihtiyacı vardır her şeyden evvel. Bunlar senelerdir Türkiye'de vergi vermeyen bir kesimdir. Bütün yapılacak iş; bu seneden itibaren, 1981 yılından itibaren bunlardan vergi almak olacaktır. Çünkü, bunların zaten 1980 yılında verecekleri vergi, pek değeri olmayan bir şey, hatta onları affetmenin bile bütün yekûnu 350 milyondur. Halihazırda bizim bunlardan aldığımız 350 milyon. Halbuki, bu suretle alınacak miktar, bence 40 - 50 milyar olacaktır. Bunu almak, her şeyden evvel vergi adaletini sağlaması yönünden de gereklidir. Ücretlilerden alıyoruz, beyannamelilerden alıyoruz; götürülerden bugüne kadar almadığımız bir vergiyi hiç olmazsa 1981 yılında tam olarak almalıyız.

1980 yılına ait olan vergiyi almak, bu kanuna göre belki müktesep hak yönünden tenkit edilebilir, doğrudur; fakat hiç olmazsa 1981 yılının vergisini o yıl almak gereklidir. Ücretliler bu vergiyi öder, hatta ücretliler o ayın ertesi gününe kadar öder. Bu bakımdan, vergi tekniği yönünden, adalet yönünden de bir mahzur teşkil etmez, ihtiyacımız da vardır, ekonominin de ihtiyacı vardır. Ben, bu yönü ile Gelir Vergisi Kanununun 108 ve 109 ncu maddesine bunu sağlamak için, normal hükümler konulması suretiyle haldebileceği kanaatindeyim.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN — Evet, Komisyon ne der efendim?

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Sayın Başkanım, benim anladığım kadar, peşin almaktan ziyade,

bir kişinin 1980 yılındaki vergisi 500 lira, 400 lira, bu rakam az; binaenaleyh, 1980 vergisi olarak bugün onlardan 1981 yılında 10 bin lira, 20 bin lira, işte yeni vergi ne ise onu alalım...

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Hayır, 1981 yılı vergisi için almak.

BAŞKAN — Yani, peşin.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet.

BAŞKAN — Hani bununla ilgili madde?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — İşte onu arz ediyorum.

EMEKLİ AMİRAL HÜSNÜ KÜÇÜKAHMET (Bütçe - Plan Komisyonu Başkanı) — Maddeyi yeni getiriyorlarmış efendim.

BAŞKAN — O başka. Bu Hükümet teklifinde, 1980 yılının vergisi de 1981'e göre alınsın diyor ki, makabline teşmil oluyor bu; o olmaz.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet; ondan vazgeçtik efendim. Buna göre iki madde teklif ediyoruz ve 1981 yılı için götürü olarak bunlardan 1981 yılı vergilerini 1981 yılında üç taksitte almayı istiyoruz. Ama yeni işe başlayanlar için değil, 1980 yılında, daha eski yıllardan beri çalışanlardan 1981 yılı vergilerini 1981'de üç taksitte almak...

BAŞKAN — Zaten 1981 yılında bunlar, şimdi öntümüzdeki mart ayına kadar derecelendirilmeyecek mi götürü mükellefler?

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Evet efendim.

BAŞKAN — Zaten ona göre vergilendirilecek.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — 1.3.1981'e kadar tespit edilecek olanlar beyanname ile vergi verecek olanlardır, götürü olmayanlardır. Gerçek usule tabi olan beyannamelilerden, komisyonların tespit edeceği esaslara göre peşin 1981 yılına ait bir avans para alınacak, peşin olarak.

BAŞKAN — O götürü vergiye tabi olanlar maddesinde, aynen deminki gibi, «her senenin mart ayına kadar tespit edilir» demek bu işi hallederdi; bunu oraya koysaydık.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM — Efendim, Gelir Vergisi Kanununun 108 nci maddesi götürü vergilerin tahsiliyle alakalı maddedir. O madde zaten; ne bizim teklifimizde, ne Komisyonunkinde var. Oraya bir madde ilavesiyle bu imkânı sağlamak mümkündür.

BAŞKAN — O halde, bu teklifi Komisyona verelim, onu da incelesin, geçici madde olarak mı, yok-

sa. anamaddeye mi eklenmesi gerektiğini bize getirsin; o zaman karar verelim.

ORGENERAL HAYDAR SALTİK (Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Tensip ederseniz burada bırakalım. Eğer madde koyarsak, madde numaralarında değişiklik olur tahmin ederim.

BAŞKAN — Evet efendim, görüşmeleri burada keselim.

Vakit geciktirdiğinden, 18 Aralık 1980 Perşembe saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 22.16

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ GÜNDEMİ

24 NCÜ BİRLEŞİM

17 Aralık 1980 Çarşamba

Saat : 14.00

I. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1. — 31.12.1960 Gün ve 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu. (1/60) (S. Sayısı : 76)

31 . 12 . 1960 Gün ve 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve Bütçe - Plan Komisyonu Raporu (1/60)**TC****Başbakanlık****Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi****Başkanlığı****Sayı : 101 - 641/07363****25 . 11 . 1980****MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA**

Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına arzı Bakanlar Kurulunca 21 . 11 . 1980 tarihinde kararlaştırılan «31 . 12 . 1960 gün ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda değişiklik yapılmasına ilişkin kanun tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini emirlerine arz ederim.

Bülend Ulusu**Başbakan****GENEL GEREKÇE**

Ülkemiz ekonomisinin sağlam ve istikrarlı bir yapıya kavuşturulabilmesi için getirilen ekonomik tedbirler yanında ele alınması gerekli en önemli konulardan biri de vergi politikası ve vergi sisteminde yapılacak değişikliklerdir.

Bütün kalkınma planlarında yer verilmesine rağmen vergi sistemini iyileştirecek ve özellikle Gelir Vergisi yoluyla sosyal adaleti sağlamak gayelerine yönelik hiçbir değişiklik bugüne kadar yapılamamıştır.

Bu defa Gelir Vergisi; kamuya kaynak sağlayan, gelir dağılımını etkileyen ve ekonomiyi yönlendiren bir sistem olarak;

1. Mevcut yapıyı daha adil hale getirmek,
2. Verginin verimliliğini artırarak, kamu harcamalarını sağlıklı kaynaklara dayandırmak,
3. Ekonomideki değişme ve gelişmeleri yakından izleyebilecek bir esneklik kazandırarak vergi kayıplarına önleyici yeni müesseseler getirmek,

Üzere üç ana hedef dahilinde yeniden gözden geçirilmiştir.

Gelir Vergisinin gelir dağılımını yönlendirici şahsi bir vergi oluşu sebebiyle, yeni düzenlemelerde sosyal adalet gayesi ekonomik ve mali gayelerle de büyük bir tezat teşkil etmeyecek şekilde ön plana alınmıştır.

Nitekim ortalama % 65'i ücretlilerce ödenen bu önemli verginin kapsamındaki yıllık beyanname veren mükelleflerin yaklaşık bir milyonu 25 000 liranın altında gelir beyan etmektedir. Götürü mükellefler ile zirai kazanç mükelleflerinin ödedikleri vergiler ise yok denebilecek bir seviyededir.

Ücretlerin stopaj yoluyla vergilenmesi diğer ticari, zirai, serbest meslek ve sair kazançlarla, gayrimenkul sermaye iratlarında gelirin bir yıl sonra vergilendirilmesi de Gelir Vergisi sistemine yöneltilen önemli eleştirilerden birisi olmuştur.

Öte yandan Gelir Vergisi sistemi ekonomik ve sosyal gelişmelerin gerisinde kalmıştır. Özellikle, enflasyon Gelir Vergisi sisteminin yapısını ilkelere ters düşecek şekilde bozmuştur.

Gelir Vergisinde yer alan otokontrol müesseseleri uygulamada aksayan yanları ile gerçek geliri kavramada yetersiz kalmıştır.

Gelir Vergisinin önemli bir meselesi de menkul sermaye iratlarının gerektiği ölçüde kavranamamasıdır.

Bütün bunlar Gelir Vergisindeki aksaklıkları ve meydana gelen adaletsizliği yeteri kadar gözler önüne sermektedir.

Yukarıda belirtilen sakıncaları gidermek için yeni vergilere başvurulmadan mevcut sistemin iyileştirilmesi, vergi toplama ve kontrolde etkinliğin artırılması; vergi yükünün adil bir şekilde dağıtılması, vergi politikasının temel ilkesi olan «ödeme gücüne göre vergilendirme» nin gerçekleştirilmesi, eşit gelirler arasında sosyal adalet gayesine uymayan bir ayırımın önlenmesi, vergi tarifesinin müterakkilik espirisine uygun olarak yeniden düzenlenmesi; yatay vergi eşitliğini zedeleyen ayrıcalıkların kaldırılması yönünde düzenlemeler yapılmıştır.

Teklif edilen temel değişiklikleri aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür.

Muafiyet ve İstisnalar :

Muafiyet ve istisnalar yeniden ele alınmış ve günün şartlarına uyanlar ıslah edilmiş, uymayanlar kaldırılmıştır.

— Dar mükelleflerin Türkiye'den yaptıkları ihracat ile mevduat faizleri ile menkul kıymet satışından doğan kazançlarına tanınan istisna kaldırılmıştır.

— Köylerde perakende ticaret işlerini bir iş yeri açmak suretiyle yapanlara tanınan esnaf muafılığı kaldırılmıştır.

— Zirai kazançların etkili bir şekilde vergilendirilebilmesi için, taban fiyatlarındaki artışlar ve enflasyon da dikkate alınarak küçük çiftçi muafılığındaki satış tutarı ölçüsü yükseltilmiş, işletme büyüklüğü ölçüleri de ortalama verim ve satış fiyatları dikkate alınarak yeniden tespit edilmiştir.

— Zirai kazançlar, maden suları işletmeleri ve tasarruf mevduatı faizleri için mevcut istisnalar ile yaşlılık muafiyetleri kaldırılmıştır.

— Göçmen ve mülteci muafılığındaki muafiyet haddi yükseltilmiştir.

— Serbest meslek kazançları istisnası yükseltilmiştir.

— Gayrimenkul sermaye iradları istisnası mesken edinmeyi teşvik ve koruma gayesi ile mesken olarak kullanılan binalara inhisar ettirilmiş ve yükseltilmiştir.

— Sakatlık istisnası sakatlık indirimi haline dönüştürülerek, sakatlıklar iki dereceye ayrılmış ve daha önce tadadi olarak belirtilen sakatlık türleri arttırılmıştır.

İndirimler Tarife ve Ücretler :

Bilindiği üzere Gelir vergileri sosyal gayeli düzenlemelere en elverişli vergilerdir. Bu sebeple Gelir Vergisinde sosyal adaleti ve vergi adaletini sağlayıcı rol oynamak üzere yer alan en az geçim indirimi müterakki vergi tarifesi ve ücretlilere ayrıcalık tanıyan ayırma prensipleri yeniden gözden geçirilmiştir.

Yeni düzenlemede «En az geçim indirimi» «Genel indirim» şekline dönüştürülmüş ve yine 5 çocuklu bir aile için bu miktar yıllık 6 480 liradan 21 600 liraya yükseltilerek bütün mükelleflere belli bir rahatlık getirilmiştir. Bu durumda daha önce 5 çocuklu evli bir mükellef 6 480 liranın vergisi olan 925 liralık bir indirimden istifade ederken yeni düzenlemeye göre aynı mükellef 21 600 liranın vergisi olan 8 640 lira gibi önemli bir vergi indiriminden faydalanmaktadır.

Mevcut sistemde yıllık 1 800 lira olan özel indirim, ücretlilere tanınan ilave bir indirim olarak, enflasyonun da etkisiyle çok düşük bir seviyeye inmiş bulunmaktadır.

Gerçekten sosyal adalet anlayışına uygun olarak gelirlerini korumak gayesi ile bir ayrıcalık tanınması gerekiyorsa, 1 800 lira gibi sembolik bir rakam halindeki özel indirim haddinin yükseltilmesi zorunludur.

Bu sebeple söz konusu özel indirim ücretlileri gerçekten koruyacak bir seviyeye (54 000 liraya) yükseltilmiştir.

Böylece şimdiye kadar ücretliye özel indirim vasıtasıyla yıllık 1 800 liranın vergisi olan 178 lira vergi avantajı tanınmışken yeni düzenleme ile 54 000 liranın yıllık vergisi olan 21 600 liralık bir vergi avantajı sağlanmaktadır.

Tarife :

Bilindiği üzere son yıllarda ücret üzerindeki vergi yükü büyük ölçüde artmış ve sosyal adalet ağır bir şekilde zedelenmiştir.

Halen 1 nci dereceden maaş olan bir memurun brüt 53 000 lira olan maaşı üzerinden % 50 oranında 26 502 TL. vergi, 6 ncı derecedeki bir memurun 18 075 TL. brüt maaşı üzerinden % 41.8 oranında 7 559 TL. vergi, 15 nci derecedeki bir memurun ise 9 000 TL. brüt maaşı üzerinden % 33 oranında 2 977 TL. vergi kesilmektedir. Tasarıyla getirilen indirim miktarları ve vergi tarifesinin yeniden düzenlenmesi neticesinde bu memurların maaşlarında 1 nci derecede 10 027 TL. 6 ncı derecede 3 391 TL. 15 nci derecede ise 2 107 TL. net artış meydana gelmektedir. Bu hesaplamalar evli iki çocuklu bir mükellef esas alınarak yapılmıştır.

Ayrıca, yeni vergi tarifesi ile alt ve orta gelir dilimlerinin vergi yükleri hafifletilmektedir.

Vergiye tabi matrah	Bugünkü tarifeye göre vergi yükü	Yeni tarifeye göre vergi yükü
500 000	% 53.37	% 40
1 000 000	% 60.04	% 40
3 000 000	% 60	% 43,3
5 000 000	% 60	% 46
10 000 000	% 60	% 63
25 000 000	% 60	% 65,2

Yukarıdaki tablonun tetkikinden de anlaşılacağı üzere alt ve orta gelir dilimlerinin vergi yükü önemli ölçüde azaltılırken, üst gelir dilimlerinin vergi yüklerinde ise bir artış sağlanmak suretiyle müterakkiyet prensibinin esprisine bağlı kalınarak sosyal adalet temin edilmek istenmiştir.

Ticari Kazançlar :

Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarım işlerinde kâr ve zararın tespiti ve vergilendirilmesi mükelleflere ve idareye kolaylık sağlayacak yeni esaslara bağlanmış, öteden beri büyük güçlükler arz eden dağıtım usulüne son verilmiştir.

Ticari kazançların götürü şekilde vergilendirilmesi için tespit edilmiş olan ciro hadleri, bu gruptaki mükelleflerin hadleri her an aşma ve gerçek usulde vergilendirilme endişesiyle belge alıp vermektan kaçınmaları sonucunda ortaya çıkan oto kontroldaki kopmaları bir ölçüde önlemek üzere, on katına çıkarılmaktadır. Öte yandan artık götürü usulde vergilendirilmeleri götürü sistemin amacıyla uyuşmayan bazı faaliyet neveleri de bu usulün dışına çıkarılarak gerçek usule alınmaktadırlar.

Zirai Kazançlar :

Zirai kazançların gelir vergisi kapsamına alındığı tarihten bu yana sürekli olarak, çiftçi mükelleflerin büyük çoğunluğu götürü gider usulünü tercih etmişlerdir. Ancak, zirai kazançların daha etkin bir şekilde vergilendirilmesi için gerçek usulün yaygınlaştırılmasının zorunlu olduğu açıktır. Mükelleflerin götürü gider usulünü tercih etmelerinin başlıca iki nedeni vardır.

1. Götürü gider usulünün uygulanmasının çok kolay olması :

2. Yürürlükteki Kanunun 54 ncü maddesinin son fıkrasında «Götürü gider emsallerinin % 70'den az olamayacağı» hükmünün yer alması ve aslında tarım faaliyetlerinin çoğunda yapılan gerçek giderlerin bu nispetin altında kalmasının bu usulü çekici kılmasıdır.

Açıklanan gerekçelerle, götürü gider emsallerinin % 70'den az olamayacağı yolundaki hüküm kaldırılarak, yürürlükteki kanunda yer alan çiftçilerin işletme hesabı esasında defter tutmalarına ilişkin had 1 000 000 liraya çıkarılmış ve bilanço esasında defter tutmada listeğe bağlı hale getirilmiştir.

Zirai kazançlarda yapılan bir diğer değişiklik de bu kazançlar üzerinden % 5 oranında tevkifat yapılmasına ilişkin olmaktadır. Bu tevkifat satış hasılatı üzerinden ve küçük esnaf muafliğinden faydalananlar dahil tüm zirai kazanç mükelleflerinden yapılacaktır. Böylece vergi sistemimizde geliştirilmeye çalışılan peşin ödeme bu tür kazançlara da şamil kılınmıştır.

Gayrimenkul Sermaye İratları :

Bu konuda üç önemli değişiklik getirilmiştir.

1. Gayrimenkul sermaye iratları bugün Gelir Vergisi yönünden en güç kavranılan alanlardan birini teşkil etmektedir. Şehirleşmenin hızla artması ve gelir teşkilatının bu hızla uygun biçimde otomasyona geçememesi sonucu kira gelirlerini tespit ve vergilendirmek güçleşmiştir. Bu nedenle gayrimenkullere ödenen kiralardan da 94 nci maddeye göre % 25 vergi tevkifatı yapılması esas getirilerek bu irat türünde de peşin ödeme bir ölçüde temin edilmiştir.

2. «Emsal kira bedeli» ni düzenleyen 73 nci madde, aslında bir otokontrol aracı olarak kanunda yer aldığı halde; çoğunlukla yetkili mercilerce takdir edilmiş kiranın bulunmaması ve gayri safi iratların da, özellikle binaların, eski veya yeni oluşlarına göre bazan çok yüksek bazan çok düşük olması nedeniyle, hem otokontrolden beklenen sonucu sağlayamamış hem de mükellefler arasında vergi eşitliğini bozacak şekilde farklı uygulamalara yol açmıştır. Bu gerekçe bir yana, yeni Emlâk Vergisi sisteminin yürürlükteki hükme uymaması da maddenin yeniden düzenlenmesini zorunlu kılmış ve emsal kira bedelinin tespitinde takdir edilmiş kira varsa onun, yoksa Emlâk Vergisi Kanununa göre tespit edilen vergi değerinin % 6'sının esas alınacağı öngörülmüştür.

3. Kalkınma planlarımızda öngörülen önlemlerden biri de, bina ve arazi vergilerinin Gelir Vergisine mahsubu yerine, gider yazılmasıdır.

Gerçekten, aynı reel bir verginin şahsi ve müterakki Gelir Vergisine mahsubu, teoride genellikle kabul edilmemektedir. Çünkü, mahsup vergide mükerrerliği önlemek için tanınan bir müessesedir. Mükerrerlik ise aynı mükelleften aynı neviden verginin iki defa alınması olarak tanımlanmaktadır. Buna göre, Emlâk Vergisi ile Gelir Vergisi arasında mükerrerlik söz konusu olmayacaktır. Ancak, safi gelirin vergilendirilmesi ilkesinden hareketle, Emlâk Vergisinin, ilgili bulunduğu gayrimenkulün getirdiği gayri safi irattan gider olarak indirilmesini kabul etmek gerekir.

Açıklanan nedenlerle, bina ve arazi vergilerinin, Gelir Vergisine mahsubu usulünün terkedilmesi ve buna karşılık, gayrimenkul sermaye iradının safi miktarının tespiti sırasında gider olarak indirilmesinin yerinde olacağı düşünülmüştür.

Menkul Sermaye İratları :

Kurumlar Vergisi oranının % 40'a yükseltilmesi ile ilgili değişikliğe paralel olarak, menkul sermaye iratlarında vergi alacağı sistemi getirilmiş ve mevcut 96 nci maddeye göre yapılan % 20 tevkifat kaldırılmıştır.

İhtiyari Toplama :

Bilindiği üzere, yürürlükteki Kanunun 87 nci maddesi uyarınca, tam mükellefiyette, vergiye tabi yıllık gayrisafi kazanç ve iratlarının toplamı 10 000 lirayı aşmayan mükelleflerin, bu kazanç ve iratlarından tevkif yolu ile vergisi kesilmiş bulunanları beyannameye ithal etmeleri ihtiyaridir. Tespit edilen haddin nasıl hesaplanacağı kimlerin bu seçim hakkından yararlanamayacakları da maddede gösterilmiştir.

Uygulamalarda rastlanan aksaklıklar, bu maddenin yeniden ele alınmasını ve daha gerçekçi bir şekilde düzenlenmesini gerektirmiştir.

Yapılan değişiklikte, 10 000 liralık had vergi tarifesiyle uyumlu bir biçimde 3 000 000 liraya çıkarılmış ve böylece bir yandan sırf birleştirme nedeniyle bazı gelirlerin tamamına yakın kısmının vergi olarak alınması şeklinde sonuçlanan istisnai durumlar azaltılmış; öte yandan beyan dışı bırakılan bazı kazanç ve iratlarını beyanı da özendirilmiş olmaktadır.

Stopaj :

Bilindiği üzere, «Vergi tevkifatı», veya «Stopaj» altında bir vergilendirme usulü değil tahsil usulü sayılmaktadır. Ancak, bazı hallerde, örneğin ücretlerde kesin vergilendirmenin yerine de geçebilmektedir. Kolay ve güvenilir olduğu için, uygulama alanı da oldukça geniştir. Bir anlamda taksitle ödeme olarak da nitelendirildiği için mükelleflerin toptan ödeme halinde uğrayacakları güçlükleri önlemesi bakımından mükelleflere yarar sağladığı gibi, güvenilir olması yönünden hazine çıkarlarına da uygundur. Bu nedenledir ki, Kalkınma planlarımızda sürekli olarak «Stopaj usulünün yaygınlaştırılması» öngörülmektedir.

Kalkınma planlarında yer alan bu ilke gözönünde bulundurularak, kiralamalar ve zirai kazançlar da yürürlükteki 94 ncü maddenin kapsamına alınmış ve yeniden düzenlenen 94 ncü maddede sayılan kimselerin gene madde metninde belirtilen ödemeleri nakden veya hesaben yaptıkları anda tevkifata tabi tutmaları hükmüne bağlanmıştır.

Oto Kontrol :

Vergi güvenliğini sağlamak üzere, gelirle servet ve gider ilişkisinin kurulması mevcut belge düzeninin tam olarak uygulanmadığı alanlarda gerçek gelire yaklaşabilmek için bazı kanuni ölçülerin kullanılması amacıyla yaratılan müesseselere Gelir Vergisi sisteminde «Oto kontrol müesseseleri» veya «Oto kontrol araçları» denilmekte ve mevcut Gelir Vergisi Kanunumuzda bunlardan «Ortalama kâr haddi», «Asgari zirai kazanç», «Asgari Zirai Vergi», «Gider» ve «Servet beyanı» esasları yer almaktadır.

Tasarı ile gider, asgari zirai kazanç ve asgari zirai vergi esaslarına işlerlik kazandırılmış, ayrıca ortalama kâr haddi müessesesi yeniden düzenlenerek, hizmet işletmelerinin ve nakliyecilerin hâsulatını kavrayabilmek amacıyla Asgari Gayri Safi Hâsulat Esası» adı altında yeni bir müessese ilave edilmiştir.

193 SAYILI GELİR VERGİSİ KANUNUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERE AİT MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Dar mükellefiyetin konusu ve sınırlarını belirten 6 ncı maddenin, aşağıdaki gerekçelerle yeniden düzenlenmesi yoluna gidilmiştir.

Mevcut maddede yer alan; «Şu kadar ki, mevduat faizleri ile menkul kıymet satışından doğan kazançlar Türkiye'de elde edilmiş olsa dahi, bunlar vergi mevzuuna alınmaz.» cümlesi metinden çıkarılmıştır.

Yürürlükteki hükümlere göre; dar mükellefiyete tabi olan gerçek kişilerin «Mevduat faizleri» ile «Menkul kıymet satışından doğan kazançları» Türkiye'de elde edilmiş olsa dahi vergi mevzuuna alınmamaktadır.

Bu suretle, herhangi bir yabancı gerçek kişinin bir Türk bankasından aldığı mevduat faizinden vergi keşintisi yapılmamakta; ayrıca, yabancı gerçek kişilerin Türkiye'de menkul kıymet satışından elde ettikleri kazançlarda vergi konusuna girmemektedir. Bu hükmün doğal sonucu olarak, dar mükellefiyete tabi gerçek kişilere bir vergi avantajı tanımak söz konusu olmaktadır ki, bu avantajı tanımamanın bugün için herhangi bir ekonomik gerekçesi bulunmamaktadır. Aslında bu avantajdan yabancı gerçek kişiler görünüşte yararlanmakta tam mükellefiyete tabi oldukları kendi ülkelerinde söz konusu gelir unsurları üzerinde vergi ödediklerinden Türk hazinesinin yabancı ülke hazinesi lehine bir hakkından vazgeçmesi gibi bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bugün için teşvik unsuru olmaktan çıkıp, bir anlamı kalmayan bu istisnanın kaldırılması uygun görülmüştür.

Madde 2. — Bu madde ile Gelir Vergisi Kanununun dar mükelleflerde kazanç ve iratların Türkiye'de elde edilme koşullarını belirleyen 7 ncı maddesinde aşağıdaki değişiklikler yapılmıştır.

1. Maddenin ilk fıkrasının 1 Nolu bendinde yer alan parantez içi hüküm, metinden çıkarılmıştır. Anılan parantez içindeki hükümde; «(Bu şartları haiz olsalar dahi iş merkezi Türkiye'de bulunmayanlardan, ihraç edilmek üzere Türkiye'de satın aldıkları veya imal ettikleri malları Türkiye'de satmaksızın yabancı memleketlere gönderenlerin bu işlerden doğan kazançları Türkiye'de elde edilmiş sayılmaz.)» denilmektedir.

Ötedenberi «dar mükellefiyete tabi yabancı gerçek ve tüzelkişilerin ihraç edilmek üzere Türkiye'de satın aldıkları veya imal veya istihraç ettikleri malları Türkiye'de satmaksızın yabancı memleketlere göndermelerinden» doğan kazançların vergi muafiyetine son verilmesinin uygun olacağı yönünde yaygın bir ka-

mi mevcuttur. Ülkemizde, özellikle tütün ihracatı yönünden önem arz eden ve «maliyetine ihracat» diye tanımlanan bu işlemlerin, gerek vergi ve gerekse döviz kayıpları yarattığı ve yönlü ihracatçılar aleyhine rekabet eşitsizliği doğurduğu, yıllardan beri gözlenmekte idi.

Bu parantez içi hükmünün ihdası sırasında esas itibarıyla ihraç mallarımızın dış ülkelere satılmasının teşviki amacı güdülmüştü.

Ancak «maliyetine ihracat» müessesesi bir süre ihracatı teşvik etmiş olmakla birlikte özellikle Türk tütün ihracatçılarının yetişmesi ve sayılarının artması karşısında önemini büyük ölçüde yitirdiği gibi, memleket aleyhine işleyen bir müessese haline gelmiştir.

Vergi Reform Komisyonu, Ekim 1967 tarihinde düzenlediği bir raporla, maliyetine ihracatın yarattığı vergi ve döviz kayıpları ile, ekonomik yararlarını tartışma düzeyine getirmiş ve sonuç olarak mevcut muafiyetin kaldırılması görüşünü benimsemiştir. Bu defa 7 nci maddenin 1 nolu bendinde yer alan parantez içi hükmün kaldırılması yoluna gidilmiş, aynı nitelikte bir değişiklikle Kurumlar Vergisi Kanununda yapılmıştır.

2. Aynı maddenin ilk fıkrasının 3/b bendinde yer alan «ücret» sayılan ödemeler arasında idare meclisi başkan ve üyelerine verilen «Temettü hisseleri» çıkarılmıştır. Zira, anılan kişilere verilen hisselerin tam mükellefiyette olduğu gibi, ücret değil menkul sermaye iradı niteliğinde bulunduğunu kabul etmek daha doğru olur. Nitekim bu ödemeler esasen şirket hissedarlarına ve normal olarak ücret sayılan huzur haklarının dışında kârdan ayrılarak verilmekte ve Kurumlar Vergisi matrahından düşülmek suretiyle bir bakıma bu vergiden bir kaçınma yolu olarak görülmekte idi, sözkonusu ödemeler menkul sermaye iradı sayılarak hem kârın bu yolla dağıtılması, hem de Kurumlar Vergisi matrahından indirilme imkânı ortadan kaldırılmaktadır.

Madde 3. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununda esnaf muaflığını düzenleyen 9 ncu maddesi yeniden düzenlenmektedir.

Yapılan düzenlemeler ve gerekçeleri aşağıdadır.

1. Mevcut madde metninde, ciro hadlerine ilişkin bir sınırlama bulunmadığından, esnaf muaflığının tayininde sadece yapılan işin nevi ve niteliği ile bazı işlerde götürü usule tabi olmanın şartlarına bağlı kalmaktaydı. Yeni düzenleme ile esnaf muaflığı işin nevi ve niteliği yanında götürü usule tabi olmanın özel koşullarını belirleyen 48 nci maddede yer alan alış veya satış tutarı veya hâsılat hadlerinin yarısı ile sınırlandırılarak, cirolarının yüksekliği nedeniyle aslında esnaf sıfatından çok tacir sıfatına yakın olan bir kısım ticaret erbabının vergi dışı kalmaları önlenmiştir.

2. Bu cümleden olarak, ticari, zirai veya mesleki kazançları dolayısıyla gerçek usulde vergiye tabi olan mükelleflerin yanısıra halen bazı faaliyet gruplarında mevcut olan gerçek usulde gelir vergisi mükelleflerine devamlılık ve bağımlılık teşkil edecek şekilde, bu maddede belirtilen iş ve faaliyetlerin yapılması halinde, esnaf muaflığının uygulanmaması kuralı bütün faaliyet gruplarına teşmil edilerek muvazaa yoluyla kazancın gizlenmesi imkânı ortadan kaldırılmaktadır.

3. Esnaf muaflığından yararlanma ciro hadleri yönünden götürü usule tabi olmanın özel şartlarında gösterilen alış, satış ve hâsılat tutarlarının yarısını aşmama esasına bağlanmakla beraber bu grup mükelleflerinin ve bilhassa köylerde faaliyet gösteren küçük sanat ve ticaret erbabının korunması amacıyla mezkûr ölçülerin iki katını aşmamaları şartıyla götürü usulde vergiye tabi tutulmaları hükmü getirilerek defter tutma imkan ve bilgisinden yoksun küçük sanat ve ticaret erbabı bu yükümlülükten belli ölçüler içinde kurtarılmıştır.

4. Mevcut metinde 8 numaralı bent olarak yer alan; 60 yaşını doldurmuş olan ve götürü usulde vergiye tabi olmanın genel ve özel şartlarını belirleyen 47 ve 48 nci maddelerdeki şartları haiz bulunan küçük sanat erbabı ile gezici surette faaliyette bulunan perakende ticaret erbabına ilişkin muaflık hükmü bu grup mükelleflerinin sosyal güvenceye kavuşmuş olmaları nedeniyle anlamını büyük ölçüde kaybettiğinden madde metninden çıkarılmıştır. Diğer taraftan 1 numaralı bentte geçen bakkaliye maddeleri deyimi gıda maddeleri şeklinde değiştirilerek, semt pazarlarında sebze, meyve ve benzeri gıda maddeleri satan esnafın vergiye tabi tutulması sağlanmıştır. Ayrıca köylerde perakende ticaret işlerini bir işyeri açmak suretiyle yapanlara tanınan esnaf muaflığı da kaldırılmıştır.

Madde 4. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununun 10 ncu maddesine eklenen bir fıkra ile miras ortaklıklarının, küçük çiftçi muafliğinin tayini yönünden adi ortaklık gibi dikkate alınacağı belirtilmiş, böylece miras işletmelerinin adi ortaklık sayılması konusuna açıklık getirilmiş ve uygulamada ortaya çıkan sorunların çözümü sağlanmıştır.

Madde 5. — Yürürlükteki 11 nci maddenin ikinci fıkrasında, gerçek usulde Gelir Vergisine tabi tüccar veya serbest meslek erbabı hakkında 12 ve 13 ncu maddede yazılı muaflik ölçülerinin yarısının nazara alınacağı hükme bağlanmıştır. Bu hüküm aslında vergi ödeme gücü yüksek mükelleflerin zirai kazançlarının önemli bir miktarının vergi dışında bırakılması şeklinde sakıncalı bir durum yarattığından tüccar ve serbest meslek kazanç sahiplerinin küçük çiftçi muafliğinden yararlanmalarını öngörülmüştür.

Ayrıca, küçük çiftçi muafliğinden yararlanma şartlarına tarım makineleri ölçüsü denilebilecek olan üçüncü bir ölçü getirilerek bir biçer - dövme veya benzeri mahiyetteki bir motorlu araca veya birden fazla traktöre sahip olan çiftçiler de ilke olarak vergi kapsamına alınmıştır. Bugün için değeri milyonlarla ifade edilen anılan tarım makineleri sahiplerini, ekonomik yönden korunmaya muhtaç küçük çiftçi saymanın mümkün olmadığı açıktır.

Diğer taraftan zirai ürünlerin satış tutarları üzerinden tevkifat yapılmasına ilişkin 94 ncu maddede yapılan düzenlemeye paralel olarak küçük çiftçi muafliğinden faydalanan çiftçilerde, muafliğin yapılacak tevkifata şamil bulunmadığı hükmü maddeye eklenmiştir. Nitekim yapılacak tevkifat nispetinin çok düşük olması yanında, tevkifat yapacak olanların muafiyet durumunu tespit etmeleri ve gözönüne almaları mümkün olmadığı gibi, yapılacak tevkifatın muafiyetten faydalanan çiftçilere iadesi hali de vergi dairelerini cüzi miktarlar için çok geniş bir kitle ile ve iş hacmiyle karşılıklıya getirebilecektir. Bu nedenle küçük çiftçi muafliğinden faydalanan çiftçilerin yıllık beyanname vermemeleri, ancak tevkifata tabi olmaları ve tevkifatın nihai olması usulü getirilmiştir.

Madde 6. — Gelir Vergisi Kanununun 12 nci maddesinde düzenlenen küçük çiftçi muafliğini tayin bakımından, bir takvim yılı içinde nazara alınacak «işletme büyüklüğü ölçüleri» yeniden gözden geçirilmiş ve bu ölçüler daraltılmıştır.

Bilindiği gibi, küçük çiftçi muafliğinin tayini bakımından esas tutulacak işletme büyüklüğü ölçüleri, kültür nevelerine göre arazi birimlerinin getirebileceği ortalama randıman ve hâsılat ile bu hâsılatı tekabül eden safi zirai kazanç miktarları nazara alınarak tespit olunmaktadır. Başka bir deyimle, her kültür nevinde hangi arazi birimi miktarından elde edilebilecek ortalama safi kazanç, ancak genel indirimi karşılıyorsa (gerek mükellefleri gerek idareyi füzuli birtakım formalitelerle uğraştırmamak amacıyla), bu birim miktarı muafiyet sınırının tayininde nazara alınarak işletme büyüklüğü ölçüsü olarak kabul edilmektedir.

İşletme büyüklüğü ölçüleri tespitlerinin başlangıçta acele yapılmış olması nedeniyle, 202 ve 484 numaralı kanunlarla bu ölçüler önce artırılmış sonra daraltılmıştır. Bugün dahi, tarım arazilerinin bölgesel farklılıkları, işletme büyüklüğü ölçülerini bazı bölgeler için anlamsız hale koymaktadır. Bu nedenle, işletme büyüklüğü ölçülerinin yanısıra, «satış tutarı» ölçüsü de vergi hukukumuzda yerini almıştır. Gelir Vergisi uygulamalarında asıl olan ölçü, gelirin elde edilmesi ile direkt bağlantısı dolayısıyla, «satış tutarı» olmakla birlikte bu unsura yardımcı olarak «işletme büyüklüğü ölçüsü» de, tespiti kolay, fiziki (= ölçülebilir) bir unsur olması nedeniyle konulmuştur.

1961 yılından beri tarım kazançlarının vergilendirilmesi konusunda süregelen tartışmalarda, bu gelir çeşidinin başarısız bir vergilemeye yol açtığı belirtilmekte ve bu hükme varılmasında şu sebeplerin etkili olduğu görülmektedir.

1. Tarım sektöründen sağlanan hâsılat, tarımın Türk ekonomisindeki önemi ile kıyaslanmayacak kadar azdır.

2. Tarımda başarı sağlayamamış bir vergileme, vergi dışı işlemleri ve bunun ticaret ve sanayi sektörlerini etkilemesine yol açmaktadır.

3. Tarımdan doğan zararlar diğer gelir unsurlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu görüşlere rağmen, tarım gelirlerinin Gelir Vergisi kapsamı dışında bırakılması doğru bulunmamakta, asırlar boyu âşar'ın ve hayvanlar vergisinin uygulandığı bu alanda, modern gelir vergisi uygulamasına geçilmesi zorunlu görülmektedir.

Gelir Vergisi Kanununun 12 ve 13 ncü maddelerinde yer alan ölçüler arasında fiziki bir bağ bulunmaktadır. 12 nci maddede yer alan «işletme büyüklüğü ölçüleri» aşıldığı takdirde, 13 ncü maddede belirtilen «satış tutarı ölçüsü» de aşılmış olacaktır. Mevcut kanunda 12 nci maddede yer alan işletme büyüklüğü ölçüleri ile, 13 ncü maddede yer alan satış tutarı ölçüsü arasındaki bağ, işletmelerin modernleşmesi, sulama ve gübreleme gibi nedenlerle, kopmuş bulunmaktadır. Bu nedenle, 13 ncü maddede belirtilen satış hâsılatını sağlayacak işletme büyüklüğü ölçüleri gözden geçirilerek yeniden tespiti gerekli görülmüştür.

Diğer taraftan, 484 sayılı Kanunun kabulünden bu yana, tarım arazisi birimlerinden sağlanabilecek ortalama hâsılat, fiyatlar genel seviyesinde meydana gelen değişmeler nedeniyle, halen yürürlükteki hükümlerde öngörülen rakamı bir hayli aşmıştır. Öte yandan, bu tasarıda zirai kazanç istisnasının kaldırılması öngörüldüğünden, zirai işletme büyüklüğü ölçülerinin tayininde rol oynayan bir unsur fonksiyonunu yitirmiş olmaktadır.

İşte bu hususlar gözönünde bulundurularak zirai işletme büyüklüğü ölçüleri yeniden düzenlenmiştir.

Öte yandan, maddeye eklenen bir fıkra ile; tarımdaki makineleşme, gübreleme ve sulama gibi teknik gelişmelere ve günümüz şartları gözönünde bulundurularak zirai kazançlar Merkez Komisyonunun teklifi üzerine Bakanlar Kuruluna tarımsal faaliyetin, ürünün ve arazinin türüne göre bu ölçüleri bölgeler itibarıyla % 25 oranında artırıp azaltmak yetkisi verilmiştir ki, bu fıkra uygulamalarda büyük kolaylık sağlayacak ve ileride doğması muhtemel bazı adaletsizlikleri giderecektir.

Madde 7. — Küçük çiftçi muaflığının tayini için ikinci ölçü olan «satış tutarı ölçüsü», tüm çiftçiler için 250 000 liraya yükseltilmiştir.

Satış tutarı ölçüsü en son 1.1.1976 tarihinde yürürlüğe giren 2026 sayılı Kanunun 1 nci maddesiyle genel olarak 60 000 lira, balıkçılar için 75 000 lira olarak düzenlenmiştir. Bu tutar taban fiyatlarının günümüzdeki yükselişi gözönünde bulundurularak ve 12 nci maddede yer alan işletme büyüklüğü ölçülerine ilişkin yeni düzenleme de dikkate alınarak 250 000 liraya yükseltilmiştir. Böylece tüm çiftçilerin bir takvim yılında elde ettikleri toplam hâsılat 250 000 lirayı aşmadığı takdirde, bu ölçü bakımından küçük çiftçi muaflığı şartını taşımış olacaklardır.

Yapılan düzenleme ile, objektif bir ölçü olan satış tutarının çiftçiler ve balıkçılar için ayrı miktarlar olarak tespitinden vazgeçilerek, daha önce mevcut olan farklılığın ortadan kaldırılması yoluna gidilmiş ve her iki grup içinde 250 000 liralık tek bir satış tutarı ölçüsü getirilmiştir.

Madde 8. — Küçük çiftçi muaflığında; muaflıktan mükellefliğe, mükelleflikten muaflığa geçişi düzenleyen 14 ncü maddenin birinci fıkrası hükmüne göre 12 ve 13 ncü maddelerde yazılı hadleri aşan çiftçiler bu durumun husule geldiği tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren küçük çiftçi muaflığını kaybetmektedirler.

Ancak uygulamada tarımsal faaliyetlerde nadas usulünün yaygın olması nedeniyle her hangi bir yıl muafiyet ölçülerini aşan çiftçilerin asıl hâsılatın elde edilip değerlendirildiği yıl vergilendirilmeyip takibeden yıl toprağın büyük kısmı nadasa bırakılmış ve elde ettiği satış hâsılatı da satış hâsılatı ölçüsünü aşmamış olsa dahi mükellefiyete girmeleri sözkonusu olmaktadır Tarımsal faaliyetin özelliği nedeniyle istemeyerek bu durumun ortaya çıkması yanında bazı mükelleflerin stok ayarlamaları yoluyla veya bizaatihi ürünün özelliği nedeniyle asıl hâsılatın elde edildiği yıl vergilendirilmeleri mümkün olmamaktaydı. Bu sakıncaları gerek mükellef açısından gerek vergi idaresi açısından adil ve vergi prensiplerine uygun bir şekilde gidermek için küçük çiftçi muaflığına ilişkin ölçülerden her hangi birinin aşılması halinde bu durumun meydana geldiği takvim yılı başından itibaren vergilendirilmesi sağlanmıştır.

Aynı maddenin ikinci fıkrası da birinci fıkraya paralel olarak değiştirilmiş, bu değişiklik ile, muafiyet şartlarının kaybedildiği tarihten itibaren mükelleflerin durumu vergi dairesine bildirmeleri ve mükellefiyetle ilgili ödevleri Vergi Usul Kanunundaki esaslara göre yerine getirmeleri zorunluluğu getirilmiştir.

Madde 9. — Gelir Vergisi Kanununun 17 nci maddesinde yer alan göçmen ve mülteci muaflığı kanununun çıktığı 1960 yılında sosyal amacını gerçekleştirecek 6 000 liralık bir hadde sahipti. Aradan geçen zaman içinde para değerindeki değişiklikler nedeniyle önemini kaybeden bu had günün şartlarına uygun ve sosyal amacını sağlayabilecek bir hale getirilerek 60 000 liraya yükseltilmiştir.

Madde 10. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununun serbest meslek erbabında yaşlılık muafliğini düzenleyen mükerrer 17 nci maddesinde yer alan hüküm, bu grup mükelleflerin sosyal güvenliklerine kavuşmuş olmaları fiiliyatta pek geçerliliği olmayan bir muafiyet haline gelmesi ve vesika düzeninde kopmalara neden olması sebebiyle kaldırılmıştır,

Madde 11. — Serbest meslek kazançlarının vergi istisnası ile ilgili bu maddede yapılan değişiklikler aşağıdaki noktalarda toplanmaktadır :

1. Bilindiği üzere bu istisna özellikle ülkemizde güzel sanatları ve yaratıcılığı teşvik amacıyla öngörülmüş olup edebi, fikri ve görsel alanlarda yaratılan ürünlerin artırılmasını ve geliştirilmesini hedef almıştır. Ancak sınıai alanda yaratıcılığın ürünü ve teknolojik gelişmenin anahtarı olan ihtira beratları bugüne kadar anılan istisna hükmünde yer almadığından mucitlerin buluşları dolayısıyla elde ettikleri gelirlere bu istisnanın uygulanması mümkün olmamaktaydı. Yeni düzenleme ile mucitlerin ihtira beratlarını satmak veya kiralamak yoluyla elde edecekleri gelirlerinin de bu istisnadan faydalanması öngörülmektedir. Ayrıca, fakülte, akademi ve yüksekokullarca yayımlanan bilimsel mahiyetteki makaleler nedeniyle yazarlarına yapılan ödemeler de istisna kapsamına alınmaktadır.

2. Öte yandan mevcut istisna miktarlarının enflasyon nedeniyle anlamsız ve teşvik fonksiyonunu yerine getiremeyecek bir düzeye indiği ve ülkemizin gerek sanatsal gerek sınıai alanlarda yaratıcılığa olan ihtiyacının büyük olduğu da gözönüne alınarak söz konusu kazançlar da yurt içinde elde edilenler için mevcut 10 000 liralık istisna miktarı 200 000 liraya, yurt dışında elde edilenler için mevcut 40 000 liralık istisna miktarı da 400 000 liraya yükseltilmiştir. Tabii ki bu istisnalar ancak müellif, mütercim, heykeltıraş, ressam, bestekâr ve mucitlerin ve bunların kanuni mirasçılarının yalnızca kitap, resim, heykel ve nota halindeki eserleriyle ihtira beratlarından elde ettikleri gelir dolayısıyla uygulanacaktır. Makale, reklam metinleri v.s. gibi kitap niteliğinde olmayan eserlerle mevcut bir kanun metninin veya anonim bir eserin aynen veya kitabın hâkim unsurunu teşkil edecek biçimde basılması ve satılmasından elde edilen gelirler bu istisna şümrütüne girmeyecektir. Bunun tek istisnası fakülte, akademi ve yüksekokullarca yayımlanan bilimsel mahiyetteki makaleler için yapılacak ödemelerdir.

3. Maddenin sonuna, bu kazançların arızı olarak elde edilmesi halinde de istisna hükmünün uygulanacağına dair hüküm getirilmiştir.

Madde 12. — Zirai kazançlardaki istisna ile ilgili 19 ncu madde, yürürlükten kaldırılmaktadır. Anılan maddede, bir vergilendirme döneminde elde edilen, 10 000 lirayı aşmayan sâfi tarım kazançlarının 2 500 liralık kısmını Gelir Vergisi dışında bırakılmıştır. 12 nci maddede yapılan değişikliğe ilişkin gerekçede belirtildiği üzere, tarım kazançlarının vergilendirilmesi yeni esaslar için de düzenlendiğinden, bu istisnanın devamında zorunluluk bulunmamaktadır. Aslında, 2 500 liralık tarım kazancı istisnası, bugünkü koşullar içinde ekonomik anlamını ve önemini büyük ölçüde yitirmiştir. Özellikle himayeyi gerektiren çiftçinin muaflik ölçüleri içinde kaldığı ve istisnanın aile reisi beyanına ve ortaklık hâsılatına bir defa uygulanacağı da gözönünde tutulursa, bu madde ile çiftçilere tanınmak istenen vergi hafifletmesinin, yerinde olmadığı söylenebilir. Sağladığı faydanın anlamını yitirmesi bir yana, uygulamada da çeşitli güçlükler doğuran bu maddenin kaldırılması zorunlu görülmektedir.

Madde 13. — Maden suları imtiyazlarının işletilmesinden elde edilen kazançların beş yıl süre ile Gelir Vergisi dışında bırakılması ile ilgili 20 nci madde hükmü, Gelir Vergisinin ilk uygulama yıllarında, bu sektörün ekonomik yönden korunması amacıyla getirilmişti. Ülkemizde sıcak ve soğuk maden suyu işletilmesinin yaygınlaşması karşısında, bu ekonomik vergi teşvik tedbirine gerek kalmamıştır. Bu nedenle, anılan 20 nci maddenin kaldırılması uygun görülmektedir.

Madde 14. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununun gayrimenkul sermaye iratlarında istisnayı düzenleyen 21 nci maddesinin bir numaralı fıkrası değiştirilerek, mesken olarak kullanılan binaların kiraya verilmesinden bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 240 000 lirayı aşmayan gayri safi hâsılatın 40 000 lirasının Gelir Vergisinden istisna edilmesi, bir takvim yılı içinde elde edilen toplam gayri safi hâsılatın 240 000 lirayı aşması halinde tamamının vergiye tabi tutulması öngörülmüştür.

Gayrimenkul sermaye iratlarına ilişkin istisna hükmünün bu şekilde düzenlenmesinin nedenleri şunlardır.

1. İstisna hükmü sadece mesken olarak kullanılanlara ait olmak üzere sınırlandırılarak, mesken olarak kullanılan gayrimenkullere ilişkin kiralamalarda verginin kira fiyatına olan olumsuz etkisi giderilmek istenilmiş

ve mevcut mesken açığının kapatılabilmesi için mesken edinmeyi teşvik amacı güdülmüştür. Esasen Gelir Vergisi Kanununa yeni getirilen bir düzenleme ile 94ncü madde gereğince vergi tevkifatı yapmak zorunda olanların ticari, zirai ve mesleki faaliyetlerine ilişkin olarak ödedikleri kiralardan tevkifat yapmaları mecburiyeti de getirildiğinden bu nevi gayrimenkullerin kiralalarına istisna uygulama imkânı da mevcut değildir.

2. Mevcut hükme göre gayrimenkul sermaye iratlarından 5 000 liraya kadar olanlar vergiden istisna edilmiş olup bu meblağın aşılması halinde tamamı beyan edilmektedir. Gerek 5 000 liralık miktarın enflasyon ve kiradaki yükselmelerden dolayı yetersiz hale gelmesi, gerekse 5 001 lira gayrimenkul sermaye iradı elde eden mükellefin 1 liralık artış nedeniyle çok daha yüksek bir vergiye muhatap olması nedeniyle madde 240 000 lirayı aşmayan iratların 40 000 lirasını vergi dışı bırakacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Madde 15. — Menkul sermaye iratlarındaki istisnalarla ilgili 22 nci maddede yapılan değişiklikler, şu noktalarda toplanmaktadır :

1. Madde başlığı «Menkul Sermaye İratlarında» şekline getirilmiş, 1 numaralı bentteki «temettü» terimi yerine, T. Ticaret Kanununda yer alan ifadeye uygun olarak, «kâr payı» deyimini konulmuştur.

2. Maddenin 2 numaralı bendinde yer alan, tasarruf mevduatı karşılığında bir takvim yılında alınan faizlerin 500 lirasının Gelir Vergisi dışında bırakılması ile ilgili hüküm kaldırılmıştır. Bu istisna, bir yandan tasarruf mevduatının sırf vergiden kaçırılmak için parçalanmasına yol açmış; aslında küçük tasarruf mevduatı sahipleri için düşünülen bir teşvik tedbiri, büyük tasarruf mevduatı sahiplerinin bir aleti haline gelmiş; öte yandan, bugünkü ekonomik şartlar içinde, mükellefler yönünden önemini yitirdiği gibi, tasarruf mevduatının çeşitli bankalara yapılması ve banka şubelerinin irrasyonel bir tarzda çoğalmasına yol açmıştır. İstisnanın kaldırılması ve mevduat faizlerinin vergi tevkifatına tabi tutulması, mükellefler yönünden bir vergi ağırlaştırılması olmayacağı gibi, toplu olarak dikkate alındığında, Hazine için önemli bir gelir kaynağı teşkil edecektir. Bu nedenle söz konusu kaynağın, vergi kapsamına alınması uygun görülmüştür. Ancak tasarruf mevduatı faizlerine uygulanan 500 liralık istisnanın kaldırılmasına mukabil, yapılan yeni düzenleme ile dövize çevrilebilen mevduat ve döviz tevdiat hesaplarına ödenecek faizler vergiden müstesna tutulmuş, böylece Türkiye'de bulunan bankalarda döviz yatırılarak açtırılacak hesapların teşviki yoluyla Türkiye'ye döviz akımının hızlandırılması amacı güdülmüştür.

Madde 16. — Ücretlerde istisnaları düzenleyen 23ncü maddede yapılan değişiklikler, aşağıdaki noktalarda toplanmaktadır.

1. Maddenin, sakatlarda ücret istisnası ile ilgili 1 No. lu bendi 31 nci maddede yeniden düzenlendiğinden bu maddeden çıkarılmıştır.

Boşalan bu bente yeni getirilen hükümlerle, köylerde ve son nüfus sayımına göre belediye içi nüfusu 5 000'i aşmayan yerlerde faaliyet gösteren ve münhasıran el dokuması halı ve kilim imal eden işletmelerde çalışan işçilerin ücretleri vergiden istisna edilmiş, böylece ihracat imkânı çok geniş olan geleneksel Türk halıcılığı ve kilimciliğinde maliyetlerin düşürülmesi ve bu yolla ihracatın artırılması amaçlanmıştır. Ayrıca köylerde ve nüfusu az olan yerlerde kurulacak bu tür işletmelerin teşviki yeni iş alanları açarak köyden şehirlere olan göçü azaltacak ve düzensiz şehirleşmeyi de bir ölçüde önleyecektir.

2. 2 numaralı bentte yapılan değişikliklerle, yalnız küçük çiftçi muafılığından yararlanan veya götürü gider usulüne göre Gelir Vergisine tabi olan çiftçilerin ziraat işlerinde bilfiil çalışan işçilerin ücretleri Gelir Vergisinden istisna edilmiştir. Halen ayırım gözetilmeksizin çiftçi sayılan herkesin yanında çalışan işçilerin ücretleri vergiden müstesna tutulmaktadır. Yapılan bu değişikliklerle, gerçek usulde vergiye tabi çiftçilerin yanında çalışan işçiler istisna kapsamı dışında bırakılarak, işçi ücretleri yolu ile gerçek giderlerin şişirilmemesinin önlenmesi amaçlanmıştır.

3. 5 numaralı bentte yapılan değişikliklerle, bugünkü uygulamaya paralel olarak genel bütçeden aylık alan kamu görevlilerinin bu aylıkları kapsam dışı bırakılarak, istisna sadece köy bütçesinden yapılan ödemeleri kavramak üzere daraltılmıştır.

4. 8 numaralı bentte yapılan değişikliklerle, işyerinde veya işyerinin müstemilâtında bedava ayın olarak verilen yemekle hizmet erbabına sağlanan menfaatlerin vergiden istisna edilmesi sağlanmış, özellikle sızlanmalara neden olan «müstemilatı» kelimesi eklenerek işyerinin müstemilâtında ayın olarak yemek verilmek

suretiyle sağlanan menfaatler de istisna kapsamına alınmıştır. Yeni getirilen parentez içi hükümlerle, yemek yenilmesi amacıyla da olsa nakten yapılan ödemelerle, herhangi bir suretle erzak olarak verilen yiyecek maddeleri ile sağlanan menfaatler vergi kapsamına alınarak, bu yolla ücretin bir kısmının vergi dışı bırakılması önlenmiştir.

5. 11 numaralı bendin parentez içi hükmüne yapılan değişiklikle, «muhtelif emekli sandıklarınca ödenen aylık ödemeleri, toplamı dikkate alınır.» cümlesi ilave edilerek, birden fazla sandıktan emekli, dul ve yetim aylığı alınması halinde bunların toplamı üzerinden yalnız bir kez istisna uygulanması ve istisna dışındaki kalan kısmın vergiye tabi tutulması sağlanmıştır.

6. 12 numaralı bentte yapılan değişiklikle, 2089 sayılı Çırak, Kalfa, Ustalık Kanunu hükümlerine tabi çırakların asgari ücreti aşmayan ücretlerinin vergiden müstesna tutulması sağlanmıştır. Bugün için çırakların ücretlerinin vergiden istisnası iki biçimde düzenlenmişti. Bunlardan ilki 12 numaralı bentte yazılı ve çıraklık istisnası denilebilecek olan, götürü usule tabi ticaret ve serbest meslek erbabının yanında iş ve sanat öğrenmek maksadıyla çalışan 18 yaşını aşmamış hizmet erbabının ücretlerine ilişkindir. İkincisi de, 2089 sayılı Kanuna tabi olan çırakların ücretlerine, bu kanunun 13 ncü maddesiyle getirilen ve daha geniş kapsamlı olan istisna hükmüdür. Bu istisna hükümlerinin uygulanması çeşitli sorunlar doğurmuş ve çırakların ücretleri hem 2089 sayılı Kanunun 13 ncü maddesine paralel olarak hem de muvazaayı önleyecek biçimde 12 numaralı bentte yeniden düzenlenmiştir.

7. 13 numaralı bentte yer alan, götürü usulde vergiye tabi bulunan hizmet erbabından 60 yaşını doldurmuş bulunanlar için getirilen istisna hükmü, daha önce götürü usule tabi olan ticaret ve serbest meslek erbabından 60 yaşını doldurmuş bulunanlar için yapılan düzenlemeye paralel olarak ve bunların sosyal güvenliğe kavuşmuş olmaları nedeniyle kaldırılmıştır.

Madde 17. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununun gider karşılıklarında istisnaları düzenleyen 24 ncü maddesinin 1 ve 2 numaralı bentleri 6245 sayılı Harcırah Kanununa atıf yapılarak yeniden düzenlenmiştir. Yapılan düzenlemeyle 6245 sayılı Harcırah Kanununa göre devlet memurlarına yapılan ödemelerle Harcırah Kanunu kapsamı dışında kalan müesseseler tarafından 2 numaralı bentte sayılan kişiler eödenen gerçek yol giderleri ve bu kişilere yemek ve yatmak giderlerine karşılık olarak verilen gündeliklerin aynı aylık seviyesindeki Devlet memurlarına, Devletçe verilen gündeliğe tekabül eden kısmı vergi dışı bırakılmıştır. Mezkûr kişilerin aylığı Devlet memurlarına ödenen en yüksek aylığı aştığı takdirde mukayesede en yüksek aylığı alan Devlet memuruna yapılan ödeme esas alınacaktır.

Diğer taraftan fiili yemek ve yatmak giderlerinin, yani otel, lokanta v.b. yerlerde yapılan harcamaların doğrudan veya gider karşılığına müstehak kişiler vasıtasıyla müessese tarafından yüklenilmesi ve ödenmesi halinde bu ödemelerde yapılacak mukayesede gündeliğin bir cüzü veya başkaca bir ödeme yapılmamışsa gündelik olarak nazara alınacaktır.

Aynı maddenin 3 numaralı bendinde yapılan değişiklikle de bilirkişilere yapılan ödemelerin vergiden müstesna tutulması yolundaki ayrıcalık kaldırılmıştır.

Aynı maddenin 4 numaralı bendi mevcut uygulamaya paralel bir şekilde yeniden düzenlenerek Devlet memurlarına 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca ödenen yakacak yardımı ile memur işçi ve Bağ - Kur emeklilerine avans olarak ödenen yakacak yardımlarının vergiden müstesna olduğu tadadı bir şekilde açıklanmıştır.

Aynı maddenin 5 numaralı bendinde yer alan «Özel kanunlarla kurulan komisyonların memur olmayan üyelerine bu görevleri dolayısıyla yapılan ödemeler»e ilişkin istisna hükmü kaldırılarak, memur olan ve olmayan komisyon üyelerinin vergilendirilmelerindeki farklılığa son verilmiş ve bu konudaki ciddi sızlanmalar önlenmiştir. Yeni getirilen 5 numaralı bentle de «sayım ve seçim işlerinde çalıştırılanlara özel kanunlarına göre verilen zaruri gider karşılıkları» vergiden istisna edilecek ve sayım seçim işlerinde görevlendirilen ve bir kamu hizmeti ifa eden kişilere bu görevleri dolayısıyla yapacakları masraflara karşılık verilen gider karşılıkları, verilmiş amacına uygun olarak vergi dışı bırakılmıştır.

Madde 18. — Gelir Vergisi Kanununun tazminat ve yardımlarda istisnalara ilişkin 25 ncü maddesine esas itibarıyla dokunulmamış, ancak Kanunun kabul edildiği 1960 yılında mevcut olmayıp daha sonra tesis edilen «Kanunla kurulmuş sosyal güvenlik kurumları»nın ödedikleri tazminat ve yardımların maddenin 3 numaralı

bendinin parantez içi hükmünde yer alan mukayeseye konu olmamasını ve bu ödemelerin vergi kapsamı dışında bırakılmasını teminen mezkûr parantez içi hüküm (Kamu idare ve müesseseleri ile Kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumları dışında kalan...) şeklinde değiştirilmiş; bu meyanda artık yürürlükte olmaması nedeniyle «3659 sayılı Kanuna tabi müesseseler» deyimini de bent metninden çıkarılmıştır. Aynı bende getirilen son bir hüküm ile de bent hükmünde anılan mukayesede gerek muhtelif emekli sandıklarından, gerek aynı emekli sandığından muhtelif zamanlarda alınan tazminat ve ikramiyelerin topluca dikkate alınacağı hususu açıklığa kavuşturularak uygulamada ortaya çıkan bazı sorunların çözümü sağlanmıştır.

Madde 19. — 29 ncu maddenin 2, 3 ve 4 sayılı bentlerinde aşağıdaki değişiklikler yapılmıştır :

1. Yürürlükteki maddenin 2 numaralı bendinde yer alan istisna hükmü genişletilmek suretiyle, Türk Hava Kurumu ile Kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunan müesseseler de uçuş maksadıyla görevlendirilenlere uçuş hizmetleri dolayısıyla veya bu müesseseler tarafından denizaltına dalış yapan dalgıçlara dalış hizmetleri dolayısıyla verilen gündelikler ve zamlar da istisna kapsamına alınmıştır.

2. Yürürlükteki maddenin 3 numaralı bendine göre profesyonel sporculara verilen ikramiye ve mükâfatlar da vergi dışı kaldığından istisna yalnızca amatör spor yarışmalarına katılanlara verilen ödül ve ikramiyeleri kapsayacak şekilde daraltılmıştır. Ayrıca «Transfer ücreti» vesair adlarla yapılan ödemelerin bu istisna dışında kaldığını ifade eden parantez içi hüküm kaldırılmıştır. Zira, yürürlükteki 61 nci maddenin 4 sayılı bendi gereğince, sporculara transfer ücreti ve benzeri adlarla yapılan ödemeler ve sağlanan menfaatler ücret sayılarak vergiye tabi tutulmaktadır.

3. Maddenin 4 sayılı bendinde yapılan değişiklik ile, istisna hükmü, «spor yarışmalarını yöneten hakemlere ödenen ücretler»i kapsayacak şekilde getirilmiştir. Zira yürürlükteki 4 numaralı bentte maç hakemleri deyimini kullanıldığından ve «maç» deyimini de atletizm ve yüzme yarışmalarını kapsamadığından bu yarışmaları yöneten hakemlere verilen ücretlerin istisnadan yararlanması ihtilaf yaratmaktadır. Yapılan değişiklik ile, bent ifadesinden de anlaşılacağı üzere, her türlü spor yarışmasını yöneten hakemlerin bu iş karşılığında aldıkları ücretler vergi dışı bırakılmaktadır.

Öte yandan, «Spor kulüplerinin kendi mensuplarına gider karşılığı olmak üzere yaptıkları ödemeler» deyimini, uygulamada görülen çeşitli suiistimalleri, aksaklıkları önlemek üzere, bent metninden çıkarılmıştır.

Madde 20. — Bu madde ile Gelir Vergisi Kanununun yedinci bölümünün başlığı İndirimler olarak değiştirilmekte ve daha önce en az geçim indirimi ile özel indirimin düzenlendiği 31 nci maddede aşağıdaki değişiklikler yapılmaktadır.

a) Halen mevcut olan en az geçim indiriminin adı genel indirim olarak değiştirilmiştir. Bilindiği gibi en az geçim indirimi hadleri, hiçbir ülkede normal geçim için gerekli miktarı karşılama iddiasında değildir. Başka bir deyişle bir indirim fizyolojik ve kültürel ihtiyaçları karşılamaktan çok sosyal ve psikolojik etkisi dolayısıyla vergi kanunlarında varlığını sürdürmüştür. Bu nedenle ve medeni durumuna uygun olarak bütün mükelleflere uygulandığı da gözönüne alınarak en az geçim indiriminin adı genel indirim olarak değiştirilmiştir.

Öte yandan para değerindeki önemli değişiklikler nedeniyle sosyal ve psikolojik etkisini kaybeden indirim miktarları makul ve amacına uygun bir seviyeye yükseltilmiştir. Yapılan düzenleme ile evli beş çocuklu bir mükellefin yıllık gelirinin 21 600 lirası vergi dışı bırakılmaktadır.

b) Diğer taraftan hemen her vergi sisteminde ücretliler, gerek tevkifat yoluyla peşin ödemede bulunmaları, gerek vergiden kaçınma ve vergiyi yansıtmâ imkânlarının bulunmaması, gerekse diğer gelir gruplarının matrahtan indirebildiği bazı giderler üzerinden de vergi ödemeleri nedeniyle en ağır biçimde vergilendirilen gelir grubunu teşkil ederler. Teoride bu adaletsizliğin bir ölçüde giderilebilmesi için ayırma nazariyesi geliştirilerek bu grup mükelleflerin ayrı vergi tarifesi, ek indirimler v.b. yoluyla korunması sağlanmaya çalışılmıştır. Bu ayrıcalıklardan birisi de ücretlilerin işleriyle ilgili olarak yaptıkları bazı giderlere karşılık olmak üzere götürü bir meblağın özel indirim adı altında vergi matrahlarından düşülmesidir. Vergi sistemimizde zaten mevcut olan, ancak de'kot sistemine göre uygulanan bu indirim matrahtan indirim esasına göre yeniden düzenlenerek daha önce yıllık 1 800 lira olan miktarı para değerindeki değişiklikler ve buna paralel olarak fiyatlarda meydana gelen artışlar da gözönüne alınarak 54 000 liraya yükseltilmiştir. Böylelikle genel indirim de gözönüne alındığında ücretlerde mevcut asgari ücreti aşan bir miktarın vergi dışı kalması sağlanmıştır.

Ayrıca, eşin de gerçek ücreti nedeniyle gelir vergisi mükellefi olması halinde çalışan eşe özel indirim olarak, aile reisi için öngörülen özel indirim hadlerinin yarısı olan günde 75, ayda 2 250 ve yılda 27 000 lira özel indirim uygulanacaktır.

c) Yapılan değişiklikle daha önce 23 nci maddede yer alan sakatlık indirimi bu maddeye eklenmiştir. Mevcut düzenlemede sakatlık türlerinin ve derecelerinin tespiti objektif esaslara bağlanmadığı, ayrıca sakatlık ya da malullüğün herhangi bir resmi tabip raporu ile tevsiki yeterli sayıldığı için, bu bent ile ilgili uygulamalarda ciddi aksaklıklar ve kötüye kullanmalar ortaya çıkmıştı. Esasen bu maddede yer alan sakatlıkların hemen tümü, dış görünüşle ilgili yapısal bozukluklardır. Bu maddede yapılan yeni düzenleme ile getirilen sistemde ise iç ve dış sakatlıklar bir arada ele alınmış ve sakatlıklar, dereceleri itibarıyla iki grup içinde toplanarak, herbir derecenin hangi nevi sakatlıkları içine alacağı hususunun bir yönetmelikle tespit edilmesi öngörülmüştür. Böylece, sakatlığın tespiti konusu, tereddütleri ve kötüye kullanmaları önleyecek şekilde, objektif esaslara bağlanmış olmaktadır.

Yeni düzenlemeye göre hizmet erbabından çalışma gücünün % 70'inden fazlasını kaybetmiş bulunanlar birinci derecede, çalışma gücünün % 50'sinden fazlasını kaybetmiş bulunanlar ikinci derecede sakat sayılarak, birinci derecede sakatlar aile reisi için öngörülen özel indirimin % 150'si, ikinci derecede sakatlar ise % 50'si nispetinde olmak üzere üçüncü bir indirim şekli olan sakatlık indiriminden faydalanacaklardır.

Ayrıca sakatlık derecelerinin tespiti ve uygulanmasına ilişkin esas ve usullerin saptanması konusunda hazırlanacak yönetmelik için Maliye Bakanlığına yetki verilmiştir.

Madde 21. — Gelir Vergisi Kanununun «Medeni Hal Esası»na ilişkin 32 nci maddesi hükmü aşağıdaki gerekçelerle değiştirilmiştir.

1. Maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları hükümleri aynen muhafaza edilmekle beraber, birinci fıkrada olan «indirimler» deyimini, indirim uygulamasına esas olacak medeni hal esası yalnız genel indirim için sözkonusu olması nedeniyle, «genel indirim» üçüncü fıkrada yer alan «En az geçim indirimi» deyimini 31 nci maddede yapılan değişikliğe paralel olarak «Genel indirimin» deyimini olarak değiştirilmiştir.

2. Bu maddenin dördüncü fıkrasında yer alan «iki si de mükellef olan boşanmış eşlerden herbiri hakkında yukarıdaki esaslar nafakasını sağladıkları çocuk sayısına göre uygulanır.» hükmü, 33 nci maddenin birinci fıkrasında düzenlenmesi nedeniyle, madde metninden çıkarılmıştır.

Madde 22. — Gelir Vergisi Kanununun 31 nci maddesinde yer alan «Ana ve babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturan ve gelir vergisine tabi geliri bulunmayanlar»ın özel indirimin hesabında çocuk olarak nazara alınacağına ilişkin hüküm, bu düzenlemenin tabii olarak yer alması gereken ve çocuk tabirinin açıklandığı 33 nci madde hükmü içine dahil edilmiştir.

Madde 23. — Yürürlükteki 34 nci maddenin birinci fıkrasının sonunda yer alan «beyan edilen gelirin üçrcten ibaret olması halinde, indirim hadlerine özel indirim miktarı uygulanır.» hükmü, pek açık olmayan ifade tarzı ve esasen bir tekrar niteliğinde olması nedeniyle yanlış anlamalara sebebiyet vermemesi için madde metninden çıkarılmıştır.

Öte yandan, maddenin üçüncü fıkrasında yapılan değişiklikle fıkraya özen indirimin yanı sıra, 31 nci maddede yapılan değişikliğe paralel olarak, «sakatlık indirimi» deyimini eklenmiştir.

Madde 24. — Gelir Vergisi Kanununun Birinci Kı sım Sekizinci Bölümünün (Yatırım İndiriminin) ek 2 nci maddesi aşağıdaki gerekçelerle değiştirilmiştir.

1. Maddenin başlığı, yürürlükteki metinde «Yatırım İndiriminin Şümulü» deyimini, iken madde içeriğine uygun olarak, «Yatırım İndiriminin Şartları» şeklinde değiştirilmiştir.

2. Maddenin 1 ve 2 numaralı bentlerinde yer alan mevcut hükümler aynen korunmuş ve 3 numaralı bent kapsamına enerji tasarrufu sağlamaya yönelik yatırımlarda alınarak, ülkemizde son yıllarda önemli bir darboğaz teşkil eden enerji konusunda tasarruf sağlanılması amacıyla yapılacak yatırımların bu bölümde yer alan hükümlere göre, vergi yoluyla teşviki öngörülmüştür.

Ayrıca bu bentte yer alan; «bina, makine, teçhizat, taşıma vasıtaları ve benzeri yeni aktif değerlerin tedariki ve kuruluşu ile ilgili olmalıdır. Arazi tedariki ve yedek parça temini ile ilgili yatırımlar bu fıkra şümulüne girmez hükmü, yatırım indiriminin konusu ile ilgili olduğundan ek 3 nci maddeye dahil edilerek bu bent metninden çıkarılmıştır.

3. Maddenin 4 numaralı bendinde yer alan yatırım indiriminden yararlanacak yatırımlarda en az yatırım miktarlarına ilişkin olup bu gün için anlamını yitirerek ekonomik kapasitede olsun olmasın her yatırımı yatırım indiriminden yararlandırır bir görünüme bürünen 250 000 liralık had 20 000 0000 liraya 125 000 liralık had 10 000 000 liraya, 50 000 liralık had de 4 000. 000 liraya yükseltmiştir. Böylece, yatırım indiriminin gerçekten rantabl yatırımlar için bir teşvik aracı olması sağlanmak istenilmiştir.

4. Maddenin 5 numaralı bendinde düzenlenen yatırımların yatırım indiriminden yararlanmaları için gerekli şartların mevcudiyetinin tasdikli mevcut hükme göre Devlet Planlama Teşkilatının görüşü esas alınarak Maliye Bakanlığınca yapılmakta iken yapılan değişiklik ile bu yetki Teşvik ve Uygulama Dairesine verilemektedir. Bugüne kadarki uygulamada Teşvik ve Uygulama Dairesinin bağlı bulunduğu kamu idarelerinin sürekli değişmesi nedeniyle, madde metnine anılan kuruluşun bağlı olduğu teşkilat yerine, doğrudan bu dairenin adının yazılması uygun görülmüştür. Ayrıca, bu yetkinin Teşvik ve Uygulama Dairesinin olumlu görüşü ile, Maliye Bakanlığınca kullanılması iki birim arasında çeşitli sorunlara ve uygulama güçlüklerine sebep olduğundan yatırım indirimi ile ilgili yetki ve sorumluluğun tamamının anılan daireye bırakılmasıyla sözü edilen sorunları ortadan kaldırma ve uygulamayı tek elden yönlendirebilme imkânı sağlanmaktadır. Yapılan diğer bir düzenleme ile de yatırım indiriminden yararlanabilmek için yatırıma başlamadan müracaat mecburiyeti getirilerek yapılmış yatırımların yatırım yapmaya teşviki öngören bu indirimden yararlanmaları imkânı kaldırılmaktadır.

5. Maddeye eklenen 6 numaralı bent ile Teşvik ve Uygulama Dairesine, zorunlu nedenlerle meydana gelebilecek gecikmeler halinde yatırım süresini uzatma yetkisi verilmektedir.

Madde 25. — Sekizinci Bölümde yer alan yatırım indirimine ilişkin ek 3 ncü maddede yapılan değişiklik; yatırım indiriminin bugünkü uygulama biçimi olan, öz sermayeden karşılanma şartı yerine, harcama esası getirilmiştir. Böylece, yatırımların öz sermayeden karşılanmayan kısmında, bu indirimden yararlandırılması sağlanarak, uygulamada bir çok ihtilafa neden olan ve yatırım indirimi müessesesinin en çok tenkit edilen bir yönü de çözüme kavuşturulmuştur.

Ayrıca, daha önce Ek 2 nci maddede düzenlenmiş olan yatırım indirimine mevzu olabilecek yatırımlarla sözkonusu yatırım mallarının yeni olması keyfiyetinden de anlaşılacağı hususu bu madde kapsamı içine alınmıştır. Bu meyanda yurt dışında kullanılmış olma halinde o yatırım malının yeni sayılmayacağı hükme bağlanarak hurda ve eski teknolojiye dayalı yatırımların teşviki önlenmiştir. Ancak Teşvik ve Uygulama Dairesi tarafından gerek maliyet bedelinin düşük olması, gerekse istihdam açısından elverişli olması nedeniyle belli projeler için ithaline izin verilecek olan yurt dışında kullanılmış bazı yatırım malları da yatırım indirimi uygulaması yönünden yeni hükmünde kabul edilecektir.

Bu maddede yapılan ve yukarıda açıklanan değişikliklere ek olarak, yatırım indirimi nıbeti genel olarak % 30'dan % 40'a çıkarılmakta, zirai veya ziraate dayalı yatırımlarla Kalkınma planı ile yıllık programlarda özel önem taşıdığı belirtilen faktörler veya genice yöre olarak belirtilen yörelerde yapılan yatırımlarda ise % 60 olmaktadır. Böylece yatırım indirimi oranları yükseltılarak kalkınma planı hedeflerine uygun yatırımların hızlandırılması amacı güdülmektedir.

Madde 26. — Sekizinci bölümde yer alan yatırım indirimine ilişkin ek 4 ncü maddede yapılan değişiklik ile, maddenin birinci fıkrasında yer alan hüküm muhafaza edilmiş; ikinci fıkrada ise, yatırım indirimine ilişkin diğer değişikliklere paralel olarak, yatırım indirimi tutarının; bugün uygulanmakta olan öz sermayeden karşılanan miktarın yatırım indirimi nispeti uygulanmak suretiyle bulunması yerine, indirimden yararlanabilecek aktif değerlerin toplamına yatırım indirimi belgesinde yazılı olan nispetin uygulanması suretiyle bulunması hükmü getirilmiştir.

Maddenin sonuna eklenen fıkra ile, geçmiş yıllardan devreden yatırım indirimi tutarlarının öncelikle, vergiye tabi gelirden indirilmesi esası getirilerek, bugün çeşitli sorunlara neden olan ve ileride de sorunlar yaratabilecek bir konunun çözümü öngörülmüştür.

Madde 27. — Ticari kazancın tespitinde indirilecek giderlerin neler olduğunu düzenleyen maddenin 5 nci bendi değiştirilerek işletmeye dahil olan ve yalnızca iş te kullanılan taşıtların amortismanları ile giderlerinin tamamının ticari kazancın tespitinde gider olarak indirileceği, işletmeye dahil olan Taşıtların mükellefin kendisinin veya ailesinin ihtiyaçları içinde kullanılması halinde ise amortismanlarının ve giderlerinin ancak % 20'sinin indirilebileceği şeklinde düzenlenerek uygulamada rastlanan sorunların çözümü sağlanmıştır. Yapılan dü-

zenlemeye göre işletmeye dahil olmayan taşıtların kullanımı tarzı ne olursa olsun giderlerinin matrahtan indirilmesi mümkün bulunmamaktadır.

Diğer taraftan Vergi Usul Kanununa göre ayrılan amortismanların gider yazılmasına olanak veren maddenin 7 nci bendi parantez içi hükmü kaldırılmıştır. Zira, bu hüküm esas itibarıyla Vergi Usul Kanununu ilgilendirmektedir ve anılan kanunda yer alacaktır.

Madde 28. — Gelir Vergisi Kanununun 42 nci maddesinde yer alan «birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işleri»nin vergilendirilme usulü aşağıdaki gerekçelerle değiştirilmiştir.

1. Mevcut madde metninde, senelere sari inşaat ve onarma işlerinde kâr ve zarar, işin bittiği yılın kazancı olarak veya işin devam ettiği yıllara dağıtılarak vergiye tabi tutulmaktaydı. Ancak, mükelleflerin ikinci usulü yani kâr ve zararın işin devam ettiği yıllara, bu işe ait olarak yapılan işçilik ve malzeme sarfiyatı tutarı nispetinde dağıtılması gerek mükellefler ve gerekse vergi idaresi açısından çeşitli sakınca ve zorluklara neden olmaktadır.

2. İnşaat ve onarma işlerinin genellikle uzun sürelere inhisar etmesi nedeniyle, gelirin yıllara dağıtılması vergiden kaçınmaya neden olmakta ve bu grup mükelleflerin optimal vergilendirilmesini önlemekteydi.

3. Diğer taraftan, 103 ncü maddede yapılan değişiklikle gelir dilimlerini genişletildiğinden, bu grup mükelleflerin gelirlerini yıllara dağıtılmaları halinde artık mükelleflerin ödeyecekleri vergide müterakkiyetten doğan önemli bir farkta kalmamaktadır. Bu nedenlerle senelere sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde kazanç ve iradın işin bittiği yılın geliri sayılarak ve tek bir usulle vergilendirilmesi esas getirilmiş ve yukarıda belirtilen sınırların önlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 29. — Gelir Vergisi Kanununun «İnşaat ve Onarma İşlerinde İşin Bitimi»ne ilişkin 44 ncü maddesi aşağıdaki gerekçelerle yeniden düzenlenmiştir.

Maddenin bu yeni şekline göre, geçici ve kati kabul usulüne tabi olan hallerde işin bitimi, geçici kabulün yapıldığını gösteren tutanağın tasdik tarihine göre tespit edilecektir. Böylece, yürürlükteki maddede yer alan «muvakkat kabulün yapıldığı yıl» deyimine açıklık getirilmiş olmaktadır.

Geçici ve kesin kabul usulüne tabi olmayan hallerde ise işin bitimi, «işin fiilen tamamlandığı yıl» olarak tanımlanmakla yetinilmemiş, bunun yanı sıra, konuya açıklık vermek ve ihtilafları önlemek amacıyla, «işin fiilen tamamlandığı veya fiilen bırakıldığı tarih» unsuru maddeye eklenmiştir.

Geçici ve kesin kabul usulüne tabi olsun olmasın, biten işlerle ilgili olarak sonraki yıllarda yapılan giderler ve elde edilen hâsılat, bu giderlerin yapıldığı veya hâsılatının elde edildiği yılların kâr ve zararının hesaplanmasında nazara alınacaktır. Kâr ve zararın önceki yıllara dağıtılması esası kaldırılmakta olduğu için, işin bitiminden sonra yapılan giderlerle elde edilen hâsılatın da, ilgili oldukları yılın giderleri ya da hâsılatı arasına alınması, vergileme tekniğinin bir zorunluluğudur. Bu hüküm, inşaat kâr ve zararlarının tespiti usulüne açıklık ve basitlik getirmektedir.

Madde 30. — 45 nci maddede yapılan değişiklik, 7 nci maddenin 1 sayılı bendinde yer alan parantez içi hükmün kaldırılması ile ilgilidir. «İhracat muaflığı» diye tanımlanan bu istisnanın Gelir Vergisi Kanunu metninden çıkarılması sonucunda, satış söz konusu olmadığından bu gibi kazançların dar mükellefiyete tabi olanların yaptıkları ulaştırma işlerinden elde ettikleri kazançlar gibi, bazı emsaller uygulanmak suretiyle tespiti gereği doğmaktadır. Bu tespit usulü, Kurumlar Vergisi Kanunumuzun 18, 19 ve yeni getirilen mükerrer 19 ncü maddelerinde açıklanmakta olup, bu maddede yapılan düzenleme ile Türkiye'de satın alınan ya da imal, istihsal veya istihraç edilen malların Türkiye'de satılmaksızın ihracından doğan kazançların tespitinde söz konusu Kurumlar Vergisi hükümlerinin uygulanması öngörülmektedir.

Madde 31. — Gelir Vergisi Kanununun «Götürü Usulde Ticari Kazancın Tespiti»ne ilişkin 46 ncü maddenin ikinci fıkrası değiştirilerek; safi kazançla ilişkin 8 000 liralık had günümüz ekonomik şartlarına uygun hale getirilerek 120 000 liraya yükseltilmiş ve götürü usule tabi ticaret erbabı için, beş derece üzerinden safi kazançla ait hadler tespit edilmiştir.

Götürü ticaret erbabı için her derece itibarıyla getirilen asgari safi kazanç miktarları ile, uygulamada takdir komisyonlarınca, her il ve ilçe için tespit edilecek olan götürü matrahların farklılaştırılması ve bu konudaki sızlanmaların büyük ölçüde önlenmesi sağlanmış olacaktır.

Ayrıca, köylerde faaliyette bulunup da, 9 ncu maddede yapılan yeni düzenleme ile götürü olarak vergiye tabi tutulacak olanlara, bu maddede tespit edilen safi kazançların 1/3'ünün uygulanması öngörülerek, matrahın şehir merkezlerinde faaliyet gösterenlere oranla gerçek duruma paralel olarak köylerdeki mükellefler lehine düşük tutulması sağlanmıştır.

Madde 32. — Gelir Vergisi Kanununda ticari kazançlarda «Götürü Usule Tabi Olmanın Genel Şartları» nı düzenleyen 47 nci maddesi aşağıdaki gerekçelerle yeniden düzenlenmiştir.

Maddenin yeni düzenlemesinde mevcut 1 numaralı bent hükmü aynen muhafaza edilmiş, eski 2 numaralı bent hükmü de Emlak Vergisi Kanununa paralel biçimde yeniden yazılmıştır. Bilindiği üzere, 1319 ve 1610 sayılı kanunlar, emlak vergilerinde «gayri safi irat» kıstasını kaldırmış ve beyan esasına dayanan «vergi değeri» prensibini kabul etmiştir. Bu nedenle, 47 nci maddede yer alan «yıllık gayri safi iratların toplamı» deyimini yerine «Emlak Vergisi Kanununa göre bulunacak vergi değerleri toplamı» deyimini ve bu vergi değerleri toplamının 120 000 lirayı aşmaması halinde götürülük şartının devam etmesi esası getirilmektedir.

Vergi değerinin bulunmaması halinde, götürülük sınırının hangi ölçüye göre tayin edileceğini belirtmek amacı ile işyerinin yıllık kirasının 9 600 lirayı aşmaması şartı getirilmiştir.

120 000 liralık haddin hesabında, Emlak Vergisi Kanununa göre beyan edilen vergi esas alınacaktır. Ancak, vergi değerinin sonradan vergi dairesince takdir halinde, kesinleşen değer, kesinleşme tarihini izleyen takvim yılı başından itibaren gözönünde tutulacaktır. Böylelikle anlaşmazlık halinde hangi değer esas alınacağı bir prensibe bağlanmış olmaktadır.

Yürürlükteki maddede 3 numara ile yer alan bent aynen muhafaza edilmiş maddenin son fıkrası ise emlak vergilerinde yapılan sistem değişikliğinin gereği olarak anlamını yitirdiğinden kaldırılmıştır.

Madde 33. — Gelir Vergisi Kanununun ticari kazançlarda «götürü usule tabi olmanın özel şartlarını» düzenleyen 48 nci maddesinin 1 ila 8 numaralı bentlerinde yazılı, yıllık alış ve satış tutarları ile hâsılat hadleri ekonomik gelişmelere paralel olarak 10 kat artırılmış, 9 numaralı bendi, 51 nci maddede yapılan yeni düzenlemeye paralel olarak kaldırılmış ve 10 numaralı bendi değiştirilmiştir.

10 numaralı bentte yapılan yeni düzenleme ile, uygulamada karışıklığa yol açan «beşten fazla araba» deyimini yerine, «beşten fazla hayvan arabası» ifadesi kullanılmış, diğer bentlerde yapılan değişikliğe paralel olarak 15 000 liralık hâsılat haddi de 150 000 liraya yükseltilmiştir.

Madde 34. — Gelir Vergisi Kanununda «götürü usulün hududu» nu düzenleyen 51 nci maddenin sonuna üç yeni bent eklenmiştir.

9 ve 10 numara ile yeni getirilen bent hükümleriyle, bu bentlerde sayılan mükelleflerin götürü usulde vergilendirilmelerinin savunulması mümkün olmadığından, bunların bu usulde vergilendirilmeleri önlenmektedir. Nitekim gerek 9 numaralı bentte yer alan maden işletmeleri, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri, tuğla ve kiremit harmanları işletenler gerekse 10 numaralı bentte sayılan şehirlerarası yük ve yolcu taşımacılığı yapanlar ile treyler çekici ve benzerlerinin sahip ve işleticileri günümüz ekonomisi içinde oldukça önemli bir yere ve mali güce sahip hale gelmişlerdir. Götürü vergilemenin mantığı dışında kalan bu mükelleflerin hem vergi adaleti yönünden, hem de vergi tekniği yönünden gerçek usulde vergilendirilmeleri uygun olacaktır.

11 numaralı olarak yeni getirilen bent hükmü ile, götürü usulden yararlanmaları vergi güvenliği açısından sakıncalı bulunarak iş veya sektörler itibariyle gerçek usulde vergilendirilmeleri gerekli bulunan mükellefler için Maliye Bakanlığına yetki verilmektedir. Böylece, götürü usulde vergilendirilmek suretiyle özellikle vergi kaçırma olanağı bulunan veya bu yolla başka sektörlerdeki mükelleflerin kavranılmasına olanak vermeyen mükelleflerin gerçek usulde teklif edilmek suretiyle her zaman denetlenebilir bir hale getirilmeleri amaçlanmaktadır.

Madde 35. — Yürürlükteki kanun hükümlerine göre, vergiye tabi çiftçilerin zirai kazançları götürü gider, işletme hesabı ve bilanço esaslı olmak üzere üç şekilde tespit edilmekte; yıllık hâsılat tutarı 500 000 lirayı aşan çiftçiler için bilanço esasına göre defter tutmak zorunlu bulunmaktadır. 53 ncu maddede yapılan değişiklikle yıllık hâsılat tutarı 1 000 000 lirayı aşan çiftçilerin, kazançlarının gerçek usulde vergilendirilmesi öngörülmüş, yıllık hâsılatı 1 000 000 liranın altında kalan çiftçilerin ise götürü gider esasından yararlanmaları sağlanmıştır. Ayrıca bilanço esasına göre defter tutma zorunluluğu da kaldırılarak yıllık hâsılat tutarı ne olursa olsun bilanço usulüne göre defter tutma çiftçilerin ihtiyarına bırakılmıştır.

Madde 36. — 54 ncü madde de yapılan değişiklikler başlıca üç noktada toplanmaktadır. Bunlardan ilkiyle zirai ürünlerin satış hâsılatına hangi yıla ait götürü gider emsalinin uygulanacağı açıklığa kavuşturularak, madde metnine, «Hâsılatın elde edildiği yıl geçerli olmak üzere» deyimi eklenmiştir. Bu değişiklik, uygulamada götürü gider emsalinin, ürünün elde edildiği yıl için mi, yoksa hâsılatın sağlandığı yıl için mi geçerli olacağı konusunda ortaya çıkan anlaşmazlıkların çözümlenmesi amacı ile getirilmektedir. Tarım kazancının götürü usulde tespiti sırasında yıl sonu stokları ile ilgilenilmediğinden, götürü gider emsalinin, hâsılatın elde edildiği yıl için geçerli olması esasını benimsenmiş ve maddeye bu yönden açıklık getirilmesi uygun görülmüştür.

Bu maddede yapılan diğer bir değişiklikle de maddenin sonunda yer alan götürü gider emsallerinin % 70'ten aşağı olamayacağı yolundaki sınırlayıcı hüküm zirai kazanç ile komisyonlarını gerçek dışı ve çok yüksek oranlar saptamaya zorlamakta olduğundan kaldırılmıştır. Bu arada Vergi Usul Kanununda yapılan düzenleme ile bu emsallerin % 70 den fazla olamayacağı hükme bağlanmıştır. Bu suretle götürü gider emsallerinin gerçeklere daha yakın bir şekilde tespit edilmesi imkânı sağlanmak istenmiştir.

Ayrıca bu maddenin sonuna eklenen yeni bir fıkrayla, gerçek kazanç usulünden götürü gider usulüne geçen çiftçilerin önceki yıllardan devreden ürünlerinin satış hâsılatına götürü giderin uygulanmaması, ancak bir evvelki yıldan devreden ürünlerin maliyet bedellerinin tespit edilerek, bu bedellerin ve satıldığı yıl yapılan gerçek giderlerin belgelendirilmek ve beyannamede gösterilmek koşuluyla, bu ürünlere isabet eden satış hâsılatından indirilmesi ve bu şekilde bulunacak safi kazancın matraha eklenmesi öngörülmüş, böylece gerçek usulden, götürü usule geçişte devredilecek mahsullerin değerlendirilerek beyan edilmesi ve vergilendirilmesi sağlanmış bulunmaktadır.

Madde 37. — Dört fıkradan ibaret olan 55 nci madde, 53 ncü maddede yapılan değişikliklere paralel olarak, tek fıkra haline getirilmiştir. Madde, yürürlükteki ikinci fıkra hükmünün aynısıdır.

Böylece, bilanço esasına ihtiyarilik tanındığı için anlamını yitiren 1,3 ve 4 ncü fıkralar kaldırılmış olmaktadır.

Madde 38. — Yürürlükteki 56 ncü maddenin üçüncü fıkrasında; Ziraat makine ve aletlerinin başka çiftçilerin zirai işlerinde çalıştırılması karşılığında herhangi bir zati istihlak maddesi alınması halinde, alınan, istihlak maddesinin emsal bedelinin hâsılat sayılacağı belirtilmiş, fakat aynı işler karşılığında istihsal vasıtası alındığı takdirde ne yapılacağı belirtilmemiştir. Bu nedenle anılan maddenin üçüncü fıkrası yeniden düzenlenmiş ve istihsal vasıtalarının emsal bedelinin de hâsılat sayılacağı belirtilmiştir.

Diğer taraftan mevcut kanunun son fıkrası kaldırılmış, böylece işletme ve bilanço hesabı esasına göre defter tutan mükellefler için ticari kazançlardaki esaslara paralel olarak stok değerlemesi esasını getirilmiş ve gelecek yıllara devreden ürünlerin vergilendirmede nazara alınması sağlanmış olmaktadır.

Madde 39. — 57 ncü maddenin 6 ncü bendinin parantez içi hükmü kaldırılmış ve yeni eklenen parantez içi hüküm ve 11 ncü bendi hükmünde yapılan değişikliklerle tarım kazancı mükelleflerinin işlerinde kullandıkları, işletmeye dahil olan ve olmayan taşıtlara ait giderlerin hangi şartlar altında hâsılattan indirilebileceği konusu hükme bağlanmıştır. Buna göre:

— İşletmeye dahil olup, yalnızca tarım işinde kullanılan taşıtların amortismanları ile giderlerinin tamamı gider yazılabilecek, ancak, bu taşıtların zati ve ailevi ihtiyaçlar için de kullanılması halinde amortisman ve giderlerinin ancak % 20 sinin hâsılattan indirilmesi mümkün olabilecektir.

— İşletmeye dahil olmayan, taşıtlara ilişkin giderlerin hâsılattan indirilmesi ise mümkün olmayacaktır.

Yapılan bu değişiklikle, öteden beri, farklı şekilde uygulamalar nedeniyle önemli bir sorun teşkil eden nakil vasıtalarının amortisman ve giderleri konusu ticari kazançla ilişkin hükümlere paralel olmak üzere tek esasa bağlanmıştır.

Diğer taraftan 56 ncü maddede yapılan değişikliğe paralel olarak maddenin sonuna eklenen bir fıkra ile muafiyetten veya götürü gider usulünden gerçek usule geçen çiftçiler için önceki yıllardan devreden ürünlerin Vergi Usul Kanununun 45 ncü maddesinde belirtilen ortalama maliyet bedeli esasına göre değerlendirilerek gider yazılacağı hususunda yeni bir hüküm getirilmiştir.

Madde 40. — Aynı Kanunun 59 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki gerekçelerle kaldırılmıştır.

İşletme hesabı esasına göre defter tutmak, hiç şüphe yok ki bilanço esasına göre defter tutmaktan çok daha kolaydır. Bu nedenle, tarım faaliyetlerinin karakterine tam anlamıyla uyan işletme hesabı esasının yaygınlaştırılması, bilanço esasının ise ihtiyari hale getirilmesi, ekonomik gerçeklere daha uygun düşecektir.

Tarım Kazancı mükelleflerinin büyük çoğunluğu, götürü usul içinde kalmayı tercih etmektedirler. Oysa, bilindiği gibi, basit esaslara bağlanmış bir gerçek usulün yaygınlaşması, gerek mükelleflerin hesap sonuçlarını doğru olarak bilmeleri, gerek vergi güvenliğinin sağlanması yönlerinden olumlu ve yararlı olacaktır.

Bunların yanısıra, büyük çiftçilere ve bilanço esasından vazgeçmeleri mümkün olmayan tarım kazancı mükelleflerine, diledikleri takdirde, kazançlarını bilanço esasına göre tespit etme olanağı da tanınmaktadır.

Madde 41. — Gelir Vergisi Kanununda «Ücretin tarifi» ni yapan 61 nci maddesi aşağıdaki gerekçelerle yeniden düzenlenmiştir.

1. Maddenin birinci fıkrası hükmü aynen muhafaza edilmekte ve birinci fıkradan sonra gelmek üzere yeni bir fıkra getirilmektedir. Yeni getirilen fıkra ile, birinci fıkrada genel olarak tanımlanan ücrete, uygulamada karşılaşılan sorunların çözümü amacıyla isim zikretmek suretiyle açıklık getirilmektedir. Böylece, uygulamada özellikle kararsızlıklara ve karışıklıklara yol açan kasa tazminatı (malî sorumluluk tazminatları dahil), zam, avans, ağdat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı, ortaklık ilişkisi dışında kazancın belli yüzdesi olarak yapılan ödemelerle buna benzer ödemelerin ücret olarak vergilendirilmesi sağlanmış olacaktır.

2. Maddenin ikinci fıkrası üçüncü fıkra olarak ve fıkranın 1 numaralı bendi aynen muhafaza edilmiş ve 2 numaralı bendi, evvelce yapılan hizmetler yanında, gelecekte yapılacak hizmetlere karşılık verilen para ve ayınlarla sağlanan menfaatlerin de ücret olarak vergilendirilmesi amacıyla değiştirilerek, uygulamada hizmet erbabına, işe alma sırasında işverence para ve ayın olarak sağlanan ve vergi dışı kalan menfaatlerin vergilendirilmesi imkânı sağlanmıştır.

3. Anılan maddenin üçüncü bendine, milletvekillerinin yanısıra senatörleri de kavramak üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ifadesi getirilmiş ve il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri ile özel kanunlarına veya idari kararlara göre kurulan daimi ve geçici bütün komisyon üyeleri ile durumu bunlara benzeyen kimselere bu sıfatları nedeniyle ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatlerin ücret sayılacağı şeklinde değiştirilerek, bent hükmüne açıklık getirilmiştir.

4. Mevcut maddenin 4 numaralı bendi, 6 numaralı bent olarak yeniden düzenlenmiş ve 4 numaralı bent olarak yeni getirilen hükümlerle, yönetim ve denetim kurulları başkan ve üyeleri ile tasfiye memurlarına bu sıfatları dolayısıyla yapılan ödemelerin veya sağlanan her türlü menfaatlerin ücret sayılması öngörülmüştür. Mevcut metinde 3 numaralı bent içinde yer alan bu hüküm, ayrı bir bent halinde yeniden düzenlenerek, bu konuda uygulamada ortaya çıkan tereddütler açıklığa kavuşturulmuştur.

5. Yeni getirilen 5 numaralı bent hükmü ile, daha önce gerekçesi açıklanan ikinci kısım altıncı bölümde yer alan «Müteferrik istisnalar» da yapılan değişikliklere paralel olarak, bilirkişilerin, eksperlerin, spor hakemlerinin, her türlü yarışma jürisi üyelerinin aldıkları paralar ücret sayılmaktadır.

Madde 42. — Gelir Vergisi Kanununun işvereni tanımlayan 62 nci maddesinin, ikinci fıkrası 61 nci maddeye eklenen bentleri de kapsayacak biçimde «61 nci maddenin 1 ila 6 numaralı bentlerinde yazılı ödemeleri yapanların, Gelir Vergisi Kanununda yazılı ödevleri yerine getirmek bakımından işveren sayılacakları» şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 43. Ücretler üzerinden yapılan sosyal karakterdeki kesintilerin tümünün matrahtan indirilmesi gerektiği görüşü ile, 63 nci maddenin 980 sayılı Kanunla kaldırılan 1 numaralı bendi hükmü yerine getirilen yeni hükümlerle, kanunla kurulan ve sosyal karakterde olan yardımlaşma kurumlarına (Ordu, Memur ve İşçi Yardımlaşma kurumları v.b.) ödenen aidatların, aynen emekli aidatı veya sosyal sigorta primleri gibi, ücretten indirilebilmesi imkânı getirilmektedir. Ancak, bu tür ödentilerin matrahtan indirilebilmesi için, sosyal güvenlik kurumlarının kanunla kurulmuş olması şarttır. Bugünkü mevzuatımızda yer alan Ordu ve Memur Yardımlaşma Kurumları, bu niteliktedir.

Madde 44. — Gelir Vergisi Kanununda serbest meslek kazancının tesbitini düzenleyen 67 nci maddesine ikinci fıkrayı takiben eklenen yeni fıkra hükmü ile, daha önce amortismanına tabi tutulmuş iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması halinde, ticari kazancın tespitine ilişkin hükümlere paralel olarak, Vergi Usul Kanununun 328 nci maddesine göre hesaplanacak müsbet farkın serbest meslek kazancı sayılması konusunda madde metnine açıklık getirilerek uygulamadaki sorunların çözümü amaçlanmıştır.

Madde 45. — Gelir Vergisi Kanununda mesleki giderleri düzenleyen 68 nci maddenin 7, 8 ve 10 numaralı bentleri aşağıdaki gerekçelerle değiştirilmiştir.

1. Maddenin 7 numaralı bendinde bugün mevcut olan, mesleki faaliyette kullanılan tesisat ve demirbaşlarda amortismanına tabi tutulmayarak, doğrudan gider yazılacak 1 000 liralık hadde ilişkin parantez içi hüküm esas itibarıyla Vergi Usul Kanununu ilgilendirmekte olması nedeniyle kaldırılmış ve yerine amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması ile ilgili 67 nci maddede yapılan yeni düzenlemeye paralel olarak, Vergi Usul Kanununun 328 nci maddesine göre hesaplanacak zararların gider yazılmasına imkân veren yeni bir hüküm getirilmiştir.

2. Maddenin 8 numaralı bendinde, yapılan düzenlemeyle serbest meslek erbabı olarak bağımsız çalışan kişilerin sosyal güvenlik kuruluşu olan Bağ - Kur'un faaliyete geçmesi ve bu kuruma ödenen emeklilik aidatının yasa ile belli esaslara bağlanması nedeniyle, mevcut metnin parantez içi hükmünde yer alan tahdit kaldırılmıştır.

3. Maddenin 10 numaralı bendinde yer alan mecmua, gazete, işyeri temizliği ve asansörcü giderleri bendinde sayılan mesleki gider kalemleri arasından çıkarılmıştır. Aslında bu giderler işle ilgili olması koşulu ile 2 ve 4 numaralı bent hükümleri uyarınca gider yazılabilmektedir.

Diğer taraftan, mevcut metnin parantez içi hükmünde yer alan, bent kapsamına giren giderlere karşılık olmak ve 5 000 lirayı aşmamak üzere götürü olarak gayrisafi hâsılâtın % 10 unun gider olarak düşülebileceğini öngören hüküm kaldırılmıştır. Yapılan yeni düzenleme ile bu bent kapsamına giren giderlerin vesika esasına göre gerçek olarak tespiti ve bu şekilde tespit edilecek giderler toplamında gayrisafi hâsılâtın % 5 ini aşmaması esası getirilmiştir. Ayrıca özel otomobillerini işlerinde kullananların yaptıkları giderlerin % 50 sinin düşülebileceğine ilişkin hüküm değiştirilerek bu nisbet ticari ve zirai kazançlardaki düzenlemelere paralel biçimde % 20 ye indirilmiştir.

Madde 46. — Gelir Vergisi Kanununun serbest meslek kazançlarında götürü usulü düzenleyen 69 uncu maddesinin parantez içi hükmüne, hâsılâtlarının büyük boyutlara ulaştığı ve defter tutma yönünden yeterli bilgiye sahip oldukları gözlenen dış protezçileri ilave edilerek bunların gerçek usulde vergilendirilmeleri sağlanmıştır.

Maddenin sonuna eklenen bir fıkra ile de, götürü usulde vergiye tabi tutulan ticaret erbabı ile serbest meslek erbabı arasında, safi kazanç takdirinde görülen farklılaşmayı önlemek amacıyla 46 nci madde hükmüne atıfta bulunulmuştur. Bu suretle götürü usulde vergilendirilen serbest meslek erbabının safi kazançlarının tesbitinde 46 nci maddede yapılan düzenleme esas alınacaktır.

Madde 47. — Bu madde ile Gelir Vergisi Kanununda gayrimenkul sermaye iradının tanımı yapılan 70 nci maddenin 5 numaralı bendi ile son fıkrası değiştirilmektedir.

Mevcut 5 numaralı bent hükmünde yer alan hakların yanı sıra arama hakları ve ruhsatları, marka, her türlü teknik resim, desen, model, plan, sinema ve televizyon filimleri, ses ve görüntü bantları, sanayi ve ticaret ve bilim alanında elde edilmiş bir tecrübeye ait bilgilerle gizli bir formül veya imalât usulü üzerindeki kalkınma hakkı veya kullanma imtiyazı gibi haklar ilave edilerek, bugün için başlı başına bir kiralama konusu olan ve büyük boyutlarda kira ücreti ödenen anılan gayri maddi haklar, madde metninde açıkça sayılarak vergiye tabi olup olmadıkları yönünde sürdürülen tartışmalara ve ortaya çıkan uyumsuzluklara son verilmesi amaçlanmıştır.

Maddenin son fıkrası, zirai faaliyete bilfiil iştirak etmeksizin sadece üründen pay alan arazi sahiplerinin, bu gelirlerinin, Gelir Vergisi uygulaması yönünden gayrimenkul sermaye iradı sayılması biçiminde ve vakıf geliri ile ilgili eski hükümde muhafaza edilerek yeniden düzenlenmiştir. Anılan fıkranın bu şekilde tedvini ile arazi sahibinin hiçbir masrafa, dolayısıyla zarara iştirak etmeden üründen alacağı pay hasılât kirası şeklinde kabul edilerek gayrimenkul sermaye iradı sayılmış, bu suretle yüksek oranda gider düşülmesi önlenmiş konuya açıklık getirilerek uyumsuzlukların çözümü sağlanmıştır.

Madde 48. — Gelir Vergisi Kanununun 73 nci maddesinin matlabı, maddenin içeriğini kavrayacak şekilde «Emsal kira bedeli esası» şeklinde ve birinci fıkrası da aşağıdaki gerekçelerle değiştirilmiştir.

Birinci fıkrada yer alan hükmün, bugünkü Emlâk Vergisi sistemi karşısında, yeniden düzenlenmesi uygun görülmüştür. Yürürlükteki hüküm, binalar için gayrisafi irat, arazi için vergi değeri, diğer mal ve haklar için maliyet bedeli esaslarını benimsemiştir. Emlâk Vergisi adı ile mevzuatımıza giren yeni sistem ise, gayrimenkullerde «Beyan esasına dayalı vergi değeri» prensibini getirmektedir. Bu durumda, gayrimenkul servetin değeri ile bunun geliri arasındaki nispi ilişki de büyük değişikliklere uğramış olmaktadır.

Maddenin bu esaslar içinde yeniden tedvini sırasında, emlâkte (Bina ve arazide) emsal kira bedelinin tespitinde, kira mevzuatına göre takdir edilmiş kirasının, bu kira yoksa Emlâk Vergisi Kanununa göre tespit edilen vergi değerinin % 6'sının esas alınması öngörülmektedir. Diğer mal ve haklar için bugün mevcut olan emsal kira bedeli esasına ise aynen muhafaza edilmiştir.

Madde 49. — Bu madde ile Gelir Vergisi Kanununda gayrimenkul sermaye iratlarında giderleri düzenleyen 74 nci maddenin birinci fıkrası ile, aynı fıkranın 10 numaralı bendi değiştirilmiş, birinci fıkranın 5 numaralı bendinin parantez içi hükmü kaldırılmış ve üçüncü fıkrasında yer alan % 20 götürü gider oranı % 25'e yükseltilmiştir.

Yapılan değişikliklerin gerekçesi aşağıda belirtilen noktalarda toplanmaktadır.

1. Birinci fıkra hükmünde yapılan değişiklikle 21 nci maddede yapılan değişikliğe paralel olarak, bir takvim yılında elde edilen ve 240 000 lirayı aşmayan hasıllata uygulanacak olan 40 000 liralık istisna miktarına isabet eden giderlerin, istisna miktarını aşan ve vergiye tabi tutulacak gayrisafi hasıllattan indirilmesi önlenmiştir.

Esasen, vergiye tabi tutulmayan bir hasıllatın giderlerinin vergiye tabi olacak kısımdan indirilmesi vergilendirme prensiplerine de aykırı bulunmaktadır.

2. Bilindiği üzere, teoride aynı vergilerin şahsi vergilere mahsubu, genellikle kabul edilmemektedir. Ülkemizde bugüne kadar uygulamalar aksi yönde gelişmiştir. Vergi teorisine aykırı olan ve yeni Emlâk Vergisi sistemi karşısında artık gereği kalmayan Emlâk Vergisinin Gelir Vergisinden mahsubu esasına son vermek amacıyla, madde, kiraya verilen gayrimenkuller için ödenen Emlâk Vergilerinin gider yazılmasına imkân verecek şekilde getirilmiş ve 5 numaralı bentte yer alan konuyla ilgili parantez içi hüküm kaldırılmıştır.

Bina ve arazi vergilerinin Gelir Vergisine mahsubu yerine, gider yazılması esasına gidildiği için, gayrimenkul sermaye iradının safi miktarının hesaplanmasında götürü gider usulünü tercih eden mükelleflere tanınan % 20 götürü gider oranının da yükseltilmesi yoluna gidilmiştir.

3. Maddenin 10 numaralı bendi, mükelleflerle idare arasındaki anlaşmazlıkları önleyecek şekilde, yeniden düzenlenmiştir. Böylece, birden fazla konuta sahip olup da bunların kiraya vermek suretiyle başka bir konutta kira ile oturan kimselerin, kiraya verilen konutlardan sağladıkları gayri safi kira hasıllatından, oturdukları konut için ödedikleri kiranın indirilmesi olanağı verilmiş olmaktadır.

Bilindiği gibi, bundan önceki uygulamalarda, birden fazla konutu olup da bunları kiraya vermek suretiyle başka bir yerde oturan kimselerin bu yer için ödedikleri kira bedeli, kiraya verilen konutlardan sadece bir tanesinin iradından indirilmekte idi. Yeni hükümle, bu anlaşmazlık ortadan kalkmış olacaktır.

Böyle bir değişiklik, her şeyden önce, psikolojik etkisi dolayısıyla, gayrimenkul sermaye iratlarının gerçeğe uygun şekilde beyanını teşvik edecektir. Öte yandan, bugüne kadar gelen uygulamalarda, kiraya verilen konutlarla kira ile oturan konutların büyüklükleri kıyaslanamadığından, meselâ, her biri 60'ar metrekarelik iki konutunu kiraya vererek 120 metrekarelik bir konutta kira ile oturan bir kimsenin (aslında kanun koyucunun maksadına da uygun şekilde, aldığı kiralar üzerinden Gelir Vergisi ödememesi gerekirken) mahsubun tek bir konutun kirasından yapılması nedeniyle, fiktif bir irat üzerinden vergi ödeme durumu ortaya çıkmakta idi. Yapılan değişiklikle, bu uygulamaya da son verilmiş olacaktır.

Bu hükmün uygulanmasında, sahip olunan konutlar ile kirayla oturan konutun ayrı ayrı şehirlerde bulunması şartının aranmayacağı da tabiidir. Bilindiği üzere, bu şart, esasen 1963 yılında 202 sayılı Kanunla kaldırılmış bulunmaktadır. Bu hükmün uygulanması ile ilgili olarak, maddeye yeni bir unsur daha eklenmiştir. Buna göre, anılan indirim yapılmadan önce gayrisafi hasıllattan, maddenin öteki (1-9 ve 11 sayılı) bentlerinde yazılı giderler indirilecek, kira ile oturan konutun kira bedeli ile ilgili indirim, kalan miktara uygulanacaktır.

Böylece, gayrisafi irattan öncelikle ödenen kiranın indirilmesi suretiyle, elde edilen hâsılata ait diğer giderlerin beyannameye zarar olarak intikali önlenmiş olacaktır.

Bu işlem sonunda, kiranın indirilemeyerek kalan kısmı, 88 nci maddenin üçüncü fıkrasının uygulanmasında gider fazlalığı sayılmayacak, yani zarar olarak beyan edilemeyecektir.

Madde 50. — Menkul sermaye iradının tarifi ile ilgili 75 nci maddede yapılan değişiklikler, aşağıda sıra ile açıklanmıştır :

1. Birinci fıkradaki «temettü» terimi yerine, Ticaret Hukuku esaslarına uygun şekilde, «Kâr payı» terimi getirilmiştir.

2. Birinci fıkranın 1 numaralı bendinde parantez içinde yer alan «müessis ve intifa hisseleri dahil» deyi mi konuya açıklık getirmek ve hazırlık döneminde ödenen faiz ve kâr garantilerini de kapsamak amacıyla, «kurucu hisse senetleri ve diğer intifa hisse senetlerine verilen kâr payları ile pay sahiplerine hazırlık dönemi için faiz olarak veya başka adlarla yapılan her türlü ödemeler dahil» şekline getirilmiştir.

3. Birinci fıkranın 3 numaralı bendi, 2 numaralı bent şeklinde yeniden düzenlenmiş ve bu bentte ayrıca, âdi komandit şirketlerde komanditerlere dağıtılan kâr paylarının, şirket kârının tespit edildiği takvim yılının sonunda elde edilmiş sayılacağına dair bir hüküm getirilmiştir. Bu suretle, Adi Komandit Şirketlerde Komanditer ortakların kâr paylarının hangi takvim yılında elde edilmiş sayılacağı konusu açıklığa kavuşturulmuş olmaktadır. Adi Komandit Şirketlerde Komanditer ortakların elde ettikleri kâr payları menkul sermaye iradı sayılmakla birlikte bu ortaklarda aynen Komandite ortaklar gibi, bu kâr paylarını şirket kazancının tespit edildiği takvim yılı sonunda elde etmiş sayılacaklar ve bunları izleyen yılın Mart ayı içinde beyan edeceklerdir. Bu kâr payları üzerinden bundan böyle vergi tevkifatı yapılması da söz konusu olmayacak, böylece özellikle 1137 sayılı Kanunun kabulünden bu yana süregelen anlaşmazlıklar ve karşılaşılan güçlükler sona erecektir.

4. Birinci fıkraya 3 numara ile getirilen yeni bir bent ile, kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr payları menkul sermaye iradı sayılmaktadır. Daha önce de açıklandığı üzere, «ücretin tarifi» ile ilgili 61 nci maddenin 3 numaralı bendinden, bu tür ödemeler çıkarılmıştır. Böylece, kurumlarda idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr paylarının, ücret adı altında, Kurumlar Vergisi matrahı dışında bırakılması şeklindeki uygulamanın sakıncaları da önlenmiş olacaktır.

5. Maddeye 4 numara ile konulan yeni bent hükmü ile, dar mükellefiyete tabi kurumların ticari bilançolarına göre tahassül eden kârdan, Kurumlar Vergisi düşüldükten sonra kalan kısmında menkul sermaye iradı sayılması öngörülmüştür.

Bilindiği üzere, dar mükellefiyete tabi kurumların elde ettikleri bu tür kazançlar, bu kurumların anamerkezlerine transfer edilecek kâr payları niteliğindedir. Bu tür gelirler, uluslararası vergi anlaşmalarında, vergi kesintisine imkân veren menkul sermaye iratlarından sayılmakta olduğu için vergi hukukumuzda da bu gelir kategorisi içinde yer almaları zorunlu ve mantıklı görülmektedir. Böylece, bu kazançların Gelir Vergisi kesintisi yapılmak suretiyle vergilendirilmesi de sağlanmış olmaktadır.

6. Yürürlükteki kanunun her nevi tahvilat faizleri ile ilgili 2 numaralı bent hükmü ile «Her nevi alacak faizleri» ile ilgili 4 numaralı bent hükmü, ifadeleri düzeltilmek suretiyle, 5 ve 6 numaralı bentler olarak tedvin edilmiştir.

7. Mevcut metinde 5 numaralı bent olarak yer alan «mevduat faizleri» yeni metnin 7 numaralı bendinde daha açık bir şekilde ve genişletilerek yeniden düzenlenmiştir. Bu meyanda olmak üzere bankelere yatırılan paralara ödenen faizlerin mevduat faizi niteliğinde olduğu açıkça tasrih edilmiş, diğer taraftan devamlı olarak para toplama işiyle meşgul olanların topladıkları paralara sağladıkları gelirler ve menfaatlerde mevduat faizi kabul edilerek bugün vergilendirilmesi özellikle tevkifat yönünden güçlük arzeden bir gelir türünün menkul sermaye iradı kapsamına alınması sağlanmıştır.

8. «İrat sayılan ve sayılmayan haller»i düzenleyen 76 nci madde hükmünde yer alan 1, 2 ve 3 numaralı bentler; 8, 9 ve 10 ncu bentler şeklinde, 75 nci maddeye alınmıştır. Böylece, 75 nci madde, irat sayılan hallerin tamamını kapsamak suretiyle, mantıklı bir düzen içinde yeniden kaleme alınmış olmaktadır.

9. Kurumlar Vergisi Kanununda yapılan değişiklikle, anılan vergi nispeti % 25'den % 40'a çıkarıldığı ve Gelir Vergisi Kanunu değişiklik tasarısı ile bunun dörtte üçü «Vergi alacağı» olarak kabul edildiği için, hesaplanacak gelir vergisinden mahsup edilecek bu meblağın beyan edilecek menkul sermaye iradına ilavesini sağlamak amacıyla «Vergi alacağı»nın menkul sermaye iradınının bir parçası olduğu 75 nci maddeye yeni getirilen 11 numaralı bentle tasrih edilmiştir. Nitekim bugünkü sistemde ödenen kâr paylarından tevkif yoluyla alınan vergi beyan edilen matraha dahil edilmekte, bu şekilde gayrisafi tutar üzerinden hesaplanan gelir vergisinden daha önce kesilmiş ve matraha dahil edilmiş bulunan vergi tevkifatının düşülmesi yoluna gidilmekte idi. Diğer taraftan Kurumlar Vergisine tabi olmayan kazançların gerçek kişilere dağıtılması sırasında % 33 1/3 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılması öngörüldüğünden bu kazançları safi tutarları üzerinden elde eden mükelleflerde vergi alacağını hesap edip elde ettikleri menkul sermaye iradına ilave ederek beyan ve hesaplanacak vergiden de mahsup edeceklerdir. Bu tevkifat ile Kurumlar Vergisine tabi olan ve olmayan kazançların safi tutarlarının yarısı kadar vergi alacağına sahip olmaları ve beyan sırasında farklılık arz etmemeleri sağlanmıştır.

10. Maddeye 9 numaralı bent ile yeni getirilen hükümlerle, faizsiz (özellikle döviz) olarak alınan krediler dolayısıyla meydana gelen ve kâr ortaklığı şeklinde ortaya çıkacak durumları kavramak amacıyla, söz konusu krediler için alınan kâr paylarının menkul sermaye iradı sayılması öngörülmüştür.

Bu hüküm özellikle İslam ülkeleri ve bu ülkelerin iktisadi kuruluşları ile fiiliyatta ortaya çıkan bazı kavram anlaşmazlıklarını bizim mevzuatımız açısından düzene sokmak ve mezkûr ülke ve kuruluşlarla olan ekonomik ilişkilerimizde gelişmeler sağlamak amacıyla getirilmektedir.

11. Yürürlükteki 77 nci maddede yer alan hüküm, «yukarıda yazılı iratlar, bunları sağlayan sermaye sahibinin ticari faaliyetine bağlı bulunduğu takdirde, ticari kazancın tespitinde nazara alınır» ifadesi ise, 75 nci maddeye son fıkra hükmü olarak eklenmiştir.

Madde 51. — 75 nci madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, maddenin ilk üç bendinde yer alan «İrat sayılan haller», 75 nci madde metnine dahil edilmiş ve madde yalnızca «İrat sayılmayan haller»i kapsayacak şekle getirilmiştir.

Madde 52. — Yürürlükteki 77 nci madde hükmünün 75 inci madde ile organik ilişkisi gözönünde tutularak anılan madde metnine alınması dolayısıyla bu maddenin yeri boş kalmış olmaktadır. 77 nci madde Kurumlar Vergisi Kanunu ile getirilen yeni sistemin tabii bir sonucu olan «Vergi Alacağı»nın düzenlenmesi amacıyla, yeniden yazılmıştır.

Bilindiği üzere, «Vergi Alacağı» kavramı vergi hukukumuzda, Kurumlar Vergisi nispetinin % 40'a çıkarılması dolayısıyla girmektedir. Bu vergi alacağı, dağıtılan kâr payının %50'si olarak hesap ve kabul edilmekte ve kâr payını alan gerçek kişinin menkul sermaye iradı sayılmaktadır. Vergi alacağı, yürürlükteki sistemde yer alan vergi tevkifatının yerini almaktadır. Aslında mükellefler vergi alacağını nakden tahsil etmiş olmamakla birlikte nakden veya hesaben tahsil ettikleri menkul sermaye iradına (kâr payına) eklemek suretiyle beyan edecekler, bu beyana göre hesap edilen Gelir Vergisinden kurumun ödediği Kurumlar Vergisinin yarısına tekabül eden vergi alacağını mahsup edeceklerdir. İleride de açıklanacağı üzere, bu mekanizmanın uygulanmasının tabii sonucu olan vergi mahsubu, Gelir Vergisi Kanununun bu değişikliklere paralel olarak yeniden yazılan mükerrer 122 nci maddesinde düzenlenmiştir. «Vergi alacağı» sisteminin kabulü ile, yürürlükteki 96 nci maddede yer alan vergi tevkifatı sisteminin sebep olduğu pek çok uygulama anlaşmazlığının giderileceği ve sistemin, otomatik mahsup mekanizması yolu ile, basit ve açık bir uygulama ortamı yaratacağı düşünülmektedir.

«Vergi alacağı» sistemi, Kurumlar Vergisinin yarattığı mükerrerliği gideren bir unsur olarak, bugün birçok Batı Ülkesinde başarı ile uygulanmaktadır. Ülkemizde de, Kurumlar Vergisi nispetinin yükseltilmesi ile ortaya çıkan vergi mükerrerliğini hafifletecek bir sistem olarak benimsenmiştir. Getirilen yeni mekanizma, Kurumlar Vergisinin olumsuz psikolojik yükünü hafifletecek ve önemli bir kısım mükellefi de yıllık beyanname vermeğe teşvik edecektir.

Öte yandan son yıllarda ülkemizde hızla gelişen holdingleşme süreciyle, bir kurumun elde ettiği kârın aynı holdinge dahil çeşitli kurumlar arasında dolaşması suretiyle Gelir Vergisi Tevkifatından kaçınılabileceği yolunda, kazanç elde edildiği kurumda tevkifata tabi tutularak vergi alacağı sistemi ile kapatılmaktadır.

Madde : 53, 54, 55, 56 ve 57 nci maddelerle getirilen yeni düzenlemeye ilişkin genel gerekçe aşağıda açıklanmıştır.

193 sayılı Kanunun üçüncü kısmının sair kazanç ve iratlarla ilgili yedinci bölümünde yer alan 80, 81 ve 82 nci maddelerinin yürürlükten kaldırılması ve bu kategoriye giren kazanç ve iratların günümüzün koşullarına daha uygun bir şekilde vergilendirilmesini sağlamak üzere yeni bir metnin düzenlenmesi gerekli görülmüştür. Teklife göre, kaldırılan maddeler yerine 80, mükerrer 80, 81, mükerrer 81 ve 82 nci maddelerin getirilmesi öngörülmüştür. Aşağıda her madde hakkında yapılacak açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, öngörülen yenilikler şu noktalarda toplanmaktadır :

1. Bugüne kadar Gelir Vergisi Kanunumuzda bir kavram olarak açıkça yer almamış bulunan «değer artışı kazançları» bu defa vergi teorisindeki yeni ile orantılı bir şekilde ve açık birtakım temel ilkelere dayandırılmak suretiyle vergi sistemimize ithal edilmiştir.

Bilindiği gibi, son zamanlara kadar genellikle bütün vergi sistemlerinde, değer artışı kazancı niteliğinden olan gelir unsurlarından sadece esas itibariyle spekülatif olanlar vergilendirilmekte; bunlar dışında kalanlar ise vergiye tabi tutulmamakta idi. Zamanla bu görüş, değişen koşulların doğal sonucu olarak, önemini ve gücünü büyük ölçüde yitirmiş ve günümüzde «değer artışı kazançları» kavramı bambaşka bir anlam kazanmıştır.

Gelir vergisi sistemimizin bu defaki revizyonu sırasında, anılan kazançların bu yeni eğilim ve anlam içinde yeniden ele alınması ve gerçek karakterine uygun bir biçimde vergilendirilmesi, kanımızca önemli bir reform niteliği taşımaktadır. Gerek sözü geçen kazançların vergi kapsamına alınması için konulan kriterler, gerek bu tür kazançlara uygulanacak özel tarife tekniği ile ilgili aşağıdaki açıklamalarımız incelendiğinde bu reform niteliği daha belirgin bir şekilde ortaya çıkacaktır.

2. «Değer artışı kazançları» yalnız gayrimenkul mallarla menkul kıymetleri değil «değer artışı» na konu teşkil edebilecek diğer mal ve hakları da kapsayacak tarzda düzenlenmiştir.

3. Vergiye tabi olan ve olmayan değer artışı kazançları, uygulamada açıklık ve kolaylık sağlamak amacıyla, ayrı maddeler halinde düzenlenmiştir. Aynı amaçla, bu tür kazançların tespit şekli de bağımsız bir maddede gösterilmiştir.

4. Menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirilmesi için gerek bunların iktisap şekli, gerek iktisap tarihinden itibaren belli bir sürenin geçmemiş olması yönlerinden halen mevcut birtakım kayıtlar, yukarıda değinildiği üzere, değer artışı kazançları kavramının yeni anlamına uygun bir tarzda kaldırılmış; ancak safi değer artış kazancının tespiti açısından, iktisap tarihi ile elden çıkarma arasında geçecek sürenin bir kriter olarak kullanılması öngörülmüştür.

5. Diğer gelir unsurlarından birine dahil olmamakla beraber değer artışı kazancı niteliği de taşımayan ve fakat vergi kapsamına alınması gereken belli bazı kazançlar ise «arızı kazançlar» başlığı altında ve ayrı madde halinde düzenlenmiştir.

Madde 53. — Gelir Vergisi Kanununun 80 nci maddesi gelir unsurlarını, değer artışı kazançları ve arızı kazançlar olmak üzere tarif ve tespit etmektedir. Bu suretle yürürlükteki maddenin 1 numaralı bendinde tadadi olarak yer alan kazançlar, bu defa gerçek niteliklerini belirgin bir şekilde ortaya koymak amacıyla, «değer artışı kazançları» kavramı ile ifade edilmiş bulunmaktadır.

Madde 54. — Tasarımın yeni getirilen mükerrer 80 nci maddesiyle vergiye tabi değer artışı kazançları düzenlenmiş bulunmaktadır.

Bu düzenlemeyle;

1. Gayrimenkul mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirilmesi ile ilgili yürürlükteki 81 nci maddede öngörülen iktisap şekli ile ilgili hüküm «iktisap şekli ne olursa olsun (ivazsız olarak iktisap edilenler hariç)» şeklinde değiştirilerek 70 nci maddenin 1, 2, 4 ve 7 nci bentlerinde yazılı gayrimenkul mal ve hakların devrinden sağlanan ve istisna haddini aşan kısmın vergilendirilmesi öngörülmüş, böylece maddede yazılı şart ve sürelerle hangi çeşit gayrimenkul mal ve hakların elden çıkarılmasından sağlanan kazançların «değer artışı kazancı» sayılacağı konusuna açıklık getirilmiştir. Ayrıca, fiyatlar genel seviyesindeki yükselmeler gözönünde tutularak halen mevcut 10 000 liralık istisna haddi 100 000 liraya çıkarılmıştır.

2. Menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirilmesi için mevcut iktisap şekli ve süre ile ilgili kayıtlar da kaldırılmış; ayrıca 2 000 liralık istisna haddi 50 000 liraya çıkarılmıştır.

3. Telif hakları ile ihtira beratları dışında kalan gayri maddi hakların elden çıkarılmasından doğan kazançların neler olduğu 70 nci maddeye atıf yapılarak belirtilmiş ve 5 000 liralık istisna haddi 50 000 liraya çıkarılmıştır.

4. Telif haklarının ve ihtira beratlarının mükellefleri, mucitleri ve bunların kanuni mirasçıları dışında kalan kimseler tarafından elden çıkarılmasından doğan kazançlar dahi mevcut 5 000 liralık istisna haddi de 50 000 liraya çıkarılmıştır.

5. Ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar bağımsız bir bent halinde düzenlenmiştir.

6. Keza, faaliyeti durdurulan bir işletmenin kısmen veya tamamen elden çıkarılmasından doğan kazançlar da bağımsız bir bent halinde düzenlenmiştir.

Yukarıki bentlerde, yazılı hadler, birer istisna niteliğinde olup sağlanan kazançların bu hadlerin altında kalması halinde, tamamı vergi dışı kalacak; bu hadleri aşması halinde ise sadece haddi aşan kısmı vergiye tabi tutulacaktır.

7. Faaliyetine devam eden ticari bir işletmenin kısmen veya tamamen satılmasından veya ticari işletmeye dahil amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin ve yukarıdaki bentlerde yazılı hakların elden çıkarılmasından doğan kazançların ticari kazanç sayılacağı ve bunlara ticari kazanç hakkındaki hükümlerin uygulanacağı hakkındaki hüküm bu defa, öngörülen diğer değişikliklerle ahenkli bir şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Maddenin çeşitli fıkra ve bentlerinde kullanılan ve bir yenilik teşkil eden «elden çıkarma» deyimini, açık ve berrak bir şekilde tanımlanmış ve bu deyim, maddede yazılı mal ve hakların satılması bir ivaz karşılığında devir ve temlik, trampa edilmesi, takası, kamulaştırılması, devletleştirilmesi ve ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasını ifade ettiği belirtilmiştir. Gördüğü gibi, ivazsız intikaller elden çıkarma sayılmadığından, bu tür intikallerde vergiye tabi bir değer artışı kazancı söz konusu değildir. Hemen belirtmek gerekir ki, bu genel tanımın, kapsamına girmekle birlikte, aslında vergiye tabi bir değer artışı kazancı doğurmayan bazı elden çıkarmalar, yeni teklif olunan 81 nci maddede gösterilmiştir.

Madde 55. — Yeniden düzenlenen 80 ve mükerrer 80 nci maddeye paralel olarak 81 nci madde «vergilendirilmeyecek değer artışı kazançları» başlığı ile yeniden düzenlenmiş ve bu nitelikteki kazançlar hakkındaki açıklama aşağıda yapılmıştır :

1. Ferdi bir işletme sahibinin ölümü halinde, kanuni mirasçılar tarafından işletmenin faaliyetine devam olunması ve mirasçılar tarafından işletmeye dahil iktisadi kıymetlerin kayıtlı değerleriyle (bilanço esasına göre defter tutuluyorsa bilançonun aktif ve pasifiyle bütün halinde) aynen devir alınması halinde değer artışı kazancı hesaplanmayacağı hükme bağlanmıştır. Bu suretle, ticari işletmelerin devamlılığını bozmamak mümkün olacaktır.

2. Kazancı bilanço esasına göre tespit edilen ferdi bir işletmenin bilançosunun bir sermaye şirketine aktif ve pasifiyle bütün halinde devrolunması, devralan şirketin bilançosuna aynen geçirilmesi ve ferdi işletmenin sahiplerinin şirketten, devir bilançosuna göre hesaplanan öz sermayesi tutarında ortaklık payı veya hisse senedi alması halinde de keza, değer artışı kazancı hesaplanmayacak ve vergilendirilmeyecektir.

Bu hüküm halen yokluğu duyulan büyük bir boşluğu doldurmak amacıyla getirilmektedir. Gerçekten gerek ekonomik kalkınma, gerek vergilemede güvenliği sağlama yönlerinden şirketleşme hareketinin hayati bir önem taşıdığı açıktır. Durum böyle iken, ferdi işletmelerin sermaye şirketleri haline dönüşmesi, yürürlükteki 81 nci maddeye göre ortaya çıkan gelir vergisi mükellefiyeti nedeniyle, adeta cezalandırılmakta ve kurumlaşma fiilen olanaksız hale gelmekte idi. Yukarıda değinilen yeni hükümlerle, bu sakınca ortadan kaldırılmakta ve ekonomiye yeni bir hamle olanağı ve ortamı yaratılmış olmaktadır.

3. Kollektif veya adi komandit şirketlerin yukarıdaki bentte yazılı koşullar içinde nevi değiştirerek; anonim, limited veya eshamlı komandit şirket haline dönüşmesi halinde de değer artışı kazancı hesaplanmayacaktır. Bu hüküm de yukarıda açıklanan gerekçe ile getirilmektedir.

Madde 56. — Mükerrer 80 nci madde ile Gelir Vergisi Kanununda yeniden tedvir edilen «değer artışı kazançları» ile ilgili düzenlemeye paralel olarak mükerrer 81 nci maddede de safi değer artışı kazancının nasıl hesaplanacağı hususu düzenlenmiş bulunmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasında safi kazanç, elden çıkarılan mal ve hakların iktisap bedeli ile elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarı arasındaki fark, iktisap bedeli ise bu mal ve hakların iktisap edilmesi için yapılan her türlü ödemelerle bunlara ilişkin giderlerin ve vergi, resim ve harçların toplamı olarak tanımlanmıştır.

Bu maddede öngörülen iktisap bedelinin ve vergiye tabi kazancın hesaplanması bakımından, aşağıdaki açıklamaların yapılması gerekli görülmüştür :

1. Bina ve arazide iktisap bedeli, bunların iktisabı dolayısıyla tespit edilen Emlak Alım Vergisi matrahına, yapılan giderlerle ödenen aynı vergi, resim ve harçların eklenmesi suretiyle hesaplanacaktır.

2. Menkul kıymetlerin iktisap tarihinden sonra elden çıkarılması halinde vergiye tabi safi değer artışı kazancının tespitinde safi kazançtan istisna haddi düşüldükten ve ilk tam yıl hariç olmak üzere, sonra geçen her tam yıl için kalan miktarın % 40'ının safi kazançtan ayrıca indirileceği, ancak, bu şekilde indirilen kısmın safi kazancın % 80'ini geçemeyeceği hükme bağlanmıştır.

Mükelleflerin safi kazançtan indirilecek istisnadan başka yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanan ve elden çıkarma tarihine göre % 80'e varan indirimden yararlanabilmeleri için menkul kıymetlerin iktisap tarihlerini bilmeleri ve tevsik etmeleri gerekmektedir. Aksi durumda, safi kazançtan istisnadan başka bir indirimin yapılması sözkonusu olmayacaktır.

Böylece spekülatif amaçla menkul kıymet alım satımından doğacak kazançların vergilendirilmesi ancak fiyatlar genel seviyesinde meydana gelecek yükselmeler nedeniyle ortaya çıkan fiktif değer artışlarının ise vergi dışı bırakılması sağlanmaktadır.

Elden çıkarılan menkul kıymetlerin iktisap bedelinin bilinmemesi durumunda 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 266 ncı maddesinde yazılı itibari değerleri bu maddenin uygulanmasında menkul kıymetler için iktisap bedeli olarak alınacaktır.

Elden çıkarılan menkul kıymetlerin ivazsız olarak iktisap edilmiş bulunması halinde, bu menkul kıymetleri elden çıkaran için iktisap bedeli, veraset ve intikal vergisine esas olan matraha ivazsız intikal dolayısıyla kendisi tarafından ödenen her türlü vergi, resim ve harçların eklenmesi suretiyle tespit olunacaktır.

Madde 57. — Vergiye tabi arazi kazançları düzenleyen 82 nci madde ile vergi kapsamına alınan kazançlar yeniden gözden geçirilmiş ve aşağıda belirtilen gerekçelerle yeniden düzenlenmiş bulunmaktadır.

1. Arazi olarak ticari muamelelerin icrasından veya bu nitelikteki muamelelere aracılık yapılmasından elde edilen kazançların 10 000 lirayı aşan kısmı vergiye tabi tutulmaktadır.

Yürürlükteki maddenin 1 numaralı bendinde de yer alan bu kazançlarla ilgili değişiklik, para değerindeki düşüklüğe paralel olarak 1 000 liralık haddin 10 000 liraya çıkarılmasından ibarettir.

2. Yürürlükteki maddenin 2 numaralı bendi hükmü genişletilmiş; ticari bir faaliyetin durdurulması veya terki için alınan paraların yanında, zirai ve mesleki faaliyetlerin durdurulması ve terki için alınan paralarla henüz başlamamış bir faaliyete hiç girilmemesi; ihale, artırma, eksiltme ve yarışmalara iştirak edilmemesi karşılığında alınan paralar ve sağlanan diğer menfaatler de vergi kapsamına alınmıştır. Ayrıca 1 numaralı bent hükmüne paralel olarak, kazancın vergiden istisna edilen kısmı 1 000 liradan 10 000 liraya çıkarılmıştır. Bu suretle bugüne kadar vergi dışı kalmış bir kısım kazançlar vergiye tabi tutulmuş olmaktadır.

3. Yürürlükteki metinde yer alan gayrimenkullerin boşaltılması ve kiracılık hakkının devri karşılığında alınan tazminatlar ile peştemallıkların yanında kiracıya ait tesisat ve malların boşaltma ve devri sırasında kiralayana veya yeni kiracıya devrinden doğan kazançlar da vergi kapsamına alınmış ve 1 000 liralık istisna haddi 10 000 liraya çıkarılmıştır.

4. Arazi olarak yapılan serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla tahsil edilen hasılat mevcut metinde olduğu gibi aynen muhafaza edilmiş; fakat daha önceki bentlere paralel olarak istisna haddi 1 000 liradan 10 000 liraya çıkarılmıştır.

5. Bu defaki değişiklik sırasında, gerçek usulde vergiye tabi mükelleflerin, bıraktıkları işleriyle ilgili olarak sonradan elde ettikleri kazançlar ve karşılık ayırdıkları şüpheli alacaklar ile zarar yazdıkları değersiz alacaklardan tahsil ettikleri meblağlar vergi kapsamına alınmıştır.

Bu bent hükmü, mükerrer 80 nci maddenin 6 numaralı bendi dışında kalan konular için uygulanacaktır.

6. Dar mükellefiyete tabi olanların, Türkiye ile yabancı ülkeler arasında yaptıkları arazi ulaştırma işlerinden elde ettikleri kazançlar ile arazi olarak Türkiye'de satın aldıkları ya da imal, istihsal veya istihraç ettik-

leri malları Türkiye'de satmaksızın ihraç ettikleri malın ihracından elde ettikleri kazançlar da vergi kapsamına alınmıştır.

Bu suretle, dar mükellefiyete tabi olanların arızı olarak ihracat yapmasından sağladıkları kazançların da vergilendirilmesi sağlanmıştır.

7. Maddede hasılat deyimi tanımlanmış ve arızı kazançların safi miktarının ne şekilde hesaplanacağı daha açık bir şekilde gösterilmiştir.

Madde 58. — Gelir Vergisi Kanununda «gelirin toplanması» nı düzenleyen 85 nci maddesinin ikinci fıkrasının parantez içi hükmünde yer alan «en az geçim indirimi» deyimi 31 nci maddede yapılan yeni düzenlemeye paralel olarak ve anılan maddede sayılan indirimlerin tamamını kavramak üzere, «31 nci maddedeki indirimler» şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 59. — Gelir Vergisi Kanununda «toplama yapılmayan haller»i düzenleyen 86 ncı madde aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. Maddenin (a) işaretli fıkrası ile tam mükellefiyette gelirin toplanmayacağı ve yıllık beyanname verilmeyeceği haller, 87, 103 ve 105 nci maddelerde yapılan yeni düzenlemeye paralel bir biçimde yeniden düzenlenmektedir. Fıkranın 1 numaralı bendi ile daha önce mevcut hüküm genişletilerek gelirin, toplamı üç milyon lirayı aşmayan ve tamamı üzerinden tevkif yoluyla vergi kesilmiş bulunan ücretten, menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarından teşekkül etmesi halinde beyanname verilmemesi ve toplama yapılmaması esas getirilmiştir. Mezkûr gelir kalemlerinin toplamının veya içlerinden birinin örneğin ücretin tutarının üç milyon lirayı aşması halinde gelirler toplanacak ve beyanname verilecektir.

Anılan fıkranın 2 numaralı bendine göre de 1 numaralı bentte yapılan değişikliğe paralel olarak gelirleri, götürü usule tabi ticari veya mesleki kazançlar ile 1 numaralı bentte sayılan ve gayrisafi tutarları 3 milyon lirayı aşmayan kazanç ve iratlardan ibaret bulunanlar bu gelirlerini toplamayacak ve beyan etmeyeceklerdir.

2. Maddenin (b) işaretli fıkrasında ise bu Kanunun 80, mükerrer 80, 81 ve mükerrer 81 nci maddelerinde yapılan yeni düzenlemeye paralel olarak, 4 numaralı bent «değer artışı kazançlarından» şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 60. — Gelir Vergisi Kanununda «İhtiyari toplama ve beyan» müessesesini düzenleyen 87 nci maddesi aşağıdaki gerekçelerle yeniden düzenlenmiştir.

1. Mevcut hüküm, «Tam mükellefiyette vergiye tabi yıllık gayrisafi kazanç ve iratların toplamı 10 000 lirayı aşmayan mükelleflerin bu kazanç ve iratlarından tevkif yolu ile vergisi kesilmiş bulunanları beyannameye ithal etmeleri ihtiyaridir.» şeklinde idi. Bu hükme göre, vergisi tevkif yolu ile alınmamış kazanç ve iratlarla, vergisi tevkif yolu ile alınmış olsa dahi menkul sermaye iratlarının toplamının 10 000 lirayı aşması halinde, tüm kazanç ve iratlar toplanarak beyan edilmekteydi. Bu uygulama dolayısıyla, ihtiyari toplama ve beyana konu olan gayrimenkul ve menkul sermaye iratlarının tutarının 10 000 lirayı aşması halinde, bunlar için verilecek beyannameye ücretlerinde dahil edilmesi gerekmekte; vergi tarifesinin dikliği ve muhtelif ücret ödemelerinin birleştirilmesi nedeniyle de beyan edilen menkul ve gayrimenkul sermaye iradı tutarına yaklaşan bir ek vergi salındığından mükelleflerin haklı yakınmalarına neden olmaktaydı. Sonuç olarak özellikle muhtelif ücret ödemeleri alan mükellefler, verginin bu olumsuz etkisinden korunmak amacıyla sahip oldukları gayrimenkulleri ya kiraya vermek istememekte veya beyanname vermekten kaçmaktaydı. Bu sakıncaları gidermek amacıyla maddenin birinci fıkrasında yer alan 10 000 liralık had üç milyon liraya yükseltilmektedir. Böylece, tarifede yapılan düzenlemeninde etkisiye kirada gayrimenkulu olan bir ücretli, aldığı kira ve ücretlerinin toplamı üç milyon lirayı aşmamak koşulu ile, gayrimenkul sermaye iradını, yıllık beyanname ile beyan etmekte ancak bu beyannameye ücretlerini dahil etmeyebilmektedir. Diğer bir deyişle, beyanı zorunlu olan bir kazanç veya irat beyan edilirken, bu kazanç veya iratla 86 ncı maddenin (a) işaretli fıkrasında sayılan kazanç ve iratların toplamı 3 000 000 lirayı aşmaması koşuluyla 86 ncı maddenin (a) işaretli fıkrasında sayılan kazanç ve iratların anılan beyannameye ithal edilmesi ihtiyari hale getirilmiştir.

İhtiyari toplama ve beyana ilişkin yapılan düzenleme ile, bir yandan mevcut hüküm nedeniyle, vergi dışı kalan bir kısım kazanç ve iratların beyanının sağlanması, öte yandan tarifedeki değişiklik nedeniyle beyannameye ithal edilmeleri halinde çok az bir ek vergi getirecek vergisi tevkif suretiyle alınmış gelir unsurlarının beyan külfeti ortadan kaldırılmaktadır. Vergiye tabi kazanç ve iratların (götürüler dahil) bir takvim yılındaki

tutarının üç milyon lirayı aşması halinde ise bu kazanç ve iratların tamamı beyan edilecektir.

2. Mevcut metinde ikinci fıkra olarak yer alan onbin liralık haddin hesabında nazara alınmayacak kazanç ve iratlara ilişkin hüküm, birinci fıkrada, «Gelir unsurlarının istisna hadleri içinde kalan kısımları üç milyon liralık haddin hesabında nazara alınmaz» şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

3. Maddenin üçüncü fıkrası ikinci fıkra olarak yeniden düzenlenmektedir.

4. Maddenin dördüncü fıkrasında yer alan ve ücretliler için ihtiyari beyanı öngören hüküm kaldırılmaktadır.

Bu fıkra hükmünün getiriliş amacı, günlük, haftalık veya aylık esasına göre yıl içinde vergiye tabi tutulan ve kıst dönem çalışması veya ücret düzeyinde vergi yükünü etkileyecek bir biçimde düşüş veya yükseliş olması nedeniyle mükelleflerin ücretlerinin vergilerinin günlük, haftalık veya aylık olarak tutarı ile yıllık olarak hesaplanan tutarı arasında mükellef lehine vergi tarifesiinden doğan farklılığın giderilmesi idi.

Yapılan yeni düzenleme ile, tarife dilimleri büyük ölçüde genişletildiği, özel indirim ve sakatlık indiriminde kıst esası uygulandığı ve 3 000 000 lirayı aşan ücretlerin zorunlu olarak beyanı gerektiğinde 3 000 000 liradan daha düşük tutardaki ücretlerin vergilerinin yıl içinde günlük, haftalık veya aylık esasa göre bulunacak tutarı ile yıllık olarak bulunacak olan tutarı arasında mükellef lehine önemli bir farklılık meydana gelmeyeceğinden, anılan fıkranın madde metninden çıkarılması uygun görülmüştür.

5. Maddenin son fıkrası aynen muhafaza edilmiştir.

Madde 61. — Gelir Vergisi Kanununun 88 nci maddesinin birinci fıkrasının parantez içinde yer alan «54 ncü maddeye göre hesaplanan gider fazlalığından doğanlar dahil, 81 nci maddede yazılı muamelelerden doğanlar hariç» hükmü kaldırılmış; bunun yerine mükerrer 80 nci madde ile yeniden yapılan düzenlemeye paralel olarak «54 ncü maddeye göre hesaplanan gider fazlalığından doğanlar dahil mükerrer 80 nci maddede yazılı muamelelerden doğan zararlar hariç» hükmü konulmuştur. Böylece, değer artışı kazançları diğer gelir unsurlarıyla ilgilendirilmemiş, bu nevî muamelelerden doğan zararların ancak kendi aralarında mahsubu kabul edilmiş olmaktadır.

Madde 62. — Mükelleflerin yıllık beyanname ile bildirecekleri gelirlerden indirebilecekleri Sigorta primi, teberru ve iane indirimlerini düzenleyen Gelir Vergisi Kanununun 89 ncü maddesinin 1 numaralı bendinde yer alan 200 liralık indirim haddi, para değerindeki değişiklikler nedeniyle önemini kaybettiğinden günün şartlarına uygun bir hale getirmek amacıyla 1 000 liraya yükseltilmiştir.

Madde 63. — Bu Madde ile, Gelir Vergisi Kanununun yıllık beyannamenin şekil ve muhtevasına ilişkin 91 ncü Maddesi, vergi güvenliğini sağlamak üzere gelir vergisi sisteminde oto kontrol müessesesi olarak yer alan gider esasını daha iyi işler hale getirmek için yeniden düzenlenmiştir. Değişiklikler şu noktalarda toplanabilir;

1. Maddenin gider beyanında bulunacak mükellefler ve bunlar tarafından beyan edilecek giderleri gösteren üçüncü fıkrası, gider beyanında bulunacak mükellefleri açık olarak belli edecek tarzda yeniden yazılmış ve ayrıca beyan edilecek giderler uygulamalardaki aksamaları önleyecek şekilde genişletilmiştir.

Getirilen yeni hükme göre, gider beyanında bulunmak zorunda olan mükellefler, tarafından yürürlükteki hükümde yer alan giderlerden başka;

— İşle ilgili olmayan iç ve dış seyahat giderleri;

— Gelir üzerinden ödenen vergiler;

— Ödenen vergi cezaları ve gecikme zamları ile sair para cezaları ve sair tazminatlar;

—Sağlık giderleri;

— Gelir Vergisi matrahının tesbitinde nazara alınmamış bulunan bağış ve yardımlar;

— Nişan, nikâh, düğün ve benzeri tören giderleri;

— Satın alınan dayanıklı tüketim mallarının alış bedelleri; de ayrıca beyan edilecektir.

Beyan edilecek giderler arasına bu yeni unsurların eklenmesi ile, mükellefin geliri, tüketimi ve serveti arasındaki organik bağlantının kurulması daha kolay olacak; bu da mükelleflerin gelirlerini doğru beyan etmelerini sağlayacaktır.

2. Maddenin son fıkrasına, «Adi komandit şirketlerin komanditer ortakları, beyannamelerine sadece kâr paylarının miktarını gösteren şirketten alınmış bir belgeyi eklerler.» hükmü konulmuştur.

Böylece, komandit şirketlerde komandite ortaklar için öngörülen bazı külfetler komanditer ortaklar için kaldırılmakta, fakat adı geçenlerin gereksiz bir takım yazışma ve sorulara muhatap olmasını peşinen önlemek üzere, ortağı oldukları şirketten alacakları kâr paylarını gösterir bir belgeyi beyannamelerine eklemeleri gerekmektedir.

Madde 64. — Gelir Vergisi Kanununun «Kazanç ve ücretlerde vergi tevkifatı» başlığı taşıyan 94 ncü Maddesi yeni bir biçimde ve başlığı «Kazanç, ücret, menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarında vergi tevkifatı» şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

1. Maddenin birinci fıkrasında yer alan «tesis» kelimesi bugünkü hukuk mevzuatımız içerisinde tesisleri düzenleyen bir hüküm bulunmadığından metinden çıkarılmıştır.

Bu fıkranın sonuna «. aşağıdaki bentlerde sayılan ödemeleri (avans olarak ödenenler dahil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada istihkak sahiplerinin Gelir Vergisine mahsuben tevkifat yapmaya mecburdurlar» hükmü ilave edilmiştir. Bu suretle 94 ncü maddenin ikinci fıkrasında yer alan hüküm ve 96 ncü maddenin yeniden düzenlenmesi nedeniyle bu maddede yer alan hesaben ödeme deyimini, bu fıkrada yeniden düzenlenmektedir.

2. Birinci fıkranın 1 ila 5 numaralı bentleri yeni düzenlenmede aynen muhafaza edilmiş ve fıkraya 6, 7, 8, 9, 10, 11 ve 12 numaralı bentler ilave olunmuştur.

3. 6 no. lu bent ile 70 ncü maddede yazılı olan gayrimenkul mal ve hakların kiralanması karşılığı yapılan ödemelerden vergi tevkifatı esaslı getirilerek bu mal ve hakların vergilendirilmesinde peşin ödemeye geçiş sağlanılmaktadır.

4. Maddeye eklenen 7 numaralı bent ile, dar mükellefiyete tabi gerçek kişilere ve Türkiye'de işyeri ve daimi temsilcisi bulunmayan, kurumlar dışında tüzel kişilere ödenen kâr paylarının, nihai vergileme niteliğinde olmak üzere, vergi tevkifatına tabi tutulması sağlanmaktadır. Bu bent ile ayrıca, 75 ncü maddeye eklenen 4 numaralı bent hükmü gereğince menkul sermaye iradı sayılan ödemelerden yani dar mükellefiyete tabi kurumların ticari bilançolarına göre tahassül eden kârın Kurumlar Vergisi düşüldükten sonra kalan kısmı üzerinden de nihai vergileme niteliğinde bir vergi tevkifatı yapılması esaslı getirilmektedir.

5. 94 ncü maddeye 8 numaralı bent olarak eklenen hükümle, dağıtılın veya dağıtılmasın kurumların yabancı ülkelerde elde ettikleri kazançlar ile Türkiye'de elde ettikleri iştirak kazançları dışında kalan ve Kurumlar Vergisinden muaf ve müstesna kazanç ve iratlardan vergi tevkifatı yapmaları esaslı getirilmektedir.

Kurumlar Vergisi Kanununda yapılan yeni düzenlemeyle Kurumlar Vergisi oranı % 40'a yükseltildiğinden ve mükerrer 122 ncü madde ile yeniden düzenlenen vergi alacağı sisteminin işleyişi içerisinde, Kurumlar yönünden vergiden muaf veya müstesna olan bu kazanç ve iratlar, ortakları yönünden menkul sermaye iradı olarak vergiye tabi bulunduğundan ortakların alacakları kâr paylarının kaynağı ile ilgilenmeyip uygulamada kolaylık sağlamak ve vergi alacağı mahsubunun aksaksız ve anlaşmazlık yaratmayacak şekilde işleyişini sağlamak amacıyla söz konusu kazanç ve iratlardan vergi alacağı miktarına eşit bir tevkifat yapılmaktadır.

Böylelikle Kurumlar, Kurumlar Vergisinden muaf veya müstesna bir kazanç elde ettiklerinde, bunlar üzerinden vergi tevkifatı yapacaklardır. İştirak kazançlarının bu tevkifatın dışında bırakılmasının nedeni iştirakçi kurumun elde ettiği bu tür kazançların daha önce kendisine iştirak olunan kurum tarafından Kurumlar Vergisi Kanununda yapılan yeni düzenlemeye göre % 40 nisbetinde Kurumlar Vergisine tabi tutulmuş olduğundan vergi alacağının mahsubu açısından bir aksaklık doğurtmamasıdır.

6. Maddenin 9 ve 10 numaralı bentleri, 96 ncü maddenin 1-a bendi aynen alınmak suretiyle yeniden düzenlenmiştir. Mevduat faizleri için, kanunun 22 ncü maddede yer alan istisna yeni düzenleme ile kaldırıldığından, bunların «istisna haddini aşan kısımları»nın madde metni içinde belirtilmesine de gerek kalmamaktadır.

7. 75 ncü maddede yapılan düzenlemeye paralel olarak maddenin 11 ncü bendi ile faizsiz (özellikle döviz) olarak alınan krediler dolayısıyla alınan kâr payları menkul sermaye iradı sayılacağı için bu kâr payı ödemele-
rindende tevkifat yapılması öngörülmüştür.

8. Maddeye yeni getirilen 12 numaralı bent hükmü ile zirai kazançlarda zirai ürünlerin alış bedeli üzerinden vergi tevkifatı esaslı getirilmektedir. Bu düzenlemeyle çok düşük bir vergi yüküne muhatap olan zirai kazançların verginin genellik ilkesine uygun biçimde ve asgari nisbette vergilendirilmesi hedef alınmaktadır.

9. Maddenin üç numaralı fıkrası yeniden düzenleme ile iki numaralı fıkra olarak aynen alınmıştır.

Madde 65. — «Vergi tevkifatının hangi hallerde yapılacağı 94 ncü ve 95 nci maddelerde belirtildikten sonra, Vergi tevkifatında uyulacak esaslar» da yapılan değişikliklere paralel olarak 96 ncı madde de yeniden düzenlenmiştir.

Yeni hali ile 96 ncı maddenin, yürürlükteki «Menkul sermaye iratlarında vergi tevkifatı» esaslarını düzenleyen 96 ncı madde ile hiçbir ilgisi kalmamaktadır. Başka bir deyişle, yürürlükteki 96 ncı madde, Kurumlar Vergisinde yapılan değişikliğe paralel olarak, tamamen kaldırılmakta ve kabul edilen sisteme uygun şekilde, yeniden tedvin edilmektedir. Bilindiği gibi, Kurumlar Vergisi nispetinin yeniden düzenlenmesi nedeniyle bundan böyle, gerçek kişilere dağıtılan veya dağıtılabılır sayılan menkul sermaye iratlarından, mevcut 96 ncı maddeye göre vergi kesintisi yapılmasına gerek kalmamaktadır.

«Vergi tevkifatında uyulacak esaslar» ı düzenleyen 96 ncı madde, iki fıkradan meydana gelmektedir :

1. Maddenin 1 nci fıkrasına göre; «Vergi tevkifatı», 94 ncü madde kapsamına giren, nakten ve hesaben yapılan ödemelere uygulanacaktır. Yeni düzenlenen şekliyle, 94 ncü maddede yer alan ve vergi tevkifatına tabi tutulacak kazanç ve irat nevileri 12 kaleminden ibaret olup, bunlardan bir kısmı ile ilgili vergi tevkifatı, nihai vergilemeyi ifade etmektedir.

Bu fıkrada ayrıca, «Hesaben ödeme» deyimini de bugüne kadarki uygulamanın ışığında yeniden tanımlanmakta olup bu deyimle vergi tevkifatına tabi kazanç ve iratları ödeyenleri istihlak sahiplerine karşı borçlu durumda gösteren her türlü kayıt ve işlemlerin veya bu gibi istihkakları ödeyenlerin hesaplarına gider kaydedilmesinin kastedildiği açıkça belirtilerek bu konudaki muhtemel yanlış yorumlamaların önüne geçilmektedir.

2. Maddenin 2 fıkrası, vergi tevkifatının gayrisafi tutarlar üzerinden yapılacağını hükme bağlamış olup ücretler bu fıkra hükmü dışında tutulmuştur. Bilindiği üzere, ücret ödemeleri üzerinden yapılan vergi tevkifatı, nihai bir vergilemeyi hedef almaktadır. Halbuki diğer gelir kalemlerinden yapılan % 3, % 5, % 25 v. b. nispetlerdeki vergi kesintileri bir anlamda peşin vergi ödemeleri olup, beyannamede toplanan gelir üzerinden hesaplanan gelir vergisine mahsup edilmektedir. Esasen ücret ödemelerinde, vergiye tabi olan meblağ, gayrisafi ücret ödemesi (brüt ücret) olmayıp; bundan emekli ve sigorta aidatları gibi indirimler yapıldıktan sonra kalan miktar üzerinden vergi hesaplanmaktadır.

Verginin, ödemeyi yapan tarafından üstlenilmesi halinde uygulanacak esaslar da, uygulamada meydana gelen sorunların çözümü amacıyla metne dahil edilmiştir.

Madde 66. — Gelir Vergisi Kanununun «Münferit beyannamelerin verilmesi» durumlarını düzenleyen 101 nci maddesi, mükerrer 80 ve 82 nci maddede yapılan düzenlemelere paralel olarak değiştirilmiş ve dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerden yıllık beyanname vermeye mecbur olmayanların elde ettikleri kazanç ve iratlarla ilgili münferit beyannamelerini nereye verecekleri hususu bu maddede açıkça belirtilmiş bulunmaktadır.

Madde 67. — Gelir Vergisi Kanununda «Esas tarife» başlığını taşıyan 103 ncü maddesinde yer alan, vergi tarifesi günümüzün sosyal ve ekonomik şartlarına uygun bir biçimde yeniden düzenlenmektedir. Yeni düzenleme ile, 31 nci maddede yer alan indirim hadleri de gözönüne alındığında düşük gelir gruplarının vergi yüklerinde önemli ölçüde hafifleme meydana gelmektedir. Vergi yükleri beyannameli ve ücretli mükellefler için çeşitli matrahlar itibariyle karşılaştırmalı bir biçimde aşağıda verilmiştir.

BEYANNAMELİLER İÇİN İNDİRİMLİ
(EVLİ İKİ ÇOCUKLU OLARAK) VERGİ
YÜKLERİ

Vergiye tabi gelir (Matrah)	Bu günkü hükümlere göre (%)	Tasarıdaki hükümlere göre (%)	Fark (%)
75 000	32.47	31.36	— 1.11
100 000	35.60	33.52	— 2.08
150 000	41.07	35.68	— 5.39
200 000	44.55	36.76	— 7.79
250 000	46.64	37.41	— 9.23
300 000	48.62	37.84	— 10.78
400 000	51.46	38.38	— 13.08
500 000	53.27	38.70	— 14.57
750 000	57.32	39.14	— 18.18
1 000 000	59.94	39.35	— 20.59
1 500 000	59.97	41.18	— 18.79
2 000 000	59.97	42.14	— 17.83
3 000 000	59.98	43.09	— 16.89
4 000 000	59.99	44.80	— 15.19
5 000 000	59.99	45.84	— 14.15
7 000 000	59.99	49.86	— 10.13
10 000 000	59.99	52.90	— 7.10
15 000 000	59.99	58.59	— 1.40
20 000 000	59.99	62.69	+ 2.70
25 000 000	59.99	65.15	+ 5.16

Not : 1. Bugünkü hükümlere göre verginin hesabında, mevcut tarife ve mevcut en az geçim indiriminin tutarı yıllık (4 320 TL.) olarak dikkate alınmış ve hesaplama de'kot sistemine göre yapılmıştır.

2. Tasarıya göre hesaplama, tasarıdaki tarife ve indirimler (Yıllık 16 200 TL. olarak) dikkate alınarak, matrahtan indirim esasına göre yapılmıştır.

ÜCRETLİLER İÇİN İNDİRİMLİ (EVLİ İKİ ÇOCUKLU OLARAK) VERGİ YÜKLERİ

Vergiye tabi gelir (Matrah)	Bu günkü hükümlere göre (%)	Tasarıdaki hükümlere göre (%)	Fark (%)
75 000	32.04	2.56	— 29.48
100 000	35.28	11.92	— 23.36
150 000	40.85	21.29	— 19.57
200 000	44.39	25.96	— 18.43
250 000	46.51	28.77	— 17.74
300 000	48.51	30.64	— 17.87
400 000	51.38	32.98	— 18.40
500 000	53.21	34.38	— 18.82
750 000	57.28	36.26	— 21.02
1 000 000	59.92	37.19	— 22.77
1 500 000	59.94	39.56	— 20.38
2 000 000	59.96	40.92	— 19.04

Not: 1. Bugünkü hükümlere göre verginin hesabında, mevcut tarife ve mevcut en az geçim indirimi ile özel indirim tutarları yıllık (6 120 TL.) olarak dikkate alınmış ve hesaplama de'kot sistemine göre yapılmıştır.

2. Tasarıya göre hesaplama, tasarıdaki tarife ve indirimler dikkate alınarak (yıllık olarak 70 200 TL.) matrahtan indirim esasına göre yapılmıştır.

Madde 68. — Gelir Vergisi Kanununda «Vergi Cetvelleri»ni düzenleyen 104 ncü madde aşağıdaki gerekçelerle yeniden düzenlenmiştir.

1. Özellikle ücretliler için uygulamada cetvel uygulaması yönünden karışıklığa yol açan, ücretin ödenmesi ve vergilendirilmesi ödemeye bağlı olması keyfiyeti, bu maddeden çıkarılarak, daha önce 96 ncı maddede gerekçesinde de belirtildiği üzere, 96 ncı madde içinde düzenlenmiştir.

2. Verginin hesaplanması konusunda öteden beri eleştirilere neden olan, matrahın vergisinden indirimlerin vergisinin düşülmesi (de'kot sistemi) uygulamasından vaz geçilerek vergi matrahından indirimler düşüldükten sonra 103 ncü maddede yazılı nispetler uygulanmak suretiyle verginin hesaplanması uygulaması getirilmektedir. Böylece, evli iki çocuklu bir ücretlinin ücretinin bugünkü asgari ücretin üstünde bir kısmının vergi dışı kalması sağlanmıştır.

3. Ücretlerin vergilerinin aylık ve günlük esasa göre hesaplanması konusuna yeni bir anlayışla açıklık getirilerek, cetvel ve cetvellerde yer alan gelir kademelerine göre verginin hesaplanması uygulamasından vazgeçilmektedir. Yeni düzenlemeye göre, yıllık vergi onikiye bölünmek suretiyle aylık vergi; aylık vergi de otuza bölünmek suretiyle günlük vergi hesaplanacaktır.

4. Yeni düzenleme ile, mevcut maddede yer alan «muhtelif ücret ödemesi» kavramı, 87 ve 103 ncü maddelerde yapılan düzenlemeye paralel olarak metin den çıkarılmıştır.

5. Uygulamada kolaylık sağlamak bakımından, matrah ve vergi lira kesirlerinin atılması kabul edilmektedir.

Madde 69. — Vergi tevkifatı nispetlerini düzenleyen yürürlükteki 105 ncü maddede, 94 ve 96 ncü maddelerde öngörülen değişikliklere paralel olarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Kanunun 94 ve 96 ncı maddelerinde yapılan düzeltmeler sırasında, «kazanç ve ücretlerde vergi tevki-fatı» ile ilgili 94 ncü madde ile «iratlarda vergi tevki-fatı ile ilgili 96 ncı madde birleştirilmiş ve 94 ncü madde bütün gelir vergisi kesintilerini kapsayacak şekilde, kazanç, ücret, menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarında vergi tevkifatı başlığı altında yeniden düzenlenmiştir.

Öngörülen değişikliklerle, anılan 105 ncü madde, 94 ncü maddede sayılan bütün halleri kapsayacak tarz-da düzenlenmiştir.

1. 94 ncü maddenin birinci fıkrasının 3 No. lu bendinde yazılı «Serbest meslek işleri dolayısıyla bu işleri yapanlara yapılan ödemelerden»

- a) Tam mükellefiyete tabi olanlara yapılanlarda % 25,
 - b) Dar mükellefiyete tabi olanlara yapılanlarda % 30,
- Nispetinde vergi kesinti yapılması öngörülmektedir.

Dar mükellefiyete tabi serbest meslek erbabına yapılan ödemelerde, vergi tevfi-kat nispetinin % 30 olarak tespiti, 94 ncü maddenin üçüncü fıkrasına göre bu tevkifatın nihai vergilemeyi ifade etmeksinden ileri gelmek-tedir.

2. 94 ncü maddenin 4 numaralı bendinde yazılı 42 nci madde kapsamına giren birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarım işleri yapanlara ödenen istihkak bedellerinden yapılacak vergi tevkifatının nispeti vergi tarifesindeki değişikliğe paralel olarak % 2'den % 3'e çıkarılmıştır.

3. 94 ncü maddenin 5 numaralı bendinde yer alan «Dar mükellefiyete tabi olanlara telif ve patent hak-larının kiralanması karşılığı yapılan ödemelerden» de % 35 oranında tevkifat yapılması öngörülmüştür. Tevkifat oranının yüksek olması dar mükellefiyete tabi kişilerde bu tevkifatın nihai vergilemeyi ifade etmesinden ileri gelmektedir.

4. 94 ncü maddenin 7 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 33 1/3 nispetinde vergi kesintisi yapıl-ması hükmü getirilmiştir. Bu tevkifat da 94 ncü maddeye göre nihai vergilemeyi ifade edecektir. Buna rağmen nispetin yüksek tutulmayıp % 33 1/3 olarak tespiti, tevkifata tabi kâr paylarından daha önce % 40 Kurumlar Vergisi ödenmiş olmasındandır.

5. 94 ncü maddenin 6 numaralı bendinde yer alan «70 nci maddede yazılı mal ve hakların kiralanması karşılığı yapılan ödemelerden» de % 25 nispetinde tevkifat yapılacaktır.

6. 94 ncü maddeye 8 numaralı bent olarak getirilen ve gerekçesine ilgili maddede daha açık bir şekilde yer verilen, dağıtılsın veya dağıtılmasın, kurumların yabancı ülkelerde elde ettikleri kazançlar ile Türkiye'de el-de ettikleri iştirak kazançları dışında kalan Kurumlar Vergisinden muaf veya müstesna kazanç ve iratların % 33 1/3 nispetinde tevkifat yapılması bu kazanç ve iratların dar mükelleflere dağıtılması halinde ise yapılan tevkifatın % 60 nispetinde tamamlanması öngörülmektedir.

7. 94 ncü maddenin 9 ve 10 ncü bentlerinde yer alan «tahvilat ve mevduat faizleri» ile 11 nci bentte yer alan» faizsiz kredi verenlere ödenen kâr paylarından ise % 25 oranında tevkifat yapılması öngörülmüştü. An-cak Bakanlar Kurulu gerekli gördüğü takdirde bu oranı % 30'a kadar yükseltebilecektir.

8. 94 ncü maddenin 12 numaralı bendinde yapılan yeni düzenlemeye paralel olarak zirai kazanç ölçülerini tespit eden kararnamelerde yer alan zirai ürünlerin alışı bedeli üzerinden % 5 oranında tevkifat yapılması öngörülmüştür.

9. Ücretler ile ücret sayılan ödemelerden vergi tevkifatı ise, 103 ve 104 ncü maddeler hükümlerine göre yapılacaktır.

105 nci maddeye eklenen bir fıkra ile, bu maddede yer alan vergi tevkifatının yapılması sırasında, 96 ncı mad-de hükmünün gözönünde tutulacağı; başka bir deyimle vergi tevkifatının nakten veya hesaben yapılan öde-melere uygulanacağı; ücretler dışında kalan ödemelerde, tevkifatın «gayrisâfi tutarlar» üzerinden yapılacağı açıkça belirtilmiştir.

Maddenin son fıkrası ile de vergi tevkifatının yapılması sırasında lira kesirlerinin dikkate alınmayacağı hükmü getirilerek hem 104 ncü madde hükmü paralellik hem de uygulamada kolaylık sağlanmıştır.

Madde 70. — Gelir Vergisi Kanununun yedinci bölümünün başlığı, bu bölümde yapılan yeni düzenleme-leri de kavrayacak bir biçimde «Ortalama kâr haddi, asgari gayrisâfi hâsılat ve gider esaslarına göre gelir ta-

yini» ve 111 nci maddenin başlığı ise, «Ortalama kâr haddi ve asgari gayrisâfi hâsılat esası» şeklinde değiştirilmiş ve bu madde aşağıda belirtilen gerekçelerle yeniden düzenlenmiştir.

1. Gelir Vergisi Kanununda vergi güvenliği müessesesi olarak yer alan «Ortalama kâr haddi esası» zaman zaman yapılan değişikliklere rağmen uygulamalar sonunda perakende ticaret erbabı ile hizmet işletmelerinde «asgari vergi» aracı haline gelmiş ve Gelir Vergisi prensipleri ile bağdaşmayan sonuçlar doğurmuştur. Bu nedenle, maddeye (A) işaretli bent olarak getirilen hükümle, perakende satış yapan ticaret erbabı ile imalatçıların gösterdikleri gayrisafi kazançların eskiden olduğu gibi ortalama kâr hadlerine göre tespit edilecek gayrisafi kazanç miktarından düşük olmaması, düşük bulunduğu takdirde beyan edilen kazançlar yerine bu suretle tespit edilen kazanç esas alınarak bunun üzerinden ikmal tarhiyat yapılması sağlanmıştır.

2. Maddeye (B) işaretli bent olarak yeni getirilen hükümle, hizmet işletmeleri ile her nevi taşıma işiyle uğraşanların kavranılmasına özen gösterilmiştir. Bu işletmelerin beyan ettikleri gayrisafi hâsılatların, aşağıda açıklanan esaslara göre tespit edilecek yıllık asgari gayrisâfi hâsılatlara göre düşük bulunması halinde beyan edilen gayrisafi hâsılatlar yerine bu suretle tespit edilen gayrisafi hâsılatlar esas alınacaktır. Bu şekilde tespit edilen gayrisafi hâsılatlardan mükelleflerce belgeye dayalı olarak tevsik edilen giderler indirilecek ancak bulunacak safi kazanç mükelleflerce tevsik edilen giderler toplamının % 20'sinden düşük olduğu ve bu durum mükelleflerce haklı nedenlerle izah edilemediği takdirde bulunan safi kazanç yerine mükellefçe beyan edilen giderler toplamının % 20'si ikmalen vergi tarhına esas alınacaktır.

3. Yapılan yeni düzenlemeye göre ikmalen tarhiyata esas alınacak asgari gayrisâfi hâsılatlar, takdir komisyonlarınca (A) ve (B) işaretli bentler kapsamına giren mükellef grupları itibariyle ayrı ayrı ve asgari iki, azami beş derece üzerinden her derecede üç kademe halinde, Vergi Usul Kanununda yer alan esaslar dairesinde tespit edilecektir.

4. Diğer taraftan, mevcut metinde yer alan usul ve süreye ilişkin şartlar kaldırılarak tarhiyatın Vergi Usul Kanununda yazılı ikmalen tarhiyat esaslarına göre yapılması esası getirilmiş ve 1 000 liralık had 2 500 liraya yükseltilmiştir.

Madde 71. — Gelir Vergisi Kanununda yer alan «Asgari zirai kazanç esası» ile ilgili 112 nci maddesi aşağıdaki gerekçelerle değiştirilmiş bulunmaktadır.

1. Tarım kazançlarında, «beyan edilen hâsılat ve giderler» ile Vergi Usul Kanunundaki zirai kazanç ölçülerine göre hesaplanan «hâsılat ve giderler» arasında açık bir farklılık bulunduğu takdirde, mevcut hükme göre; bu tarhiyata esas olarak matrahın takdir komisyonlarınca tespiti gerekmekteydi. Maddenin birinci fıkrasında yapılan değişiklikte «beyan edilen hâsılat ve giderler» ile Vergi Usul Kanunundaki zirai kazanç ölçülerine göre hesaplanan «hâsılat ve giderler» arasında 2 500 liradan fazla bir farklılık bulunduğu takdirde incelemeye yetkili olanların tespit edecekleri hâsılat ve giderlerin vergi tarhına esas alınacağı belirtilmiş, böylece «takdir komisyonları» yerine matrahın inceleme elemanlarınca tespit edilmesi usulü getirilmiştir. Bu suretle, asgari zirai kazanç ölçülerine dayanılarak tespit edilecek matrah üzerinden ikmalen vergi tarh olunacaktır.

2. Bu maddenin ikinci fıkrası yeniden düzenlenmekte ve bu fıkra ile ikmalen vergi tarhı sırasında, hâsılatın elde edildiği yıl için tespit edilmiş zirai kazanç ölçülerinin esas tutulacağı hükme bağlanmaktadır.

Madde 72. — Bu kanuna 484 sayılı Kanunla geçici 10 ncu madde olarak eklenen hüküm ile getirilen asgari zirai vergi, mükerrer 112 nci madde ile «Asgari Zirai Vergi» olarak yeniden düzenlenmektedir.

Mevcut metinde zirai kazanç ortalama kâr hadleri tespitine dair komisyon kurulup, bu hadler tespit edilinceye ve Gelir Vergisi Kanununda buna yönelik gerekli değişiklikler yapıncaya kadar anılan asgari vergi esasının geçici bir düzenleme olduğu ifade olunmaktadır. Ancak, asgari zirai verginin ilk uygulamasından bugüne kadar geçen zaman içerisinde zirai kazançlarda zirai hâsılatın her yıl için iklim koşullarına ve bölgelere ve hatta illere göre değiştiği, ayrıca destekleme alımları ile gerçek kârın tespit edilecek olan kâr hadlerinin üstüne çıkma ihtimalinin her zaman bulunduğu ve sonuç olarak ortalama kâr haddinin ticari kazançlarda olduğu gibi tespitine imkân olmadığı gözlenmiştir. Bu nedenle, bugünkü ekonomik gerçeklere uygun olarak 12 ve 13 ncu maddelerde yapılan değişiklikler de gözönünde tutularak 42 nci maddede belirtilen işletme büyüklüklerine ilişkin gruplar itibariyle asgari zirai vergi esası yeniden düzenlenmiştir.

Yeni düzenleme ile mükelleflerin beyan edeceği matrahlar üzerinden hesaplanan vergi asgari zirai vergiden az olmayacak, az olduğu takdirde bu miktarlar esas alınacaktır. Öte yandan, 94 ncü maddeye göre, zirai ürünün satış bedeli üzerinden yapılacak vergi tevkifatının, asgari zirai vergiden fazla olması halinde, tevkif yolu ile alınan verginin asgari zirai vergi olarak esas alınacağı öngörülerek, bu konuda ileride ortaya çıkması muhtemel sorunlar çözümlenmektedir.

Mevcut metinde yer alan ve tabii âfetler nedeniyle asgari zirai verginin terkinde öngören hüküm, konunun Vergi Usul Kanununda düzenlenmiş olması ve mükerrer olarak bu maddede bulunması nedeniyle metinden çıkarılmıştır.

Madde 73. — Gelir Vergisi Kanununda bir otokontrol müessesesi olarak yer alan «gider esasını» düzenleyen 113 ncü maddenin birinci fıkrasında, küçük bir değişiklik yapılarak, metinde yer alan 1 000 liralık hat, 111 ve 112 nci maddelere paralel olarak 2 500 liraya çıkarılmıştır. Bu suretle 111 ve 112 nci maddelerde yazılı hatlarla bir paralellik sağlanmıştır.

Madde 74. — Gelir Vergisi Kanununda, servet beyanında bulunacak mükellefleri düzenleyen 114 ncü maddesinin ikinci fıkrası Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişikliklere paralel olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile dar mükellefiyete tabi olanlar ile beyan edilecek gelirleri ücretten, götürü usulde tespit edilen kazançlardan, götürü gider usulüne göre tespit edilen zirai kazançlardan, sair kazanç ve iratlardan, gayrisafi tutarı 240 000 lirayı aşmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iradından, bunların bir kaçından veya tamamından ibaret olanlar servet beyanında bulunmayacaklardır.

Madde 75. — Gelir Vergisi Kanununda «servet beyanı esasını» düzenleyen 115 nci maddenin 3 ncü fıkrasının 2 numaralı bendi değiştirilerek, Maliye müfettiş ve hesap uzman muavinleri ile gelirler kontrolörlerine de servet beyannamelerini inceleme yetkisi verilmiştir. Böylece çok düşük düzeyde kalan servet beyanı incelemelerinin yaygınlaştırılması imkânı sağlanmış olacaktır.

Diğer taraftan, «bu gereğince yapılacak tarhiyat dolayısıyla mükellefler adına kaçakçılık cezası kesilmez» şeklinde düzenlenen maddenin dördüncü fıkrası hükmü madde metninden çıkarılmıştır. Böylece Vergi Usul Kanununun vergi cezalarına ilişkin genel hükümleri servet beyanları üzerinden tespit edilen matrah farkları hakkında da uygulanacaktır.

Madde 76. — Bu madde ile Gelir Vergisi Kanununa eklenen mükerrer 117 nci maddede bugüne kadar vergi hukukumuzda mevcut olmayan yeni bir uygulama, ticari ve mesleki kazanç sahiplerinin peşin vergi ödemeleri esas getirilmektedir.

Bilindiği gibi mevcut Gelir Vergisi sistemimizde ücretler ve menkul sermaye iratları dışında yalnız yıllara sari inşaat ve onarma işleriyle bazı serbest meslek kazancı ödemelerinde tevkifat yoluyla peşin ödeme esası caridir. Yapılan değişiklikte zirai kazançlar ve gayrimenkul sermaye iratlarından da tevkifat yapılması öngörülmüş olup böylece ticari ve mesleki kazançlar dışında hemen bütün gelir gruplarında peşin ödeme esası getirilmiştir.

Yapılan bu düzenlemeye paralel olarak vergide eşitlik ve adalet prensiplerine uygun biçimde ve Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu ekonomik ve fiskal sorunların çözümüne de yardımcı olmak amacıyla ticari kazanç sahipleriyle serbest meslek erbabından da cari yıl kazancının ertesi yıl beyan edilip ödenecek Gelir Vergisine mahsup edilmek üzere peşin vergi tahsilatı yapılması esası getirilmektedir. Böylece hem tevkifata tabi gelir grupları aleyhinde mevcut adaletsizliğin ve eşitsizliğin giderilmesi mümkün olmakta, hem de vergi emniyetini sağlayacak ve verginin fiskal amacına uygun bir uygulama getirilmektedir.

Yeni getirilen hükümlerle, her ticari kazanç sahibi veya serbest meslek erbabı merkez, il ve ilçelerde Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre kurulacak özel komisyonlar tarafından bu maddede yazılı yedi dereceden birine intibak ettirilecek ve mükellefler de intibak ettirildikleri dereceye tekabül eden peşin vergiyi bir önceki yılın Gelir Vergisi taksitleri ile birlikte ve üç eşit taksitte ödeyeceklerdir. Dönem içinde işe başlayan mükelleflerin ödeyecekleri peşin vergi ise faaliyet gösterdikleri ay nispetinde kıst yoluyla tespit edilecektir. Mükellefler tarafından ödenen bu vergiler ertesi yılın Mart ayında verecekleri yıllık beyanname üzerinden hesaplanacak Gelir Vergisine mahsup edilecek, mahsup sonunda fazla ödendiği tespit edilecek vergi ise mükellef ret ve iade edilecektir.

Maddenin son fıkrası ile de Maliye Bakanlığına peşin ödemeye ilişkin usul ve esasları düzenleme yetkisi verilmektedir.

Madde 77. — Bu madde ile Gelir Vergisi Kanununun vergi tevkifatının mahsubuna ilişkin 121 nci maddesinin ikinci fıkrası yeniden düzenlenmektedir.

Yapılan değişiklikle götürü usulde vergiye tabi ticari kazançlar için ödenen vergiler ile asgari zirai vergi uygulamasından doğan vergilerin mahsup işlemi sonunda ret ve iade gerektiği ahvalde gözümlüne alınmayacağı, yani bu vergilerin ret ve iade edilemeyeceği esası getirilmektedir. Böylece asgari matrahın ve asgari verginin mantığına uygun olarak mükelleflerin bu şekilde ödedikleri vergilerin nihai olması ve daha aşağıya düşmemesi sağlanmaktadır.

Madde 78. — Bina ve Arazi vergilerinin Gelir Vergisine mahsubu esasının kaldırılması ile boş kalan mükerrer 122 nci madde «Vergi alacağının mahsubu ve iadesi» başlığı altında yeniden düzenlenmiştir.

Bilindiği üzere, Kurumlar Vergisi nispetinin % 50'ye çıkarılması ve buna paralel olarak, Gelir Vergisi Kanununun 77 nci maddesi ile «Vergi alacağı» sisteminin getirilmesi menkul sermaye iradı sayılan vergi alacağının, beyanname üzerinden hesaplanan Gelir Vergisine mahsup edilmesini gerekli kılmaktadır. Mükerrer 122 nci madde, bu mahsuba imkân verecek şekilde düzenlenmiştir.

Madde metninin incelenmesiyle de anlaşılacağı üzere, mahsup hakkı vergi alacağının yıllık beyannamelerinde gösterilmesi kaydıyla tam mükellefiyete tabi gerçek kişilere; ret ve iade hakkı ise kâr paylarını aldıkları tarihten itibaren 1 yıl içinde başvurmaları halinde özel kanunlarla kurulmuş ve kendi kanunları ile Gelir ve Kurumlar Vergisinden muaf tutulmuş kuruluşlara; yine 1 yıl içinde başvurmaları ve vergi alacağını hâsılat kaydetmeleri şartıyla kolektif ve adi komandit şirketlere ve 1 yıl içinde başvurmaları ve komandit ortaklarca aynı yıl beyannamelerinde gösterilmek kaydıyla eshamlı komandit şirketlere tanınmış bulunmaktadır. Maddenin bu şekilde düzenlenmesinde vergi mükerrerliğinin önlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 79. — Bu madde ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda mevcut ve bu Kanunda ve değişiklikler yapan 202, 484, 1137 sayılı kanunlar ile getirilmiş geçici maddeler kaldırılmış ve Gelir Vergisi Kanununa gerekçeleri aşağıda yazılı 14 geçici madde eklenmiştir.

Geçici Madde 1. — Bu madde ile, 1.1.1981 tarihinden önceki dönemlerde elde edilen kazanç ve iratlar (Götürüler dahil) ile ücretlerin ve 1981 mali yılından önceki dönemlerde elde edilen götürü ücretlerin bu kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde eski hükümlere göre vergilendirileceği hususu hükme bağlanmaktadır.

Geçici Madde 2. — Gelir Vergisi Kanununun esnaf muaflığına ilişkin 9 nci maddesinin bazı bölümleri bu kanunla değiştirilmiş olduğundan bu madde hükmü ile 1.1.1981 tarihi itibarıyla esnaf muaflığına ilişkin yeni şartları taşıyanların bu muaflıktan faydalanması, taşımayanların ise 1981 yılında esnaf muaflığından mükellefiyete alınmaları öngörülmektedir.

Geçici Madde 3. — Bu madde ile, esnaf muaflığı uygulamasına paralel olarak Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 46, 47 ve 48 nci maddelerinde belirtilen götürü usule tabi olmanın genel ve özel şartlarını 1.1.1981 tarihi itibarıyla taşıyanların 1981 takvim yılında götürü usulde, taşımayanların ise gerçek usulde vergilendirilmesi esası getirilmektedir.

Geçici Madde 4. — Bu madde ile, götürü usulde vergilendirilen ticaret ve serbest meslek erbabının 1981 yılı için ödeyecekleri götürü vergilerin yeni hükümlere göre tespit olunan götürü safi kazanç üzerinden hesaplanması ve ödenmesi esası getirilmektedir.

Geçici Madde 5. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 31 nci maddesinde yer alan sakatlık indirimine ait Yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar, daha önce Gelir Vergisi Kanununun 23/1 nci maddesi gereğince ücretleri vergiden müstesna bulunanlar birinci derece sakat sayılarak bu kanunla değişik 31 nci maddede yer alan sakatlık indiriminden faydalanabilmeleri imkânı sağlanmaktadır.

Geçici Madde 6. — Gelir Vergisi Kanununun yatırım indirimine ilişkin ek 2, 3 ve 4 nci maddeleri bu kanunla değiştirilerek yatırım indirimi uygulaması yeni esaslara bağlanmış olduğundan, bu madde ile 1.1.1981 tarihinden önce yapılmış olan yatırımlara ilişkin harcamalara eski hükümlerin, bu tarihten sonra yapılacak yatırım harcamalarına ise yeni hükümlerin uygulanması öngörülmektedir.

Geçici Madde 7. — Bu madde ile, 1.1.1981 tarihinden önce sözleşmeye bağlanmış ve henüz bitmemiş veya kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce bitmekle beraber henüz beyan edilmemiş olan birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işlerinin bu Kanunla değişik 42 nci madde hükümlerine göre dağıtımına tabi tutulmadan işin bittiği yılın geliri olarak beyan edilmesi öngörülmektedir.

Geçici Madde 8. — Bu madde ile, Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre yeniden götürü gider emsalleri tespit edilinceye kadar zirai kazançlar için 1980 yılı da dahil olmak üzere bütün mahsulleri için % 70 götürü gider uygulanması esası getirilmiştir.

Diğer taraftan, bu kanunla getirilen mükerrer 112 nci maddede yazılı asgari zirai vergi esasının 1980 yılında elde edilen zirai gelirlere de uygulanması öngörülmüştür.

Geçici Madde 9. — Gelir Vergisi Kanununda bina ve arazi vergilerinin mahsubuna ilişkin mükerrer 122 nci madde bu kanunla değiştirilerek mezkûr mahsup imkânı ortadan kaldırılmış ve buna paralel olarak mahsubu kabul edilmeyen Emlâk Vergisinin Gelir Vergisi Kanununun değişik 74 ncü maddesinin birinci fıkrasının 5 numaralı bendine göre gider yazılması öngörülmüştür. Bu madde ile, mükelleflerin 1980 yılı gayrimenkul sermaye iratlarına da yukarıda açıklanan hükümlerin uygulanması sağlanmıştır.

Geçici Madde 10. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değişik 75 nci maddesinde yer alan, kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr paylarının menkul sermaye iradı sayılması hükmü 1980 yılı kâr payları içinde uygulanacaktır. Böylece, söz konusu ödemeler kurumların 1980 yılı matrahlarından düşülemeyecek ve elde edenler tarafından menkul sermaye iradı olarak beyan edilecektir.

Diğer taraftan, Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yıllık ve özel beyanname veren dar mükellefiyete tabi kurumların 1980 takvim yılı ticari bilançolarına göre doğan kârdan Kurumlar Vergisi düşüldükten sonra kalan kısımda menkul sermaye iradı olarak 94 ncü maddeye göre tevkifata tabi tutulacaktır.

Geçici Madde 11. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununun bu Kanun ile değişik 111 nci maddesinin (B) fıkrasında yer alan, hizmet işletmeleri ve her nevi taşıma işleriyle uğraşanlara ilişkin asgari gayri safi hâsılat esasının bu mükelleflerin 1980 takvim yılı kazançlarına da uygulanması öngörülmektedir.

Geçici Madde 12. — Bu madde ile, Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 103 ncü maddedeki nispetlerinin 1.1.1982 tarihinden başlayarak her yıl % 1 oranında indirilmesi ve 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 39 ncü maddesinde düzenlenen endeksleme sisteminin Gelir Vergisi tarife dilimleri ile Gelir Vergisi Kanununun 86 ve 87 ncü maddelerinde yer alan had için 1986 yılı esas alınarak 1.1.1987 tarihinden itibaren uygulanması esası getirilmektedir.

Geçici Madde 13. — Bu Kanunun 1.1.1981 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi esas olmakla birlikte bu madde ile ekonomik istikrar tedbirlerine uygun olarak hizmet erbabının 1981 takvim yılının Ocak ve Şubat ayları net maaşlarında, Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişiklikler dolayısıyla meydana gelecek artışların muvakkat bir hesapta toplanarak Nisan, Mayıs, Haziran ve Temmuz 1981 aylarında 4 eşit taksitte ödenmesi öngörülmektedir.

Geçici Madde 14. — 1.1.1981 tarihinden önce yürürlükte olan vergi sistemi gözönünde tutularak imzalanmış bulunan hizmet sözleşmelerinde karşılıklı pazarlık sonucu anlaşılan net ücret artışının vergi kanunlarında yapılan düzenlemeler sonucu vergi indirimi nedeniyle yükselmesi, ücretliler arasındaki dengeyi daha da büyütecektir.

Bu madde ile, ücretliler arasında halen mevcut olan adaletsizliğin daha da artırılmasının önlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 80. — Yürürlük maddesidir.

Madde 81. — Yürütme maddesi olup, bu kanun hükümlerini yürütmeye Maliye Bakanının yetkili olduğunu belirtmektedir.

Bütçe - Plan Komisyonu Raporu

TC

Milli Güvenlik Konseyi
Bütçe - Plan Komisyonu
Esas No. : 1/60
Karar No. : 15

15 Aralık 1980

Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Bakanlar Kurulu tarafından 25.11.1980 tarihinde Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına sunulan «31.12.1960 gün ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı» Komisyonumuzca incelenmiştir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 1960 yılında kabul edilmiştir. Devam eden yıllarda, bu Kanunun bazı maddelerinde değişiklikler öngörülmüş olmakla birlikte, bu Kanun yirmi yıldan beri Türk Vergi sistemi içinde yer almış ve uygulanmaktadır.

Ancak, 193 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği koşullarla, bugün içinde bulunduğumuz yılların ekonomik ve mali koşulları tamamen değişmiştir.

Uygulanmakta olan vergi kanunları, son yıllarda bir gelir sağlama amacını yitirmiş, vergi yükünün gelir grupları arasında dağılımındaki adaletsizlik giderek artmış, hızlı enflasyon, bu adaletsizliği daha da yaygın hale getirmiş ve vergi kanunlarının uygulamadaki etkinliği tamamen kaybolmuştur.

Böylece, Gelir Vergisi Kanununda, günün koşullarına göre bir düzenleme kaçınılmaz hale gelmiştir. Vergi sistemimizi bir bütün olarak ele almak, vergi türlerinin ve vergi kanunlarının sayısını azaltıcı bir sistemi geliştirmek zorunlu olmakla birlikte, böyle bir vergi reformunu sağlamaya ne toplumun belli bir kesiminin içinde bulunduğu durum ve ne de zaman faktörü yönünden imkân bulunmamaktadır.

Bu nedenle, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik koşullar ve yıllardan beri, belli bir kesimin vergi yükünü büyük ölçüde ağırlaştıran Gelir Vergisi Kanununun bir an önce değiştirilmesi zorunlu hale gelmiştir.

Gelir Vergisi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesini öngören tasarının tümü üzerindeki görüşmelerden sonra maddelerine geçilmiştir.

Madde 1. — Tasarı kapsamında olmayan, ancak komisyonda yeniden düzenlenmesi uygun görülen 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 2 nci maddesi sonuna, bu maddede yazılı kazançları elde edenlerin vergi karneleri almalarını sağlayacak düzenlemenin yapılması,

1 nci maddenin yeniden eklenmesiyle maddeler teselsül ettirilmiştir.

Madde 2. — Tasarının 1 nci maddesi 2 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 3. — Tasarının 2 nci maddesi 3 ncü madde olarak aynen kabulü,

Madde 4. — Aynı Kanunun vergiden muaf esnafı düzenleyen 9 ncu maddesi 1 numaralı bendinde yer alan «eşya ve gıda maddelerinin» ibaresinin uygulamada bazı tereddütlere yer açmaması ve bazı esnafın madde kapsamı dışında kalmaması amacıyla «eşya, gıda ve her türlü bakkaliye maddelerinin» olarak düzeltilmesi,

Madde 5. — Tasarının 4 ncü maddesi 5 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 6. — «Aynı Kanunun, 11 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bir fıkra eklenmiştir» ibaresinin «Aynı Kanunun 11 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna bir fıkra eklenmiştir» şeklinde düzeltilmesi,

Ayrıca madde metninde yer alan birden fazla traktöre sahip olma ölçüsünün, traktörlerin toprak işleme kapasiteleri gözönüne alınarak «Beygir Gücü» esasına göre düzenlenmesi,

Madde 7. — Küçük çiftçi muaflığında, işletme büyüklüğü ölçüsünü düzenleyen Aynı Kanunun 12 nci maddesinde yer alan ölçülerin arazi birimlerinin getirebileceği ortalama randıman ve hâsılat ile bu hâsılatı tekabül eden safi kazanç miktarları dikkate alınarak,

İşletme ölçüsünün;

5 nci grupta (40) dönümden (25) dönüme,

6 ncü grupta bu grupta yer alan patates, soğan, sarmısağın çıkarılması, (40) dönümden (30) dönüme,

7 nci grupta patates, soğan, sarımsağın bu gruba alınması, ekili arazide yüz ölçümü toplamının 20 dönüm olması, 7 nci grubun Komisyonunda yeniden düzenlenmesinden grup numaraları teselsül ettirilmiştir.

8 nci grupta (20) dönümden (15) dönüme,

10 ncu grupta (40) dönümden (30) dönüme indirilmesi,

15 nci grupta (200) ağaçtan (500) ağaca,

16 ncı grupta (250) ağaçtan (500) ağaca çıkarılması,

17 nci grupta (450) ağaçtan (400) ağaca,

18 nci grupta (600) ağaçtan (400) ağaca,

20 nci grupta (50) adet büyük baş hayvan sayısının (40)'a,

21 nci grupta (250) adet küçük baş hayvan sayısının (200)'e indirilmesi,

İşletme büyüklükleri ölçüsünün 20 gruptan 21 gruba çıkarılması,

Madde 8. — Tasarının 7 nci maddesi 8 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 9. — «Aynı Kanununun 14 ncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir» ibaresi yer almaktadır. Ancak; ikinci fıkrada yeni bir düzenleme yapılmadığından bu ibarenin «Aynı Kanununun 14 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir» şeklinde düzeltilmesi ve ikinci fıkranın tasarıdan çıkarılması,

Madde 10. — Aynı Kanununun 17 nci maddesinde yer alan değişikliğin, kanun düzenleme tekniğine göre yeniden düzenlenmesi,

Madde 11. — Tasarının 10 ncu maddesi 11 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 12. — Serbest meslek kazançlarında istisna hükümlerini kapsayan, aynı kanununun 18 nci maddesindeki ihtira beratlarını satmak veya bunlar üzerinde mevcut haklarını devir ve temlik etmek veya kiralamak suretiyle bir takvim yılı içinde elde ettikleri hâsılatın 200 000 liralık istisna miktarının 100 000 liraya indirilmesi,

Madde 13. — Tasarının 12 nci maddesi 13 ncü madde olarak aynen kabulü.

Madde 14. — Tasarının 13 ncü maddesi 14 ncü madde olarak aynen kabulü.

Madde 15. — Gayrimenkul sermaye iratlarında istisna miktarlarını düzenleyen, aynı kanununun 21 nci maddesi birinci fıkrasında yer alan 240 000 liralık istisna miktarının, 120 000 liraya indirilmesi, ayrıca «kiracı tarafından mesken olarak kullanılması şartıyla» ibaresinin metinden çıkarılması.

Madde 16. — Ülkemizin son yıllarda uygun olmayan ekonomik koşulları ve döviz darboğazında olduğu göz önüne alınarak, dövize çevrilebilir mevduat açan bir kesimin vergi dışında kalması ve Kanunla bunlara devamlı bir ayrıcalık getirilmesi uygun görülmediğinden çerçeve 15 nci maddede yer alan «ile dövize çevrilebilir mevduat ve döviz tevdiat hesapları için ödenen faizler» ibaresi ile döviz tevdiat hesapları için ödenen faizler şeklinde düzenlenmesi,

Madde 17. — Aynı Kanununun Gelir Vergisinden istisna edilen ücretlerle ilgili 23 ncü maddesinin üçüncü bendinde, işçilerden gayri yeraltında fiilen çalışan ve yeraltında çalıştıkları zamana münhasır olmak üzere diğer personelin de madde kapsamına alınması, 2 nci bentte yer alan şoför, makinist ve amele başı ücretlerinin istisna dışında bırakılması,

Ayrıca 6 ncı bent parantez içindeki «uşaklık ve mürebbiyelik» ibaresinin metinden çıkarılması ve (mürebbiyeler için ödenen ücretlerin istisna kapsamına alınma yacağı) hükmünün ilave edilmesi,

11 nci bentte «tüzelsizliği haiz muhtelif emekli sandıklarınca ödenen aylıklar» ibaresi yerine «tüzelsizliği haiz muhtelif emekli sandıkları tarafından ödenen aylıklar» olarak değiştirilmesi,

Madde 18. — Tasarının 17 nci maddesi 18 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 19. — Tasarının 18 nci maddesi 19 ncu madde olarak aynen kabulü,

Madde 20. — Gelir Vergisinden istisna kılınan teşvik gayesi ile verilen ikramiye ve mükâfatları düzenleyen aynı kanununun 29 ncü maddesinin 2 numaralı bendinde; Gelir Vergisinden istisna kılınan ve Silahlı Kuvvetlerde uçuş, dalış gibi bazı hizmetler karşılığı yapılan ödemelerin özel kanunlarında «tazminat» olarak nitelendirilmesi nedeniyle «tazminatlar» kelimesinin eklenmesi,

Madde 21. — İndirim hadlerini saptayan aynı kanununun sakatlık indirimini düzenleyen 31 nci maddesinin 3 ncü bendinde, sakatlara tanınan özel indirim miktar ve derecelerinin yeniden düzenlenmesi,

Sakatların iki derecede toplanması, çalışma gücünün % 70'ini kaybedenlerin 1 nci derece sakat grubu içinde yer alarak özel indirimden 1,5 katı ilâvesi ile yararlanması,

Çalışma gücünün % 40'ını kaybedenlerin de 2 nci derece sakat grubu içinde yer alarak ve özel indirimin yarısı oranında ilâvesi ile yararlanması,

Ayrıca sakatlık dereceleri ve uygulamaya ilişkin esasların, Maliye Bakanlığı, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik bakanlıklarınca hazırlanacak bir yönetmelikle müştereken saptanması,

Madde 22. — Medeni hal esasını düzenleyen aynı kanunun 32 nci maddesinin, 4 ncü bendinde (5) çocuk esasının nüfus planlaması yönünden (3) çocuk olarak düzenlenmesi,

Madde 23. — Tasarının 22 nci maddesi 23 ncü madde olarak aynen kabulü,

Madde 24. — Tasarının 23 ncü maddesi 24 ncü madde olarak aynen kabulü,

Madde 25. — Tasarı kapsamında olmayan, ancak Komisyonda yeniden düzenlenmesi uygun görülen vergi karneleri ile ilgili 35 nci madde tasarıda 24 ncü madde olarak yer almış ve sonra gelen madde numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir.

Maddede indirimden faydalanmak isteyenlere verilen vergi karnesine paralel olarak, Gelir Vergisi Kanunu kapsamına giren kazanç ve iratları elde edenlere karne alması esasının getirilmesi,

Madde 26. — Yatırım indirimlerini düzenleyen aynı kanunun ek madde 2'nin 5 ve 6 ncü bentlerindeki «Teşvik ve Uygulama Dairesine» ibaresinin «Devlet Planlama Teşkilatı» olarak değiştirilmesi,

6 ncü bentteki «mezkûr daire» yerine «Devlet Planlama Teşkilatı» ibaresinin konulması,

Ayrıca, madde sonuna;

«Tasdik edilen şartlarda ve sürelerde bir defadan fazla değişiklik veya gecikme vukua gelmesi halinde, yukarıdaki bentlerde belirtilen usul ve esaslara uyularak, yeniden yatırım indirimi belgesi alınması mecburidir» paragrafının ilave edilmesi,

Madde 27. — Yatırım indiriminin mevzuu ve nispetini düzenleyen aynı kanunun ek madde 3'te yer alan ve kullanılmış kıymetlerin yurt dışından ithaline imkân veren 3 ncü paragrafı ile 4 ncü bentte parantez içinde yer alan «yatakhaneler hariç» ibaresinin tasarıdan çıkarılması,

5 nci bendin baş kısmında yer alan «bu hükmün uygulanmasında» ibaresinin metinden çıkarılması,

6 ncü bentte yer alan «yatırım indiriminin nispeti bu maddeye göre» ibaresinin «yatırım indiriminin nispeti yukarıdaki fıkraya göre» olarak değiştirilmesi ve «% 40» indirim miktarının «% 30'a indirilmesi ve son cümlesinin «Bu nispet, zirai yatırımlar ile, bölge kalkınması ile ilgili yatırımlarda % 40, kalkınmada öncelikli bölgelerde yapılan yatırımlarda ise % 50'dir» olarak düzenlenmesi,

Madde 28. — Tasarının 26 ncü maddesi 28 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 29. — Safi kazancın tespit edilmesinde indirilecek giderleri düzenleyen aynı Kanunun 40 ncü maddesinin 5 numaralı bendinde parantez içinde yer alan «İşletmeye dahil olan taşıtların aynı zamanda zati veya ailevi ihtiyaçlar için de kullanılması halinde amortismanlarının ve giderlerinin yüzde yirmisi» ibaresinin metinden çıkarılması,

Madde 30. — Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat onarma işlerini düzenleyen aynı Kanunun 42 nci maddesinin, defterlerin Vergi Usul Kanununa göre tutulma ve tasdik işlemleri ile ilgili olarak yeniden düzenlenmesi,

Madde 31. — Tasarının 29 ncü maddesi 31 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 32. — Tasarının 30 ncü maddesi 32 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 33. — Götürü usulde ticari kazancın tespitine ilişkin aynı Kanunun 46 ncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan mükellef derecelerinde birinci dereceye girenlerin 120 000 liradan 225 000 liraya, ikinci dereceye girenlerin 95 000 liradan 150 000 liraya, üçüncü dereceye girenlerin 75 000 liradan 100 000 liraya, dördüncü dereceye girenlerin 60 000 liradan 75 000 liraya, beşinci dereceye girenlerin 45 000 liradan 50 000 liraya yükseltilmesi,

Belediye teşkilatı olan köyleri kapsam dışında tutabilmek amacıyla son paragrafın «Belediye teşkilatı bulunmayan köylerdeki götürü mükellefler için bu miktarların 1/3 oranında uygulanır» olarak düzeltilmesi ve «Az olduğu takdirde bu miktarlara yükseltilir» cümlesinin metinden çıkarılması,

Madde 34. — Götürü usule tabi olmanın genel şartlarını düzenleyen aynı Kanunun 47 nci maddesinin 2 nci bendinde, işyerlerinin Emlak Vergisi tarhına esas olan vergi değerleri toplamının 120 000 liradan 200 000 liraya, vergi değeri bilinmeyen hallerde yıllık kira bedeli toplamının 9 600 liradan 12 000 liraya çıkarılması,

Madde 35. — Götürü usule tabi olmanın özel şartlarını düzenleyen aynı Kanunun 48 nci maddesinin; 1 nci bendinde yer alan 30 000 liralık haddin 450 000 liraya, 2 nci bendinde yer alan 36 000 liralık haddin 540 000 liraya, 3 ncü bendinde yer alan 6 000 liralık haddin 90 000 liraya, 4 ncü bendinde yer alan 22 500 liralık haddin 340 000 liraya, 5 nci bendinde yazılı 33 750 liralık haddin 510 000 liraya, 6 ncü bendinde yazılı 30 000 liralık haddin 450 000 liraya, 7 nci bendinde yazılı 22 500 liralık haddin 340 000 liraya, 8 nci bendinde yazılı 6 000 liralık haddin 90 000 liraya, 9 ncu bendinde yazılı metnin değiştirilmesine ve tasarı ile 150 000 liralık taşıma ücretleri tutarının 300 000 liraya yükseltilmesi ve maddenin buna göre düzenlenmesi;

Madde 36. — Götürü usulden faydalanamayacakları düzenleyen aynı Kanunun 51 nci maddesine tasarı ile eklenen ve Maliye Bakanlığı takdirine bırakılan 11 numaralı bendin metinden çıkarılması,

Madde 37. — Tasarının 35 nci maddesi 37 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 38. — Tasarının 36 ncü maddesi 38 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 39. — Tasarının 37 nci maddesi 39 ncu madde olarak aynen kabulü,

Madde 40. — Tasarının 38 nci maddesi 40 ncü madde olarak aynen kabulü,

Madde 41. — Zirai işletme hesabı esasında giderleri düzenleyen aynı Kanunun 57 nci maddesi 6 numaralı bendinde değişikliği öngören metnin yeniden düzenlenmesi ve parantez içinde yazılı olan «İşletmeye dahil olup zati ve ailevi ihtiyaçlar için de kullanılan taşıtların amortismanlarının yüzde yirmisi» ibaresi ile, 11 numaralı bendinde parantez içinde yazılı «İşletmeye dahil olan taşıtların aynı zamanda zati ve ailevi ihtiyaçlar içinde kullanılması halinde bu giderlerin yüzde yirmisi» ibaresinin metinden çıkarılması ve 11 numaralı bendin yeniden düzenlenmesi,

Madde 42. — Tasarının 40 ncü maddesi 42 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 43. — Tasarının 41 nci maddesi 43 ncü madde olarak aynen kabulü,

Madde 44. — Tasarının 42 nci maddesi 44 ncü madde olarak aynen kabulü,

Madde 45. — Tasarının 43 ncü maddesi 45 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 46. — Tasarının 44 ncü maddesi 46 ncü madde olarak aynen kabulü,

Madde 47. — Serbest meslek kazancının tespitinde, hâsılattan indirilecek giderleri düzenleyen aynı Kanunun 68 nci maddesinin 10 numaralı bendinde yer alan «Özel otomobillerini işlerinde kullananların yaptıkları giderlerin yüzde yirmisi» ibaresinin metinden çıkarılması, ve bu bendin sonuna parantez içinde «Bu bentte yazılı giderlere karşılık olmak üzere mükellefler diledikleri takdirde 20 000 liradan fazla olmamak kaydıyla gayri safi hâsılatlarının % 10'unu götürü olarak gider yazabilirler» ifadesinin konması, ayrıca maddenin son fıkrasının «Her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile serbest meslek erbabının suçlarından doğan tazminatlar gider olarak indirilemez» olarak değiştirilmesi,

Madde 48. — Sâfi kazançları götürü olarak tespit edilecek kazanç sahiplerine ilişkin aynı Kanunun 69 ncu maddesinin birinci paragrafındaki «Musiki konseri verenlere» ibaresinin «Konser veren müzik sanatçalarına» olarak değiştirilmesi,

Madde 49. — Tasarının 47 nci maddesi 49 ncu madde olarak aynen kabulü,

Madde 50. — Emsal kira bedeli esasını düzenleyen aynı Kanunun 73 ncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan bina ve arazide emsal kira bedeli oranında vergi değeri olarak saptanan % 6 oranının % 7'ye çıkarılması,

Madde 51. — Safi iradın bulunması için gayri safi hâsılatla indirilecek giderleri düzenleyen aynı Kanunun 74 ncü maddesini değiştiren tasarının çerçeve maddesinin Kanun tekniğine uygun olarak yeniden düzenlenmesi, Birinci paragrafında yer alan «21 nci maddedeki» ibaresinin «21 nci maddeye göre,» «İstisnadan faydala-

nan» ibarenin «İstisna edilen» olarak düzeltilmesi ve beşinci bendin sonunda yer alan hükmün kaldırılması, üçüncü fıkrada; mükelleflerin gayri safi hâsıllarından götürü olarak indirebilecekleri miktar olan % 20 oranının % 25'e çıkarılması,

Madde 52. — Menkul sermaye iradını düzenleyen aynı Kanunun 75 nci maddesindeki değişiklikle, ikinci bentte yer alan «Komanditelerin» «Komanditerler» olarak, «doğan kârların ortaklara, ortaklıkla yapılan» ibarenin «doğan kârların ortaklara, kooperatifle yaptıkları» olarak değiştirilmesi,

Madde 53. — Tasarımın 51 nci maddesi 53 ncu madde olarak aynen kabulü,

Madde 54. — Aynı Kanunun 77 nci maddesinde vergi alacağı başlığı altında yer alan tam mükellefiyete tabi kurumlarca ödenen kurum vergisinden, vergi alacağı olarak saptanan 3/4 oranının kurumlar vergisi nispetinde yapılan değişikliğe paralel olarak 1/2 oranına indirilmesi,

Madde 55. — Tasarımın 53 ncu maddesi 55 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 56. — Değer artışı kazançlarını düzenleyen ve aynı Kanunun 80 nci maddeden sonra gelmek üzere tasarı ile ilave edilen Mükerrer 80 nci maddenin 1 numaralı bendinde yer alan 100 000 liralık limitin 125 000 liraya çıkarılması, binalarda bu istisnanın her yıl için ayrı ayrı uygulanması,

Madde 57. — Tasarımın 55 nci maddesi 57 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 58. — Tasarımın 56 nci maddesi 58 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 59. — Tasarımın 57 nci maddesi 59 ncu madde olarak aynen kabulü,

Madde 60. — Tasarımın 58 nci maddesi 60 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 61. — Toplama yapılmayan halleri düzenleyen aynı Kanunun 86 nci maddesi (a) bendi 1 nci fıkrasındaki üç milyon liralık tavanın 2 000 000 liraya indirilmesi,

Madde 62. — İhtiyari toplama ve beyan hükümlerini düzenleyen aynı Kanunun 87 nci maddesindeki üç milyon liranın 2 000 000 liraya indirilmesi ve maddenin buna göre düzenlenmesi, ücretleri dolayısıyla yıllık beyanname vermeyeceklerin, bu ücretlerinin tamamı üzerinden tevkif suretiyle vergi ödemiş bulunanlar, mezkûr ücretleri için yıllık beyanname verebileceklerine ilişkin bir fıkranın eklenmesi,

Madde 63. — Zararların kârlara takas ve mahsubunu düzenleyen aynı Kanunun 33 ncu maddesinin 1 nci fıkrasının sonuna, mahsup neticesinde kapatılmayan zararın, müteakip yıllar gelirinden indirilmesi, arka arkaya üç yıl içinde mahsup edilemeyen zarar bakiyesinin müteakip yıllara naklolunamayacağı,

Madde 64. — Sigorta prim, teberru ve iane indirimlerini düzenleyen aynı Kanunun 89 ncu maddesinin 1 numaralı bendinde yer alan 200 liralık sigorta primlerinin 2 400 liraya yükseltilmesi,

Aynı Kanunun 91 nci maddesinde tasarı ile değişikliği öngören 63 ncu çerçeve maddenin, mükelleflerin beyan edecekleri giderlerin, uygulama zorluğu dikkate alınarak metinden çıkarılması,

Madde 65. — Tasarımın 64 ncu maddesi 65 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 66. — Tasarımın, 65 nci maddesi 66 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 67. — Tasarı kapsamında olmayan, ancak Komisyonunda yeniden düzenlenmesi uygun görülen muhtasar beyanname ile ilgili aynı kanunun 99 ncu maddesinin d/1 bendi sonuna «Varsa bağlı bulunduğu vergi dairesi ve mükellef hesap numarası» ibaresi eklenmesi,

Madde 68. — Tasarımın 66 nci maddesi 68 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 69. — Aynı Kanunun muhtelif beyannamenin muhteviyatı ile ilgili 102 nci maddenin 1 nci bendi sonuna «Bağlı bulunduğu vergi dairesi ile mükellef hesap numarası» ibaresinin ilave edilmesi,

Madde 70. — Aynı Kanunun 103 ncu maddesinde yer alan Gelir Vergisinde, vergi oranının; 25 000 000 lira için % 65,2 nispetinde olması «Ancak daha yüksek gelirlerde % 65'e düşmesi nedeniyle, artan müterakkilik prensibine uygun biçimde «25 000 000 liradan fazlasının 25 000 000 lirası için 16 300 000 lira; fazlası % 66 nisbetinde vergilendirilir» biçiminde düzenlenmesi,

Madde 71. — Tasarımın 68 nci maddesi 71 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 72. — Vergi tevkifatı nispetlerini düzenleyen aynı Kanunun 105 nci maddesinin 1 nci bendinde yazılı tam mükellefiyete tabi olanlarda nispetin % 25'ten % 15'e indirilmesi,

2 nci bendinde yazılı birden ziyade yıla sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde % 3'ten % 5'e çıkarılması,

5 nci bendin 4 ncü bent olarak değiştirilmesi, 5 nci bentte yer alan 94 ncü maddenin 7 numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iradı ve ödemeler için % 33 1/3 oranının % 20'ye indirilmesi ve maddenin buna göre düzenlenmesi,

Madde 73. — Ortalama kâr ve gider esaslarına göre gelir takdirini düzenleyen aynı Kanunun 11 nci maddesinin B bendinde yer alan «hâsılatlar» kelimelerinin «hâsılat» olarak değiştirilmesi ve tarhiyat yapılabilmesi için tasarıda tespit olunan 2 500 liralık farkın 10 000 liraya çıkarılması,

Madde 74. — Asgari zirai kazanç esasını düzenleyen aynı Kanunun 112 nci maddesinde beyan edilen hâsılat giderleri ile vergi incelemesi sonunda ortaya çıkan hâsılat veya giderler arasında tasarı ile getirilen 2 500 liralık farkın 10 000 liraya çıkarılması,

Madde 75. — Asgari zirai vergi miktarlarını düzenleyen tasarinın mükerrer 112 nci maddesinde Gelir Vergisine tabi çiftçilerin verecekleri yıllık gelir vergisi beyannamelerinde gösterdikleri zirai kazançlar üzerinden hesaplanan yıllık gelir vergilerinin saptanan birimlere göre ödenmesi az olduğu takdirde bu maddede öngörülen miktarlara yükseltilmesi, 94 ncü maddenin 12 numaralı bendine göre tevkif yoluyla ödenen verginin bu maddeye göre hesaplanarak asgari zirai vergiden yüksek olması halinde tevkif yolu ile ödenen verginin asgari zirai vergi addolunacağı, 2 nci grup ile 3 ncü grubun yer değiştirmesi, 4 ncü grupta yer alan pamuk ziraatinde ekili arazinin her bir dönümü için dönümünden alınması öngörülen tasarıdaki 350 liranın 550 liraya çıkarılması, çeltik ziraatinde ekili arazilerle ilgili paragrafın 5 nci gruba alınması.

Tasarının 5 nci grubunda yer alan pancar, ziraat nevinin 6 ncü gruba alınması. Tasarinın 5 nci grubunda yer alan patates, soğan, sarmısak ziraat nevinin 7 nci grup olarak düzenlenmesi ve verginin 400 liradan 500 liraya çıkarılması. Bundan sonraki grup numaralarının buna göre devam ettirilmesi.

12 nci grupta yer alan kavun, karpuz ziraatinde 900 liralık limitin 700 liraya indirilmesi,

18 nci grupta yer alan meyve verebilecek hale gelmiş elmada her bir ağaç için ağacından alınan 50 liranın 60 liraya,

Ayrıca, tabii âfetlerde mahsul ve hayvanların en az üçte birini kaybeden mükellefin o sene içinde tahakkuk etmiş olan asgari vergisinin tamamının terkin olunaçağına ilişkin değişikliklerin yapılması ve maddenin buna göre düzenlenmesi.

Madde 76. — Gider esasını düzenleyen aynı Kanunun 113 ncü maddesinin birinci fıkrasında, mükelleflerin geliri ile, vergi incelemesi sırasında tespit olunan giderlerin toplamından 2 500 lirayı aşan farkın 10 000 liraya çıkarılması ve bu miktara kadar olan farkın beyannamenin ilgili bulunduğu dönem içinde elde edilmiş ve vergisi ödenmiş gelir sayılması, bu miktarı aştığı takdirde aşan kısmı üzerinden ikmalen vergi tarh olunması ve maddenin buna göre düzenlenmesi,

Madde 77. — Servet beyanında bulunacaklarla ilgili aynı Kanunun 114 ncü maddesinin ikinci fıkrasında gayrimenkul sermaye iradı ile ilgili 240 000 liralık limitin 120 000 liraya indirilmesi, menkul sermaye iradı elde edenlerin yıllık servet beyannamesi vermelerini ve servet beyannamesi vermek zorunda olmayanların da, gerektiğinde beyanname vermemesini sağlayacak düzenlemenin yapılması,

Madde 78. — Beyan esasını düzenleyen aynı Kanunun 115 nci maddesine tasarı ile getirilen düzenlemenin ikinci bendinde servet beyanını inceleyecek elemanlar arasından Gelirler Kontrolörlerinin çıkarılması, ayrıca, bu madde uyarınca yapılacak tarhiyat dolayısıyla kaçakçılık cezası kesilmeyeceğine ilişkin düzenlemenin yapılması,

Madde 79. — Tasarı kapsamında olmayan, ancak komisyonda düzenlenmesi uygun görülen beyanın şekil ve muhtevası ile ilgili aynı kanunun 116 ncü maddesinin II/a numaralı bendini takip eden fıkradaki 5 000 liralık haddin 50 000 liraya çıkarılması ve aynı fıkrada sözü geçen alacak ve borçların bu ihtiyarı beyandan faydalanamaması için gerekli düzenlemenin 79 ncü madde olarak getirilmesi,

Madde 80. — Beyan esasına tabi mükelleflerde peşin ödemeyi düzenleyen aynı kanunun mükerrer 117 nci maddesinin peşin ödemelerle ilgili derecelerin 7'den 5'e indirilmesi ve uygulama esaslarına açıklık getirilmesi,

Madde 81. — Vergi tevkifatının mahsubunu düzenleyen aynı kanunun 121 nci maddesinin 2 nci fıkrası sonunda yer alan «bir yıl içinde müracaat etmeyen mükelleflerin bu farktan doğan alacakları düşer» ibaresinin, mükellefin alacağını ziyaa uğratmamak için metinden çıkarılması,

Madde 82. — Tasarının 78 nci maddesi 82 nci madde olarak aynen kabulü,

Madde 83. — Geçici maddeleri düzenleyen madde metnindeki, 484 sayılı Kanunun 1,2,3 ve 4 ncü maddelerinin yürürlükten kaldırılması, Tasarı ile getirilen geçici 4, ve 14 ncü maddelerinin kaldırılması,

Sakatlık indirimi ile ilgili geçici 5 nci maddenin Geçici Madde 4 olarak düzenlenmesi,

Yatırım indirimini düzenleyen Geçici Madde 6 ncı maddenin, Geçici 5 nci madde olarak düzenlenmesi, nispetler değiştirilmediği için «Eski nispetler» ve «Yeni nispetler» ibarelerinin metinden çıkarılması, ikinci paragrafta «Yatırım indirimine konu» ibaresi yerine «Yatırım indirimi kapsamına giren» olarak değiştirilmesi,

Geçici Madde 7 nin, Geçici Madde 6 olarak değiştirilmesi,

Geçici Madde 8 in, Geçici Madde 7 olarak değiştirilmesi ve (b) bendinin metinden çıkarılması,

Geçici madde 9 un Geçici Madde 8 olarak değiştirilmesi ve götürü gider usulünü seçenlerde bu oranın, 1980 yılı gayrimenkul sermaye iratları için % 25 olarak uygulanması,

Geçici Madde 10 un, Geçici Madde 9 olarak düzenlenmesi.

Geçici Madde 11 in, Geçici Madde 10 olarak düzenlenmesi,

Geçici 11 nci madde olarak, zararların kârlara takas ve mahsubunda sürenin 1981 ve daha önceki yıllara ait zararlar için beş yıl olarak uygulanması,

Geçici 12 nci Maddenin aynen kabulü,

Hizmet erbabının maaşlarındaki net artışın ödenmesi ile ilgili geçici 13 ncü maddenin, ücretlerde net artışın ödenmesi olarak yeniden düzenlenmesi ve Gelir Vergisi Kanununda yapılacak değişikliklerden oluşan farkın tasarıda öngörülen Nisan, Mayıs, Haziran ve Temmuz ayları yerine 1981 mali yılı içinde Bakanlar Kurulunun tespit edeceği tarihlerde ödenmesi şeklinde düzenlenmesi,

Geçici Madde 14. — Vergi karnesi esasını düzenleyen aynı kanunun 35 nci maddesine paralel olarak bu karnelere ilişkin yönetmeliğin Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanarak en geç 1 . 1 . 1982 tarihine kadar yürürlüğe konmasını sağlayacak bir ilavenin yapılması,

Geçici Madde 15. — Sakatlık ve özel indirimin 1 . 1 . 1983 tarihinden itibaren Gelir Vergisi mükelleflerinin tamamı için uygulanması.

Madde 84. — Tasarının 80 nci maddesinin 84 ncü madde olarak aynen kabulü,

Madde 85. — Tasarının 81 nci maddesinin 85 nci madde olarak aynen kabulü uygun görülmüştür.

Milli Güvenlik Konseyinin onayına arz olunur.

Başkan
Hüsnü KÜÇÜKAHMET
Em. Amiral

Üye
Tanju ERDEM
Dz. Kd. Kur. Alb.

Üye
Turhan AKPORAY
Mly. Kd. Alb.

Üye
Haşmet YURTAL
Mly. Kd. Alb.

Üye
Tahsin EKİNCİ
Mly. Kd. Bnb.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

31 . 12 . 1960 Gün ve 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Mükellefler ve Mevzu:

Madde 6. — Türkiye'de yerleşmiş olmayan gerçek kişiler sadece Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilirler.»

MADDE 2. — Aynı Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının 1 numaralı bendi ile 3 numaralı bendinin (b) işaretli fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. Ticari Kazançlarda: Kazanç sahibinin Türkiye'de işyerinin olması veya daimi temsilci bulundurması ve kazancın bu yerlerde veya bu temsilciler vasıtasıyla sağlanması;

b) Türkiye'de kâin müesseselerin idare meclisi başkan ve üyelerine, denetçilerine, tasfiye memurlarına ait huzur hakkı, aidat, ikramiye ve benzerlerinin Türkiye'de değerlendirilmesi;

MADDE 3. — Aynı Kanunun 9 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Vergiden Muaf Esnaf :

Madde 9. — Ticaret ve sanat erbabından aşağıda yazılı şekil ve suretle çalışan ve yıllık alış, satış veya hâsılat tutarları 48 nci maddede yazılı hadlerin yarısını aşmayanlar Gelir Vergisinden muafıdır.

1. Motorlu nakil vasıtası kullanmamak şartıyla gezici olarak veya bir iş yeri açmaksızın perakende ticaret ile işgal edenler (Halı, kilim, battaniye, mensucat, trikotaj, saat, kıymetli maden ve madeni eşyalar gibi değeri yüksek olan maddeleri perakende olarak satanlarla giyilecek eşya ve gıda maddelerinin pazar takibi suretiyle satışını mutat meslek haline getirenler hariç);

2. Bir iş yeri açmaksızın gezici olarak ve doğrudan doğruya müstehlike iş yapan hallaç, kalaycı, lehimci, musluk tamircisi, çilingir, ayakkabı tamircisi, kundura boyacısı, berber, nalbant, fotoğrafçı, odun ve kömür kırıcısı, çamaşır yıkayıcısı ve hamallar gibi küçük sanat erbabı;

3. Köylerde gezici olarak her türlü sanat işleriyle uğraşanlar ile aynı yerlerde aynı işleri bir iş yeri açmak suretiyle yapanlardan 47 nci maddede yazılı şartları haiz bulunanlar (51 nci madde şümülüne girenler bu muafiyetten faydalanamazlar.);

4. Nehir, göl ve denizlerde ve su geçitlerinde toplamı 50 rüsum tonilatoya (50 rüsum tonilato dahil) kadar makinesiz veya motorsuz nakil vasıtaları işletenler; hayvanla veya bir adet hayvan arabası ile nakliyecilik yapanlar (Bu bentte yazılı ölçüler, birlikte yaşayan eşlerle velâyet altındaki çocuklar hakkında veya ortaklık halindeki işletmelerde, bu kimselerin veya ortaklığın işlettiği vasıtalar toplu olarak nazara alınmak suretiyle tespit edilir.);

5. Ziraat işlerinde kullandıkları hayvan, hayvan arabası, motor, traktör gibi vasıtalar veya sandallarla nakliyeciliği mutat hale getirmeksizin arasıra ücret karşılığında eşya ve insan taşıyan çiftçiler;

6. Hariçten işçi almamak, muharrik kuvvet kullanmamak kayıt ve şartı ile oturdukları evlerde imal ettikleri havlu, örtü, çarşaf, çorap, halı, kilim, dokuma mamulleri, örgü, dantel, her nevi nakış işlerini ve her nevi turistik eşya, hasır, sepet, süpürge, paspas, fırça, yapma çiçek, ip ve urganları dükkân açmaksızın satanlardan 47 nci maddenin 1 ve 3 numaralı bentlerinde yazılı şartları haiz bulunanlar;

7. Yukarıdaki 1 - 6 numaralı bentlerde sözü edilen işlere benzerlik gösterdikleri, Danıştayın muvafık mütalaası üzerine, Maliye Bakanlığınca kabul ve ilan olunan ticaret ve sanat işleri ile işgal edenler.

BÜTÇE PLAN KOMİSYONU METNİ

31 . 12 . 1960 Gün ve 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 2 nci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra ilave edilmiştir.

Bu kazanç ve iratları elde edenler vergi mükellefidir. Bunlar bu Kanunun 35 nci maddesinde belirtilen esaslar dahilinde vergi karnesi almak zorundadırlar.

MADDE 2. — Tasarının 1 nci maddesi 2 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 2 nci maddesi 3 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Aynı Kanunun 9 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergiden Muaf Esnaf :

Madde 9. — Ticaret ve sanat erbabından aşağıda yazılı şekil ve suretle çalışan ve yıllık alış, satış veya hâsılat tutarları 48 nci maddede yazılı hadlerin yarısını aşmayanlar Gelir Vergisinden muafır.

1. Motorlu nakil vasıtaları kullanmamak şartı ile gezici olarak veya bir işyeri açmaksızın perakende ticaret ile iştigal edenler (Halı, kilim, battaniye, mensucat, trikotaj, saat, kıymetli maden ve madeni eşyalar gibi değeri yüksek olan maddeleri perakende olarak satanlarla, giyilecek eşya, gıda ve her türlü bakkaliye maddelerinin pazar takibi suretiyle satışını mutat meslek haline getirenler hariç);

2. Bir işyeri açmaksızın gezici olarak ve doğrudan doğruya müstehlike iş yapan hallaç, kalaycı, lehimci, musluk tamircisi, çilingir, ayakkabı tamircisi, kundura boyacısı, berber, nalbant, fotoğrafçı, odun ve kömür kırıcısı, çamaşır yıkayıcısı, ve hamallar gibi küçük sanat erbabı;

3. Köylerde gezici olarak her türlü sanat işleri ile uğraşanlar ile aynı yerlerde aynı işleri bir işyeri açmak suretiyle yapanlardan 47 nci maddede yazılı şartları haiz bulunanlar (51 nci madde şümulüne girenler bu muafiyetten faydalanamazlar);

4. Nehir, göl ve denizlerde ve su geçitlerinde toplamı 50 rüsum tonilatoyu (50 rüsum tonilato dahil) kadar makinesiz veya motorsuz nakil vasıtaları işletenler; hayvanla veya bir adet hayvan arabası ile nakliyecilik yapanlar bu bentte yazılı ölçüler, birlikte yaşayan eşlerle velayet altındaki çocuklar hakkında veya ortaklık halindeki işletmelerde, bu kimselerin veya ortaklığın işlettiği vasıtalar toplu olarak nazara alınmak suretiyle tespit edilir.);

5. Ziraat işlerinde kullandıkları hayvan, hayvan arabası, motor, traktör gibi vasıtalar veya sandallarla nakliyeciliği mutat hale getirmeksizin ara sıra ücret karşılığında eşya ve insan taşıyan çiftçiler;

6. Hariçten işçi almamak, muharrik kuvvet kullanmamak kayıt ve şartı ile oturdukları evlerde imal ettikleri havlu, örtü, çarşaf, çorap, halı, kilim, dokuma mamulleri, örgü, dantel, her nevi nakış işlerini ve her nevi turistik eşya, hasır, sepet, süpürge, paspas, fırça, yapma çiçek, ip ve urganları dükkân açmaksızın satanlardan 47 nci maddenin 1 ve 3 numaralı bentlerinde yazılı şartları haiz bulunanlar;

7. Yukarıki 1 - 6 numaralı bentlerde sözü edilen işlere benzerlik gösterdikleri, Danıştayın muvafık mütalaası üzerine, Maliye Bakanlığınca kabul ve ilan olunan ticaret ve sanat işleri ile iştigal edenler.

(Hükümetin teklifi)

Yukarıda 1 - 7 numaralı bentlerde sözü edilen işleri yapanlardan 48 nci maddede yazılı hadlerin (alış, satış tutarları ve hâsılat hadleri) iki katını aşanlar gerçek usulde vergilendirilirler.

Ticari, zirai veya mesleki kazancı dolayısıyla gerçek usulde Gelir Vergisine tabi olanlar ile yukarıda sayılan işleri Gelir ve Kurumlar Vergisi mükelleflerine devamlılık ve bağlılık arz edecek şekilde yapanlar esnaf muafliğından faydalanamazlar.»

MADDE 4. — Aynı Kanununun 10 ncu maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.
Küçük çiftçi muafliğinin tayini yönünden miras ortaklığı ve yarıcılık ortaklık sayılır.

MADDE 5. — Aynı Kanununun 11 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bir fıkra eklenmiştir.

«Ticari veya mesleki kazançları dolayısıyla gerçek usulde Gelir Vergisine tabi olanlardan zirai faaliyette bulunanlar ile bir biçerdöver veya benzeri mahiyetteki bir motorlu araca yahut birden fazla traktöre sahip olan çiftçiler küçük çiftçi muafliğinden faydalanamazlar.

Küçük çiftçi muafliğinin, bu kanunun 94 ncü maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödenecek vergiye şümulü yoktur.

MADDE 6. — Aynı Kanununun 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İşletme Büyüklüğü Ölçüsü :

Madde 12. — Küçük çiftçi muafliğini tayin bakımından, bir takvim yılı içinde nazara alınacak işletme büyüklüğü ölçüleri şunlardır.

- 1 nci grup : Hububat ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 160 dönüm;
- 2 nci grup : Bakliyat, afyon, susam, keten, kendir ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 75 dönüm;
- 3 ncü grup : Ayrışık ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 60 dönüm;
- 4 ncü grup : Pamuk ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 25 dönüm;
- 5 nci grup : Çeltik ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm;
- 6 ncı grup : Pancar, patates, soğan, sarımsak ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm;
- 7 nci grup : Çay ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 20 dönüm (mahsul verebilecek hale gelmeyenler hariç);
- 8 nci grup : Tütün ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm;
- 9 ncu grup : Sebze ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm;
- 10 ncu grup : Sera ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 1 dönüm;
- 11 nci grup : Kavun ve karpuz ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 25 dönüm;
- 12 nci grup : Meyve verebilecek hale gelmiş fındık ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 50 dönüm;
- 13 ncü grup : Meyve verebilecek hale gelmiş bağ ve incir ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 50 dönüm;
- 14 ncü grup : Meyve verebilecek hale gelmiş antep fıstığından 200 ağaç;
- 15 nci grup : Meyve verebilecek hale gelmiş zeytinliklerden 250 ağaç;
- 16 ncı grup : Meyve verebilecek hale gelmiş narenciyede 450 ağaç;
- 17 nci grup : Meyve verebilecek hale gelmiş elmada 600 ağaç;
- 18 nci grup : Diğer meyve ve ürün ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm (Meyve ve ürün verebilecek hale gelmeyenler ile palamut hariç);
- 19 ncu grup : Büyükbaş hayvan sayısı 50 adet (iş hayvanları ile iki yaşından küçük büyükbaş hayvanlar hariç);
- 20 ncu grup : Küçükbaş hayvan sayısı 250 adet (bir yaşından küçük küçükbaş hayvanlar ile kümes hayvanları hariç);

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

Yukarıda 1 - 7 numaralı bentlerde sözü edilen işleri yapanlardan 48 nci maddede yazılı hadlerin (alış, satış tutarları ve hâsılat hadleri) iki katını aşanlar gerçek usulde vergilendirilirler.

Ticari, zirai veya mesleki kazancı dolayısı ile gerçek usulde Gelir Vergisine tabi olanlar ile yukarıda sayılan işleri Gelir ve Kurumlar Vergisi mükelleflerine devamlılık ve bağlılık arz edecek şekilde yapanlar esnaf muafliğından faydalanamazlar.

MADDE 5. — Tasarının 4 nci maddesi 5 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Aynı Kanununun 11 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna bir fıkra eklenmiştir.

Ticari veya mesleki kazançları dolayısıyla gerçek usulde gelir vergisine tabi olanlardan zirai faaliyette bulunanlar ile bir biçerdövere veya benzeri mahiyetteki bir motorlu araca veya 25 beygir gücünden fazla bir yahut toplam güçleri bu haddi aşan birden fazla traktöre sahip olan çiftçiler küçük çiftçi muafliğından faydalanamazlar.

Küçük çiftçi muafliğının, bu Kanununun 94 nci maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödenecek vergiye şümulü yoktur.

MADDE 7. — Aynı Kanununun 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İşletme Büyüklüğü Ölçüsü :

Madde 12. — Küçük çiftçi muafliğini tayin bakımından bir takvim yılı içinde nazara alınacak işletme büyüklüğü ölçütleri şunlardır.

- 1 nci grup : Hububat ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 160 dönüm;
- 2 nci grup : Bakliyat, afyon, susam, keten, kendir ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 75 dönüm;
- 3 ncü grup : Ayçiçeği ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 60 dönüm;
- 4 ncü grup : Pamuk ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 25 dönüm;
- 5 nci grup : Çeltik ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 25 dönüm;
- 6 ncı grup : Pancar ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 30 dönüm;
- 7 nci grup : Patates, soğan, sarmsak ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 20 dönüm;
- 8 nci grup : Çay ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 15 dönüm (mahsul verebilecek hâle gelmeyenler hariç);
- 9 ncu grup : Tütün ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm;
- 10 ncu grup : Sebze ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 30 dönüm;
- 11 nci grup : Sera ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 2 dönüm;
- 12 ncü grup : Kavun ve karpuz ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 25 dönüm;
- 13 ncü grup : Meyve verebilecek hale gelmiş fındık ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 50 dönüm;
- 14 ncü grup : Meyve verebilecek hale gelmiş bağ ve incir ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 50 dönüm;
- 15 nci grup : Meyve verebilecek hale gelmiş antep fıstığında 500 ağaç;
- 16 ncı grup : Meyve verebilecek hale gelmiş zeytinliklerde 500 ağaç;
- 17 nci grup : Meyve verebilecek hale gelmiş narenciyede 400 ağaç;
- 18 nci grup : Meyve verebilecek hale gelmiş elmada 400 ağaç;
- 19 ncu grup : Diğer meyve ve ürün ziraatinde ekili arazinin yüzölçümü toplamı 40 dönüm (Meyve ve ürün verebilecek hale gelmeyenler ile palamut hariç);
- 20 nci grup : Büyükbaş hayvan sayısı 40 adet (iş hayvanları ile iki yaşından küçük, büyükbaş hayvanlar hariç);

(Hükümetin teklifi)

Bakanlar Kurulu, Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunun teklifi üzerine, bu ölçüleri gerekli gördüğü bölgeler için bir yıl uygulanmış olmak kaydıyla arazi ve ürün türlerine göre % 25 nispetini aşmamak üzere artırmak veya azaltmak suretiyle yeniden tespite yetkilidir. Bu şekilde tespit olunan ölçüler Resmi Gazetede yayımlandığı tarihi izleyen takvim yılı başından itibaren yürürlüğe girer.

Yukarıda yazılı ziraat gruplarının bir kaç tanesinin içine giren zirai faaliyetlerin bir arada yapılması halinde, en fazla iki gruba ait işletme büyüklükleri, bu gruplar için tespit olunan hadlerin yarısını aşmadığı takdirde muaflık devam eder.

Yukarıda zikredilen meyveli ve meyvesiz ağaçlarda meyve veya ürün verebilecek hale gelme durumu başlangıcı Tarım ve Orman Bakanlığı ile Maliye Bakanlıklarınca müştereken tespit olunur.

MADDE 7. — Aynı Kanunun 13 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Küçük çiftçi muaflığından faydalanabilmek için zirai mahsullerin bir takvim yılı içindeki satış bedelleri tutarının 250 000 lirayı geçmemesi şarttır.

MADDE 8. — Aynı Kanunun 14 ncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

12 veya 13 ncü maddelerde yazılı hadleri aşan çiftçiler bu durumun meydana geldiği takvim yılı başından itibaren küçük çiftçi muaflığını kaybederler.

Bu suretle mükellefiyete girenler muafiyet şartlarının kalktığı tarihten itibaren durumu vergi dairesine bildirmeye ve mükellefiyetle ilgili ödevlerini Vergi Usul Kanunundaki esaslara göre yerine getirmeye mecburdurlar.

MADDE 9. — Aynı Kanunun 17 nci maddesinde yazılı 6 000 liralık had 60 000 liraya yükseltilmiştir.

MADDE 10. — Aynı Kanunun mükerrer 17 nci maddesi kaldırılmıştır.

MADDE 11. — Aynı Kanunun 18 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Serbest Meslek Kazançlarında :

Madde 18. — Müellif, mütercim, heykeltıraş, ressam, bestekâr ve mucitlerin ve bunların kanuni mirasçılarının kitap, resim, heykel ve nota halindeki eserleri ile fakülte, akademi ve yüksekokullarca yayımlanan bilimsel mahiyetteki makalelerini ve ihtira beratlarını satmak veya bunlar üzerinde mevcut haklarını devir ve temlik etmek veya kiralamak suretiyle bir takvim yılı içinde elde ettikleri hâsılatın 200 000 lirası (Yabancı memleketlerde elde edilen hâsılatın ayrıca 400 000 lirası) Gelir Vergisinden müstesnadır.

(Eserlerin neşir, temsil, icra ve teşhir gibi suretlerle değerlendirilmesi istisnaya dahildir.)

Yukarıda yazılı kazançların arzı olarak elde edilmesi istisna hükmünün uygulanmasına engel teşkil etmez.

MADDE 12. — Aynı Kanunun 19 ncü maddesi kaldırılmıştır.

MADDE 13. — Aynı Kanunun 20 nci maddesi kaldırılmıştır.

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

21 nci grup : Küçükbaş hayvan sayısı 200 adet (bir yaşından küçük, küçükbaş hayvanlar ile kümes hayvanları hariç);

Bakanlar Kurulu, Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunun teklifi üzerine, bu ölçüleri gerekli gördüğü bölgeler için bir yıl uygulanmış olmak kaydıyla arazi ve ürün miktarlarına göre % 25 oranını aşmamak üzere artırmak veya azaltmak suretiyle yeniden tespiti yetkilidir. Bu şekilde tespit olunan ölçüler Resmî Gazetede yayımlandığı tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren yürürlüğe girer.

Yukarıda yazılı ziraat gruplarının birkaç tanesinin içine giren zirai faaliyetlerin bir arada yapılması halinde, en fazla iki gruba ait işletme büyüklükleri, bu gruplar için tespit olunan hadlerin yarısını aşmadığı takdirde muaflik devam eder.

Yukarıda zikredilen meyveli ve meyvesiz ağaçlarda meyve ve ürün verebilecek hale gelme durumu başlangıcı Tarım ve Orman Bakanlığı ile Maliye Bakanlığınca müştereken tespit olunur.

MADDE 8. — Tasarının 7 nci maddesi 8 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Aynı Kanunun 14 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

12 veya 13 ncü maddelerde yazılı hadleri aşan çiftçiler bu durumun meydana geldiği takvim yılı başından itibaren küçük çiftçi muafliğini kaybederler.

MADDE 10. — Aynı Kanunun 17 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Göçmen ve Mülteci Muaflığı :

Madde 17. — İskân Kanunu hükümlerine göre göçmen ve mülteci sayılanlarla yerleştirilenlerin, mezkûr Kanunda kaçanç vergisi muaflığı için konulan kayıt, şart ve sürelerle bir takvim yılı içinde elde ettikleri kazanç ve iratların 60 000 lirası Gelir Vergisinden müstesnadır.

Bu istisnanın menkul sermaye iradı üzerinden alınacak verginin tevkif yolu ile kesilen kısmına şümulü yoktur.

MADDE 11. — Tasarının 10 ncü maddesi 11 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Aynı Kanunun 18 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Serbest Meslek Kazançlarında :

Madde 18. — Müellif, mütercim, heykeltıraş, ressam, bestekâr ve mucitlerin ve bunların kanuni mirasçılarının kitap, resim, heykel ve nota halindeki eserleri ile fakülte, akademi ve yüksekokullarca yayınlanan bilimsel mahiyetteki makalelerini ve ihtara benatlarını satmak veya bunlar üzerinde mevcut haklarını devir ve temlik etmek veya kiralamak suretiyle bir takvim yılı içinde elde ettikleri hâsılatın 100 000 lirası (Yabancı memleketlerde elde edilen hâsılatın ayrıca 400 000 lirası) Gelir Vergisinden müstesnadır.

(Eserlerin neşir, temsil, jora ve teşhir gibi suretlerle değerlendirilmesi istisnaya dahildir.)

Yukarıda yazılı kazançların arazi olarak elde edilmesi istisna hükmünün uygulanmasına engel teşkil etmez.

MADDE 13. — Tasarının 12 nci maddesi 13 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Tasarının 13 ncü maddesi 14 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 14. — Aynı Kanununun 21 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Binaların mesken olarak kiraya verilmesinden (kiracı tarafından mesken olarak kullanılması şartıyla) bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 240 000 lirayı aşmayan gayri safi hâsılataın 40 000 lirası Gelir Vergisinden müstesnadır. Elde edilen gayri safi hâsılataın 240 000 lirayı aşması halinde tamamı vergiye tabi tutulur.

MADDE 15. — Aynı Kanununun 22 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Menkul Sermaye İratlarında :

Madde 22. — Özel kanunlar veya Devletle aktedilmiş mukavelelerle her türlü vergiden istisna edilmiş olan menkul kıymetlerin faiz, kâr payı ve ikramiyeleri ile dövize çevrilebilir mevduat ve döviz tevdiat hesapları için ödenen faizler Gelir Vergisinden müstesnadır.

MADDE 16. — Aynı Kanununun 23 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ücretlerde :

Madde 23. — Aşağıda yazılı ücretler Gelir Vergisinden istisna edilmiştir.

1. Köylerde ve son nüfus sayımına göre belediye içi nüfusu 5 000'i aşmayan yerlerde faaliyet gösteren ve münhasıran el ile dokunan halı ve kilim imal eden işletmelerde çalışan işçilerin ücretleri;
2. Gelir Vergisinden muaf veya götürü gider usulünde vergiye tabi çiftçilerin ziraat işlerinde bilfiil çalışan işçilerin ücretleri (Şoför, makinist, bekçi, çoban ve amelebaşı ücretleri dahil);
3. Toprak altı işletmesi halinde bulunan madenlerde cevher istihsali ve bununla ilgili diğer bütün işlerde çalışan işçilerin yer altında çalıştıkları zamanlara ait ücretleri;
4. Ticari ve sınai kazançları vergiden muaf bulunanların bu işlerinde çalıştırılan hizmet erbabının ücretleri;
5. Köy muhtarları ile köylerin kâtip, korucu, imam, bekçi ve benzeri hizmetlilerine köy bütçesinden ödenen ücretler ile çiftçi mallarını koruma bekçilerinin ücretleri;
6. Hizmetçilerin ücretleri (Hizmetçiler özel fertler tarafından evlerde, bahçelerde, apartmanlarda ve ticaret mahalli olmayan sair yerlerde orta hizmetçiliği, uşaklık, sütünelik, dadılık, mürebbiyelik bahçivanlık, kapıcılık gibi özel hizmetlerde çalıştırılanlardır.);
7. Sanat okulları ile bu mahiyetteki enstitülerde, ceza ve islah evlerinde, darülacezelerin atölyelerinde çalışan öğrencilere, hükümlü ve tutuklulara ve düşkünlere verilen ücretler;
8. Hizmet erbabına işyerinde veya müstemilatında bedava yemek vermek suretiyle sağlanan menfaatler (Bu amaçla da olsa hizmet erbabına nakit ve ayın olarak yapılan ödemeler vergiye tabi tutulur);
9. Genel olarak maden işletmelerinde ve fabrikalarda çalışan işçilere ve özel kanunlarına göre barındırılması gereken memurlarla müstahdemlere konut tedariki ve bunların aydınlatılması, ısıtılması ve suyunun temini suretiyle sağlanan menfaatler;
10. Hizmet erbabının toplu olarak iş yerlerine gidip gelmelerini sağlamak maksadıyla işverenler tarafından yapılan taşıma giderleri;
11. Kanunla kurulan veya tüzelkişiliği haiz bulunan emekli sandıkları tarafından ödenen emekli, maluliyet, dul ve yetim aylıkları (Tüzelkişiliği haiz muhtelif emekli sandıklarınca ödenen aylıklar toplamı hizmet süresi ve aylık seviyesi aynı olan Devlet memurlarına ödenen miktardan fazla ise, aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur.) (Genel, katma ve özel bütçelerden ödenen bu nevi aylıklar dahil.);
12. 2089 sayılı Çırak, kalfa ve ustalık Kanunu hükümlerine tabi çırakların asgari ücreti aşmayan ücretleri;

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 15. — Aynı Kanunun 21 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Binaların mesken olarak kiraya verilmesinden bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 120 000 lirayı aşmayan gayri safi hâsılâtın 40 000 lirası Gelir Vergisinden müstesnadır. Elde edilen gayri safi hâsılâtın 120 000 lirayı aşması halinde tamamı vergiye tabi tutulur.

MADDE 16. — Aynı Kanunun 22 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Menkul Sermaye İratlarında :

Madde 22. — Özel kanunlarla veya Devletin kanunların verdiği yetkiye dayanarak aktettiği mukavelelerle her türlü vergiden istisna edilmiş olan menkul kıymetlerin faiz, kâr payı ve ikramiyeleri ile döviz tevdiat hesapları için ödenen faizler Gelir Vergisinden müstesnadır.

MADDE 17. — Aynı Kanunun 23 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ücretlerde :

Madde 23. — Aşağıda yazılı ücretler Gelir Vergisinden istisna edilmiştir.

1. Köylerde veya son nüfus sayımına göre belediye içi nüfusu 5 000'i aşmayan yerlerde faaliyet gösteren ve münhasıran el ile dokunan halı ve kilim imal eden işletmelerde çalışan işçilerin ücretleri,
2. Gelir Vergisinden muaf veya götürü gider usulünde vergiye tabi çiftçilerin ziraat işlerinde bilfiil çalışan işçilerin ücretleri (Bekçi ve çoban ücretleri dahil);
3. Toprak altı işletmesi halinde bulunan madenlerde cevher istihsali ve bununla ilgili diğer bütün işlerde çalışanların münhasıran yer altında çalıştıkları zamanlara ait ücretleri;
4. Ticari ve sınai kazançları vergiden muaf bulunanların bu işlerinde çalıştırılan hizmet erbabının ücretleri;
5. Köy muhtarları ile köylerin katip, korucu, imam, bekçi ve benzeri hizmetlilerine köy bütçesinden ödenen ücretler ile çiftçi mallarını koruma bekçilerinin ücretleri;
6. Hizmetçilerin ücretleri (Hizmetçiler özel fertler tarafından evlerde, bahçelerde, apartmanlarda ve ticaret mahalli olmayan sair yerlerde orta hizmetçiliği, süt ninelik, dadılık, bahçivanlık, kapıcılık gibi özel hizmetlerde çalıştırılanlardır. Mürebbiyelere ödenen ücretler istisna kapsamına dahil değildir);
7. Sanat okulları ile bu mahiyetteki enstitülerde, ceza ve islahevlerinde, darülacezelerin atelyelerinde çalışan öğrencilere, hükümlü ve tutuklulara ve düşkünlere verilen ücretler;
8. Hizmet erbabına işyerinde veya müstemilatında bedava yemek vermek suretiyle sağlanan menfaatler (Bu amaçla da olsa hizmet erbabına nakit ve ayın olarak yapılan ödemeler vergiye tabi tutulur);
9. Genel olarak maden işletmelerinde ve fabrikalarda çalışan işçilere ve özel kanunlarına göre barındırılması gereken memurlarla müstahdemlere konut tedariki ve bunların aydınlatılması, ısıtılması ve suyunun temini suretiyle sağlanan menfaatler;
10. Hizmet erbabının toplu olarak işyerlerine gidip gelmelerini sağlamak maksadıyla işverenler tarafından yapılan taşıma giderleri;
11. Kanunla kurulan veya tüzelkişiliği haiz bulunan emekli sandıkları tarafından ödenen emekli, maluliyet, dul ve yetim aylıkları (Tüzelkişiliği haiz muhtelif emekli sandıkları tarafından ödenen aylıklar toplamı; hizmet süresi ve aylık seviyesi aynı olan Devlet memurlarına ödenen miktardan fazla ise, aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur.) (Genel, katma ve özel bütçelerden ödenen bu nevi aylıklar dahil.);
12. 2089 sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu hükümlerine tabi çırakların asgari ücreti aşmayan ücretleri.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 17. — Aynı kanunun 24 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Gider Karşılıklarında :

Madde 24. — Gider karşılığı olarak yapılan aşağıda yazılı ödemeler de Gelir Vergisinden istisna edilmiştir.

1. Harcırah Kanunu hükümleri uyarınca yapılan ödemeler;
2. Harcırah Kanunu kapsamı dışında kalan müesseseler tarafından idare meclisi başkanı ve üyeleri ile denetçilerine, tasfiye memurlarına ve hizmet erbabına (Harcırah Kanununa tabi olsun olmasın her türlü sözleşmeli personel dahil) verilen gerçek yol giderlerinin tamamı ile yemek ve yatmak giderlerine karşılık verilen gündelikler (Bu gündelikler aynı aylık seviyesindeki Devlet memurlarına verilen gündeliklerden fazla ise veya Devletçe verilen gündeliklerin en yüksek haddini aşarsa, aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur. Fiili yemek ve yatmak giderleri karşılığı yapılan ödemeler de mukayesede esas alınacak gündeliğin tespitinde nazara alınır.);
3. Kazai veya idari kararlara dayanılarak tanıklara verilen ücretler;
4. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre ödenen yakacak yardımı (memur, işçi ve Bağ - Kur emeklilerine avans olarak ödenenler dahil);
5. Sayım işleriyle, seçim işlerinde çalıştırılanlara özel kanunlarına göre verilen zaruri gider karşılıkları;

MADDE 18. — Aynı kanunun 25 nci maddesinin 3 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

3. Kanunla kurulan veya tüzelkişiliği haiz olan emekli sandıklarınca kendilerine zat aylığı bağlananlarla aylıkları dışında, kanunları veya statüleri gereğince verilen emekli, dul, yetim ve evlenme ikramiyeleri veya iade olunan mevduatı ve sürelerini doldurmamış bulunanlarla dul ve yetimlerine toptan ödenen tazminatlar (Kamu idare ve müesseseleri ile kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumları dışında kalan tüzelkişiliği haiz emekli sandıkları tarafından ödenen tazminat ve yardımlar, hizmet süresi ve aylık seviyesi aynı olan Devlet memurlarına verilen miktardan fazla ise, aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur. Bu mukayesede gerek muhtelif emekli sandıklarından, gerek aynı emekli sandığından muhtelif zamanlarda alınan ikramiye ve tazminatlar topluca dikkate alınır.

MADDE 19. — Aynı kanunun 29 ncu maddesinin 2, 3, ve 4 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«2. Subay, astsubay ve erlere (kita onbaşı ve çavuşlar dahil) ve ordu hizmetinde bulunan sivil makinistelere uçuş, dalış gibi hizmetleri dolayısıyla verilen gündelikler, ikramiyeler, zamlar ile Türk Hava Kurumu ile kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunan müesseselerde uçuş maksadıyla görevlendirilenlere uçuş hizmetleri, deniz altına dalış yapan dalışçılara dalış hizmetleri dolayısıyla yapılan aynı mahiyetteki ödemeler;»

«3. Spor yarışmalarına katılan amatör sporculara ödenen ödül ve ikramiyeler;»

«4. Spor yarışmalarını yöneten hakemlere ödenen ücretler;»

MADDE 20. — Aynı Kanunun ikinci kısım yedinci bölümünün başlığı indirimler şeklinde, 31 nci maddesi ise aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«İndirim Hadleri :

Madde 31. — Tam mükellefiyete tabi gerçek kişiler aşağıda yazılı indirimlerden yararlanırlar.

1. Genel İndirim : Mükelleflerin günde (20), ayda (600), yılda (7 200) lirayı aşmayan gelirleri vergiye tabi tutulmaz. Mükellef evli ise, bu miktara eş için günde (15), ayda (450), yılda (5 400) lira, çocukların her biri için günde (5), ayda (150), yılda (1 800) lira ilave edilir.

(B'ltçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 18. — Tasarının 17 nci maddesi 18 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19. — Tasarının 18 nci maddesi 19 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20. — Aynı Kanununun 29 ncu maddesinin 2, 3 ve 4 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

2. Subay, astsubay, erbaş ve erlere ve Ordu hizmetinde bulunan sivil makinistlere, uçuş, dalış gibi hizmetleri dolayısıyla verilen tazminatlar, gündelikler, ikramiyeler, zamlar ile Türk Hava Kurumu veya kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunan müesseselerde uçuş maksadıyla görevlendirilenlere; uçuş hizmetleri, denizaltına dalış yapan dalgıçlara dalış hizmetleri dolayısıyla yapılan aynı mahiyetteki ödemeler;

3. Spor yarışmalarına katılan amatör sporculara ödenen ödül ve ikramiyeler;

4. Spor yarışmalarını yöneten hakemlere ödenen ücretler;

MADDE 21. — Aynı Kanununun ikinci kısım yedinci bölümünün başlığı «indirimler» olarak, 31 nci maddesi ise aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

YEDİNCİ BÖLÜM

İndirimler

İndirim Hadleri :

Madde 31. — Tam mükellefiyete tabi gerçek kişiler aşağıda yazılı indirimlerden yararlanırlar.

1. Genel indirim : Mükelleflerin günde (20), ayda (600), yılda (7 200) lirayı aşmayan gelirleri vergiye tabi tutulmaz. Mükellef evli ise, bu miktara eş için günde (15), ayda (450), yılda (5 400) lira, çocukların her biri için günde (5), ayda (150), yılda (1 800) lira ilave edilir.

(Hükümetin teklifi)

2. Özel İndirim: Gerçek ücretlerin vergilendirilmesinde günde (150), ayda (4 500), yılda (54 000) lira ayrıca indirilir. (Karı - kocanın ücretli olarak çalışması halinde genel indirimden istifade etmeyen eşin gerçek ücretinden yapılacak özel indirim günde (75), ayda (2 250), yılda (27 000) liradır.)

3. Sakatlık İndirimi: Çalışma gücünün asgari % 50'sini kaybetmiş bulunan ücretliler için sakatlık derecelerine göre aile reisi için tespit edilen özel indirim hadlerinin;

Birinci derecede sakatlık halinde % 150'si,

İkinci derece sakatlık halinde % 50'si sakatlık indirimi olarak genel ve özel indirim hadlerine eklenir. Sakatlık indiriminin uygulanmasında çalışma gücünün % 70'inden fazlasını kaybetmiş bulunanlar birinci, % 50'sinden fazlasını kaybetmiş bulunanlar ise ikinci derecede sakat sayılırlar.

Sakatlık derecelerinin tespit şekli ile uygulamasına ilişkin esas ve usuller Maliye Bakanlığınca bu konuda hazırlanacak bir Yönetmelik ile tespit edilir.»

MADDE 21. — Aynı Kanunun 32 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Medeni Hal Esası :

Madde 32. — 31 nci maddede yazılı indirim hadlerinin tayininde mükellefin, gelirin elde edildiği takvim yılı başındaki medeni hali ve aile durumu esastır.

Şu kadar ki, takvim yılı içinde bu durumda mükellef lehine husule gelen değişiklikler ayrıca nazara alınır.

Genel İndirim uygulanmasında her ne suretle olursa olsun, evlilik bağı kalkmış olanların gelirlerine, ilk çocuk için eşe ait, diğer çocukların herbiri için 31 nci maddede yazılı çocuklara ait indirim miktarları uygulanır.

31 nci madde ile bu madde gereğince hesaplanacak genel indirim 5 çocuklu evli mükelleflere ait indirim miktarlarını geçemez.»

MADDE 22. — Aynı Kanunun 33 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Yukarıki maddelerde sözü edilen çocuk tabiri, mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan (nafaka verilmek suretiyle bakılanlar dahil) 18 yaşını veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış evlatları (evlat edinilenler ile ana ve babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturan ve gelir vergisine tabi bulunmayanlar dahil) ifade eder.

MADDE 23. — Aynı Kanunun 34 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Aile Gelirinde İndirim:

Madde 34. — Aile reisi beyanlarında indirim, beyan edilen gelire uygulanır.

Aile reisi tarafından kendisinin, eşinin veya çocuklarının geliri dolayısıyla beyanname verilmesine mahal olmadığı hallerde indirim vergiye tabi geliri varsa aile reisinin bu gelirine, aile reisinin geliri yoksa, eşine ait gelire, eşinin de geliri mevcut değilse çocuklarının herhangi birine ait gelire uygulanır.

Aile reisinin, eşinin ve çocukların beyanname verilmesi gerekmeyen gelirleri ücretten ibaret ise, bu gelirin her birine ayrıca 31 nci maddedeki esaslar dairesinde özel indirim ve sakatlık indirimi uygulanır.

İndirimin bu fıkra hükmüne göre eş veya çocuklara ait gelire uygulanması halinde de indirim miktarı aile reisinin durumuna göre tayin olunur.

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

2. Özel indirim : Gerçek ücretlerin vergilendirilmesinde günde (150), ayda (4 500), yılda (54 000) lira ayrıca indirilir. (Karı - kocanın ücretli olarak çalışması halinde genel indirimden istifade etmeyen eşin gerçek ücretinden yapılacak özel indirim günde (75), ayda (2 250), yılda (27 000) liradır.)

3. Sakatlık indirimi : Çalışma gücünün asgari % 70'ini kaybetmiş bulunan hizmet erbabı birinci derece sakat, asgari % 40'ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ise ikinci derece sakat sayılır ve aşağıda belirtilen sakatlık indiriminden faydalanırlar.

Sakatlık indirimi aile reisi için tespit edilen özel indirim tutarının;

— Birinci derece sakatlar için bir buçuk katı,

— İkinci derece sakatlar için yarısıdır.

Sakatlık derecelerine göre tespit edilecek indirimler, genel ve özel indirim toplamına eklenerek hizmet erbabının ücretinden indirilir.

Sakatlık derecelerinin tespit şekli ile uygulamaya ilişkin esas ve usuller Maliye, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Sosyal Güvenlik bakanlıklarınca bu konuda müştereken hazırlanacak bir yönetmelik ile tespit edilir.

MADDE 22. — Aynı Kanunun 32 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Medeni Hal Esası :

Madde 32. — 31 nci maddede yazılı genel indirim hadlerinin tayininde mükellefin, gelirin elde edildiği takvim yılı başındaki medeni hali ve aile durumu esastır.

Şu kadar ki, takvim yılı içinde bu durumda mükellef lehine husule gelen değişiklikler ayrıca nazara alınır.

Genel indirimin uygulanmasında her ne suretle olursa olsun, evlilik bağı kalkmış olanların gelirlerine, ilk çocuk için eşe, diğer çocukların herbiri için 31 nci maddede yazılı çocuklara ait indirim miktarları uygulanır.

31 nci madde ile bu madde gereğince hesaplanacak genel indirim 3 çocuklu evli mükelleflere ait indirim miktarlarını geçemez.

MADDE 23. — Tasarının 22 nci maddesi 23 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 24. — Tasarının 23 ncü maddesi 24 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 24. — Aynı Kanunun Birinci Kısım Sekizinci Bölümü (Yatırım indirimi) nün ek 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Yatırım İndiriminin Şartları :

Ek Madde 2. — Yatırım indiriminin uygulanmasında aşağıdaki yazılı şartlar topluca aranır :

1. İndirimin uygulanacağı ticari ve zirai kazanç bilanço esasına göre tespit edilmiş olmalıdır;
2. Yapılan yatırım, Devlet Planlama Teşkilatının hazırladığı kalkınma planlarına uygun bulunmalıdır;
3. Yatırımlar, istihsalı genişletmeye, üretimi artırmaya, ihracatı geliştirmeye, mahsul ve mamullerin kalitesini islahaya, enerji tasarrufunu sağlamaya, kültür seviyesini yükseltmeye, ilmi ve teknik araştırmaları geliştirmeye, çalışma güvenliğini veya yabancı turist çekimini temine matuf olmalıdır;

4. Yapılan yatırım en az 20 000 000 lira (Devlet Planlama Teşkilatının hazırladığı bölge kalkınma planının şümülüne giren yatırımlarla memleket ekonomisi bakımından ayrı bir önem ve özellik arz ettiği Yüksek Planlama Kurulu tarafından kabul edilen faaliyet kollarında 10 000 000 ve genel olarak ziraatteki yatırımlarda 4 000 000 lira) olmalıdır;

5. Yatırıma başlanmadan önce Teşvik ve Uygulama Dairesine başvurularak lüzumlu bilgi ve belgelerin tevdi edilmiş, mezkûr dairece yukarıda belirtilen şartların mevcudiyeti tasdik edilmiş bulunmalıdır.

Araştırma, plan ve proje masrafları ile arazi temini için yapılan giderler hariç olmak üzere, yatırımla ilgili her türlü harcamalar yatırıma başlandığını gösterir.

6. Yatırım, tasdik edilmiş bulunan şartlar ve süreler dahilinde yapılmış olmalıdır.

Tasdik edilen şartlarda husule gelecek değişikliklerin ve sürelerde vuku bulacak gecikmelerin, vukuundan itibaren 1 ay içinde Teşvik ve Uygulama Dairesine bildirilmesi ve onayının alınması şarttır. Mezkûr Daire, iktisadi veya teknik zaruretle veya mücbir sebeplerden ileri gelen değişiklik ve gecikmeleri kabul edebilir.

Müracaatın zamanında yapılmaması veya değişiklik ve gecikmelerin kabul edilmemesi halinde, evvelce yapılan tasdik hükümsüz addolunur.»

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 25. — Aynı Kanunun 35 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi Karnesi Esası :

Madde 35. — A) İndirimden faydalanmak isteyenler Vergi Usul Kanunu esaslarına göre vergi karnesi almak zorundadırlar. Vergi Usul Kanunu ile karne almaktan muaf tutulmuş olanlardan karne aranmaz.

B) Bu Kanunun 2 nci maddesinde sayılan kazanç ve iratları elde edenler (İstisna veya muafiyetlerden faydalananlar dahil) işyerlerinin bağlı olduğu, işyerleri bulunmayanlar ikametgâhlarının bağlı olduğu vergi dairesinden karne almak ve Gelir Vergisi yönünden durumlarını ve bu durumda meydana gelen değişiklikleri karnelerine yazdırmak zorundadırlar.

Bu bentte yazılı vergi karnesinin ihtiva edeceği hususlar ve karne almaya ilişkin şekil ve esaslar Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir. Yönetmelik esaslarına uymayanlar hakkında Vergi Usul Kanununa ek «Usulsüzlük cezalarına ait cetvel» in mükellef grupları sütununun 6 ncı sırasında yazılı birinci derece usulsüzlük cezası uygulanır.

MADDE 26. — Aynı Kanunun Birinci Kısım Sekizinci Bölümü (Yatırım indirimi) Ek 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yatırım İndiriminin Şartları :

Ek Madde 2. — Yatırım indiriminin uygulanmasında aşağıdaki yazılı şartlar topluca aranır :

1. İndirimin uygulanacağı ticari ve zirai kazanç bilanço esasına göre tespit edilmiş olmalıdır.
2. Yapılan yatırım, Devlet Planlama Teşkilatının hazırladığı kalkınma planlarına uygun bulunmalıdır.
3. Yatırımlar, istihsalî genişletmeye, üretkenliği artırmaya, ihracatı geliştirmeye, mahsul ve mamullerin kalitesini aslağa, enerji tasarrufunu sağlamaya, kültür seviyesini yükseltmeye, ilmi ve teknik araştırmaları geliştirmeye, çalışma güvenliğini veya yabancı turist celbini temine matuf olmalıdır.
4. Yapılan yatırım en az 20 000 000 lira (Devlet Planlama Teşkilatının hazırladığı bölge kalkınma planının şümülüne giren yatırımlarla memleket ekonomisi bakımından ayrı bir önem ve özellik arz ettiği Yüksek Planlama Kurulu tarafından kabul edilen faaliyet kollarında 10 000 000 ve genel olarak ziraatteki yatırımlarda 4 000 000 lira) olmalıdır.
5. Yatırıma başlamadan önce Devlet Planlama Teşkilatına başvurularak lüzumlu bilgi ve belgelerin tevdi edilmiş, mezkûr dairece yukarıda belirtilen şartların mevcudiyeti tasdik edilmiş bulunmalıdır. Araştırma, plan ve proje masrafları ile arazi temini için yapılan giderler hariç olmak üzere, yatırımla ilgili her türlü harcamalar yatırıma başlandığını gösterir.
6. Yatırım, tasdik edilmiş bulunan şartlar ve süreler dahilinde yapılmış olmalıdır.

Tasdik edilen şartlarda husule gelecek değişikliklerin ve sürelerde vuku bulacak gecikmelerin, vukuundan itibaren 1 ay içinde Devlet Planlama Teşkilatına bildirilmesi ve onayının alınması şarttır. Devlet Planlama Teşkilatı, iktisadi veya teknik zaruretle veya mücbir sebeplerden ileri gelen değişiklik ve gecikmeleri kabul edebilir.

Müracaatın zamanında yapılmaması veya değişiklik ve gecikmelerin kabul edilmemesi halinde, evvelce yapılan tasdik hükümsüz addolunur. Tasdik edilen şartlarda ve sürelerde bir defadan fazla değişiklik veya gecikme vukua gelmesi halinde, yukarıdaki bentlerde belirtilen usul ve esaslara uyularak yeniden yatırım indirimi belgesi alınması mecburidir.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 25. — Aynı Kanunun Birinci Kısım Sekizinci Bölümü (Yatırım indirimi) ek 3 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Yatırım İndiriminin Konusu ve Nispeti;

Ek Madde 3. — Yatırım indirimine, kaynağı ne olursa olsun 2 nci maddede yazılı şartları haiz bulunan yatırımlarla ilgili harcamalardan bina, makine, tesisat, araç ve benzeri amortismanına tabi aktif değerlerin yeni olanlarının maliyet bedelleri esas teşkil eder.

Aktif değerlerin yeni olmasından maksat, bunların yurt içinde veya dışında daha önce hiçbir şekilde kullanılmamış bulunmasıdır.

Yurt dışında kullanılmış olsa dahi Teşvik ve Uygulama Dairesince proje bazında ithali uygun görülen aktif kıymetler yatırım indirimi uygulaması bakımından yeni addolunur.

Personel lojmanları inşası ve tefrişi (yatakhaneleri hariç), arazi veya arsa tedariki, yedek parça temini, esas proje dışında münferit tesisat, makine, araç mübayaası için yapılan harcamalara indirim uygulanmaz.

Bu hükmün uygulanmasında inşa edilmiş olarak veya inşa halinde satın alınan binaların satın alma bedeli üzerinden yatırım indirimi yapılmaz.

Yatırım indiriminin nispeti bu maddeye göre indirimden istifade edecek yatırım miktarının % 40'ıdır. Bu nispet zirai yatırımlarda, ziraate dayalı yatırımlarda ve Kalkınma Planı ile yıllık programlarda özel önem taşıdığı belirtilen sektörler veya gerice yöre olarak belirtilen yörelerde yapılan yatırımlarda % 60 tır.»

MADDE 26. — Aynı Kanunun Birinci Kısım Sekizinci Bölümü (Yatırım indirimi) nün ek 4 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Yatırım İndiriminin Başlangıcı ve Uygulama Süresi :

Ek Madde 4. — Yatırım indiriminin uygulanmasına, yatırım konusunu teşkil eden aktif değerlere ilişkin harcamaların yapıldığı takvim yılından itibaren başlanır ve indirimden faydalanacak miktara ulaşıncaya kadar devam olunur.

Her yatırım için faydalanılacak indirim tutarı, o yatırım içerisinde yer alan indirimden yararlanabilecek aktif değerlerin kıymetleri toplamına, yatırım indirimi belgesinde yazılı olan indirim nispetinin uygulanması suretiyle hesaplanır.

Birden fazla yatırım indirimi belgesi almış olan mükelleflerin safi kazancının kifayetsizliği sebebiyle önceki yıllarda tamamen uygulanmamış olan eski yatırımlarla ilgili müdevver indirim tutarlarının mevcut bulunması halinde, evvela bu indirimler uygulanır, ondan sonra yeni yatırımlara müteallik indirimlerin uygulanmasına başlanır.

MADDE 27. — Aynı Kanunun 40 ncü maddesinin 5 ve 7 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

5. İşletmeye dahil olup sadece işte kullanılan taşıtların amortismanları ile giderlerinin tamamı (işletmeye dahil olan taşıtların aynı zamanda zati veya ailevi ihtiyaçlar için de kullanılması halinde amortismanlarının ve giderlerinin yüzde yirmisi);

7. Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar;

MADDE 28. — Aynı Kanunun 42 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Birden Fazla Takvim Yılına Sirayet Eden İnşaat ve Onarma İşleri :

Madde 42. — Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde kâr veya zarar için bittiği yıl kati olarak tespit edilir ve tamamı o yılın geliri sayılarak, mezkûr yıl beyannamesinde gösterilir.

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 27. — Aynı Kanunun Birinci Kısım Sekizinci Bölümü (Yatırım İndirimi) Ek 3 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yatırım İndiriminin Konusu ve Nispeti :

Ek Madde 3. — Yatırım indirimine, kaynağı ne olursa olsun, ek 2 nci maddede yazılı şartları haiz bulunan yatırımlarla ilgili harcamalardan; bina, makine, tesisat, araç ve benzeri amortismanına tabi aktif değerlerin yeni olanlarının maliyet bedelleri esas teşkil eder.

Aktif değerlerin yeni olmasından maksat, bunların yurt içinde veya dışında daha önce hiç bir şekilde kullanılmamış bulunmasıdır.

Personel lojmanları inşası ve tefrişi, arazi veya arsa tedariki, yedek parça temini, esas proje dışında münferit tesisat, makine, araç mübayaası için yapılan harcamalara indirim uygulanmaz. İnşa edilmiş olarak veya inşa halinde satın alınan binaların satın alma bedeli üzerinden yatırım indirimi yapılmaz.

Yatırım indiriminin nispeti yukarıdaki fıkraya göre indirimden istifade edecek yatırım miktarının % 30'udur. Bu nispet, zirai yatırımlar ile bölge kalkınması ile ilgili yatırımlarda % 40, kalkınmada öncelikli bölgelerde yapılan yatırımlarda ise % 50'dir.

MADDE 28. — Tasarının 26 ncı maddesi 28 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 29. — Aynı Kanunun 40 ncı maddesinin 5 ve 7 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

5. İşletmeye dahil olup sadece işte kullanılan taşıtların amortismanları ile giderlerinin tamamı;
7. Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar,

MADDE 30. — Aynı Kanunun 42 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Birden Fazla Takvim Yılına Sirayet Eden İnşaat ve Onarma İşleri :

Madde 42. — Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işlerinde kâr veya zarar, işin bittiği yıl kati olarak tespit edilir ve tamamı o yılın geliri sayılarak, mezkûr yıl beyannamesinde gösterilir.

(Hükümetin teklifi)

Mükellefler bu madde kapsamına giren hallerde her inşaat ve onarım işinin hâsılat ve giderlerini ayrı bir defterde veya tutmakta oldukları defterlerin ayrı sayfalarında göstermeye ve düzenleyecekleri beyannameleri işlerin ikmal edildiği takvim yılını takip eden yılın Mart ayı sonuna kadar vermeye mecburdurlar.»

MADDE 29. — Aynı Kanununun 44 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Inşaat ve Onarma İşlerinde İşin Bitimi :

Madde 44. — İnşaat ve onarma işlerinde geçici ve kesin kabul usulüne tabi olan hallerde geçici kabulün yapıldığını gösteren tutanağın düzenlendiği tarih; diğer hallerde işin fiilen tamamlandığı veya fiilen bıraktığı tarihin bitim tarihi olarak kabul edilir.

Bitim tarihinden sonra bu işlerle ilgili olarak yapılan giderler ve her ne nam ile olursa olsun elde edilen hâsılat, bu giderlerin yapıldığı veya hâsılatın elde edildiği yılın kâr veya zararının tespitinde dikkate alınır.

MADDE 30. — Aynı Kanununun 45 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ulaştırma ve İhracat İşlerinde Matrah :

Madde 45. — Dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerin aşağıdaki kazançları Kurumlar Vergisi Kanununun 18, 19 ve mükerrer 19 ncu maddeleri hükümlerine göre tayin ve tespit edilir.

1. Türkiye ile yabancı ülkeler arasında yaptıkları ulaştırma işlerinden elde ettikleri kazançlar,
2. Türkiye'de satın aldıkları, imal, istihsal veya istihraç ettikleri malları Türkiye'de satmaksızın yabancı memleketlere gönderenlerin bu işlerinden doğan kazançlar.

MADDE 31. — Aynı Kanununun 46 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Bu suretle tespit olunacak safi kazançlar 120 000 lirayı geçemez. Şu kadar ki tespit olunacak safi kazanç,

- Beşinci dereceye giren mükellefler için 45 000
- Dördüncü dereceye giren mükellefler için 60 000
- Üçüncü dereceye giren mükellefler için 75 000
- İkinci dereceye giren mükellefler için 95 000
- Birinci dereceye giren mükellefler için 120 000

liradan az olamaz. (Köylerdeki götürü mükellefler için bu miktarlar 1/3 nispetinde uygulanır.) Az olduğu takdirde bu miktarlara yükseltilir.»

MADDE 32. — Aynı Kanununun 47 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Götürü Usule Tabi Olmanın Genel Şartları :

Madde 47. — Götürü usule tabi olmanın genel şartları şunlardır :

1. Kendi işinde bilfiil çalışmak veya bulunmak (işinde yardımcı işçi ve çırak kullanmak, seyahat, hastalık, ihtiyarlık, askerlik, tutukluluk ve hükümlülük gibi zaruri ayrılmalar dolayısıyla geçici olarak bilfiil işinin başında bulunmamak bu şartı bozamaz. Ölüm halinde iş sahibinin dul eşi veya küçük çocukları namına işe devam bulunduğu takdirde, bunların bilfiil işin başında bulunup bulunmamlarına bakılmaz);

2. İşyerlerinin Emlak Vergisi tarhına esas olan vergi değerleri toplamı 120 000 lirayı, vergi değeri bilinmeyen hallerde yıllık kira bedeli toplamı 9 600 lirayı aşmamak (yıllık kira bedelinin emsaline nazaran düşük bulunması halinde emsal kira bedeli esas alınır);

3. Ticari, zirai veya mesleki faaliyetleri dolayısıyla gerçek usulde Gelir Vergisine tabi olmamak;

2. ve 3 numaralı bent hükümlerini öteden beri işe devam edenlerde takvim yılı başındaki, yeniden işe başlanılarda ise işe başlama tarihindeki duruma göre uygulanır.

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

Mükellefler bu madde kapsamına giren hallerde her inşaat ve onarma işinin hâsılat ve giderlerini Vergi Usul Kanununa göre tasdik ettirilen ayrı bir defterde veya tutmakta oldukları defterlerin ayrı sayfelerinde göstermeye ve düzenleyecekleri beyannameleri işlerin ikmal edildiği takvim yılını takip eden yılın Mart ayı sonuna kadar vermeye mecburdurlar.

MADDE 31. — Tasarının 29 ncu maddesi 31 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir

MADDE 32. — Tasarının 30 ncu maddesi 32 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 33. — Aynı Kanunun 46 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu suretle tespit olunacak safi kazançlar 225 bin lirayı geçemez. Şu kadar ki tespit olunacak safi kazanç,
— Beşinci dereceye giren mükellefler için 50 000,
— Dördüncü dereceye giren mükellefler için 75 000,
— Üçüncü dereceye giren mükellefler için 100 000,
— İkinci dereceye giren mükellefler için 150 000 liradan az olamaz.

Birinci dereceye giren mükellefler için bu miktar 225 000 liradır. Belediye teşkilatı bulunmayan köylerdeki götürü mükellefler için bu miktarlar 1/3 oranında uygulanır.

MADDE 34. — Aynı Kanunun 47 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Götürü Usule Tabi Olmanın Genel Şartları :

Madde 47. — Götürü usule tabi olmanın genel şartları şunlardır:

1. Kendi işinde bilfiil çalışmak veya bulunmak (işinde yardımcı işçi ve çırak kullanmak, seyahat, hastalık, ihtiyarlık, askerlik, tutukluluk ve hükümlülük gibi zaruri ayrılmalar dolayısıyla geçici olarak bilfiil işinin başında bulunmamak bu şartı bozamaz. Ölüm halinde iş sahibinin dul eşi veya küçük çocukları namına işe devam bulunduğu takdirde, bunların bilfiil iş başında bulunup bulunmamalarına bakılmaz),

2. İşyerlerinin Emlak Vergisi tarhına esas olan vergi değerleri toplamı 200 000 lirayı, vergi değeri bilinmeyen hallerde yıllık kira bedeli toplamı 12 000 lirayı aşmamak (yıllık kira bedelinin emsaline nazaran düşük bulunması halinde emsal kira bedeli esas alınır),

3. Ticari, zirai veya mesleki faaliyetleri dolayısıyla gerçek usulde Gelir Vergisine tabi olmamak,

2 ve 3 numaralı bent hükümleri öteden beri işe devam edenlerde takvim yılı başındaki, yeniden işe başlayanlarda ise işe başlama tarihindeki duruma göre uygulanır.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 33. — Aynı Kanunun 48 nci maddesinin 1 ila 8 numaralı bentlerindeki hadler on katına çıkarılmış, 9 numaralı bent kaldırılmış, 10 numaralı bent aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«9. Sahibi veya işleticisi sıfatıyla birden fazla motorlu kara nakil vasıtası veya beşten fazla hayvan arabası veya su üzerinde hareket eden 18 rüsum tonilatodan fazla makineli, 90 rüsum tonilatodan fazla makinesiz nakil vasıtası işletmemek (su üzerinde hareket eden makineli ve makinesiz araçların birlikte işletilmesi halinde, makineli olanların rüsum tonilatoları toplamının beş katı ile makinesizlerin rüsum tonilatoları toplamı 90 rüsum tonilatoyu aşmamak) ve bir takvim yılı içinde alınan taşıma ücretleri tutarı 150 000 lirayı aşmamak (Nakil vasıtalarının sahip ve işleticisi durumunda olmaksızın taşıma işi yapanlar tavassut işi yapmış sayılır. Yukarıda yazılı ölçüler aile reisi beyanına tabi olan kimselerle ortaklık halindeki işletmelerde bu kimselerin veya ortaklığın işlettikleri vasıtalar bakımından topluca dikkate alınır)»

MADDE 34. — Aynı Kanunun 51 nci maddesine aşağıdaki 9, 10 ve 11 numaralı bentler eklenmiştir.

9. Maden işletmeleri, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri, tuğla ve kiremit harmanları işletenler;

10. Şehirlerarası yük ve yolcu taşımacılığı yapanlar ile treyler, çekici ve benzerlerinin sahip veya işleticileri;

11. Vergi güvenliği açısından Maliye Bakanlığınca iş grupları veya sektörler itibarıyla gerçek usulde vergilendirilmesi gerekli görülenler.

MADDE 35. — Aynı Kanunun 53 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Yıllık hâsılat tutarı 1 000 000 liradan aşağı olan çiftçilerin kazançları götürü gider esasına, 1 000 000 lira veya daha fazla olan çiftçilerin kazançları ise gerçek kazanç usulüne (zirai işletme hesabı veya diledikleri takdirde bilanço esasına) göre tespit olunur.»

MADDE 36. — Aynı Kanunun 54 nci maddesinin üçüncü fıkrasının 1 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin son fıkrası kaldırılarak maddeye yeni bir fıkra eklenmiştir.

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 35. — Aynı Kanunun 48 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Götürü Usule Tabi Olmanın Özel Şartları :

Madde 48. — Götürü usule tabi olmanın özel şartları şunlardır:

1. Alım satım işleri ile imal, inşa, tamir ve küçük sanat işlerinde bir takvim yılı içinde satın alınan veya ithal edilen emtianın, iptidai maddenin ve malzemenin mübayaaya bedelleri tutarı 450 000 lirayı aşmamak;

2. Bir takvim yılı içinde satılan veya ihraç edilen emtianın iptidai maddenin ve malzemenin satış bedelleri tutarı 540 000 lirayı aşmamak;

3. İptidai madde, yardımcı malzeme ve işçilik müşteriye ait olarak ücretli durumuna girmeksizin yapılan imalat, tamirat, basım, inşaat ve küçük sanat işleri karşılığında bir takvim yılı içinde alınan gayrisafi ücret tutarı 90 000 lirayı aşmamak;

4. İptidai madde ve malzeme müşteriye, işçilik kendisine ait olarak yapılan imalat, tamirat, basım, inşaat ve küçük sanat işlerinde yıllık gayri safi hâsılat tutarı 340 000 lirayı aşmamak;

5. Bir ve üç numaralı bentlerde yazılı işlerin birlikte yapılması halinde, bir takvim yılı içinde alınan ücret veya hâsılatın altı katı ile mübayaaya bedellerinin yıllık tutarı toplamı 510 000 lirayı aşmamak;

6. Bir ve dört numaralı bentlerde yazılı işlerin birlikte yapılması halinde, bir takvim yılında sağlanan gayri safi hâsılatın üçte bir fazlasıyla emtia, iptidai madde ve malzemenin mübayaaya bedellerinin tutarı toplamı 450 000 lirayı aşmamak;

7. Üç ve dört numaralı bentlerde yazılı işlerin birlikte yapılması halinde alınan gayri safi ücretlerin tutarlarının dört katı ile sağlanan yıllık gayri safi hâsılatın toplamı 340 000 lirayı aşmamak;

8. Otel, sinema, plaj, dansing ve emsali eğlence ve istirahat yerleri işletenlerde, bu hizmetler karşılığında bir takvim yılı içinde sağlanan yıllık gayrisafi hâsılat tutarı 90 000 lirayı aşmamak;

9. Sahibi veya işleticisi sıfatıyla birden fazla motorlu kara nakil vasıtası veya beşten fazla hayvan arabası veya su üzerinde hareket eden 18 rüsum tonilatodan fazla makineli, 90 rüsum tonilatodan fazla makinesiz nakil vasıtası işletmemek (Su üzerinde hareket eden makineli ve makinesiz araçların birlikte işletilmesi halinde, makineli olanların rüsum tonilatoları toplamının beş katı ile makinesizlerin rüsum tonilatoları toplamı 90 rüsum tonilatoyu aşmamak) ve bir takvim yılı içinde alınan taşıma ücretleri tutarı 300 000 lirayı aşmamak (Nakil vasıtalarının sahip ve işleticisi durumunda olmaksızın taşıma işi yapanlar tavassut işi yapmış sayılır. Yukarıda yazılı ölçüler aile reisi beyanına tabi olan kimselerle ortaklık halindeki işletmelerde bu kimselerin veya ortaklığın işlettikleri vasıtalar bakımından topluca dikkate alınır.)

Tekele tabi maddelerle, damga pulu, milli piyango bileti, akaryakıt, şeker ve bunlar gibi kâr hadleri emsallerine nazaran bariz şekilde düşük olarak tespit edilmiş bulunan emtiada, ilgili bakanlıkların mütalaası alınmak suretiyle, bu maddenin 1, 2, 5 ve 6 numaralı bentlerinde yazılı alım satım hadleri Maliye Bakanlığınca tayin olunur.

MADDE 36. — Aynı Kanunun 51 nci maddesine aşağıdaki 9 ve 10 numaralı bentler eklenmiştir.

9. Maden işletmeleri, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri, tuğla ve kiremit harmanları işletenler;

10. Şehirlerarası yük ve yolcu taşımacılığı yapanlar ile treyler, çekici ve benzerlerinin sahip veya işleticileri.

MADDE 37. — Tasarının 35 nci maddesi 37 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 38. — Tasarının 36 nci maddesi 38 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

1. Vergi Usul Kanununa göre hâsılâtın elde edildiği yılda geçerli olmak üzere tayin edilmiş bulunan götürü gider emsallerinin mükellefçe beyan edilen hâsılât tutarına uygulanması veya,

Gerçek kazanç usulünden götürü gider usulüne geçen çiftçilerin önceki yıllardan devreden ürünlerinin satış hâsılâtına götürü gider uygulanmaz. Bir evvelki yıldan devreden ürünlerin maliyet bedelleri ve satıldığı yıl yapılan gerçek giderler, tevsih edilmek ve beyannameye gösterilmek şartıyla bu ürünlere isabet eden satış hâsılâtından indirilir ve bu suretle bulunan safi kazanç matraha eklenir.

MADDE 37. — Aynı Kanunun 55 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kazancın Zirai İşletme Hesabı Esasına Göre Tespiti :

Madde 55. — Zirai işletme hesabı esasına göre zirai kazanç, hesap dönemi içinde para ile tahsil edilen veya alacak olarak tahakkuk eden hâsılât ile, ödenen veya borçlanılan giderler arasındaki müspet farktır.

MADDE 38. — Aynı Kanunun 56 ncı maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve son fıkrası kaldırılmıştır.

Ziraat makine ve aletlerinin başka çiftçilerin zirai işlerinde çalıştırılması karşılığında herhangi bir istihlak maddesi veya istihsal vasıtası alınması halinde alınan madde veya vasıtaların emsal bedeli hâsılât sayılır.

MADDE 39. — Aynı Kanunun 57 nci maddesinin 6 ve 11 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«6. Vergi Usul Kanununa göre ayrılan amortismanlar (işletmeye dahil olup zati ve ailevi ihtiyaçlar için de kullanılan taşıtların amortismanların yüzde yirmisi);»

«11. İşletmeye dahil olup sadece işte kullanılan taşıtların giderleri (işletmeye dahil olan taşıtların aynı zamanda zati ve ailevi ihtiyaçlar için de kullanılması halinde bu giderlerin yüzde yirmisi);»

Muafiyetten veya götürü gider usulünden gerçek usule geçen çiftçilerin önceki yıllardan devreden ürünleri Vergi Usul Kanununun 45. nci maddesinde belirtilen ortalama maliyet bedeli esasına göre değerlendirilerek gider yazılır.

MADDE 40. — Aynı Kanunun 59 ncü maddesinin birinci fıkrası kaldırılmıştır.

MADDE 41. — Aynı Kanunun 61 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ücretin Tarifi :

Madde 61. — Ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir.

Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (Mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmez.

Bu kanunun uygulanmasında, aşağıda yazılı ödemeler de ücret sayılır.

1. 23 ncü maddenin 11 numaralı bendine göre istisna dışında kalan emeklilik, maluliyet, dul ve yetim aylıkları;

2. Evvelce yapılmış veya gelecekte yapılacak hizmetler karşılığında verilen para ve ayınlarla sağlanan diğer menfaatler;

3. Türkiye Büyük Millet Meclisi, İl genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri ile özel kanunlarına veya idari kararlara göre kurulan daimi veya geçici bütün komisyonların üyelerine ve yukarıda sayılanlara benzeyen diğer kimselere bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler;

4. Yönetim ve denetim kurulları başkanı ve üyeleriyle tasfiye memurlarına bu sıfatları dolayısıyla ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler;

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 39. — Tasarının 37. nci maddesi 39 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 40. — Tasarının 38 nci maddesi 40 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 41. — Aynı Kanunun 57 nci maddesinin 6 ve 11 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

6. Vergi Usul Kanununa göre ayrılan amortismanlar;

11. İşletmeye dahil olup sadece işte kullanılan taşıtların amortismanları ile giderlerinin tamamı.

Muafiyetten veya götürü gider usulünden gerçek usule geçen çiftçilerin önceki yıllardan devreden ürünleri Vergi Usul Kanununun 45 nci maddesinde belirtilen ortalama maliyet bedeli esasına göre değerlendirilerek gider yazılır.

MADDE 42. — Tasarının 40 ncı maddesi 42 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 43. — Tasarının 41 nci maddesi 43 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

5. Bilirkişilere, eksperlere, spor hakemlerine ve her türlü yarışma jürisi üyelerine ödenen veya sağlanan para, ayın ve menfaatler;

6. Sporculara transfer ücreti veya sair adlarla yapılan ödemeler ve sağlanan menfaatler.

MADDE 42. — Aynı Kanunun 62 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

61 nci maddenin 1 ilâ 6 numaralı bentlerinde yazılı ödemeleri yapanlar bu kanunda yazılı ödevleri yerine getirmek bakımından işveren hükmündedir.

MADDE 43. — Aynı Kanunun 63 ncü maddesinin birinci fıkrasının 980 sayılı Kanunla kaldırılan 1 numaralı bent hükmü yerine aşağıda yazılı hüküm getirilmiştir.

1. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 190 ncı maddesi uyarınca yapılan kesintilerle, Ordu Yardımlaşma Kurumu ve benzeri kamu kurumları için yapılan kanuni kesintiler,

MADDE 44 — Aynı Kanunun 67 nci maddesine ikinci fıkrayı takiben aşağıdaki fıkra hükmü eklenmiştir.

Amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması halinde Vergi Usul Kanununun 328 nci maddesine göre hesaplanan müspet fark kazançta eklenir.

MADDE 45. — Aynı Kanunun 68 nci maddesinin 7, 8 ve 10 numaralı bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

7. Mesleki faaliyette kullanılan tesisat ve demirbaş eşya için Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar (Amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması halinde mezkur Kanunun 328 nci maddesine göre hesaplanacak zararlar dahil);

8. Serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla emekli sandıklarına ödenen giriş ve emeklilik aidatları;

10. Yukarıda bendler dışında kalan, işle ilgili şehir dahili nakil vasıtaları ücretleri (özel otomobillerini işlerinde de kullananların yaptıkları giderlerin yüzde yirmisi), posta, telgraf ve odabaşı ücreti gibi müteferrik giderler (Bu bentte yazılı giderler gayrisafi hasılatın % 5'ini geçemez.)

MADDE 46. — Aynı Kanunun 69 ncu maddesinin parantez içi hükmü değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

(Bu madde hükmü borsa ajan ve acentalarına, gümrük komisyoncularına, dava vekillerine, müşavirlere, dış protezcilerine, kurumlar ve tüccarlarla serbest meslek erbabının ticari ve mesleki işlerini takip eden muakiplere ve musiki konseri verenlere şamil değildir.)

Safi kazançların götürü usulde tespit ve vergilendirilmesinde 46 ncı maddede belirtilen (47 ve 48 nci maddelere yapılan atıflar hariç) usul ve esaslar uygulanır.

MADDE 47. — Aynı Kanunun 70 nci maddesinin birinci fıkrasının 5 numaralı bendi ile son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

5. Arama, işletme ve imtiyaz hakları ve ruhsatları, ihtira beratı, alameti farika, marka, ticaret unvanı, her türlü teknik resim, desen, model, plan ile sinema ve televizyon filmleri, ses ve görüntü bantları, sanayi ve ticaret ve bilim alanlarında elde edilmiş bir tecrübeye ait bilgilerle gizli bir formül veya bir imalat usulü üzerindeki kullanma hakkı veya kullanma imtiyazı gibi haklar (Bu hakların kullanılması için gerekli malzeme ve teçhizat bedelleri de gayrimenkul sermaye iradı sayılır.)

Vakfın gelirinden hizmet karşılığı olmayarak alınan hisseler ile zirai faaliyete bilfiil iştirak etmeksizin sadece üründen pay alan arazi sahiplerinin gelirleri bu kanunun uygulanmasında gayrimenkul sermaye iradı addolunur.

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 44. — Tasarının 42 nci maddesi 44 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 45. — Tasarının 43 ncü maddesi 45 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 46. — Tasarının 44 ncü maddesi 46 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 47. — Aynı kanunun 68 nci maddesinin 7, 8 ve 10 numaralı bentleri ile maddenin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

7. Mesleki faaliyette kullanılan tesisat ve demirbaş eşya için Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar (Amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması halinde mezkûr kanunun 328 nci maddesine göre hesaplanacak zararlar dahil);

8. Serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla emekli sandıklarına ödenen giriş ve emeklilik aidatları;

10. Yukarıdaki bentler dışında kalan, işle ilgili şehir dahili nakil vasıtaları ücretleri ile posta, telgraf ve odabaşı ücreti gibi müteferrik giderler (Bu bentte yazılı giderlere karşılık olmak üzere mükellefler diledikleri takdirde 20 000 liradan fazla olmamak kaydıyla gayri safi hâsılatlarının % 10'unu götürü olarak gider yazabilirler).

Her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile serbest meslek erbabının suçlarından doğan tazminatlar gider olarak indirilemez.

MADDE 48. — Aynı kanunun 69 ncü maddesinin parantez içi hükmü değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

(Bu madde hükmü borsa ajan ve acentalarına, gümrük komisyoncularına, davavekillerine, müşavirlere, dış protezçilerine, kurumlar ve tüccarlarla serbest meslek erbabının ticari ve mesleki işlerini takip eden muavimlere ve konser veren müzik sanatçılarında şamil değildir.)

Safi kazançların götürü usulde tespit ve vergilendirilmesinde 46 ncı maddede belirtilen (47 ve 48 nci maddelere yapılan atıflar hariç) usul ve esaslar uygulanır.

MADDE 49. — Tasarının 47 nci maddesi 49 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 48. — Aynı Kanunun 73 ncü maddesinin başlığı ile birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Emsal Kira Bedeli Esası :

Madde 73. — Kiraya verilen mal ve hakların kira bedelleri emsal kira bedelinden düşük olamaz. Bedelsiz olarak başkalarının intifama bırakılan mal ve hakların emsal kira bedeli, bu mal ve hakların kirası sayılır. Bina ve arazide emsal kira bedeli, yetkili özel mercilerce takdir edilmiş kirası, bu suretle takdir edilmiş kira mevcut değilse, Vergi Usul Kanununa göre belirlenen vergi değerinin % 6'sıdır. Diğer mal ve haklarda emsal kira bedeli, bu mal ve hakların maliyet bedelinin, bu bedel bilinmiyorsa, Vergi Usul Kanununun servetlerin değerlendirilmesi hakkındaki hükümlerine göre belli edilen değerlerinin, % 10'udur.

MADDE 49. — Aynı Kanunun 74 ncü maddesinin birinci fıkrası ile aynı fıkranın 10 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, birinci fıkrasının 5 numaralı bendinin parantez içindeki hükmü kaldırılmış ve maddenin üçüncü fıkrasında yer alan % 20 oranı % 25'e yükseltilmiştir.

Safi iradın bulunması için, 21 nci maddedeki istisnadan faydalanan gayrisafi hâsılata isabet edenler hariç olmak üzere gayrisafi hâsıllardan aşağıda yazılı giderler indirilir.

10. Sahibi buldukları konutları kiraya verenlerin kira ile oturdukları konutun kira bedeli (kira indirimi gayrisafi hâsıllardan bu maddenin 1 ila 9 ve 11 numaralı bentlerinde yazılı giderler düşüldükten sonra kalan miktar üzerinden yapılır; kiranın indirilmeyen kısmı 88 ncü maddenin üçüncü fıkrasının uygulanmasında gider fazlalığı sayılmaz);

MADDE 50. — Aynı Kanunun 75 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tarifi :

Madde 75. — Sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettiği kâr payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradidir.

Kaynağı ne olursa olsun aşağıda yazılı iratlar menkul sermaye iradı sayılır :

1. Her nevi hisse senetlerinin kâr payları (kurucu hisse senetleri ve diğer intifa hisse senetlerine verilen kâr payları ve pay sahiplerine hazırlık dönemi için faiz olarak veya başka adlarda yapılan her türlü ödemeler dahil);

2. İştirak hisselerinden doğan kazançlar (Limitet şirket ortaklarının ve komanditerlerin kâr payları ile kooperatiflerin dağıttıkları kazançlar bu zümreye dahildir. Kooperatiflerin ortakları ile yaptıkları muamelelerden doğan kârların ortaklara, ortaklıkla yaptıkları muameleler nispetinde tevzii kazanç dağıtımını sayılmaz).

Adi Komandit Şirketlerde Komanditerlerin kâr payları şirket kârının ilişkin bulunduğu takvim yılında elde edilmiş sayılır.

3. Kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr payları;

4. Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yıllık veya özel beyanname veren dar mükellefiyete tabi kurumların ticari bilançolarına göre doğan kârdan Kurumlar Vergisi düşüldükten sonra kalan kısım;

5. Her nevi tahvil faizleri (yıllık ödeme faizle birlikte tahvilin itfa bedelini de ihtiva ettiği takdirde tahvilin itfa edilen kısmı irat sayılmaz).

6. Her nevi alacak faizleri (adi, imtiyazlı, rehinli, senetli alacaklarla cari hesap alacaklarından doğan faizler. Hazine tahvili ve bonoları da dahil olmak üzere kamu tüzelkişilerinin borçlanılan ve senede bağlanmış olan meblağlar için verilen faizler dahil);

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 50. — Aynı kanunun 73 ncü maddesinin başlığı ile 1 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Emsal Kira Bedel Esası :

Madde 73. — Kiraya verilen mal ve hakların kira bedelleri emsal kira bedelinden düşük olamaz. Bedelsiz olarak başkalarının intifama bırakılan mal ve hakların emsal kira bedeli, bu mal ve hakların kirası sayılır. Bina ve arazide emsal kira bedeli, yetkili özel mercilerce takdir edilmiş kirası, bu suretle takdir edilmiş kira mevcut değilse, Vergi Usul Kanununa göre belirlenen vergi değerinin % 7'sidir. Diğer mal ve haklarda emsal kira bedeli, bu mal ve hakları maliyet bedelinin, bu bedel bilinmiyorsa, Vergi Usul Kanununun servetlerin değerlendirilmesi hakkındaki hükümlerine göre belli edilen değerlerinin % 10'udur.

MADDE 51. — Aynı kanunun 74 ncü maddesinin birinci fıkrası ile bu fıkranın 5 ve 10 numaralı bentleri ve üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Safi iradın bulunması için, 21 nci maddeye göre istisna edilen gayrisafi hâsılatla isabet edenler hariç olmak üzere gayrisafi hâsılattan aşağıda yazılı giderler indirilir.

5. Kiraya verilen mal ve haklar için ödenen vergi, resim, harç ve şerefiyelerle kiraya verenler tarafından ödenmiş olmak şartıyla belediyelere ödenen harcamalara iştirak payları;

10. Sahibi buldukları konutları kiraya verenlerin kira ile oturdukları konutun kira bedeli (kira indirimi gayri safi hâsılattan bu maddenin 1 ilâ 9 ve 11 numaralı bentlerinde yazılı giderler düşüldükten sonra, kalan miktar üzerinden yapılır; kiranın indirilemeyen kısmı 88 nci maddenin 3 ncü fıkrasının uygulanmasında gider fazlalığı sayılmaz.);

Mükellefler (hakları kiraya verenler hariç) diletikleri takdirde yukarıda yazılı giderlere karşılık olmak üzere hâsılatlarından % 25'ini götürü olarak indirebilirler. Götürü gider usulünü kabul edenler iki yıl geçmedikçe bu usulden dönemezler.

MADDE 52. — Aynı Kanunun 75 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Tarihi :

Madde 75. — Sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettiği kâr payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradidir.

Kaynağı ne olursa olsun aşağıda yazılı iratlar menkul sermaye iradı sayılır :

1. Her nevi hisse senetlerinin kâr payları (kurucu hisse senetleri ve diğer intifa hisse senetlerine verilen kâr payları ve pay sahiplerine hazırlık dönemi için faiz olarak veya başka adlarda yapılan her türlü ödemeler dahil);

2. İştirak hisselerinden doğan kazançlar (Limited şirket ortaklarının ve komanditerlerin kâr payları ile kooperatiflerin dağıttıkları kazançlar bu zümreye dahildir. Kooperatiflerin ortakları ile yaptıkları muamelelerden doğan kârların ortaklara, kooperatifle yaptıkları muameleler nispetinde tevzii, kazanç dağıtımını sayılmaz.)

Adi komandit şirketlerde komanditerlerin kâr payları, şirket kârının ilişkin bulunduğu takvim yılında elde edilmiş sayılır.

3. Kurumların idare meclisi Başkan ve üyelerine verilen kâr payları;

4. Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yıllık veya özel beyanname veren dar mükellefiyete tabi kurumların ticari bilançolarına göre doğan kârdan Kurumlar Vergisi düşüldükten sonra kalan kısım;

5. Her nevi tahvil faizleri (yıllık ödeme faizle birlikte tahvilin itfa bedelini de ihtiva ettiği takdirde tahvilin itfa edilen kısmı irat sayılmaz.)

(Hükümetin teklifi)

7. Mevduat faizleri (bankalara, bankerlere, tasarruf sandıklarına, tevdiat kabul eden diğer müesseselere yatırılan vadeli, vadesiz paralara ödenen faizler ile bunlar dışında kalan kişi ve kuruluşlardan devamlı olarak para toplama işi ile uğraşanların her ne şekil ve ad altında olursa olsun toplanan paralarla sağladıkları gelirler ve menfaatler de mevduat faizi sayılır);

8. Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen bedeller;

9. İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kâr paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar;

10. Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri;

11. 77 nci maddede yazılı vergi alacağı;

12. Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları.

Yukarıda yazılı iratlar, bunları sağlayan sermaye sahibinin ticari faaliyetine bağlı bulunduğu takdirde, ticari kazancın tespitinde nazara alınır.

MADDE 51. — Aynı Kanunun 76 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İrat Sayılmayan Haller :

Madde 76. — Menkul kıymetin kuponlu veya kuponsuz olarak satılması, iştirak hisselerinin devir ve temlik, menkul kıymetler ile iştirak hisselerinin tamamen veya kısmen itfa olunması karşılığında alınan paralarla itfa dolayısıyla verilen ikramiyeler menkul sermaye iradı sayılmaz.

MADDE 52. — Aynı Kanunun 77 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi Alacağı :

Madde 77. — Tam mükellefiyete tabi kurumlarca ödenen Kurumlar Vergisinin dörtte üçü, bu kurumlardan kâr payı alan;

1. Tam mükellefiyete tabi gerçek kişilerin;

2. Özel kanunlarla kurulmuş müesseselerden kendi kanunlarına göre Gelir ve Kurumlar Vergisinden muaf tutulanların;

3. Kollektif ve adi komandit şirketlerin;

4. Eshamlı komandit şirketlerin komandite ortaklarının,

Vergi alacağını teşkil eder.

Vergi alacağı kurumlarca yukarıda 1, 2 ve 3 numaralı bentlerde yazılı gerçek ve tüzelkişilere dağıtılan kâr payları ile eshamlı komandit şirketlere dağıtılan kâr paylarından bu şirketlerin komandite ortaklarına isabet eden kısmının yarısı olarak hesap ve kabul edilir.

MADDE 53. — Aynı Kanunun 80 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Gelire Giren Sair Kazanç ve İratlar :

Madde 80. — Aşağıda yazılı olup geçen bölümlerin dışında kalan kazanç ve iratlar bu bölümdeki hükümlere göre vergiye tabi gelire dahildir :

1. Değer artışı kazançları;

2. Arızı kazançlar.

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

6. Her nevi alacak faizleri (adi, imtiyazlı, rehinli, senetli alacaklarla cari hesap alacaklarından doğan faizler. Hazine tahvili ve bonoları da dahil olmak üzere kamu tüzelkişilerince borçlanılan ve senede bağlanmış olan meblağlar için verilen faizler dahil);

7. Mevduat faizleri (Bankalara, bankerlere, tasarruf sandıklarına, tevdiat kabul eden diğer müesseselere yatırılan vadeli, vadesiz paralara ödenen faizler ile bunlar dışında kalan kişi ve kuruluşlardan devamlı olarak para toplama işi ile uğraşanların her ne şekilde ve ad altında olursa olsun toplanan paralara sağladıkları gelirler ve menfaatler de mevduat faizi sayılır.);

8. Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen bedeller;

9. İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kâr paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar;

10. Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri;

11. 77 nci maddede yazılı vergi alacağı;

12. Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları.

Yukarıda yazılı iratlar, bunları sağlayan sermaye sahibinin ticari faaliyetine bağlı bulunduğu takdirde, ticari kazancın tespitinde nazara alınır.

MADDE 53. — Tasarının 51 nci maddesi 53 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 54. — Aynı Kanunun 77 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi Alacağı :

Madde 77. — Tam mükellefiyete tabi kurumlarca ödenen Kurumlar Vergisinin yarısı, bu kurumlardan kâr payı alan :

1. Tam mükellefiyete tabi gerçek kişilerin,

2. Özel kanunlarla kurulmuş müesseselerden kendi kanunlarına göre Gelir ve Kurumlar Vergisinden muaf tutulanların,

3. Kollektif ve adi komandit şirketlerin,

4. Eshamli komandit şirketlerin komandite ortaklarının,

Vergi alacağını teşkil eder.

Vergi alacağı kurumlarca yukarıda 1, 2 ve 3 numaralı bentlerde yazılı gerçek ve tüzelkişilere dağıtılan kâr payları ile eshamli komandit şirketlere dağıtılan kâr paylarından bu şirketlerin komandite ortaklarına isabet eden kısmının yarısı olarak hesap ve kabul edilir.

MADDE 55. — Tasarının 53 ncü maddesi 55 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 54. — Aynı Kanuna 80 nci maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki Mükerrer 80 nci madde eklenmiştir;

Değer Artışı Kazançları :

Mükerrer Madde 80. — Aşağıda yazılı mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar değer artışı kazançlarıdır.

1. İktisap şekli ne olursa olsun (İvazsız olarak iktisap edilenler hariç) 70 nci maddenin birinci fıkrasının 1, 2, 4 ve 7 numaralı bentlerinde yazılı mal ve hakların, iktisap tarihlerinden başlayarak dört yıl içinde elden çıkarılmasından doğan kazançların 100 000 lirayı aşan kısmı (Kooperatiflerin ortaklarına bu sıfatları dolayısıyla tahsis ettikleri gayrimenkuller, tahsis tarihinde ortak tarafından satın alınmış sayılır).

2. Her ne şekilde olursa olsun edinilen menkul kıymetlerin (Kurucu hisse senetleriyle diğer her türlü intifa senetleri dahil) edinme tarihinden önce veya sonra elden çıkarılmasından sağlanan ve bir takvim yılındaki tutarı 50 000 lirayı aşan kazançlar.

3. 70 nci maddenin birinci fıkrasının 5 numaralı bendinde yazılı hakların (ihtira beratları hariç) elden çıkarılmasından doğan kazançların 50 000 lirayı aşan kısmı.

4. Telif haklarının ve ihtira beratlarının müellifleri, mucitleri ve bunların kanuni mirasçıları dışında kalan kimseler tarafından elden çıkarılmasından doğan kazançların 50 000 lirayı aşan kısmı.

5. Ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

6. Faaliyeti durdurulan bir işletmenin kısmen veya tamamen elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

Bu maddede geçen «elden çıkarma» deyimini, yukarıda yazılı mal ve hakların satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temlik, trampa edilmesi, takası, kamulaştırılması, devletleştirilmesi, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasını ifade eder.

Faaliyetine devam eden ticari bir işletmenin kısmen veya tamamen satılmasından veya ticari işletmeye dahil amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin, birinci fıkrada yazılı hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar ticari kazanç sayılır ve bunlara ticari kazanç hakkındaki hükümler uygulanır.

MADDE 55. — Aynı Kanunun 81 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergilendirilmeyecek Değer Artışı Kazançlar :

Madde 81. — Aşağıda yazılı hallerde değer artışı kazancı hesaplanmaz ve vergilendirilmez :

1. Ferdi bir işletmenin sahibinin ölümü halinde, kanuni mirasçılar tarafından işletmenin faaliyetine devam olunması ve mirasçılar tarafından işletmeye dahil iktisadi kıymetlerin kayıtlı değerleriyle (bilanço esasına göre defter tutuluyorsa bilançonun aktif ve pasifiyle bütün halinde) aynen devir alınması;

2. Kazancı bilanço esasına göre tespit edilen ferdi bir işletmenin bilançosunun bir sermaye şirketine aktif ve pasifiyle bütün halinde devrolunması, devralan şirketin bilançosuna aynen geçirilmesi ve devredilen ferdi işletmenin sahip veya sahiplerinin şirketten, devir bilançosuna göre hesaplanan öz sermayesi tutarında ortaklık payı alması (Bu ortaklık payını temsil eden hisse senetlerinin nama yazılı olması şarttır.);

3. Kollektif ve adi komandit şirketlerin bu maddenin 2 numaralı bendinde yazılı şartlar dahilinde nev'i değiştirerek sermaye şirketi haline dönüşmesi (Kollektif ve adi komandit şirketlerin şekil değiştirerek anonim şirket haline dönüşmesi halinde şekil değiştiren kollektif ve adi komandit şirketlerin ortaklarının anonim şirketteki ortaklık paylarını gösteren hisse senetlerinin nama yazılı olması şarttır.).

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 56. — Aynı Kanuna 80 nci maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki mükerrer 80 nci madde eklenmiştir.

Değer Artışı Kazançları :

Mükerrer Madde 80. — Aşağıda yazılı mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar değer artışı kazançlarıdır.

1. İktisap şekli ne olursa olsun (İvazsız olarak iktisap edilenler hariç) 70 nci maddenin birinci fıkrasının 1, 2, 4 ve 7 numaralı bentlerinde yazılı mal ve hakların, iktisap tarihlerinden başlayarak dört yıl içinde elden çıkarılmasından doğan kazançlar (Kooperatiflerin ortaklarına bu sıfatları dolayısıyla tahsis ettikleri gayrimenkuller, tahsis tarihinde ortak tarafından satın alınmış sayılır).

Bu bent kapsamına giren kazançların 125 000 lirası vergiden müstesnadır. Şu kadar ki iktisap tarihinden itibaren bir yıl içinde elden çıkarılmasından doğan kazançlara bu istisna uygulanmaz. (Binaların elden çıkarılmasında bu istisna her tam yıl için ayrı ayrı uygulanır).

2. Her ne şekilde olursa olsun edinilen menkul kıymetlerin (Kurucu hisse senetleriyle diğer her türlü intifa senetleri dahil) edinme tarihinden önce veya sonra elden çıkarılmasından sağlanan ve bir takvim yılında ki tutarı 50 000 lirayı aşan kazançlar,

3. 70 nci maddenin birinci fıkrasının 5 numaralı bendinde yazılı hakların (ihtira beratları hariç) elden çıkarılmasından doğan kazançların 50 000 lirayı aşan kısmı,

4. Telif haklarının ve ihtira beratlarının müellifleri, mucitleri ve bunların kanuni mirasçıları dışında kalan kişiler tarafından elden çıkarılmasından doğan kazançların 50 000 lirayı aşan kısmı,

5. Ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar,

6. Faaliyeti durdurulan bir işletmenin kısmen veya tamamen elden çıkarılmasından doğan kazançlar.

Bu maddede geçen «elden çıkarma» deyimini, yukarıda yazılı mal ve hakların satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temlik, trampa edilmesi, takası, kamulaştırılması, devletleştirilmesi, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasını ifade eder.

Faaliyetine devam eden ticari bir işletmenin kısmen veya tamamen satılmasından veya ticari işletmeye dahil amortismanına tabi iktisadi kıymetlerle birinci fıkrada yazılı hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar ticari kazanç sayılır ve bunlara ticari kazanç hakkındaki hükümler uygulanır.

MADDE 57. — Tasarının 55 nci maddesi 57 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 56. — Aynı Kanuna 81 nci maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki mükerrer 81 nci madde eklenmiştir.

Safi Değer Artışı :

Mükerrer Madde 81. — Değer artışında safi kazanç, elden çıkarılan mal ve hakların iktisap bedeli ile, elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarı arasındaki müspet farktır. Hâsılâtın ayın ve menfaat olarak sağlanan kısmının tutarı Vergi Usul Kanununun değerleme ile ilgili hükümlerine göre tayin ve tespit olunur.

Bu maddenin uygulanmasında mal ve hakların iktisap bedeli, bunların iktisap edilmesi için yapılan her türlü ödemelerin, giderlerin ve ödenen vergi resim ve harçların toplamını ifade eder. Şu kadar ki;

1. Bina ve arazide iktisap bedeli Emlak Alım Vergisine esas olan değere, yapılan giderlerle ödenen aynı vergi, resim ve harçların eklenmesi suretiyle hesaplanır.

2. Menkul kıymetlerin elden çıkarılmasında iktisap bedelinin tevsik edilememesi halinde Vergi Usul Kanununun 226 ncı maddesinde yazılı itibari değer iktisap bedeli olarak alınır. İvazsız olarak iktisap edilen menkul kıymetlerin elden çıkarılmasında iktisap bedeli, Veraset ve İntikal Vergisine esas olan matraha bu iktisap dolayısıyla ödenen vergilerin eklenmesiyle bulunan miktardır.

3. Menkul kıymetlerin iktisap tarihinden sonra elden çıkarılması halinde, iktisap tarihinden elden çıkarma tarihine kadar geçen ilk tam yıldan sonraki her tam yıl için, istisna düşüldükten sonra kalan safi kazancın % 40'ı ayrıca indirilir. Yapılacak indirim istisna düşüldükten sonra kalan safi kazancın % 80'ini geçmez. İktisap tarihinden elden çıkarma tarihine kadar geçen sürenin hesabında yıl kesirleri nazara alınmaz. Elden çıkarılan menkul kıymetlerin iktisap tarihleri mükelleflerce tevsik edilemediği takdirde bu menkul kıymetler iktisap edildikleri yıl içinde elden çıkarılmış sayılırlar.

MADDE 57. — Aynı Kanunun 82 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Arızı Kazançlar :

Madde 82. — Vergiye tabi arızı kazançlar şunlardır :

1. Arızı olarak ticari muamelelerin icrasından veya bu nitelikteki muamelelere aracılık yapılmasından elde edilen kazançlar;

2. Ticari veya zirai bir işletmenin faaliyetiyle serbest meslek faaliyetinin durdurulması veya terk edilmesi, henüz başlamamış olan böyle bir faaliyete hiç girilmemesi, ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen hâsılât;

3. Gayrimenkullerin tahliyesi veya kiracılık hakkının devri karşılığında alınan tazminatlar ile peştemallikler (kiracıya ait tesisat ve malların tahliye ve devri sırasında kiralayana veya yeni kiracıya devrinden doğan kazançlar dahil);

4. Arızı olarak yapılan serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla tahsil edilen hâsılât;

5. Gerçek usulde vergiye tabi mükelleflerin terk ettikleri işleriyle ilgili olarak sonradan elde ettikleri kazançlar (zarar yazılan değersiz alacaklarla, karşılık ayrılan şüpheli alacakların tahsili dahil);

6. Dar mükellefiyete tabi olanların 45 nci maddede yazılı işleri arızı olarak yapmalarından elde ettikleri kazançlar.

Yukarıda yazılan kazançlardan 1 - 4 numaralı bentlerde yazılı olanların 10 000 lirayı aşan kısmı diğerlerinde tamamı vergiye tabidir.

Bu maddede geçen hâsılât deyimi, alınan para ve ayınlarla diğer suretlerle elde edilen ve para ile temsil edilebilen menfaatleri ifade eder.

Arızı kazançların safi miktarı aşağıdaki şekilde tespit olunur.

1. Bu maddenin birinci fıkrasının 1 numaralı bendinde yazılı işlerde satış bedelinden, maliyet bedeli ve satış dolayısıyla yapılan giderler indirilir;

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 58. — Tasarının 56 ncı maddesi 58 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 59. — Tasarının 57 nci maddesi 59 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

2. Bu maddenin birinci fıkrasının 2, 3, 4 ve 5 numaralı bentlerinde yazılı işlerde, elde edilen hâsılattan tevsik edilmek kaydıyla yapılan giderler indirilir;

3. Bu maddenin birinci fıkrasının 6 numaralı bendinde yazılı işlerde, 45 nci madde hükümleri uygulanır.

MADDE 58. — Aynı Kanunun 85 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İstisna hadleri içinde kalan kazanç ve iratlar için beyanname verilmez. (31 nci maddedeki indirimler istisnadan madut değildir.)

MADDE 59. — Aynı Kanunun 86 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Toplama Yapılmayan Haller :

Madde 86. — Aşağıda yazılı hallerde gelir toplanmaz ve yıllık beyanname verilmez.

a) Tam mükellefiyette vergiye tabi gelir :

1. Tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş bulunan ve gayri safi tutarları toplamı üç milyon lirayı aşmayan ücretten, menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarından;

2. Götürü usulde tespit edilen ticari veya mesleki kazançlardan veya gayri safi toplamları tutarı üç milyon lirayı aşmamak şartıyla, bunlarla 1 numaralı bentte sayılanlardan;

b) Dar mükellefiyette vergiye tabi gelir sadece;

1. Ücretlerden;

2. Serbest meslek kazançlarından;

3. Menkul sermaye iratlarından;

4. Değer artışı kazançlarından;

5. Arızî kazançlardan,

Veya bunların birkaçından ibaret ise.

MADDE 60. — Aynı Kanunun 87 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İhtiyari Toplama ve Beyan :

Madde 87. — Tam mükellefiyette, vergiye tabi yıllık gayri safi kazanç ve iratlarının toplamı üç milyon lirayı aşmayan mükelleflerin bu kazanç ve iratlarından vergisi tevkif yoluyla kesilmiş bulunan ücret, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile götürü usulde vergilendirilmiş bulunan ticari ve mesleki kazançlarını beyannameye ithal etmeleri ihtiyaridir. Gelir unsurlarının istisna hadleri içinde kalan kısımları üç milyon liralık haddin hesabında nazara alınmaz.

Ticari, zirai (götürü gider usulüne göre tespit edilen zirai kazançları için beyanname verenler hariç) veya mesleki kazançlarını yıllık beyanname ile bildirmek mecburiyetinde olanlar yukarıda yazılı ihtiyari toplama haklarından faydalanamazlar.

Geliri telif ve patent haklarının kiralanmasından ibaret olup da bu gelirin tamamı üzerinden tevkif suretiyle gelir vergisi ödemiş olan dar mükellefiyete tabi kimselerin bu gelirleri için yıllık beyanname vermeleri ihtiyaridir.

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 60. — Tasarının 58 nci maddesi 60 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 61. — Aynı Kanunun 86 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Toplama Yapılmayan Haller :

Madde 86. — Aşağıda yazılı hallerde gelir toplanmaz ve yıllık beyanname verilmez.

a) Tam mükellefiyette vergiye tabi gelir :

1. Tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş bulunan ve gayrisafi tutarları toplamı iki milyon lirayı aşmayan ücretten, menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarından;

2. Götürü usulde tespit edilen ticari veya mesleki kazançlardan veya gayri safi tutarları toplamı iki milyon lirayı aşmamak şartıyla, bunlarla 1 numaralı bentte sayılanlardan;

b) Dar mükellefiyette vergiye tabi gelir sadece;

1. Ücretlerden;

2. Serbest meslek kazançlarından;

3. Menkul sermaye iratlarından;

4. Değer artışı kazançlarından;

5. Arızı kazançlardan;

Veya bunların bir kaçından ibaret ise.

MADDE 62. — Aynı Kanunun 87 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İhtiyari Toplama ve Beyan :

Madde 87. — Tam mükellefiyette, vergiye tabi yıllık gayri safi kazanç ve iratlarının toplamı iki milyon lirayı aşmayan mükelleflerin bu kazanç ve iratlarından tevkif yolu ile vergisi kesilmiş bulunanları beyannameye ithal etmeleri ihtiyaridir.

Ücretler (31 nci maddede yazılı indirimleri uygulayan dışındaki işverenler tarafından yapılan muhtelif ücret ödemeleri toplamı iki milyon lirayı aşan hizmet erbabının ücretleri hariç), götürü usulde tespit olunan ticari ve mesleki kazançlar ile kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısımları iki milyon liralık haddin hesabında nazara alınmaz.

Ticari, zirai veya mesleki kazançları ile ücretlerini yıllık beyanname ile bildirmek mecburiyetinde olanlar (Götürü gider usulüne göre tespit edilen zirai kazançları için beyanname verenler hariç) yukarıda yazılı ihtiyari toplama hakkında faydalanamazlar.

86 ncı madde mucibince ücretleri dolayısıyla yıllık beyanname vermeyecek olanlardan bu ücretlerinin tamamı üzerinden tevkif suretiyle vergi ödemiş bulunanlar, mezkûr ücretleri için yıllık beyanname verebilirler.

Geliri telif ve patent haklarının kiralınmasından ibaret olup da, bu gelirin tamamı üzerinden tevkif suretiyle Gelir Vergisi ödemiş olan dar mükellefiyete tabi kimselerin bu gelirleri için yıllık beyanname vermeleri ihtiyaridir.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 61. — Aynı Kanununun 88 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Gelirin (aile reisi beyanlarında eş ve çocukların geliri dahil) toplanmasında gelir kaynaklarının bir kısmından hâsıl olan zararlar (54 ncü maddeye göre hesaplanan gider fazlalığından doğanlar dahil, mükerrer 80 nci maddede yazılı değer artışı kazançlarından doğanlar hariç) diğer kaynakların kazanç ve iratlarına mahsup edilir.

MADDE 62. — Aynı Kanununun 89 ncu maddesinin 1 numaralı bendinde yazılı 200 liralık indirim miktarı 1 000 liraya yükseltilmiştir.

MADDE 63. — Aynı Kanununun 91 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yıllık Beyannamelerin Şekil ve Muhtevası :

Madde 91. — Yıllık beyanname, mükellefin kimliğine, şahsi ve medeni durumuna, gelir ve giderlerine ve 42 - 44 ncü ve 114 ncü maddelere göre yapılacak bildirimlere ait bilgileri ve bu Kanunun uygulanması bakımından gerekli diğer bilgileri ihtiva eder.

Yukarıda yazılı esaslar dahilinde, yıllık beyannamenin şekil, muhteva ve ekleri Maliye Bakanlığınca tespit edilir, Mükellefler beyanlarını bu beyanname ile yapmaya mecburdurlar.

Yıllık beyanname vermek zorunda olan tam mükellefler (Sadece götürü gider usulüne göre tespit edilen zirai kazancı dolayısıyla yıllık beyanname verenler ile ihtiyari toplama hakkından faydalananlar hariç) gider bildiriminde bulunmak zorundadırlar.

Gider bildiriminde mükellefin kendisine, eşine ve çocuklarına ait yıllık olarak gösterilecek giderler şunlardır:

1. İşyeri dışında kalan yerler için ödenen kiralar ile bu yerlere ait vergi, resim ve harçlar;
2. Sayfiye giderleri (Bu amaçla yapılan yol giderleri ile sair giderler dahil);
3. İşle ilgili olmayan yurt içi ve yurt dışı seyahat giderleri;
4. Gelir üzerinden ödenen vergiler;
5. Ödenen vergi cezaları ve gecikme zamları ile her türlü para cezaları ve sair tazminatlar;
6. Gelir vergisi matrahının tespiti sırasında dikkate alınmamış bulunan bağış ve yardımlar;
7. Sağlık giderleri;
8. Nişan, nikâh, düğün ve benzeri tören giderleri;
9. Satın alınan dayanıklı tüketim mallarının alış bedelleri;
10. Özel kara, su ve hava nakil vasıtalarının alış bedelleri ile bunlar için yapılan giderler (Ödenen vergi, resim ve harçlar dahil);
11. Hizmetçi, mürebbiye, şoför ve bahçıvan gibi özel hizmetlerde çalıştırılanların sayısı ve bunlar için yapılan giderler;
12. Öğrenim giderleri (Her türlü özel eğitim ve kurs giderleri dahil);
13. Geçim, ısıtma, aydınlatma, telefon giderleri ile dernek ve kulüplere ödenen aidatın gerçek miktarları (İşletmede istihlal olunan zirai mahsullerden işletme sahibi ile eşi ve velayet altındaki çocukları tarafından istihlak edilenler hariç),

Yukarıdaki bentlerde yazılı giderler, eş ve çocuklarla diğer kimseler için yapılan giderler de dahil olmak üzere bir takvim yılı içinde yapılan giderlerdir.

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 63. — Aynı Kanunun 88 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Zararların Kârlara Takas ve Mahsubu :

Madde 88. — Gelirin (Aile reisi beyanlarında eş ve çocukların geliri dahil) toplanmasında gelir kaynaklarının bir kısmından hâsıl olan zararlar (54 ncü maddeye göre hesaplanan gider fazlalığından doğanlar dahil, mükerrer 80 nci maddede yazılı değer artışı kazançlarından doğanlar hariç) diğer kaynakların kazanç ve iratlarına mahsup edilir.

Bu mahsup neticesinde kapatılmayan zarar kısmı, müteakip yılların gelirinden indirilir. Arka arkaya üç yıl içinde mahsup edilemeyen zarar bakiyesi müteakip yıllara naklonulamaz.

Menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarında, gider fazlalığından doğanlar hariç, sermayede vukua gelen ek-silmeler zarar addolunmaz.

MADDE 64. — Aynı Kanunun 89 ncu maddesinin 1 numaralı bendinde yazılı 200 liralık indirim miktarı 2 400 liraya yükseltilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Kazançlarını bilanço esasına göre tespit eden mükellefler, beyannamelerine bilanço, kâr ve zarar cetveli bağlamaya ve mal imal veya emtia alım - satımıyla uğraşan ticaret erbabı bu hesapların muvazenelerini gösterir bilgileri beyannamelerine kaydetmeye veya ayrı bir cetvel halinde beyannamelerine bağlamaya mecburdurlar,

Beyannamelerine dahil kazanç ve iratları üzerinden tevkif suretiyle vergi ödemiş olanlar, vergi kesenlerin ad ve soyadlarını ve varsa ticaret unvanlarını ve kendilerince biliyorsa adreslerini, kesilen vergilerin miktarını gösterir bir cetveli beyannamelerine bağlarlar.

Adi ve kollektif şirket ortakları ile komandit şirketlerde komandite ortaklar beyannamelerine şirketin bilançosunu, kâr ve zarar cetvelini veya işletme hesabı özetini bağlarlar ve şirket sözleşmesine göre sermayelerini, şirket kârındaki hisselerini beyannamelerinde ayrıca gösterirler. Adi komandit şirketlerin komanditer ortakları beyannamelerine kâr paylarının miktarını gösteren şirketten alınmış bir belgeyi eklerler,

MADDE 64. — Aynı Kanunun 94 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir,

Kazanç, Ücret, Menkul ve Gayrimenkul Sermaye İratlarında Vergi Tevkifatı :

Madde 94. — Kamu idare ve müesseseleri, iktisadi kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri, gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı, zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler aşağıdaki bentlerde sayılan ödemeleri (Avans olarak ödenenler dahil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin Gelir Vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecburdurlar:

1. Hizmet erbabına ödenen ücretlerden (İstisnadan faydalanan ücretler hariç);
 2. 61 nci maddede yazılı olup ücret sayılan ödemelerden (İstisnadan faydalananlar hariç);
 3. Yaptıkları serbest meslek işleri dolayısıyla bu işleri icra edenlere yapılan ödemelerden (18 nci ve 69 ncu maddelerde yazılı olanlara ve noterlere serbest meslek faaliyetlerinden dolayı yapılan ödemeler hariç);
 4. 42 nci madde şümuküne giren işler dolayısıyla bu işleri yapanlara (Kurumlar dahil) ödenen istihkak bedellerinden;
 5. Dar mükellefiyete tabi olanlara, telif ve patent haklarının satışı dolayısıyla yapılan ödemelerden;
 6. 70 nci maddede yazılı mal ve hakların kiralanması karşılığı yapılan ödemelerden;
 7. Dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerle, Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi bulunmayan ve kurumlar dışında kalan tüzelkişilere ödenen kâr payları ile 75 nci maddenin 2 nci fıkrasının 4 numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından;
 8. Dağıtılmı veya dağıtılmı kurumların, yabancı memleketlerde elde ettikleri kazançlar ile Türkiye'de elde ettikleri iştirak kazançları dışında kalan ve kurumlar vergisinden muaf veya müstesna kazanç ve iratlarından;
 9. Tahvilat faizlerinden;
 10. Mevduat faizlerinden;
 11. Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr paylarından;
 12. Zirai kazanç ölçülerini tespit eden kararnamelede yer alan zirai ürünlerin alış bedeli üzerinden.
- Tüccar, serbest meslek erbabı ve çiftçilerin yukarıdaki hükümlere göre yapacakları tevkifat ticari, mesleki ve zirai işleriyle ilgili ödemelerine münhasırdır.

MADDE 65. — Aynı Kanunun 96 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi Tevkifatında Uyulacak Esaslar :

Madde 96. — Vergi tevkifatı 94 nci madde kapsamına giren nakden veya hesaben yapılan ödemelere uygulanır. Bu maddede geçen hesaben ödeme deyimi, vergi tevkifatına tabi kazanç ve iratları ödeyenleri istihkak sahiplerine karşı borçlu durumunda gösteren her türlü kayıt ve işlemleri veya bu istihkakları ödeyenlerin hesaplarına gider kaydedilmesini ifade eder.

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 65. — Tasarının 64 ncü maddesi 65 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 66. — Tasarının 65 nci maddesi 66 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Vergi tevkifatı, ücretler dışında kalan ödemelerde gayrisafi tutarlar üzerinden yapılır. Kesilmesi gereken verginin ödemeyi yapan tarafından üstlenilmesi halinde bu vergi, bilfiil ödenen miktar ile ödemeyi yapmanın yüklendiği verginin toplamı üzerinden hesaplanır.

MADDE 66. — Aynı Kanunun 101 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir,

Münferit Beyannamenin Verilmesi :

Madde 101. — Dar mükellefiyete tabi mükelleflerden yıllık beyanname vermeye mecbur olmayanlar :

- 1) Mükerrer 80 nci maddenin 1 numaralı bendi ile 82 nci maddenin 3 numaralı bendinde sayılan kazançlarını; gayrimenkulün bulunduğu,
- 2) Mükerrer 80 nci maddenin 2, 3 ve 4 numaralı bentlerinde sayılan kazançlarını; mal ve hakların Türkiye'de elden çıkarıldığı,
- 3) Mükerrer 80 nci maddenin 5 ve 6 numaralı bentlerinde sayılan kazançlarla ticari veya zirai bir işletmenin faaliyetinin durdurulması veya terk edilmesi karşılığında elde ettikleri hâsılatları; işletmenin bulunduğu,
- 4) 82 nci maddenin 1, 4 ve 6 numaralı bentlerinde sayılan kazançlarla serbest meslek faaliyetinin durdurulması veya terk edilmesi karşılığında elde edilen hâsılatları ve vergisi tevkif suretiyle alınmamış serbest meslek kazançlarını; faaliyetin ifa edildiği veya yolcu veya yükün taşıta alındığı,
- 5) 82 nci maddenin 5 numaralı bendinde sayılan kazançlarla ticari zirai veya mesleki bir faaliyete hiç girişilmemesi veya ihale, artırma ve eksiltmeye iştirak edilmemesi karşılığında elde ettikleri hâsılatları ve vergisi tevkif suretiyle alınmamış menkul sermaye iratlarını ödemenin Türkiye'de yapıldığı,

Yerin vergi dairesine münferit beyanname ile bildirmeye mecburdurlar.

Bu kazanç ve iratlardan serbest meslek faaliyetlerine ilişkin olanların beyannamelerinin bu faaliyetlerin sona erdiği diğer kazanç ve iratlarla ilgili beyannamelerin ise bu kazanç ve iratların iktisap olunduğu tarihten itibaren 15 gün içinde ilgili vergi dairesine verilmesi mecburidir.

Geliri telif ve patent haklarının satışından ibaret olan ve tamamı üzerinden tevkif suretiyle gelir vergisi ödemiş bulunan dar mükellefiyete tabi kimselerin bu gelirleri için münferit beyanname vermeleri ihtiyaridir.

MADDE 67. — Aynı Kanunun 103 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Esas Tarife :

Madde 103. — Gelir Vergisine tabi gelirler;

1 000 000 liraya kadar	% 40
3 000 000 liranın 1 000 000 lirası için 400 000 lira; fazlası	% 45
5 000 000 liranın 3 000 000 lirası için 1 300 000 lira; fazlası	% 50
10 000 000 liranın 5 000 000 lirası için 2 300 000 lira; fazlası	% 60
15 000 000 liranın 10 000 000 lirası için 5 300 000 lira; fazlası	% 70
25 000 000 liranın 15 000 000 lirası için 8 800 000 lira; fazlası	% 75
25 000 000 liradan fazlasının 25 000 000 lirası için 16 300 000 lira; fazlası	% 65

nispetinde vergilendirilir.

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 67. — Aynı Kanunun 99 ncu maddesinin d/1 nci bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. İstihkak sahibinin adı ve soyadı ile iş adresi, varsa bağlı bulunduğu vergi dairesi ve mükellef hesap numarası;

MADDE 68. — Tasarının 66 ncı maddesi 68 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 69. — Aynı Kanunun 102 nci maddesinin 1 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. Mükellefin adı ve soyadı, varsa unvanı ile adresi ve bağlı bulunduğu vergi dairesi ile mükellef hesap numarası.

MADDE 70. — Aynı Kanunun 103 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Esas Tarife :

Madde 103, — Gelir Vergisine tabi gelirler;

1 000 000 liraya kadar	% 40
3 000 000 liranın 1 000 000 lirası için 400 000 lira; fazlası	% 45
5 000 000 liranın 3 000 000 lirası için 1 300 000 lira; fazlası	% 50
10 000 000 liranın 5 000 000 lirası için 2 300 000 lira; fazlası	% 60
15 000 000 liranın 10 000 000 lirası için 5 300 000 lira; fazlası	% 70
25 000 000 liranın 15 000 000 lirası için 8 800 000 lira; fazlası	% 75
25 000 000 liradan fazlasının 25 000 000 lirası için 16 300 000 lira; fazlası	% 66

Nispetinde vergilendirilir.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 68. — Aynı Kanunun 104 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi Cetvelleri :

Madde 104. — Yıllık Gelir Vergisi, vergiye tabi gelirlerin yıllık toplamından 31 nci maddedeki indirimler düşüldükten sonra 103 ncü maddedeki nispetler uygulanmak suretiyle hesaplanır.

Ücretlerin vergilendirilmesinde aylık vergi; yıllık vergi 12'ye bölünmek, gündelik vergi aylık vergi 30'a bölünmek suretiyle hesaplanır.

Verginin hesaplanmasında matrahın ve verginin lira kesirleri nazara alınmaz.

MADDE 69. — Aynı Kanunun 105 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi Tevkifatı Nispetleri :

Madde 105. — Gelir Vergisi tevkifatında aşağıdaki nispetler uygulanır.

1. 94 ncü maddenin 3 numaralı bendinde yazılı ödemelerden, tam mükellefiyete tabi olanlara yapılanlarda % 25, dar mükellefiyete tabi olanlara yapılanlarda % 30;

2. 94 ncü maddenin 4 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 3;

3. 94 ncü maddenin 5 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 35;

4. 94 ncü maddenin 7 numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları ve ödemelerden % 33 —; 1
3

5. 94 ncü maddenin 6 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 25;

6. 94 ncü maddenin 8 numaralı bendinde yazılı kazanç ve iratlardan % 33 —, bu kazanç ve iratların dar 1
3

mükelleflere dağıtılması halinde % 60;

7. 94 ncü maddenin 9, 10 ve 11 numaralı bentlerinin de yazılı ödemelerden % 25; (Bu bentte yazılı nispeti % 30'a kadar yükseltmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.)

8. 94 ncü maddenin 12 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 5;

9. 94 ncü maddenin 1 ve 2 numaralı bentlerinde yazılı ücretler ve ücret sayılan ödemelerde vergi tevkifatı 103 ve 104 ncü maddeler hükümlerine göre yapılır;

Yukarıdaki bentlerde yazılı vergi tevkifatının yapılmasında 96 ncü madde hükmü gözönünde tutulur.

Ücret dışında kalan ödemeler, hâsılat ve iratlar üzerinden vergi tevkifatı yapılırken lira kesirleri nazara alınmaz.

MADDE 70. — Aynı Kanunun yedinci bölümünün başlığı «Ortalama kâr haddi, asgari gayrisafi hâsılat ve gider esaslarına göre gelir tayini» olarak, 111 nci maddesi ise aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ortalama Kâr Haddi ve Asgari Gayrisafi Hâsılat Esası :

Madde 111. — A) Kısmen veya tamamen perakende satış yapan ticaret erbabı ile imalatçıların gösterdikleri gayrisafi kazançlar; Vergi Usul Kanununa göre tespit olunan ortalama kâr hadlerinin perakende satılan emtianın maliyet bedeline uygulanması sonucunda bulunacak miktarlara göre düşük bulunduğu ve düşüklük sebepleri izah olunamadığı takdirde beyan edilen gayrisafi kazançlar yerine bu suretle bulunan miktarlar ikmalen vergi tarhına esas tutulur.

B) Otel, motel, tatilköyü, pansiyon, bar, pavyon, dansing, gazino, lokanta, kahvehane, kırbağçesi, plaj, hamam, kuaför salonu, erkek berberi, güzellik salonları, tamirhaneler ve emsali hizmet işletmeleri sahiplerinin ve her nevi taşıma işleriyle uğraşanların gösterdikleri gayrisafi hâsılatlar aşağıda açıklanan esaslara göre tespit edilen yıllık asgari gayrisafi hâsılatlara göre düşük bulunduğu takdirde beyan olunan gayrisafi hâsılatlar yerine bu suretle tespit edilecek gayrisafi hâsılatlar vergi tarhına esas tutulur. Yapılacak tarhiyat sı-

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

MADDE 71. — Tasarının 68 nci maddesi 71 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 72. — Aynı Kanununun 105 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir,

Vergi Tevkifatı Nispetleri :

Madde 105. — Gelir Vergisi tevkifatında aşağıdaki nispetler uygulanır.

1. 94 ncü maddenin; 3 numaralı bendinde yazılı ödemelerden, tam mükellefiyete tabi olanlara yapılanlarda % 15, dar mükellefiyete tabi olanlara yapılanlarda % 30;
2. 94 ncü maddenin 4 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 5;
3. 94 ncü maddenin 5 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 35;
4. 94 ncü maddenin 6 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 25;
5. 94 ncü maddenin 7 numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları ve ödemelerden % 20;
6. 94 ncü maddenin 8 numaralı bendinde yazılı kazanç ve iratlardan % 33 1/3, bu kazanç ve iratların dar mükelleflere dağıtılması halinde % 60;
7. 94 ncü maddenin 9, 10 ve 11 numaralı bentlerinde yazılı ödemelerden % 25; (Bu bentte yazılı nispeti % 30'a kadar çıkarmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.)
8. 94 ncü maddenin 12 numaralı bendinde yazılı ödemelerden % 5;
9. 94 ncü maddenin 1 ve 2 numaralı bentlerinde yazılı ücretler ve ücret sayılan ödemelerde vergi tevkifatı 103 ve 104 ncü maddeler hükümlerine göre yapılır.

Yukarıdaki bentlerde yazılı vergi tevkifatının yapılmasında 96 ncı madde hükmü gözönünde tutulur.

Ücret dışında kalan ödeme, hâsılat ve iratlar üzerinden vergi tevkifatı yapılırken lira kesirleri nazara alınmaz.

MADDE 73. — Aynı Kanununun yedinci bölümünün başlığı «Ortalama kâr haddi, asgari gayri safi hâsılat ve gider esaslarına göre gelir tayini» olarak, 111 nci maddesi ise aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ortalama Kâr Haddi ve Asgari Gayri Safi Hâsılat Esası :

Madde 111. — A) Kısmen veya tamamen perakende satış yapan ticaret erbabı ile imalatçıların gösterdikleri gayri safi kazançlar, Vergi Usul Kanununa göre tespit olunan ortalama kâr hadlerinin perakende satılan emtianın maliyet bedeline uygulanması sonucunda bulunacak miktarlara göre düşük bulunduğu ve düşüklük sebepleri izah olunmadığı takdirde beyan edilen gayri safi kazançlar yerine bu suretle bulunan miktarlar ikmalen vergi tarhına esas tutulur.

B) Otel, motel, tatilköyü, pansiyon, bar, pavyon, dansing, gazino, lokanta, kahvehane, kırbahçesi, plaj, hamam, kuaför salonu, erkek berberi, güzellik salonları, tamirhaneler ve emsali hizmet işletmeleri sahiplerinin ve her nevi taşıma işleriyle uğraşanların gösterdikleri gayri safi hâsılat aşağıda açıklanan esaslara göre tespit edilen yıllık asgari gayri safi hâsılatlara göre düşük bulunduğu takdirde beyan olunan gayri safi hâsılat yerine bu suretle tespit edilecek gayri safi hâsılat vergi tarhına esas tutulur. Yapılacak tarhiyat sırasın-

(Hükümetin teklifi)

rasında aşağıda açıklanan esaslara göre tespit edilen gayrisafi hâsıllardan mükelleflerce tevsiik edilen giderler (her nevi işletme giderleri ile genel giderler) indirilir. Şu kadar ki, bu suretle bulunacak safi kazanç mükelleflerce tevsiik edilen giderler toplamının % 20'sinden düşük olduğu ve bu durum mükelleflerce haklı sebeplerle izah edilemediği takdirde vergi tarhına esas alınacak miktar giderler toplamının % 20'sidir.

Yukarıda sözü edilen yıllık asgari gayrisafi hâsıllar iş nevelerine ve işletmelerin özelliklerine göre asgari 2 azami 5 derece üzerinden her derecede 3 kademe halinde Vergi Usul Kanununun 72 nci maddesinde yazılı Takdir Komisyonları tarafından her takvim yılı için müteakip yılın sonuna kadar tespit olunur. Mükelleflerin bu şekilde tespit edilen derece ve kademelerden hangisine gireceği Maliye Bakanlığınca belirlenecek esaslara göre tayin olunur.

Bu maddeye göre tarhiyat yapılabilmesi için tespit olunacak farkın 2 500 lirayı aşması gerekir.

MADDE 71. — Aynı Kanunun 112 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Asgari Zirai Kazanç Esası :

Madde 112. — Zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit edenlerin beyan ettikleri hâsılat ve giderler ile götürü gider usulüne göre tespit edenlerin beyan ettikleri hâsılat, Vergi Usul Kanunu uyarınca yapılan ekim ve sayım beyanları (bu konuda idarece bir inceleme yapılmışsa ayrıca bu inceleme sonuçları) dikkate alınarak aynı kanunda sözü edilen zirai kazanç ölçüleri esas tutulmak suretiyle hesaplanacak hâsılat veya giderlere göre 2 500 liradan fazla bir farklılık gösterdiği ve bu farklılık mükellef tarafından haklı sebeplerle izah edilemediği takdirde, bu hâsılat ve giderler yerine vergi incelemesi sırasında zirai kazanç ölçülerine göre tespit edilen hâsılat ve giderler ikmalen vergi tarhına esas alınır.

Birinci fıkra uyarınca yapılacak tarhiyatta, hâsılatın elde edildiği yıl için tespit edilmiş zirai kazanç ölçüleri esas alınır.

MADDE 72. — Aynı kanuna 484 sayılı Kanunla eklenen geçici 10 ncu madde kaldırılmış ve kanuna 112 nci maddeyi takiben aşağıdaki mükerrer 112 nci madde eklenmiştir.

Asgari Zirai Vergi :

Mükerrer Madde 112. — Gelir Vergisine tabi çiftçilerin verecekleri yıllık Gelir Vergisi beyannamelerinde gösterdikleri zirai kazançlar üzerinden hesaplanan yıllık Gelir Vergileri (Yıllık beyannamelerde çeşitli kaynaklardan kazanç ve irat gösterilmesi halinde yıllık verginin zirai kazançta isabet eden kısmı) aşağıda yazılı birimlere göre bulunan miktarlardan az olamaz. Az olduğu takdirde bu miktarlara yükseltilir. Ancak, çiftçilerin 94 ncü maddenin 12 numaralı bendi uyarınca tevkif yoluyla ödedikleri verginin bu maddeye göre hesaplanacak asgari zirai vergiden yüksek olması halinde tevkif yoluyla ödenen miktar asgari zirai vergi ad-dolunur.

1 nci Grup : Hububat ziraatinde ekili arazinin;

Her bir dönümü için dönümünden 100 lira.

2 nci Grup : Ayçiçeği ziraatinde ekili arazinin;

Her bir dönümü için dönümünden 250 lira,

3 ncü Grup : Bakliyat, afyon, susam, keten, kendir ziraatinde ekili arazinin;

Her bir dönümü için dönümünden 200 lira,

4 ncü Grup : Pamuk ziraatinde ekili arazinin;

Her bir dönümü için dönümünden 350 lira,

5 nci Grup : Pancar, patates, soğan, sarımsak ziraatinde ekili arazinin;

Her bir dönümü için dönümünden 400 lira,

6 ncü Grup : Çeltik, ziraatinde ekili arazinin;

Her bir dönümü için dönümünden 550 lira,

7 nci Grup : Çay ziraatinde ekili arazinin (çayda mahsül verebilecek hale gelmeyenler hariç);

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

da aşağıda açıklanan esaslara göre tespit edilen gayri safi hâsılatıtan mükelleflerce tevsiik edilen giderler (Her nevi işletme giderleri ile genel giderler) indirilir. Şu kadar ki, bu suretle bulunacak safi kazanç mükelleflerce tevsiik edilen giderler toplamının % 20'sinden düşük olduğu ve bu durum, mükelleflerce haklı sebeplerle izah edilemediği takdirde vergi tarhına esas alınacak miktar giderler toplamının % 20'sidir.

Yukarıda sözü edilen yıllık asgari gayri safi hâsılat; iş nevelerine ve işletmelerin özelliklerine göre asgari 2, azami 5 derece üzerinden, her derecede 3 kademe halinde Vergi Usul Kanununun 72 nci maddesinde yazılı Takdir Komisyonları tarafından her takvim yılı için müteakip yılın sonuna kadar tespit olunur. Mükelleflerin bu şekilde tespit edilen derece ve kademelerden hangisine gireceği Maliye Bakanlığınca belirlenecek esaslara göre tayin olunur.

Bu maddeye göre tarhiyat yapılabilmesi için tespit olunacak farkın 10 000 lirayı aşması gerekir.

MADDE 74. — Aynı Kanunun 112 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir,

Asgari Zirai Kazanç Esası :

Madde 112. — Zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit edenlerin beyan ettikleri hâsılat ve giderler ile götürü gider usulüne göre tespit edenlerin beyan ettikleri hâsılat, Vergi Usul Kanunu uyarınca yapılan ekim ve sayım beyanları (Bu konuda idarece bir inceleme yapılmışsa ayrıca bu inceleme sonuçları) dikkate alınarak, aynı Kanunda sözü edilen zirai kazanç ölçüleri esas tutulmak suretiyle hesaplanacak hâsılat veya giderlere göre 10 000 liradan fazla bir farklılık gösterdiği ve bu farklılık mükellef tarafından haklı sebeplerle izah edilemediği takdirde, bu hâsılat ve giderler yerine vergi incelemesi sırasında zirai kazanç ölçülerine göre tespit edilen hâsılat ve giderler ikmalen vergi tarhına esas alınır.

Birinci fıkra uyarınca yapılacak tarhiyatta, hâsılatın elde edildiği yıl için tespit edilmiş zirai kazanç ölçüleri esas alınır.

MADDE 75. — Aynı Kanuna 484 sayılı Kanunla eklenen geçici 10 ncu madde kaldırılmış ve Kanuna 112 nci maddeyi takiben aşağıdaki mükerrer 112 nci madde eklenmiştir.

Asgari Zirai Vergi :

Mükerrer Madde 112. — Gelir Vergisine tabi çiftçilerin verecekleri yıllık Gelir Vergisi Beyannamelerinde gösterdikleri zirai kazançlar üzerinden hesaplanan yıllık Gelir Vergileri (Yıllık beyannamelerde çeşitli kaynaklardan kazanç ve irat gösterilmesi halinde yıllık verginin zirai kazançta isabet eden kısmı) aşağıda yazılı birimlere göre bulunan miktarlardan az olamaz. Az olduğu takdirde bu miktarlara yükseltilir. Ancak çiftçilerin 94 ncu maddenin 12 numaralı bendi uyarınca tevkif yoluyla ödedikleri verginin bu maddeye göre hesaplanacak asgari zirai vergiden yüksek olması halinde tevkif yoluyla ödenen miktar asgari zirai vergi addolunur.

1 nci grup : Hububat ziraatinde ekili arazinin :

Her bir dönümü için dönümünden 100 lira,

2 nci grup : Bakliyat, afyon, susam, keten, kendir ziraatinde ekili arazinin :

Her bir dönümü için dönümünden 200 lira,

3 ncü grup : Ayçiçeği ziraatinde ekili arazinin :

Her bir dönümü için dönümünden 250 lira,

4 ncü grup : Pamuk ziraatindeki ekili arazinin :

Her bir dönümü için dönümünden 550 lira,

5 nci grup : Çeltik ziraatinde ekili arazinin :

Her bir dönümü için dönümünden 550 lira,

6 ncü grup : Pancar ziraatinde ekili arazinin :

Her bir dönümü için dönümünden 400 lira,

7 nci grup : Patates, soğan, sarmısak ziraatinde ekili arazinin :

(Hükümetin teklifi)

- Her bir dönümü için dönümünden 1 000 lira,
8 nci Grup : Tütün ziraatinde ekili arazinin;
Her bir dönümü için dönümünden 400 lira,
9 ncu Grup : Sebze ziraatinde ekili arazinin;
Her bir dönümü için dönümünden 750 lira,
10 ncu Grup : Sera ziraatinde ekili arazinin;
Her bir dönümü için dönümünden 10 000 lira,
11 nci Grup : Kavun ve karpuz ziraatinde ekili arazinin;
Her bir dönümü için dönümünden 900 lira,
12 nci Grup : Fındık ziraatinde (meyve verebilecek hale gelmiş);
Her bir dönümü için dönümünden 900 lira,
13 ncü Grup : Meyve verebilecek hale gelmiş bağ, incir ziraatinde;
Her bir dönümü için dönümünden 900 lira,
14 ncü Grup : Meyve verebilecek hale gelmiş antepfıstığı ziraatinde;
Her bir ağaç için ağacından 100 lira,
15 nci Grup : Meyve verebilecek hale gelmiş zeytinliklerde;
Her bir ağaç için ağacından 40 lira,
16 ncı Grup : Meyve verebilecek hale gelmiş narenciyede;
Her bir ağaç için ağacından 60 lira,
17 nci Grup : Meyve verebilecek hale gelmiş elmada;
Her bir ağaç için ağacından 50 lira.
18 nci Grup : Diğer meyve ve mahsul ziraatinde ekili arazinin (Meyve ve mahsul verebilecek hale gelmeyenler ve palamut hariç);
Her bir dönümü için dönümünden 600 lira.
19 ncu Grup : Büyükbaş hayvanlarda (iş hayvanları ile iki yaşındaki büyükbaş hayvanlar hariç);
Her bir büyükbaş hayvan için hayvan başına 200 lira,
20 nci Grup : Küçükbaş hayvanlarda (Bir yaşındaki küçükbaş hayvanlar ile kümes hayvanları hariç);
Her bir küçükbaş hayvan için hayvan başına 30 lira,
Ortaklıklarda asgari vergi işletme sahibi ortaklardan hisseleri nispetinde alınır.

MADDE 73. — Aynı kanunun 113 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Mükelleflerce yıllık beyanname gösterilen veya vergi incelemeleri sırasında tespit olunan gelir, mükelleflerce bildirilen veya vergi incelemeleri sırasında tespit olunan 91 nci maddeye göre beyanı mecburi giderlerin toplamından düşük bulunduğu ve düşüklük miktarı 2 500 lirayı aştığı takdirde, 2 500 lirayı aşan kısmı, beyannamenin ilgili bulunduğu dönem içinde elde edilmiş ve vergisi ödenmemiş gelir sayılır ve bu miktar üzerinden ikmalen vergi tarh olunur.»

MADDE 74. — Aynı kanunun 114 ncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Ancak, dar mükellefiyete tabi olanlarla beyan edilecek gelirleri ücretten, götürü usulde tespit edilen ticari veya mesleki kazançlardan, götürü gider usulüne göre tespit olunan zirai kazançlardan, sair kazanç ve iratlardan, gayri safi tutarı 240 000 lirayı aşmayan gayrimenkul veya menkul sermaye iratlarından, bunların birkaçından veya hepsinden ibaret olanlar servet beyanına tabi değildir.»

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

Her bir dönümü için 500 lira,

8 nci grup : Çay ziraatinde ekili arazinin (Çayda ürün verebilecek hale gelmeyenler hariç) :

Her bir dönümü için dönümünden 1 000 lira,

9 ncu grup : Tütün ziraatinde ekili arazinin :

Her bir dönümü için dönümünden 400 lira,

10 ncu grup : Sebze ziraatinde ekili arazinin :

Her bir dönümü için dönümünden 750 lira,

11 nci grup : Sera ziraatinde ekili arazinin :

Her bir dönümü için dönümünden 10 000 lira,

12 nci grup : Kavun ve Karpuz ziraatinde ekili arazinin :

Her bir dönümü için dönümünden 700 lira,

13 ncü grup : Meyve verebilecek hale gelmiş fındık ziraatinde :

Her bir dönümü için dönümünden 900 lira,

14 ncü grup : Meyve verebilecek hale gelmiş bağ, incir ziraatinde :

Her bir dönümü için dönümünden 900 lira,

15 nci grup : Meyve verebilecek hale gelmiş antepfıstığı ziraatinde :

Her bir ağaç için ağacından 100 lira,

16 ncı grup : Meyve verebilecek hale gelmiş zeytinliklerde :

Her bir ağaç için ağacından 40 lira,

17 nci grup : Meyve verebilecek hale gelmiş narenciyede :

Her bir ağaç için ağacından 60 lira,

18 nci grup : Meyve verebilecek hale gelmiş elmada :

Her bir ağaç için ağacından 60 lira,

19 ncu grup : Diğer meyve ve ürün ziraatinde ekili arazinin (Meyve ve ürün verebilecek hale gelmeyenler ve palamut hariç) :

Her bir dönümü için dönümünden 600 lira,

20 nci grup : Büyükbaş hayvanlarda (İş hayvanları ile iki yaşından küçük büyükbaş hayvanlar hariç) :

Her bir büyükbaş hayvan için hayvan başına 200 lira,

21 nci grup : Küçükbaş hayvanlarda (Bir yaşından küçük küçükbaş hayvanlarla kümes hayvanları hariç) :

Her bir küçükbaş hayvan için hayvan başına 30 lira,

Yangın yer sarsıntısı, yer kayması, su baskını, kuraklık, don, muzır hayvan ve haşarat istilası, dolu ve kasırga, hayvanlarda salgın hastalıklar, mantar ve virüs hastalıkları ve bunlara benzer afetler yüzünden mahsul ve hayvanların en az üçte birinin kaybedilmesi halinde mükellefin o sene için tahakkuk etmiş asgari vergisinin tamamı terkin olunur.

Hasarın varlığı ve zarar derecesi, mahalli idare heyetleri tarafından yapılacak tahkikatla tespit olunur.

Ortaklıklarda asgari vergi, işletme sahibi ortaklardan hisseleri nispetinde alınır.

MADDE 76. — Aynı Kanununun 113 ncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Mükelleflerce yıllık beyanname gösterilen veya vergi incelemeleri sırasında tespit olunan gelir, mükelleflerce bildirilen veya vergi incelemeleri sırasında tespit olunan 91 nci maddeye göre beyanı mecburi giderlerin toplamından düşük bulunduğu ve düşüklük miktarı 10 000 lirayı aştığı takdirde, 10 000 lirayı aşan kısmı; beyannamenin ilgili bulunduğu dönem içinde elde edilmiş ve vergisi ödenmemiş gelir sayılır ve bu miktar üzerinden ikmalen vergi tarh olunur.

MADDE 77. — Aynı Kanununun 114 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Beyanda Bulunacaklar :

Madde 114. — Yıllık beyanname vermek mecburiyetinde bulunan gerçek kişiler, her yıl verecekleri gelir beyannamelelerinde 116 ncı maddede yazılı servet unsurlarını bildirmeye mecburdurlar.

(Hükümetin teklifi)

MADDE 75. — Aynı Kanunun 115 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Beyanın Esası :

Madde 115. — Bu bölüm hükümlerine göre bildirilen veya maddi delillere dayanılarak tespit edilen servetin mecmu değeri, bir evvelki yıl beyannamesinde gösterilen veya maddi delillere dayanılarak tespit edilen servetin değerinden fazla olduğu ve bu fazlalık, iki beyanname arasındaki süre içinde beyan olunan (ikmalen veya re'sen matrah tespitleri yapılmışsa bu tespitler ayrıca nazara alınır.) Gelir toplamını aştığı takdirde aşan miktar, gelir beyannamesinin taallük ettiği devre içinde elde edilmiş ve Gelir Vergisi ödenmemiş gelir sayılır.

Bu suretle tespit olunan gelir üzerinden taallük ettiği yıl için ikmalen vergi tarh edilir.

Bu hükme göre ikmalen tarhiyat yapılabilmesi için:

1. Servetteki artışın, Gelir Vergisine tabi gelir unsurlarının dışındaki kaynaklardan tevellüt ettiğinin mükelleflerce izah ve isbat edilememiş olması,

2. Servet beyanlarının Maliye müfettişleri, hesap uzmanları, Maliye müfettiş ve hesap uzmanı muavimleri ile gelirler kontrolörleri tarafından incelenmiş bulunması,

Şarttır.

Mükelleflerce yapılmış servet beyanları, ilk defa servet beyannamesi vermeye mecbur oldukları yıldan evvelki devrelerle ilgili hiçbir muameleye mesnet teşkil etmez.

MADDE 76. — Bu kanuna 117 nci maddeden sonra gelmek üzere aşağıda yazılı mükerrer 117 nci maddede eklenmiştir.

Beyan Esasına Tabi Mükelleflerde Peşin Ödeme :

Mükerrer Madde 117. — Gerçek usulde Gelir Vergisine tabi ticari kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabından :

7 nci dereceye girenler	50 000
6 ncı dereceye girenler	75 000
5 nci dereceye girenler	100 000
4 ncü dereceye girenler	150 000
3 ncü dereceye girenler	250 000
2 nci dereceye girenler	400 000
1nci dereceye girenler	600 000

lirayı cari takvim yılı kazancının Gelir Vergisinden mahsup edilmek üzere ve bir önceki yılın Gelir Vergisi ile birlikte normal taksit süreleri içinde üç eşit taksitte ödemek zorundadırlar. Mükelleflerin yukarıda yazılı derecelerden hangisine girecekleri Vergi Usul Kanununun

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

Ancak, dar mükellefiyete tabi olanlarla beyan edilecek gelirleri ücretten, götürü usulde tespit edilen ticari veya mesleki kazançlardan, götürü gider usulüne göre tespit olunan zirai kazançlardan, sair kazanç ve iratlarından, gayri safi tutarı, 120 000 lirayı aşmayan gayrimenkul sermaye iradından, bunların bir kaçından veya hepsinden ibaret olanlar servet beyanına tabi değildir.

Şu kadar ki, servet beyanlarını incelemeye yetkili olanlar, vergi incelemeleri sırasında lüzum gördükleri takdirde, bu maddeye göre servet beyanında bulunmak zorunda olmayanlardan da geçmiş iki yıla ilişkin olarak servet beyanında bulunmalarını isteyebilirler. Yazılı olarak yapılan talebe rağmen servet beyanında bulunmayanlar hakkında Vergi Usul Kanununun 358 ve 360 ncı maddeleri hükümleri uygulanır.

MADDE 78. — Aynı Kanunun 115 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Beyan Esası :

Madde 115. — Bu bölüm hükümlerine göre bildirilen veya maddi delillere dayanılarak tespit edilen servetin toplam değeri, bir evvelki yıl beyannamesinde gösterilen veya maddi delillere dayanılarak tespit edilen servetin değerinden fazla olduğu ve bu fazlalık, iki beyanname arasındaki süre içinde beyan olunan (ikmalen veya resen matrah tespitleri yapılmışsa bu tespitler ayrıca nazara alınır.) Gelir toplamını aştığı takdirde aşan miktar, gelir beyannamesinin taalluk ettiği devre içinde elde edilmiş ve Gelir Vergisi ödenmemiş gelir sayılır.

Bu suretle tespit olunan gelir üzerinden taalluk ettiği yıl için ikmalen vergi tarh edilir.

Bu hükme göre ikmalen tarhiyat yapılabilmesi için :

1. Servetteki artışın, Gelir Vergisine tabi gelir unsurlarının dışındaki kaynaklardan tevellüt ettiğinin mükelleflerce izah ve ispat edilememiş olması,

2. Servet beyanlarının Maliye Müfettişleri, Hesap Uzmanları ile Maliye Müfettiş ve Hesap Uzman Muavinleri tarafından incelenmiş bulunması,

Şarttır.

Bu madde gereğince yapılacak tarhiyat dolayısıyla mükellefler adına kaçakçılık cezası kesilmez.

Mükelleflerce yapılmış servet beyanları, ilk defa servet beyannamesi vermeye mecbur oldukları yıldan evvelki devrelerle ilgili hiçbir muameleye mesnet teşkil etmez.

MADDE 79. — Aynı Kanunun 116 ncı maddesinin II/9 numaralı bendinden sonra gelen fıkra aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

II numaralı fıkranın 5 ve 6 numaralı bentlerinde yazılı servet unsurlarından her bende dahil olanların toplamı ayrı ayrı 50 000 lirayı aşmadığı takdirde beyanı ihtiyaridir.

MADDE 80. — Bu Kanuna 117 nci maddeden sonra gelmek üzere aşağıda yazılı mükerrer 117 nci madde eklenmiştir.

Beyan Esasına Tabi Mükelleflerde Peşin Ödeme :

Mükerrer Madde 117. — Gerçek usulde Gelir Vergisine tabi ticari kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabından :

5 nci dereceye girenler 50 000

4 ncü dereceye girenler 100 000

3 ncü dereceye girenler 200 000

2 nci dereceye girenler 400 000

1 nci dereceye girenler 600 000

600 000 lirayı cari takvim yılı kazancının, Gelir Vergisinden mahsup edilmek üzere ve bir önceki yılın Gelir Vergisi ile birlikte normal taksit süreleri içinde üç eşit taksitte ödemek zorundadırlar.

Takvim yılı içinde işe başlayanların, peşin ödeme mükellefiyetleri, işe başlama tarihinden bir tam yıl geçtikten sonra başlar.

(Hükümetin teklifi)

mükerrer 86 ncı maddesinde belirtilen özel komisyonlarca tayin olunur. Takvim yılı içinde işe başlayan mükelleflerin ödeyecekleri vergi çalıştıkları aylar itibariyle kıst yapılarak tespit olunur.

Mükelleflerin bu madde uyarınca peşin olarak ödeyecekleri vergiler, ilgili takvim yılına ait beyanname üzerinden hesaplanan Gelir Vergisine mahsup edilir. Mahsubu yapılan miktar Gelir Vergisinden fazla olduğu takdirde aradaki fark vergi dairesince mükellefe bildirilir ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine ret ve iade olunur. Bir yıl içinde müracaat etmeyen mükelleflerin bu farktan doğan alacakları düşer.

Bu madde kapsamına giren mükelleflerin yukarıda yazılı derecelerden hangisine girecekleri 1 . 3 . 1981 tarihine kadar tespit edilir.

Peşin ödemeye ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belli edilir.

MADDE 77. — Aynı kanunun 121 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Mahsubu yapılan miktar (Götürü usulde tespit edilen ticari ve mesleki kazançlar için ödenen vergi ile asgari zirai vergiden doğanlar hariç) Gelir Vergisinden fazla olduğu takdirde aradaki fark vergi dairesince mükellefe bildirilir ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine ret ve iade olunur. Bir yıl içinde müracaat etmeyen mükelleflerin bu farktan doğan alacakları düşer.

MADDE 78. — Aynı kanunun mükerrer 122 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Vergi Alacağıın Mahsubu ve İadesi :

Mükerrer madde 122. — 75 nci madde gereğince menkul sermaye iradı sayılan 77 nci maddedeki vergi alacağı, aşağıdaki esaslara göre Gelir Vergisine mahsup veya sahiplerine iade olunur :

1. 77 nci maddenin birinci fıkrasının 1 numaralı bendinde yazılı gerçek kişilerin vergi alacağı, yıllık beyanname ile bildirilmek kaydıyla beyanname üzerinden hesaplanan Gelir Vergisine mahsup edilir.

2. 77 nci maddenin birinci fıkrasının 2 numaralı bendinde yazılı kuruluşların vergi alacağı, bunların kâr paylarını aldıkları tarihten itibaren 1 yıl içinde müracaatları üzerine kendilerine ret ve iade olunur.

3. 77 nci maddenin birinci fıkrasının 3 numaralı bendinde yazılı kollektif ve adi komandit şirketlerin vergi alacakları bunların kâr paylarını aldıkları tarihten itibaren 1 yıl içinde müracaatları üzerine kendilerine ret ve iade olunur. Mezkûr şirketler bu vergi alacaklarını geri aldıkları yıl hâsılat kaydetmeye mecburdurlar.

4. 77 nci maddenin birinci fıkrasının 4 numaralı bendinde yazılı eshamlı komandit şirketlerin komandite ortaklarının vergi alacağı anılan şirketlerin kâr paylarını aldıkları tarihten itibaren 1 yıl içinde müracaatları üzerine, bunların vasıtası ile kendilerine ret ve iade olunur. Komandite ortaklar bu vergi alacaklarını şirkete iadenin yapıldığı yıla ait beyannamelerine ithal ederler.

Yukarıdaki 1 numaralı bende göre mahsubu yapılan vergi alacağı miktarı, gelir vergisinden fazla olduğu takdirde aradaki fark, 121 nci maddenin ikinci fıkrası hükmü dairesinde mükellefe ret ve iade olunur. 2, 3 ve 4 numaralı bentlere göre ret ve iade olunacak vergi alacakları için mezkûr bentlerde yazılı sürelerde gerekli müracaatı yapmayanlarla, müracaatları üzerine vergi dairesince kendilerine tebligatta bulunduğu tarihten itibaren 1 yıl içinde vergi alacaklarını geri almak için yazılı şekilde başvurmayanların hakları düşer.

MADDE 79. — Gelir Vergisi Kanununun geçici 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9 ncu maddeleri ile, Gelir Vergisi Kanununda ek ve değişiklikler yapan 202 sayılı Kanunun geçici 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10 ncu maddeleri, 484 sayılı Kanunun geçici 1, 2 ve 3 ncü maddeleri, 1137 sayılı Kanunun geçici 1 ve 2 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmış ve aşağıdaki 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 ve 14 ncü geçici maddeler eklenmiştir.

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

Mükelleflerin yukarıda yazılı derecelerden hangisine girecekleri Vergi Usul Kanununun mükerrer 86 ncı maddesinde belirtilen özel komisyonlarca tayin olunur. Merkez özel komisyonu; il ve ilçe özel komisyonları tarafından, mükelleflerin girecekleri dereceler tespit edilirken işyerinin bulunduğu mahallin özellikleri, ekonomik ve sosyal yapısı, benzeri iş kollarında kamu sektöründe çalışanların ödedikleri vergiler ve diğer hangi ölçülerin esas alınacağını Bakanlar Kurulu tarafından onaylanıp yürürlüğe girecek bir yönetmelikle belirler. Bu amaçla gerekli gördüğü takdirde meslek kuruluşlarından bilgi alabilir veya bu kuruluşların temsilcilerini dinleyebilir. İl ve ilçe özel komisyonlarının bu yönetmeliğe göre tespit edecekleri derecelere yapılacak itirazlar Merkez Özel Komisyonu tarafından incelenerek karara bağlanır.

Mükelleflerin bu madde uyarınca peşin olarak ödeyecekleri vergiler, ilgili takvim yılına ait beyanname üzerinden hesaplanan Gelir Vergisine mahsup edilir. Mahsubu yapılan miktar Gelir Vergisinden fazla olduğu takdirde aradaki fark vergi dairesince mükellefe bildirilir ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine ret ve iade olunur.

Bu madde kapsamına giren mükelleflerin yukarıda yazılı derecelerden hangisine girecekleri 1.3.1981 tarihine kadar tespit edilir.

MADDE 81. — Aynı Kanunun 121 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Mahsubu yapılan miktar (Götürü usulde tespit edilen ticari ve mesleki kazançlar için ödenen vergi ile asgari zirai vergiden doğanlar hariç) Gelir Vergisinden fazla olduğu takdirde aradaki fark vergi dairesince mükellefe bildirilir ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine ret ve iade olunur.

MADDE 82. — Tasarının 78 nci maddesi 82 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 83. — Gelir Vergisi Kanununun geçici 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9 ncu maddeleri ile, Gelir Vergisi Kanununda ek ve değişiklikler yapan 202 sayılı Kanunun geçici 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10 ncu maddeleri, 484 sayılı Kanunun geçici 1, 2, 3 ve 4 ncü maddeleri, 1137 sayılı Kanunun geçici 1 ve 2 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmış ve aşağıdaki 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 ncü ve 14 ncü geçici maddeler eklenmiştir.

(Hükümetin teklifi)

Geçmiş Yıllara Ait Vergiler :

GEÇİCİ MADDE 1. — a) 1981 takvim yılından önceki dönemlerde elde edilen kazanç ve iratlar (götürüler dahil) ile ücretlere;

b) 1981 mali yılından önceki dönemlerde elde edilen götürü ücretlere;

Ait vergiler bu kanunda aksine hüküm bulunmadıkça eski hükümlere göre alınır.

Esnaf Muaflığının Kaybedilmesi :

GEÇİCİ MADDE 2. — Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 9 ncu maddesinde yer alan esnaf muaflığı şartlarını 1 . 1 . 1981 tarihi itibarıyla taşımayanlar 1981 takvim yılında esnaf muaflığından faydalanamazlar.

Götürülüğün Kaybedilmesi :

GEÇİCİ MADDE 3. — Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 46, 47 ve 48 nci maddelerinde sayılan götürü usule tabi olmanın genel ve özel şartlarını 1 . 1 . 1981 tarihi itibarıyla taşımayanlar 1981 takvim yılında götürü usulden faydalanamazlar. Bu mükellefler hakkında Gelir Vergisi Kanununun ticari kazancın gerçek usulde tespiti hakkındaki hükümleri uygulanır.

Götürü Usule Tabi Ticari Kazanç Sahipleri ile Serbest Meslek Erbabının Vergileri :

GEÇİCİ MADDE 4. — Götürü usule tabi ticari kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabının 1980 takvim yılı kazançları bu kanunun 1 . 1 . 1981 tarihinde yürürlüğe giren hükümlerine göre tespit olunur ve vergilendirilir.

Sakatlık İndirimi :

GEÇİCİ MADDE 5. — Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 31 nci maddesinde belirtilen sakatlık indirimine ait yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar, daha önce Gelir Vergisi Kanununun 23 ncu maddesinin bu kanunla değiştirilmeden önceki 1 numaralı bendi hükmüne göre ücretleri vergiden müstesna tutulan mükellefler Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 31 nci maddesi hükümlerine göre, 1 nci derece sakat sayılarak bu dereceye ait indirimden faydalanırlar.

Yatırım İndirimi :

GEÇİCİ MADDE 6. — 1 . 1 . 1981 tarihinden önce yapılmış olan yatırım indirimine konu yatırım harcamalarına yatırım indirimine ilişkin eski hükümler ve eski nispetler, bu tarihten sonra yapılacak yatırım harcamalarına ise yatırım indirimine ilişkin yeni hükümler ve yeni nispetler uygulanır.

1 . 1 . 1981 tarihinden önce başladığı halde henüz bitmemiş olan yatırım indirimine konu yatırımlar nedeniyle uygulanacak yatırım indirimi tutarı yukarıdaki hükme göre hesaplanacak indirimler toplamını geçemez.

Senelere Sari İnşaat ve Onarma İşleri :

GEÇİCİ MADDE 7. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce taahhüde bağlanmış ve henüz bitmemiş veya bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce bitmekle beraber henüz beyan edilmemiş olan inşaat ve onarma işlerine ait kazançlar Gelir Vergisi Kanununun bu kanunla değiştirilen 42 nci maddesi hükümlerine göre tespit edilir ve dağıtımına tabi tutulmadan işin bittiği yılın geliri olarak beyan edilir.

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

Geçmiş Yıllara Ait Vergiler :

GEÇİCİ MADDE 1. — a) 1981 takvim yılından önceki dönemlerde elde edilen kazanç ve iratlar (götürüler dahil) ile ücretlere;
b) 1981 mali yılından önceki dönemlerde elde edilen götürü ücretlere;
Ait vergiler bu Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça eski hükümlere göre alınır.

Esnaf Muafliğinin Kaybedilmesi :

GEÇİCİ MADDE 2. — Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 9 ncu maddesinde yer alan esnaf muafliği şartlarını 1 . 1 . 1981 tarihi itibariyle taşımayanlar, 1981 takvim yılında esnaf muafliğinden faydalanamazlar.

Götürülüğün Kaybedilmesi :

GEÇİCİ MADDE 3. — Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 46, 47 ve 48 nci maddelerinde sayılan götürü usule tabi olmanın genel ve özel şartlarını 1 . 1 . 1981 tarihi itibariyle taşımayanlar, 1981 takvim yılında götürü usulden faydalanamazlar. Bu mükellefler hakkında Gelir Vergisi Kanununun ticari kazancın gerçek usulde tespiti hakkındaki hükümleri uygulanır.

Sakatlık İndirimi :

GEÇİCİ MADDE 4. — Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 31 nci maddesinde belirtilen sakatlık indirimine ait yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar, daha önce Gelir Vergisi Kanununun 23 ncu maddesinin bu kanunla değiştirilmeden önceki 1 numaralı bendi hükmüne göre ücretleri vergiden müstesna tutulan mükellefler, Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 31 nci maddesi hükümlerine göre, 1 nci derece sakat sayılarak bu dereceye ait indirimden faydalanırlar.

Yatırım İndirimi :

GEÇİCİ MADDE 5. — 1 . 1 . 1981 tarihinden önce yapılmış olan yatırım indirimi kapsamına giren yatırım harcamalarına yatırım indirimine ilişkin eski hükümler, bu tarihten sonra yapılacak yatırım harcamalarına ise yatırım indirimine ilişkin yeni hükümler uygulanır.

1 . 1 . 1981 tarihinden önce başladığı halde henüz bitmemiş olan yatırım indirimi kapsamına giren yatırımlar nedeniyle uygulanacak yatırım indirimi tutarı yukarıdaki hükme göre hesaplanacak indirimler toplamını geçemez.

Senelere Sâri İnşaat ve Onarma İşleri :

GEÇİCİ MADDE 6. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce taahhüde bağlanmış ve henüz bitmemiş veya bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce bitmekle beraber henüz beyan edilmemiş olan inşaat ve onarma işlerine ait kazançlar Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 42 nci maddesi hükümlerine göre tespit edilir ve dağıtımına tabi tutulmadan işin bittiği yılın geliri olarak beyan edilir.

(Hükümetin teklifi)

Zirai Kazançlarda Götürü Gider Emsal Nispetinin ve Asgari Zirai Verginin Uygulanması :

GEÇİCİ MADDE 8. — a) 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 46 ncı maddesinde yer alan, zirai kazançlarda götürü gider emsal nispetleri yeniden tespit edilinceye kadar (1980 takvim yılı zirai hasılatları da dahil olmak üzere) bütün zirai mahsuller için % 70 götürü gider nispeti uygulanır.

b) Gelir Vergisi Kanununa bu kanunla getirilen mükerrer 112 nci maddede yazılı asgari zirai vergi esası 1980 takvim yılında elde edilen zirai kazançlara da uygulanır.

Emlak Vergisinin Gider Yazılması :

GEÇİCİ MADDE 9. — 1980 takvim yılı içinde elde edilen gayrimenkul sermaye iratları üzerinden hesaplanacak gelir vergisinden, Gelir Vergisi Kanununun 1.1.1981 tarihinden önce yürürlükte olan mükerrer 122 nci maddesi hükmü uyarınca Emlak Vergisinin mahsubu yapılmaz. Mahsubu kabul edilmeyen Emlak Vergisi Gelir Vergisi Kanununun 74 ncü maddesinin birinci fıkrasının 5 numaralı bendine göre gider yazılır.

Menkul Sermaye İradı :

GEÇİCİ MADDE 10. — a) Kurumların 1980 takvim yılı kârlarından idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr paylarına Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 75 nci maddesinin 3 numaralı bendi hükmü uygulanır.

b) Dar mükellefiyete tabi kurumların 1980 takvim yılı ticari bilançolarına göre tahassül eden kârlarından Kurumlar Vergisi düşüldükten sonra kalan kısımlarına Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değişik 75 nci maddesinin 4 numaralı bendi hükmü uygulanır.

Ortalama Kâr Haddi ve Asgari Gayri Safi Hâsılat Esası :

GEÇİCİ MADDE 11. — Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 111 nci maddesinin (B) fıkrası, bu fıkra kapsamına giren ticaret erbabının 1980 takvim yılı kazançlarına da uygulanır.

Gelir Vergisi Nispetleri :

GEÇİCİ MADDE 12. — Gelir Vergisi Kanununun, bu Kanunla değiştirilen 103 ncü maddesindeki vergi nispetleri, anılan maddedeki esaslar dahilinde, 1.1.1982 tarihinden başlayarak beş yıl içinde her yıl için % 1 indirilir. 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun 39 ncü maddesinde düzenlenen endeksleme sistemi Gelir Vergisi tarife dilimleri ile bu Kanunun 86 ve 87 nci maddelerinde yazılı had için 1986 yılı esas alınarak 1.1.1987 tarihinden itibaren uygulanır.

Hizmet Erbabının Maaşlarındaki Net Artışın Ödenmesi :

GEÇİCİ MADDE 13. — Hizmet erbabının 1981 takvim yılının Ocak ve Şubat ayları net maaşlarında, Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişiklikler dolayısıyla meydana gelecek artışlar, Nisan, Mayıs, Haziran ve Temmuz 1981 aylarında olmak üzere dört eşit taksitte ödenir.

(Bütçe Plan Komisyonu metni)

Zirai Kazançlarda Götürü Gider Emsal Nispetinin Uygulanması :

GEÇİCİ MADDE 7. — 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 46 ncı maddesinde yer alan, zirai kazançlarda götürü gider emsal nispetleri yeniden tespit edilinceye kadar (1980 takvim yılı zirai hâsılatı da dahil olmak üzere) bütün zirai mahsuller için % 70 götürü gider nispeti uygulanır.

Emlak Vergisinin Gider Yazılması :

GEÇİCİ MADDE 8. — 1980 takvim yılı içinde elde edilen gayrimenkul sermaye iratları üzerinden hesaplanacak Gelir Vergisinden, Gelir Vergisi Kanununun 1 . 1 . 1981 tarihinden önce yürürlükte olan mükerrer 122 nci maddesi hükmü uyarınca Emlak Vergisinin mahsubu yapılmaz. Mahsubu kabul edilmeyen Emlak Vergisi Gelir Vergisi Kanununun 74 ncü maddesinin birinci fıkrasının 5 numaralı bendine göre gider yazılır veya götürü gider usulünü kabul edenler de aynı maddenin 3 ncü fıkrasında yazılı götürü gider oranı % 25 olarak uygulanır.

Menkul Sermaye İradı :

GEÇİCİ MADDE 9. — a) Kurumların 1980 takvim yılı kârlarından idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr paylarına Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 75 nci maddesinin 3 numaralı bendi hükmü uygulanır.

b) Dar mükellefiyete tabi kurumların 1980 takvim yılı ticari bilançolarına göre hâsıl olan kârlarından Kurumlar Vergisi düşüldükten sonra kalan kısımlarına Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değişik 75 nci maddesinin 4 numaralı bendi hükmü uygulanır.

Ortalama Kâr Haddi ve Asgari Gayri Safi Hâsılat Esası :

GEÇİCİ MADDE 10. — Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 111 nci maddesinin (B) fıkrası, bu fıkra kapsamına giren ticaret erbabının 1980 takvim yılı kazançlarına da uygulanır.

Zararların Kârlara Takas ve Mahsubu :

GEÇİCİ MADDE 11. — Aynı Kanunun 88 nci maddesinin ikinci fıkrasında zararların mahsubu için yer alan üç yıllık süre, 1 . 1 . 1981 tarihinden evvelki tarihlerde tespit edilen ve mahsup edilemeyen zararlar için beş yıl olarak uygulanır.

Gelir Vergisi Nispetleri :

GEÇİCİ MADDE 12. — Gelir Vergisi Kanununun, bu Kanunla değiştirilen 103 ncü maddesindeki vergi nispetleri, anılan maddedeki esaslar dahilinde, 1982 tarihinden başlayarak beş yıl içinde her yıl için % 1 indirilir. 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun 39 ncü maddesinde düzenlenen endeks sistemi Gelir Vergisi tarife dilimleri ile bu Kanunun 86 ve 87 nci maddelerinde yazılı had için 1986 yılı esas alınarak 1 . 1 . 1987 tarihinden itibaren uygulanır.

Ücretlerde Net Artışın Ödenmesi :

GEÇİCİ MADDE 13. — Genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli kurumlar, il özel idareleri ve belediyelerle, iktisadi devlet teşekküllerinde çalışan hizmet erbabının 1981 takvim yılının Ocak ve Şubat ayları net ücretlerinde, Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişiklikler dolayısıyla meydana gelecek artışlar, 1981 mali yılı içinde Bakanlar Kurulunun tespit edeceği tarihlerde tayin edilecek usul ve esaslara göre ödenir.

(Hükümetin teklifi)

İş Sözleşmelerine Tabi Hizmet Erbabının Ücret Farkları :

GEÇİCİ MADDE 14. — 12.9.1980 tarihinden önce yürürlüğe girmiş olup da halen uygulanmakta bulunan toplu iş sözleşmelerinin (aynı işyerinde toplu sözleşmeye paralel olarak zam alan kapsam dışı personel dahil) öngördüğü zamlarla birlikte ücretlerin baliğ olduğu net miktarlarda, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda yapılan ve 1.1.1981 tarihinde yürürlüğe giren değişiklikler nedeniyle meydana gelen aylık farkları sözleşmenin süresi sona erinceye kadar işverenlerce müteakip ay içinde 1475 sayılı Kanunun değişik 14 ncü maddesinin son fıkrası ile tesisi öngörülen «İşçi kıdem tazminatı fonuna» intikal ettirilmek üzere TC Merkez Bankasında açılacak bir hesapta toplanır. Bu hesapta biriken paralar fon tesis edilinceye kadar değerlendirilmek üzere devlet tahviline yatırılır.

Adı geçen aylık farkları, TC Merkez Bankasındaki hesaba yatırmayan işverenler hakkında yatırılması gereken miktarın iki katına kadar para cezası hükmolunur. Vadesinde ödenmeyen paralar hakkında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkındaki Kanun hükümleri uygulanır.

Yürürlük :

MADDE 80. — Bu Kanun 1.1.1981 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme :

MADDE 81. — Bu Kanun hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

21 . 11 . 1980

Başbakan <i>B. Ulusu</i>	Devlet Bak. - Başbakan Yrd. <i>Z. Baykara</i>	Devlet Bak. - Başbakan Yrd. <i>T. Özal</i>	Devlet Bakanı <i>Prof. Dr. İ. Öztrak</i>
Devlet Bakanı <i>M. Özgüneş</i>	Devlet Bakanı <i>Prof. Dr. M. N. Özdaş</i>	Adalet Bakanı <i>C. Mentesh</i>	Milli Savunma Bakanı <i>Ü. H. Bayülken</i>
İçişleri Bakanı <i>S. Çetiner</i>	Dışişleri Bakanı <i>İ. Türkmen</i>	Maliye Bakanı <i>K. Erdem</i>	Milli Eğitim Bakanı <i>H. Sağlam</i>
Bayındırlık Bakanı <i>Dr. T. Önalp</i>	Ticaret Bakanı <i>K. Cantürk</i>	Sağlık ve Sos. Yrd. Bakanı <i>Prof. Dr. N. Ayanoğlu</i>	Gümrük ve Tekel Bakanı <i>R. Baturalp</i>
Ulaştırma Bakanı <i>N. Özgür</i>	Tarım ve Orman Bakanı <i>Prof. Dr. S. Özbek</i>	Çalışma Bakanı <i>Prof. Dr. T. Esener</i>	Sanayi ve Teknoloji Bakanı <i>Ş. Kocatopçu</i>
Enerji ve Tabii Kay. Bakanı <i>S. Bingöl</i>	Turizm ve Tanıtma Bakanı <i>İ. Evliyaoğlu</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>Dr. Ş. Tüten</i>	Köy İşleri ve Koop. Bakanı <i>M. R. Güney</i>
Gençlik ve Spor Bakanı <i>V. Özgül</i>	Sosyal Güvenlik Bakanı <i>S. Şide</i>	Kültür Bakanı <i>C. Baban</i>	

Milli Güvenlik Konseyi

(S. Sayısı : 76)

Vergi Karnesi :

GEÇİCİ MADDE 14. — Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 35 nci maddesinin (B) bendinde sözü geçen yönetmelik Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanarak en geç 1 . 1 . 1982 tarihine kadar yürürlüğe konulur.

Özel İndirim :

GEÇİCİ MADDE 15. — Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 31 nci maddesinde hizmet erbabı için öngörülmüş bulunan özel indirim ve sakatlık indirimi 1 . 1 . 1983 tarihinden itibaren Gelir Vergisi mükelleflerinin tamamı için uygulanır.

Yürürlük :

MADDE 84. — Tasarının 80 nci maddesi 84 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Yürütme :

MADDE 85. — Tasarının 81 nci maddesi 85 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

